

ББК 37.24я722  
Л64  
УДК 687.016(075.4)

Автори:

*Литвин В. Г., Степура А. О.*

*Рішення колегії Міністерства освіти і науки України  
від 13.10.2003 р. Протокол № 1/11-4305*

Рецензенти:

*Радкевич В. О.* – к.п.н., завідувач відділу  
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України,  
член-кореспондент АПН України;  
*Мар'єнко Т. М.* – викладач-методист  
Київського професійно-педагогічного коледжу  
ім. Антона Макаренка, голова циклової комісії

Л64 **Литвин В. Г., Степура А. О.**  
Конструювання швейних виробів : Підручн. для проф.-  
техн. навч. закладів. – К. : Вікторія, 2008. – 320 с. + ко-  
льор. вклейка.

ISBN 966-8338-12-X

Підручник розроблено для учнів професійно-технічних навчальних закладів – майбутніх фахівців швейного профілю. Матеріал підручника викладено відповідно до програми курсу «Конструювання одягу». Враховано сучасні досягнення у галузі конструювання одягу.

Призначено для учнів ПТУ з підготовки фахівців швейного профілю (швачок, кравців, закрійників) в умовах індивідуального виготовлення одягу та широкого загалу читачів, усіх, хто хоче одягатися вишукано, зі смаком і навчитися це робити власними руками.

ББК 37.24я722

ISBN 966-8338-12-X

© В. Г. Литвин, А. О. Степура, 2008



## Зміст

|   |     |
|---|-----|
| Вступ .....   | 4   |
| Розділ 1. Основи конструювання одягу .....  | 5   |
| Розділ 2. Конструювання поясних виробів .....                                       | 22  |
| Розділ 3. Побудова креслення базової основи жіночого плечового одягу .....          | 63  |
| Розділ 4. Конструювання комірв .....  | 129 |
| Розділ 5. Креслення конструкцій виробів із суцільнокрійними рукавами .....          | 156 |
| Розділ 6. Особливості побудови креслень виробів з рукавами реглан .....             | 192 |
| Розділ 7. Конструювання одягу на повні статури .....                                | 226 |
| Розділ 8. Конструктивні дефекти виробів, причини виникнення, способи усунення ..... | 251 |
| Розділ 9. Особливості конструювання чоловічого одягу .....                          | 284 |



## Вступ

**П**ідручник «Конструювання швейних виробів» призначений для розширення знань майбутніх фахівців швейного профілю з основ класифікації статури, техніки її обмірювання, сприяє формуванню вмінь та навичок з технічного конструювання сучасних моделей одягу.

Основою викладеного курсу є система конструювання одягу «Центру розвитку моди, асортименту, культури та якості одягу і взуття». У матеріалі підручника враховано сучасні досягнення у галузі конструювання одягу.

Підручник складається з дев'яти розділів. Розділ 1 знайомить з основами конструювання одягу, 2 розділ присвячено конструюванню поясних виробів. У розділі 3 розглянуто побудову креслення базової основи жіночого плечового одягу. У 4 розділі подано основи конструювання комірив, у 5–6 розділах йдеться про різновиди рукавів (суцільнокрійного та реглан). Розділ 7 знайомить з особливостями конструювання одягу на повні статури. У розділі 8 йдеться про деякі конструктивні дефекти виробів та способи їх усунення. У 9 розділі розглянуто конструювання чоловічого одягу.

У підручнику вміщено самостійні, лабораторно–практичні та творчі роботи з тем програми предмету «Конструювання одягу».

Для перевірки знань та вмінь з предмету передбачені контрольні запитання та завдання, критерії їх оцінювання.

Теоретичний матеріал доповнено рисунками, схемами, таблицями, які розкривають суть процесу конструювання одягу, подано деякі розрахункові формули, техніку побудови креслень спрощено.

Матеріал підручника викладено відповідно до програми курсу «Конструювання одягу» і призначено для учнів ПТУ з підготовки фахівців швейного профілю (швачок, кравців, закрійників) за умов індивідуального виготовлення одягу та широкого загалу читачів, усіх, хто хоче одягатися вишукано, зі смаком і навчитися виготовляти такий одяг власними руками.



## Розділ 1

### Основи конструювання одягу

#### 1.1. Основні відомості про одяг

З давніх часів одяг відігравав важливу роль у житті та побуті людини, захищав її від зовнішніх атмосферних впливів, прикрашав. *Одяг* – це сукупність предметів, якими людина покриває своє тіло. Сучасний одяг – результат багатовікового досвіду людини.

Основні фактори, що зумовлюють різноманітність конструкцій сучасного одягу побутового призначення, – кліматичні особливості місцевості, розмірна характеристика статури, стать, вік, призначення та інші вимоги.

Конструкція сучасних швейних виробів визначається формою і кількістю деталей, розташуванням швів та вузлів виробу. Конструкція виробу також залежить від виду виробу, тканини, методу обробки тощо. Швейні вироби складаються з деталей верха (пілочка, спинка, рукав), що утворюють його форму і силует.

Основною характеристикою конструкції виробу є його покрій. *Покрій* – це тип конструкції одягу, який визначається будовою рукава та характером його з'єднання з проймою.

#### 1.2. Вимоги до одягу

Сучасний одяг людини зумовлюється соціальними, географічними і економічними факторами. Одяг має відповідати експлуатаційним, гігієнічним, естетичним, економічним та технологічним вимогам.

**Експлуатаційні вимоги.** Експлуатаційними вимогами вважають відповідність одягу його призначенню та умовам експлуатації, зручність у використанні (відповідність розміру та статури), міцність, надійність в експлуатації, збереження форми, можливість ремонту та повторного використання.

**Гігієнічні вимоги.** До гігієнічних вимог відносять захисні функції одягу від механічних і хімічних пошкоджень, несприятливого атмосферного впливу (холоду, спеки, дощу тощо). Одяг захищає шкіру від бруду, забезпечує дихання шкіри, виділення вологи тощо. До гігієнічних вимог одягу належать також теплозахисні властивості, гігроскопічність, водонепроникність тощо.

**Естетичні вимоги.** Естетичні вимоги – це властивості одягу, які задовольняють естетичний смак споживача, що досягається створенням моделей, які відповідають сучасним вимогам, оформлені на належному художньому рівні та приємні для зорового сприйняття.

**Економічні вимоги.** У загальній собівартості виробів вартість основних і допоміжних матеріалів у масовому пошитті становить 80–90 %, в індивідуальному – приблизно 50 %. Економічність виробів залежить від витрат часу на їх виготовлення, технологічності, конструкції моделі й витрат матеріалів. Досягається економічність економічним розкромом, тобто раціональним розміщенням лекал.

**Технологічні вимоги.** До технологічних вимог входять максимальне використання високопродуктивного обладнання, скорочення ручної праці, застосування клейових матеріалів, прогресивних методів обробки. Якщо дотримуватися технологічних вимог, то за мінімальних трудових і матеріальних витрат можна виготовити вироби високої якості. До технологічних вимог належить також волого-теплова обробка (ВТО), завдяки якій досягається об'єм та форма виробу.

### 1.3. Класифікація одягу

Набір різних за призначенням виробів, які задовольняють потреби населення у певних умовах експлуатації, називається *асортиментом*.

Асортимент швейних виробів різноманітний і складається з видів одягу та головних уборів для чоловіків, жінок та дітей.

Кожен вид виробу має велику кількість різновидів.

Весь асортимент одягу за загальним призначенням поділяють на п'ять класів.

1. Побутовий.
2. Спортивний.
3. Спеціальний.
4. Відомчий.
5. Національний

Кожен клас за умовами експлуатації поділяється на п'ять груп.

1. Верхній одяг.
2. Верхній одяг легкого асортименту.
3. Білизна і швейна галантерея.
4. Головні убори.
5. Інвентар, спорядження тощо.

Групи поділяються на підгрупи залежно від модельно-конструктивних ознак та застосування:

- пальта, костюми, сукні, блузки, спідниці, інші вироби;
- білизна верхня, натільна, постільна, столова;
- швейна галантерея;
- головні убори та інше.

Вироби, що входять до підгруп, поділяються на види, кожен з яких має шість ознак.

1. Видова назва виробу (пальто, плащ, костюм, бушлат тощо).
2. Для якої статі призначений виріб (чоловічий чи жіночий).
3. Для якого віку (п'ять дитячих вікових груп, три групи дорослих).
4. Сезонність виробу (зимовий, демісезонний, літній).
5. Вид основної тканини (вовняна, шовкова, бавовняна, інша).
6. Призначення (урочистий, повсякденний, домашній, робочий, спеціальний, виробничий одяг).

Залежно від конструкції вироби класифікуються таким чином.

1. *За розташуванням на статурі людини* залежно від опорно-конструктивного пояса (плечового або талієвого) одяг поділяють на плечовий і поясний.
2. *За силуетом* – прилеглі, напівприлеглі, прямі різних об'ємів, трапецієподібні.
3. *За формою* – строгої малооб'ємної, м'якої зі збільшеним об'ємом, фантазійної тощо.
4. *За покромом* – з вшитими рукавами класичної форми; з вшитими рукавами сорочкового покрою; з рукавами реглан і напівреглан; з суцільнокрійними і комбінованими рукавами; кімоно.
5. *За призначенням* – повсякденний, спортивний, домашній тощо.

### 1.4. Короткі відомості про будову людини

**Скелет людини.** Форма та розміри тіла людини залежать від розмірів і будови кісткового скелета, котрий поділяється на хребет, грудну клітку, череп, кістки верхніх та нижніх кінцівок (рис. 1).

Хребет (рис. 2) складається із 33–34 хребців і є основою та опорою скелета. Довжина хребта – близько 40 % довжини тіла. Хребет умовно поділяють на п'ять відділів: 1 – шийний (7 хребців); 2 – грудний (12 хребців); 3 – поперековий (5 хребців); 4 – крижовий (5 хребців); 5 – куприковий (4–5 хребців).

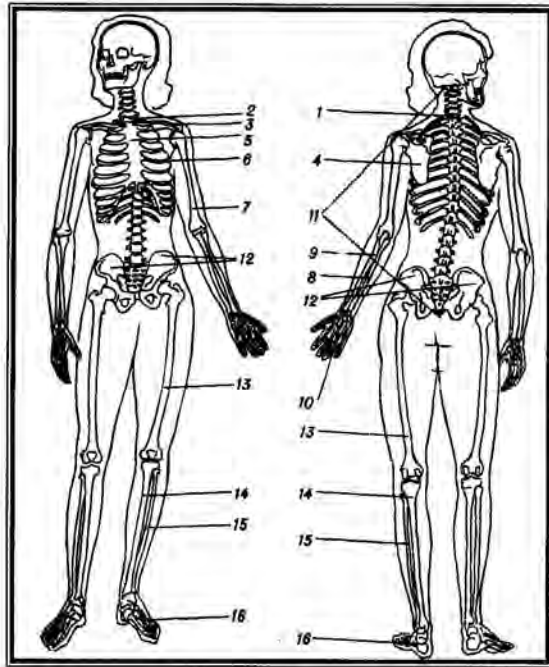


Рис. 1

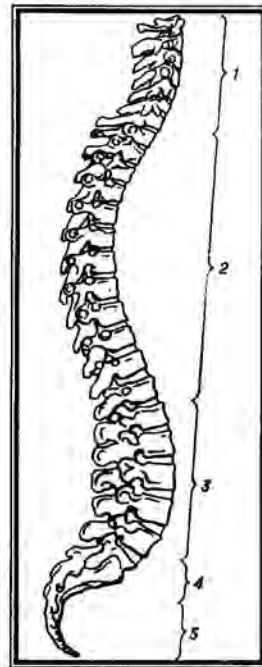


Рис. 2

*Шийний відділ хребта* складається з 7 хребців. Найбільший шийний хребець добре прощупується під шкірою і є вихідною антропометричною точкою для визначення розмірних ознак тіла людини.

*Грудний відділ хребта* складається з 12 хребців. До грудних хребців прикріплюються 12 пар ребер. Ці ребра утворюють грудну клітку.

*Ділянка поперекового відділу*, розташована між нижніми ребрами та верхнім краєм тазових кісток, називається талією. Хребет має подвійну S-подібну форму. Вигини хребта забезпе-

чують стійкість тіла у вертикальному положенні, впливають на форму тіла та поставу.

*Скелет верхніх кінцівок* складається з плечового пояса та вільних кінцівок. Кістки плечового пояса – ключиці та лопатки. Верхні кінцівки складаються з трьох відділів: плеча, передпліччя, кисті. *Скелет нижніх кінцівок* складається з тазового пояса та двох кінцівок. Нижні кінцівки складаються із стегна, гомілок і стоп. Форма нижніх кінцівок може бути нормальною, X-подібною, O-подібною.

Зовнішня форма тіла людини залежить не тільки від будови скелета, але і від розвитку мускулатури, величини та розподілу жирових відкладень.

### 1.5. Характеристика зовнішніх форм статури

Перед тим, як перейти до конструювання одягу, розглянемо деякі особливості статури людини, які впливають на розмір та форми одягу. Такими особливостями вважають основні розмірні ознаки, пропорції тіла та поставу. На форму тіла впливають вік, стать, соціальне середовище, особливості життєдіяльності людини.

**Пропорції тіла.** Пропорціями тіла називають співвідношення окремих частин тіла. Серед дорослого населення найбільш поширені три основні типи пропорцій.

*Доліхоморфний тип* – характеризується відносно довгими кінцівками і вузьким коротким тулубом.

*Брахіморфний тип* – характеризується відносно короткими кінцівками і довгим широким тулубом.

*Мезоморфний тип* – усереднений варіант між доліхоморфним і брахіморфним типами.

Різниця у зрості між людьми залежить переважно від довжини ніг. Тому доліхоморфний тип більш характерний для людей високого зросту, брахіморфний – для людей низького зросту.

**Статура.** Статура визначається поєднанням зовнішніх ознак, таких як розвиток м'язів і жирові відкладення.

Розрізняють два варіанти таких ознак: ступінь розвитку м'язів (слабкий, середній, сильний) і ступінь розвитку м'язово-жирових відкладень (слабкий, середній, сильний).

Визначають чотири групи жіночих статур.

**I група.** Характеризується рівномірним розподілом жирових відкладень по всьому тілу.

Ступінь жирових відкладень може бути слабким, середнім і сильним. Відповідно виділяють три типи статур (худий, нормальний, повний типи).

**II група.** Характеризується нерівномірним розподілом жирових відкладень, має два варіанти: верхній і нижній.

Верхній варіант характеризується підвищеними жировими відкладеннями у верхній частині тіла (вище талії).

Нижній варіант характеризується підвищеними жировими відкладеннями у нижній частині тіла.

**III група.** Характеризується нерівномірним розподілом жирових відкладень на тулубі та кінцівках.

**IV група.** Визначає додаткові типи статур зі збільшеними жировими відкладеннями на грудних залозах, стегнах, сідницях, інших ділянках тіла.

## 1.6. Постава

Звичне положення тіла людини у просторі називається *поставою*. Постава є однією з найважливіших характеристик людини, необхідних для конструювання одягу.

Показниками постави є положення тулуба, висота плечей, прогин по лінії талії, виступ лопаток, грудей, сідниць, живота.

1. У людини з нормальною поставою рівна спина, точки лопаток і сідниць розташовуються на одному рівні відносно вертикалі, виїмка по лінії талії та виступи сідниць – невеликі. Шия ледь нахилена, груди розвинені. Виступ живота нижче лінії талії (рис. 3а).

2. Людина з сутулою поставою характеризується округлою спиною з виступаючими лопатками. Виїмка по талії та виступ сідниць зменшені. Довжина спини збільшена, шия значно нахилена вперед. Груди впалі, довжина переду зменшена (рис. 3б).

3. Людина з перегинистою поставою має випрямлену спину, збільшену виїмку по лінії талії та виступу сідниць. Шия менше нахилена, груди більше розвинені й підняті, довжина переду збільшена, довжина спини зменшена (рис. 3в).

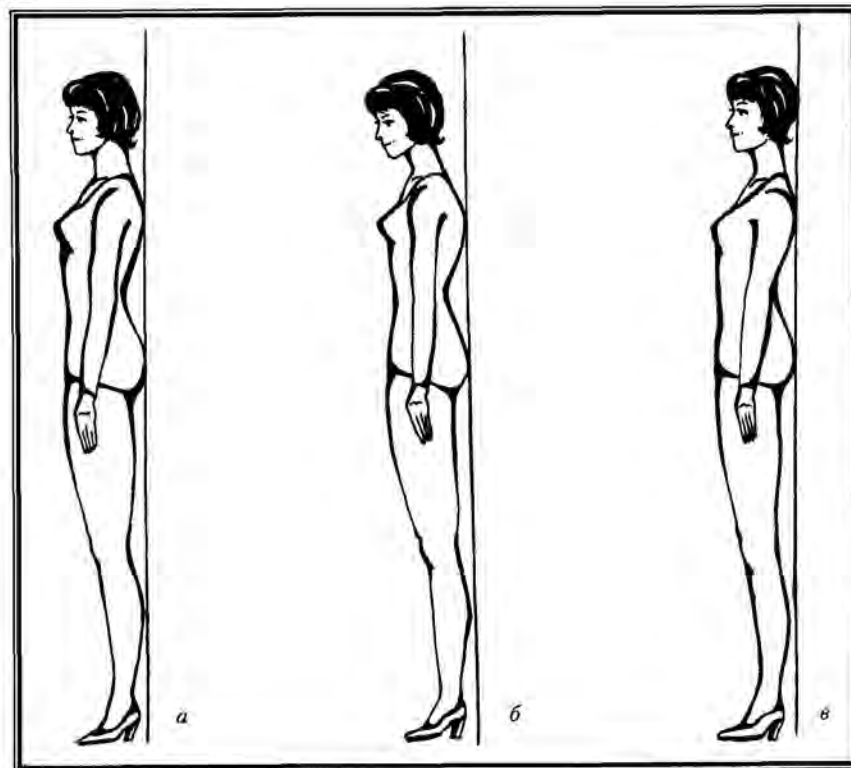


Рис. 3

## 1.7. Методика одержання розмірних ознак тіла людини

Розмірна характеристика визначається низкою окремих вимірів постави людини, які називаються *розмірними ознаками*. Обмірювання тіла людини та його частин має назву антропометрія (у перекладі з грецької – *людина, міряю*). Обмірювання виконують у вертикальних та горизонтальних площинах.

Вертикальна площина, яка проходить через хребет і умовно поділяє тіло людини на праву та ліву частини. Всі паралельні їй площини називаються *сагітальними*. Вертикальні площини, які

перпендикулярні сагітальним і умовно ділять тіло на передню та задню частини, називаються *фронтальними*. Горизонтальні площини, перпендикулярні сагітальним та фронтальним, умовно ділять тіло на верхню та нижню частини і називаються *трансверсальними*.

З метою більшої точності обмірювання необхідно орієнтуватися на антропометричні точки (рис. 4).

Розмірні ознаки позначають прописними буквами з підстрочними індексами. Прописні букви відповідають видам вимірів: Р – зріст; О – обхват; С – напівобхват; Д – довжина; В – висота; Ш – ширина; Ц – відстань між центрами.

Індекси позначають місця вимірювань: Вг – висота грудей; Дтс – довжина спинки до талії; СгIII – напівобхват грудей третій; Шс – ширина спинки тощо.

Обмірювання краще виконувати по білизні або легкій одязі. Для точності обмірювання лінію талії фіксують еластичною тасьмою.

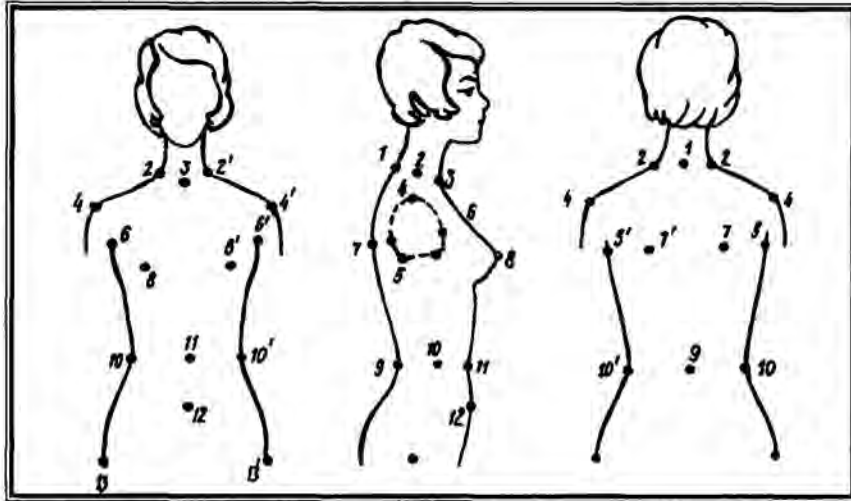


Рис. 4. Антропометричні точки:

1 – точка сьомого шийного хребця; 2-2' – точки основи шиї; 3 – яремна виїмка; 4-4' – плечові точки; 5-5' – точки задніх кутів підпахових заглибин; 6-6' – точки передніх кутів підпахових заглибин; 7-7' – виступаючі точки лопаток; 8-8' – виступаючі точки грудних залоз; 9 – точка середини лінії талії ззаду; 10-10' – точки найбільш вигнутих бічних ділянок на лінії талії; 11 – точка середини лінії талії спереду; 12 – виступаюча точка живота; 13-13' – точки найбільш виступаючих бічних ділянок на лінії стегон.

| № з/п                      | Назва розмірних ознак                            | Умовне позначення | Правила та техніка обмірювання   |
|----------------------------|--|-------------------|--|
| <i>Обмірювання спереду</i> |  |                   |  |
| 1                          | Напівобхват шиї                                  | Сш                | Вимірювальна стрічка має проходити через сьомий шийний хребець, точки основи шиї й з'єднується на яремній заглибині              |
| 2                          | Напівобхват грудей третій                        | СгIII             | Стрічка проходить горизонтально навколо тулуба, через виступаючі точки грудних залоз і з'єднується з правого боку грудей         |
| 3                          | Напівобхват талії                                | Сг                | Вимірюють горизонтально навколо тулуба на рівні лінії талії  |
| 4                          | Напівобхват стегон із врахуванням виступу живота | Сс                | Стрічка проходить горизонтально через виступаючі точки стегон, через лінійку, прикладену до живота, і з'єднується з правого боку |
| 5                          | Ширина грудей перша                              | ШГІ               | Вимірюють горизонтально через виступаючі точки грудних залоз до вертикалей, проведених від передніх кутів підпахових заглибин    |
| 6                          | Ширина грудей                                    | ШГ                | Вимірюють горизонтально над основою грудних залоз до передніх кутів підпахових заглибин  |
| 7                          | Центр грудей                                     | Цг                | Вимірюють горизонтально між виступаючими точками грудних залоз   |
| <i>Обмірювання збоку</i>   |  |                   |  |
| 8                          | Ширина плечового ската                           | Шп                | Вимірюють від точки основи шиї до плечової точки   |
| 9                          | Довжина рукава                                   | Др                | Вимірюють від плечової точки вздовж руки по зовнішній її стороні до рівня бажаної довжини рукава                                 |
| 10                         | Обхват плеча                                     | Оп                | Вимірюють горизонтально по плечу на рівні заднього кута підпахової заглибини   |
| 11                         | Довжина спинки до лінії талії перша              | ДтсІ              | Вимірюють від точки основи шиї до нижнього краю тасьми на талії паралельно хребту  |

Закінчення табл. 1

| № з/п                        | Назва розмірних ознак               | Умовне позначення | Правила та техніка обмірювання   |
|------------------------------|-------------------------------------|-------------------|--|
| 12                           | Довжина переду до лінії талії перша | ДтпІ              | Вимірюють від точки основи шиї через виступаючу точку грудної залози до нижнього краю тасьми на талії                    |
| 13                           | Висота грудей                       | Вг                | Вимірюють від точки основи шиї до виступаючої точки грудної залози   |
| 14                           | Висота скосу плеча спереду          | Впкп              | Вимірюють від виступаючої точки грудної залози до плечової точки   |
| <i>Обмірювання ззаду</i>     |                                     |                   |  |
| 15                           | Ширина спинки                       | Шс                | Вимірюють горизонтально по лопатках, між задніми кутами підпахових заглибин  |
| 16                           | Довжина спинки до лінії талії       | Дтс               | Вимірюють від сьомого хребця до нижнього краю тасьми на талії через лінійку, прикладену до лопаток                       |
| 17                           | Висота плеча скосу спинки           | Впкс              | Вимірюють від середини лінії талії ззаду до плечової точки, не заводячи стрічку на лопатку                               |
| 18                           | Довжина спідниці                    | Дс                | Вимірюють від лінії талії через живіт до бажаної довжини   |
| 19                           | Висота бочка                        | Вб                | Вимірюють від лінії талії до верхнього краю лінійки, прикладеної до підпахової заглибини; міряти потрібно ближче до руки |
| <i>Додаткові вимірювання</i> |                                     |                   |  |
| 20                           | Висота сидіння                      | Вс                | Вимірюють від лінії талії по бічній стороні до площини стільця, на якому сидить замовник                                 |
| 21                           | Обхват кулачка                      | О кул.            | Вимірюють через найширшу ділянку кисті при стиснутому кулаку   |
| 22                           | Довжина брюк                        | Дбр.              | Вимірюють від лінії талії по бічній стороні до бажаної довжини   |
| 23                           | Обхват стегна                       | Ос                | Вимірюють горизонтально верхню частину стегна  |
| 24                           | Зріст                               | Р                 | Вимірюють від підлоги до найвищої точки голови   |

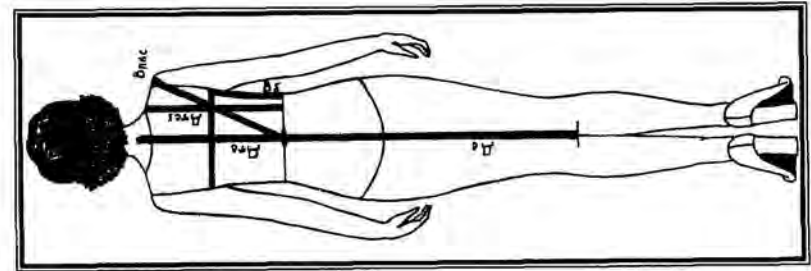


Рис. 8

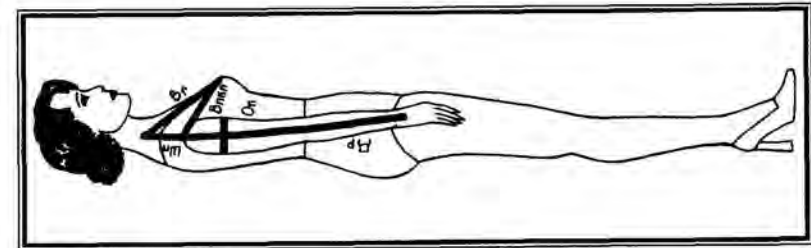


Рис. 7

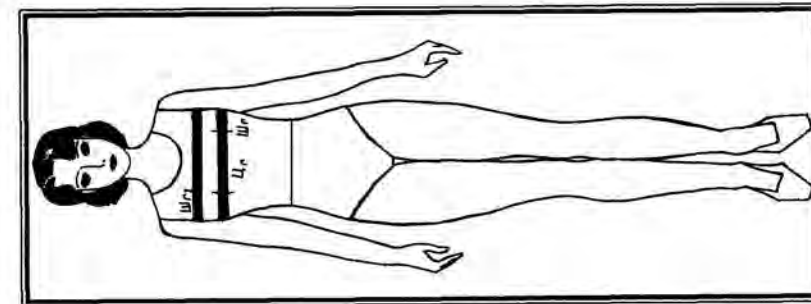


Рис. 6

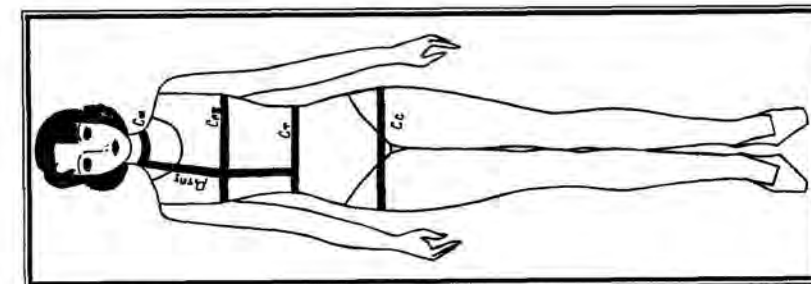


Рис. 5

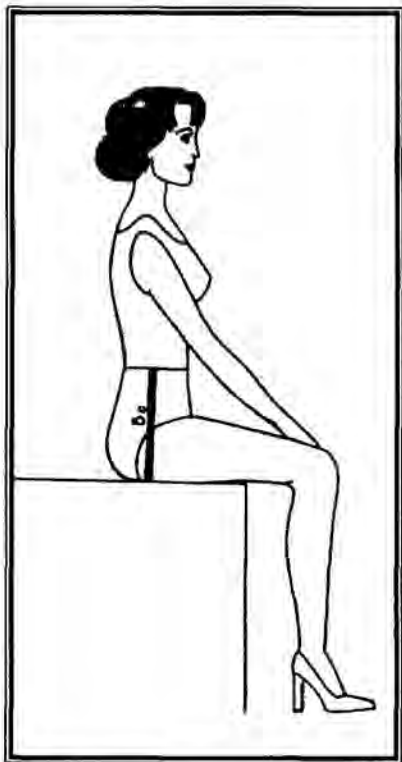


Рис. 9

Людина, яку обмірюють, повинна стояти прямо, без напруження, зберігати звичну поставу; голову тримати злегка піднятою, руки опущені вздовж тіла, ноги в колінах випрямлені. Дихання має бути спокійним.

Під час обмірювання необхідно стояти обличчям до обличчя людини, яку обмірюють. Послідовність, правила та техніку обмірювання розглянемо за табл. 1 та рис. 5–9.

Якщо проаналізувати одержані антропометричні вимірювання людини та порівняти з типовими, можна визначити особливості будови статури цієї людини.

Для умовно типової статури з нормальною поставою характерними є наступні співвідношення вимірювань.

1. Різниця вимірювань  $DтпI$  і  $DтсI$  складає 0,5–2,0 см і збільшується зі збільшенням розміру.

2.  $DтсI = Bпкс$ .

3.  $Bг > Bпкп$  на 1,2–2,0 см.

4.  $Шс - Шг = 0,5 - 1,0$  см.

5.  $DтсI - Dтс = 2,5 - 3,0$  см – глибина горловини.

### 1.8. Конструктивні прибавки

Форма та розміри одягу дуже різноманітні й залежать від виду та призначення одягу, функціональних, естетичних, експлуатаційних вимог та моди. Зручність під час конструювання одягу визначається його антропометричною відповідністю формі, розмірам тіла людини та характеру рухів, які найчастіше виконуються.

Одяг не може бути точною копією тіла людини. Та частина тіла, де одяг прилягає щільно, називається опорною поверхнею.

Нижче опорної поверхні між одягом і тілом утворюється повітряний прошарок, який забезпечує вільне дихання та рухи, створює об'ємну форму одягу відповідно до конструктивного оформлення та зручності. Тому одяг виготовляють більшим за розміри тіла людини. Різниця між розмірами одягу та відповідними розмірами тіла людини називається *прибавкою*.

Прибавка на вільне облягання складається з технічної прибавки (забезпечує вільне дихання та рухи, а повітряний прошарок регулює теплообмін) та прибавки на декоративно-конструктивне оформлення одягу. Щоб спростити розрахунки, використовують сумарну прибавку на вільне облягання.

Прибавка позначається буквою П. Величини прибавок на вільне облягання, наведені в табл. на форзаці, визначають тільки ступінь прилягання на відповідних ділянках. Вибір прибавок залежить від вимог моди.

Для зимових та утеплених виробів зазначені прибавки відповідно збільшують. Ширину рукава характеризує величина прибавки до обхвату плеча.

Пг – прибавки до мірки  $CтIII$ ;

Пт – прибавка до  $Cт$ ;

Пс – прибавка до  $Cс$ ;

Поп – прибавка до  $Oп$ ;

ПшгI – прибавка до ширини грудей першої;

Пшс – прибавка до ширини спинки.

### 1.9. Характеристика систем конструювання

Прикладне конструювання виникло з появою кроєного одягу лише в XVIII ст. З'явилися перші журнали мод, у яких наводилися контури деталей одягу у вигляді замальовок.

На початку XIX ст. з'явилися перші креслення викройок на основі найпростіших розрахунків, створювалися перші системи крою. До появи системи крою одяг розкроювали за так званими «панталонами», які передавалися у спадок. Мірки знімалися лише для ширини і довжини одягу. Тривалий час деталі одягу одержували муляжним методом, за якого на статуру людини або манекен наколювали тканину або папір відповідно до ескізу моделі, обкреслювали контури деталей, у подальшому їх уточнювали під час розкрою та примірки.

861298



Автором першої системи розкрою одягу, створеної у 1818 р., став французький кравець Мішель. У 1831 р. цю систему змінила подібна їй масштабна система. У середині ХІХ ст. були спроби розробити теорію методики конструювання. У той час з'являються перші методики конструювання одягу. Одна з них заснована на пропорційній побудові статури (пропорційно-розрахункова), друга – на розрахунку мірок статури за основними міркам (розрахунково-мірочна).

Перші системи розкрою одягу в Україні з'явилися в 20–30-х роках ХХ ст.: координатна система С. Н. Короткова, розрахунково-пропорційна Н. І. Царьова. І хоча системи розкрою дещо полегшили і поліпшили конструювання одягу, вони мали суттєві недоліки.

Методи, які існують нині, умовно поділяють на 2 класи. Методи 1-го класу засновані на вимірюванні типових статур, прибавках на типові постави і методах їх формування. Ці методи дозволяють лише приблизно знаходити положення найважливіших конструктивних точок деталей одягу.

Методи 2-го класу точніші, оскільки засновані на безпосередніх антропометричних вимірюваннях поверхні тіла, які використовують під час побудови зразка одягу. Цей метод називають ще *методом усіченої площини*. За цим методом деталі конструюють у Чебишівських сітках і одержують точне закінчене креслення конструкції.

Масові обмірювання населення у колишньому Радянському Союзі проводилися з 1956 р. Завдяки цим обмірюванням одержано необхідний матеріал для розробки «Нової розмірної технології і стандартизації», створено принципово нову методику конструювання – єдину методику конструювання одягу ЦНДІШП.

Розрахункові формули, які рекомендуються у зазначеній методиці, є результатом аналізу і математичної обробки антропометричних і експериментальних даних у лабораторії «Конструювання побутового одягу». Відповідно до цього методу будуються геометричні й графічні розробки згладжених контурів статури людини з відповідними прибавками на вільне й декоративне облягання.

Під час побудови вузла конструкції відповідно до вимірювання використовують *графічний метод*. Якщо для побудови якоїсь ділянки потрібно два вимірювання, то для побудови точок використовують *геодезичний метод* або метод засічок.

У Центрі розвитку моди у м. Києві, створеного у 1980 р., використовують систему конструювання методу 2-го класу. Конструювання виконують на відносно вертикальній площині для однієї половини тулуба.

Будь-які моделі створюються на основі креслення на стандартну статуру. Особливості статури, моделі виробу, будь-які конструктивні відмінності враховуються під час креслення. Це дає можливість швидко реагувати на пропозиції моди без додаткових витрат на освоєння нового покрою.

### 1.10. Розмірна стандартизація одягу

Зріст, розмір та повнота – це основні розмірні ознаки, які характеризують тип статури. *Зріст* – це довжина тіла людини без взуття від верху голови до стопи.

У масовому виготовленні одягу існує п'ять основних груп.

I – й зріст – 146 (143–148,9);

II – й зріст – 152 (149–154,9);

III – й зріст – 158 (155–160,9);

IV – й зріст – 164 (161–166,9);

V – й зріст – 170 (167–173).

Інтервал байдужості між зростом складає 6 см. Міжростова різниця за довжиною виробу: для спідниці – 3,0 см, жакета – 2,0 см, пальта, сукні – 4,0 см, за довжиною довгого рукава – 2,0 см; короткого – 1,0 (для всіх видів одягу).

Таблиця 2

| Номер групи повноти | Обхват стегон | Обхват грудей | Різниця між вимірами (см) |
|---------------------|---------------|---------------|---------------------------|
| I                   | 100           | 96            | 4                         |
| II                  | 104           | 96            | 8                         |
| III                 | 108           | 96            | 12                        |
| IV                  | 112           | 96            | 16                        |

*Розмір* визначається величиною, яка дорівнює половині повного третього обхвату грудей. Наприклад, повний третій обхват грудей дорівнює 92 см, цю величину ділимо навпіл і одержуємо розмір 46.

У масовому виробництві одяг для дорослого населення виготовляється від 44 до 68 розміру з інтервалом байдужості 2 см.

Якщо одяг виготовляють за індивідуальним замовленням, то інтервал байдужості беруть 1,0 см.

**Повнота** визначається різним співвідношенням обхвату талії та стегон за такого самого обхвату грудей. Різниця між розмірними ознаками (обхват стегон і обхват грудей) є основою для визначення групи повноти для плечових виробів.

Типові статури жінок розподіляють на чотири групи повноти: I, II, III, IV. Коротку характеристику груп повноти жіночих статур наведено у табл. 2.

### Самостійні роботи

1. Замалювати моделі одягу різних силуетів та покрою.
2. Замалювати статури з різними поставами.
3. На схематичному зображенні статури позначити основні антропометричні точки.

### Лабораторно-практична робота № 1

**Тема:** Техніка обмірювання статури.  
Правила записування мірок.

**Мета роботи:** Набути практичних навичок у техніці обмірювання статури людини.

#### **Порядок виконання роботи**

1. Запишіть у зошит мірки, які необхідно обміряти.
2. Виконайте обмірювання статури людини.
3. Зробіть висновки.
  - 3.1. До якого розміру, зросту та повноти належить статура людини, яку ви обміряли?
  - 3.2. Визначте тип постави людини, яку ви обміряли.

### Контрольні запитання і завдання до розділу I

1. Що називається одягом?
2. Яким вимогам має відповідати одяг?
3. Яким чином класифікується сучасний побутовий одяг?

4. Які деталі виробу відносять до основних?
5. Що таке покрій?
6. Як класифікуються вироби залежно від конструкції?
7. Що називають пропорціями тіла людини?
8. Які типи пропорцій статур Ви знаєте?
9. Які зовнішні ознаки людини впливають на її статуру?
10. Що таке постава?
11. Які типи постав Ви знаєте? Що є характерним для людини із сутулою поставою, а що – для людини із перегинистою поставою?
12. Які частини скелета людини Ви знаєте?
13. Назвіть відділи хребта?
14. Які антропометричні точки статури людини є орієнтирами під час її обмірювання?
15. Як позначаються розмірні ознаки статури? Що означають індекси?
16. Яку жіночу статуру називають типовою?
17. Які правила підготовки статури людини до обмірювання?
18. У якій послідовності виконують обмірювання статури?
19. Що називають прибавкою?
20. Що називається технічною прибавкою?
21. Яка прибавка називається основною? З чого вона складається?

#### *Критерії оцінок*

**«Високий рівень».** Якщо учень досконало володіє поняттями «одяг», «вимоги до одягу». Досконало знає будову скелета; антропометричні точки; володіє технікою обмірювання статури, знає правила запису мірок; вміє визначити розмір, зріст, повноту, тип статури та постави.

**«Достатній рівень».** Якщо учень в основному оволодів поняттями «одяг», «вимоги до одягу»; знає будову скелета. Під час визначення головних антропометричних точок допускається помилка, які самостійно виправляє; володіє технікою обмірювання статури, але допускається помилка під час обмірювання, які виправляє самостійно; визначає розмір, зріст, повноту, тип статури та постави.

**«Середній рівень».** Якщо учень в основному засвоїв матеріал, називає антропометричні точки, але показує їх з утрудненням. Технікою обмірювання статури володіє, але допускається при цьому помилка, які виправляє за допомогою викладача; з утрудненням визначає розмір, зріст, повноту, тип статури та постави.

**«Початковий рівень».** Якщо учень знає характеристику одягу, вимоги; обмірювання статури виконує з утрудненням. Типи статури та постави, розмір, зріст і повноту визначає тільки за допомогою викладача.



## Розділ 2

### Конструювання поясних виробів

До поясних виробів відносять спідниці, брюки різної модифікації та спідниці-брюки.

**Спідниця.** Основним жіночим поясним виробом є *спідниця*. У жіночому вбранні спідниця може бути самостійним видом одягу або складовою сукні, костюма, ансамблю. Різноманітність фасонів спідниць досягається переважно за рахунок розробки силуетної форми з використанням різноманітних ліній та окремих елементів.

Будь-який фасон жіночої спідниці може бути одержаний за рахунок використання двох конструктивних основ – прямої та конусної. Класична форма спідниці – *пряма*. Основою прямої спідниці є спідниця, яка складається із заднього та переднього полотнищ, має два бічних шва та виточки по лінії талії. Кількість виточок по лінії талії, місця їхнього розташування залежать від форми стегон.

Пряма спідниця класичної форми може бути і одношовною (без бічних швів). При цьому вона візуально сприймається як ледь завужена донизу. Такий варіант спідниці може бути внизу оформлений шлицею, розрізом для зручності під час ходьби.

На основі прямої спідниці розробляють конструкції спідниць з різними варіантами та видами складок – симетрично розташованими від середини переднього та заднього полотнищ, бічними, рівномірно розташованими по всій спідниці тощо.

Прямі спідниці силуетної форми шують з досить щільним приляганням на стегнах та оформленням вертикальних зрізів по складній кривій з годеподібним розширенням донизу.

Для *конусних* спідниць характерне значне розширення по лінії низу і, як правило, відсутність виточок по лінії талії, при цьому розширення повинно бути рівномірним, а не годеподібним.

**Брюки.** Брюки сьогодні стали звичними у вбранні жінки. За зовнішнім виглядом брюки мають відповідати вимогам моди щодо форми та довжини.

Важливими характеристиками форми брюк є їхня довжина та об'єм на рівні стегон, колін та низу. Зі зміною цих характеристик змінюється і форма брюк. Брюки в основному мають суцільне креслення основи конструкції.

Але залежно від призначення і властивостей тканини вони можуть відрізнятися:

- за об'ємом у верхній частині та по всій довжині;
- за шириною внизу;
- за розташуванням застібки (центральної, бокової тощо);
- за оформленням низу (манжети);
- за довжиною (довгі та вкорочені).

Довжина брюк залежить від ширини брюк унизу.

Якщо ширина брюк унизу 20–23 см, то відстань від підлоги до низу брюк дорівнює 7–8 см; за ширини брюк унизу 24–27 см відстань від підлоги до низу брюк – 5–6 см; за ширини брюк унизу 28–32 см відстань від підлоги до низу – 3–4 см.

Отже, чим вужчі брюки унизу, тим вони коротші.

**Спідниці-брюки.** Спідниці-брюки є поєднанням двох виробів – спідниці та брюк. Креслення конструкції спідниці-брюк виконують на основі креслення прямої спідниці з деякими змінами параметрами окремих ділянок.

#### 2.1. Побудова основи прямої спідниці

Модель прямої спідниці та послідовність побудови її основи зображено на рис. 10–11 (розмір 164–96–104).

| Мірки:        | Прибавки:    |
|---------------|--------------|
| Ст = 38,0 см; | Пт = 0,5 см; |
| Сс = 52,0 см; | Пс = 1,0 см. |
| Дс = 70,0 см. |              |

1. Побудуємо прямий кут з вершиною у точці Т.
2. Визначимо положення лінії стегон:  
 $ТС = 19-20$  см або за знятою міркою.
3. Визначимо довжину спідниці:  $ТН = Дс$ ;  $ТН = 70$  см.
4. Ширину спідниці по лінії стегон визначаємо так:  
 $СС_1 = Сс + Пс$ ;  $СС_1 = 52,0 + 1,0 = 53,0$  см.
5. Розподіл базисної сітки на передне та задне полотнище виконуємо залежно від статури:

- на стандартну до 48 розміру:  $CC_2 = \frac{CC_1}{2}$ ;

- більше 48 розміру:  $CC_2 = \frac{CC_1}{2} - 1,0$  см;

- зі збільшеним об'ємом сідниць:  $CC_2 = \frac{CC_1}{2} + 1,0$  см;

- зі збільшеним об'ємом на ділянці живота:

$CC_2 = \frac{CC_1}{2} - 1,0-1,5$  см;

$CC_2 = \frac{CC_1}{2}$ ;  $CC_2 = C_1C_2 = \frac{53}{2} = 26,5$  см.

6. Визначаємо положення вершини бічного зрізу:

$T_2T_3 = 1,0-2,0$  см (залежить від форми стегон).

7. Зазначаємо місце розташування задньої виточки:

$CC_4 = 0,4 \times CC_2$ ;  $CC_4 = 0,4 \times 26,5 = 10,6$  см.

8. Зазначаємо місце розташування передньої виточки:

$C_1C_3 = 0,4 \times C_1C_2$ ;  $C_1C_3 = 0,4 \times 26,5 = 10,6$  см з точок  $C_3$  та  $C_4$

проводимо перпендикуляр на лінію талії і одержуємо точки  $T_4$  і  $T_5$ .

Якщо форма живота опукла, то використовуємо стандартну побудову. Якщо живіт об'ємний, то виточку зміщуємо на 1,0-1,5 см до бічного зрізу.

9. Визначаємо суму розхилу всіх виточок по лінії талії:

$\Sigma$  виточок =  $(C_3 + П_3) - (C_1 + П_1)$ ;

$\Sigma$  виточок =  $(52 + 1) - (38 + 0,5) = 14,5$  см.

10. Задню виточку будуємо таким чином:

$\Sigma$  виточки задньої =  $\frac{\Sigma \text{ виточок}}{3}$ ;

$\Sigma$  виточки задньої =  $\frac{14,5}{3} = 4,8$  см;

$T_4T_6 = T_4T_7 = \frac{\Sigma \text{ виточки задньої}}{2}$ ;

$T_4T_6 = T_4T_7 = \frac{4,8}{2} = 2,4$  см.

Довжина виточки 15-17 см залежить від висоти сідниць і дорівнює:  $T_4C_4' = 16$  см.

11. Передню виточку будуємо таким чином:

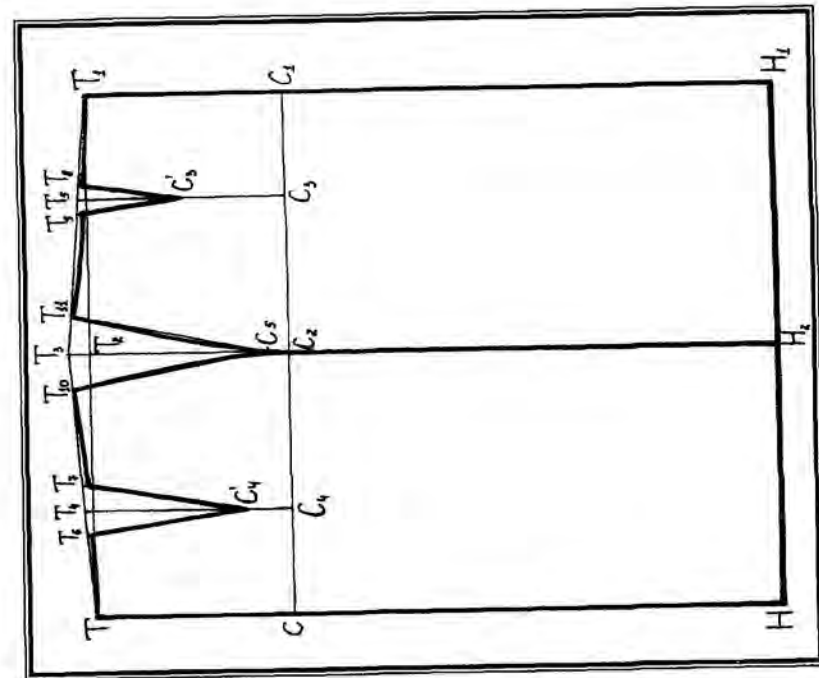


Рис. 11

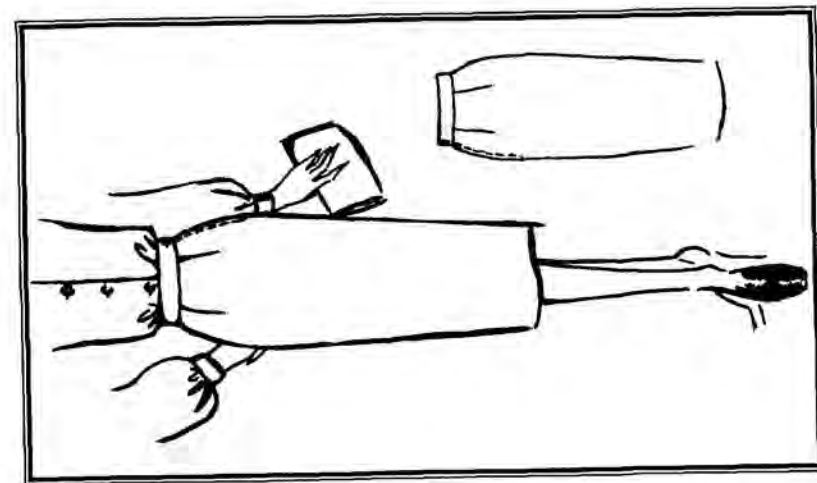


Рис. 10



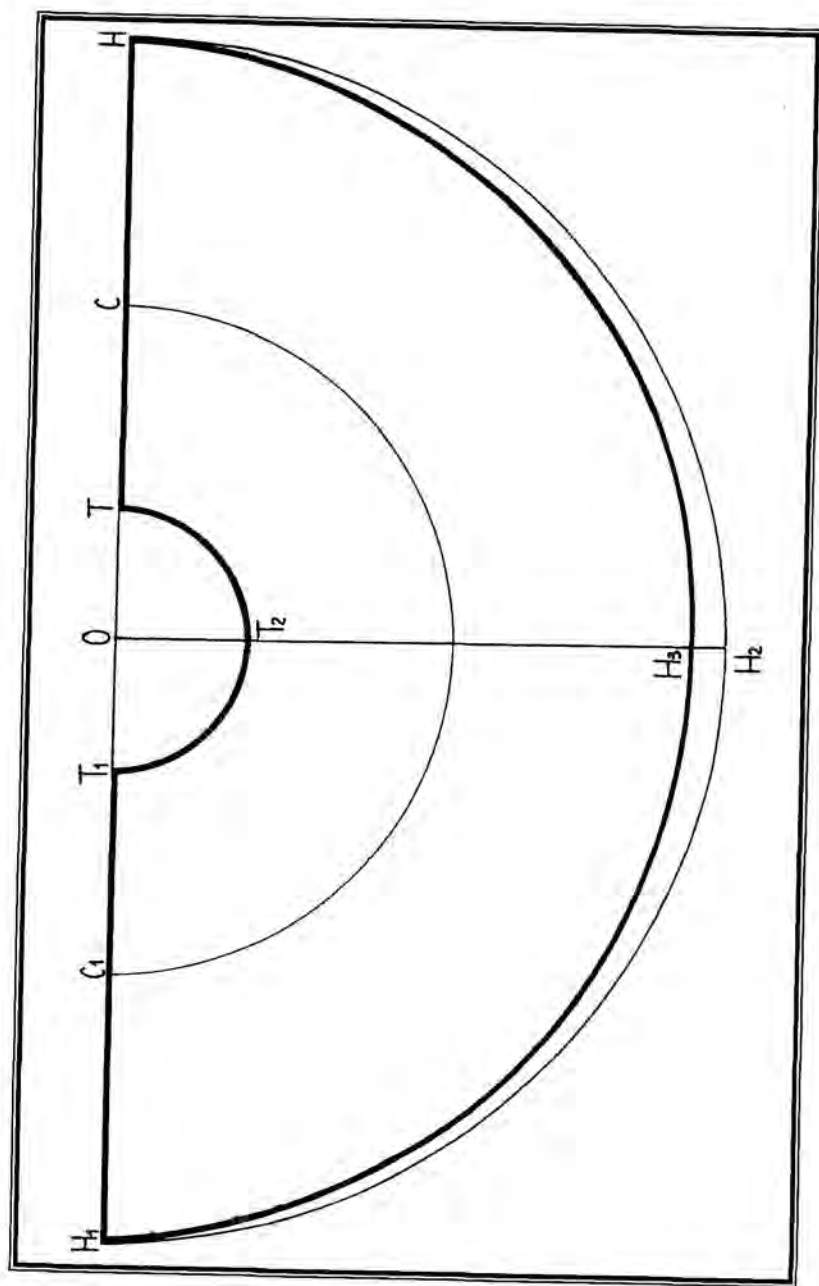


Рис. 14

### 2.3. Спідниця «напівсонце»

1. Будуємо прямий кут з вершиною в точці О (див. рис. 13).
2. Визначаємо лінію талії:  $\cup OT = St \times K$ ;  
 $\cup OT = 38 \times 0,64 = 24,3$  см;  $OT = OT_1$ .
3. Визначаємо положення лінії стегон:  $TC = 19-20$  см;  
 $TC = 20$  см;  $\cup OC = OT + TC$ ;  $\cup OC = 24,3 + 20 = 44,3$  см.
4. Лінію низу визначаємо таким чином:  $TH = T_1H_1 = D$  спідниці,  
 $TH = T_1H_1 = 55$  см;  $\cup OH = OT + TH$ ,  $\cup OH = 24,3 + 55 = 79,3$  см;  
 $OH = OH_1$ .
5. Оформлюємо лінію низу, з'єднуємо точки Н і  $H_1$ .  
 У кінцевих спідницях на різних ділянках нитка основи та утка має різне направлення щодо її вертикальних ліній. Ділянки спідниці, де нитка основи розташована під кутом до лінії низу (косі ділянки), нестійкі до розтягування. Тому, щоб не допустити провисання спідниці внизу, потрібно підняти лінію талії та низу на ділянках косої зрізу: на ділянці талії – на 2,0 см, на ділянці низу – на 3,0 см.

### 2.4. Конструювання спідниці «сонце»

1. Будуємо прямий кут з вершиною в точці О.
2. Визначаємо лінію талії:  $\cup OT = St \times K$ ;  
 $\cup OT = 38 \times 0,32 = 12,2$  см;  $OT = OT_1 = OT_2$ .
3. Положення лінії стегон:  $TC = 19-20$  см;  
 $TC = 20$  см;  $TC = TC_1 = TC_2$ ;  $\cup OC = OT + TC$ ;  
 $\cup OC = 12,2 + 20 = 32,2$  см;  $OC = OC_1 = OC_2$ .
4. Лінію низу визначаємо так:  $TH = T_1H_1 = T_2H_2$ ;  
 $TH = T_1H_1 = T_2H_2 = 46$  см;  $\cup OH = OT + TH$ ;  
 $\cup OH = 12,2 + 46 = 58,2$  см;  $OH = OH_1 = OH_2$ .
5. Оформлюємо лінію низу, з'єднуємо точки Н,  $H_1$ ,  $H_2$ .

### 2.5. Особливості конструювання спідниці через один клин

Спідниці з клинцями можуть мати від 4 до 12 клинців (кількість клинців визначається фасоном). Клинці до низу розширюються. Розширення клинця може бути рівномірним, годеподібним

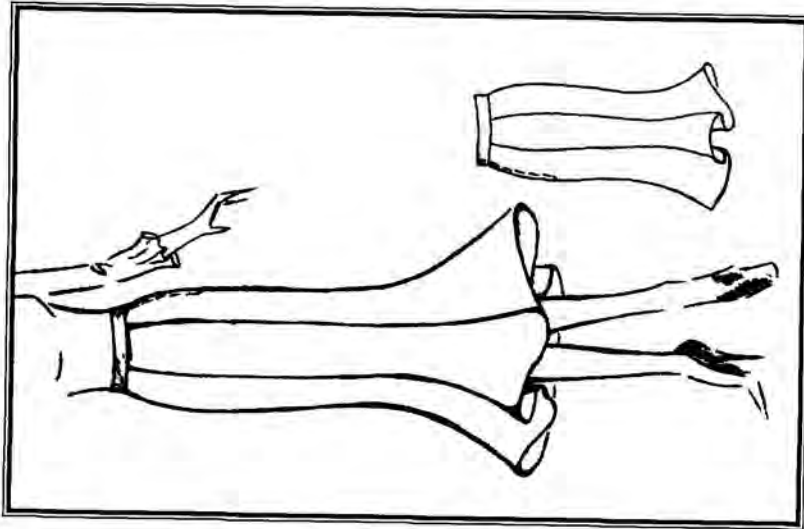


Рис. 16

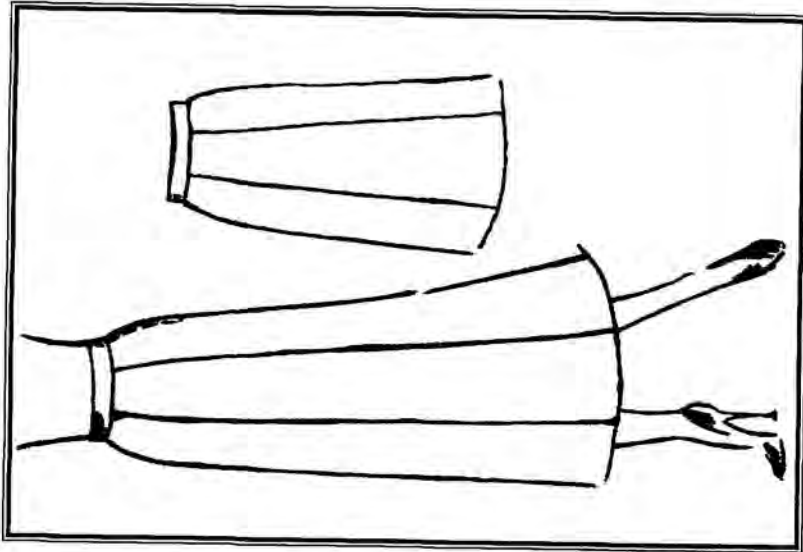


Рис. 15

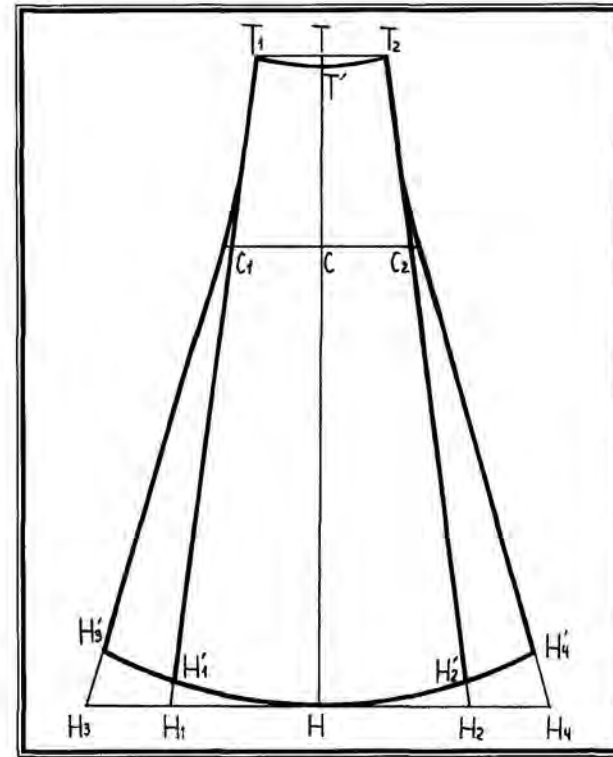


Рис. 17

або досягати за рахунок вставлених у шви клинців (рис. 15, 16). Конструювання спідниці з рівномірно розширеними клинцями зображено на рис. 17.

1. Проводимо дві взаємно перпендикулярні лінії з перетином у точці Т.

2. Визначаємо положення лінії стегон:  $TC = 19-20$  см;

$TC = 20$  см.

3. Визначаємо довжину спідниці:  $TН = D$  спідниці;

$TН = 70$  см.

4. Через точки Т, С, Н проводимо горизонтальні лінії.

5. Ширину клинця по лінії талії визначаємо у такий спосіб:

$$TT_1 = \frac{Ст. + Пг}{к-ть\ клин.} = \frac{38 + 0,5}{к-ть\ клин.} = 6,4\text{ см}; \quad TT_1 = TT_2$$

6. Оформлюємо лінію галії:  $ТТ' = 0,5 - 0,8$  см.  
 7. Визначаємо ширину клинця по лінії стегон у такий спосіб:

$$CC_1 = CC_2 = \frac{C_c + P_c}{\text{к-ть клин.}} = \frac{52 + 1}{\text{к-ть клин.}} = 8,8 \text{ см}; CC_1 = CC_2.$$

8. Оформлюємо лінію низу:  $НН_3 = CC_2 \times 2,5$  разу;  
 $НН_3 = 8,8 \times 2,5 = 22$  см;  $НН_3 = НН_4$ .

Ширина клинця по лінії низу залежить від обраного фасону. Саме згідно з фасоном визначається ширина клинця, яка може бути більшою або меншою.

## 2.6. Конструювання клинця «годе»

1. Проводимо дві взаємно перпендикулярні лінії з перетином у точці Т (рис. 18).

2. Визначаємо положення лінії стегон:  $ТС = 19 - 20$  см;  
 $ТС = 20$  см.

3. Визначаємо довжину спідниці:  $ТН = Д$  спідниці;  
 $ТН = 68$  см. Через точки Т, С, Н проводимо горизонтальні лінії.

4. Визначаємо ширину клинця по лінії галії:  $ТТ_1 = \frac{C_t + P_t}{\text{к-ть клин.}}$ ;

$$ТТ_1 = \frac{38 + 0,5}{6} = 6,4 \text{ см}; ТТ_1 = ТТ_2.$$

5. Оформлюємо лінію галії:  $ТТ' = 0,5 - 0,8$  см.

6. Визначаємо ширину клинця по лінії стегон:  $CC_1 = \frac{C_c + P_c}{\text{к-ть клин.}}$ ;

$$CC_1 = \frac{52 + 1}{6} = 8,8 \text{ см}; CC_1 = CC_2.$$

7. Визначаємо положення лінії «годе».

Лінія «годе» може розташовуватися нижче лінії стегон на 10–15 см або досягати середини стегна.  $CC_4 = 15$  см. З точок  $C_1$  і  $C_2$  проводимо перпендикуляри на лінію низу – точки  $H_1$  і  $H_2$ .

8. Оформлюємо лінію низу:

○  $C_2H_2$  – до перетину з горизонтальною лінією, проведеною через точку С.

Таким чином отримуємо точки  $H_3, H_4$  – повне «годе».

Для створення «напівгоде» оформлюємо відповідно зрізи через лінії  $C_1H_5'$  і  $C_2H_6'$ .

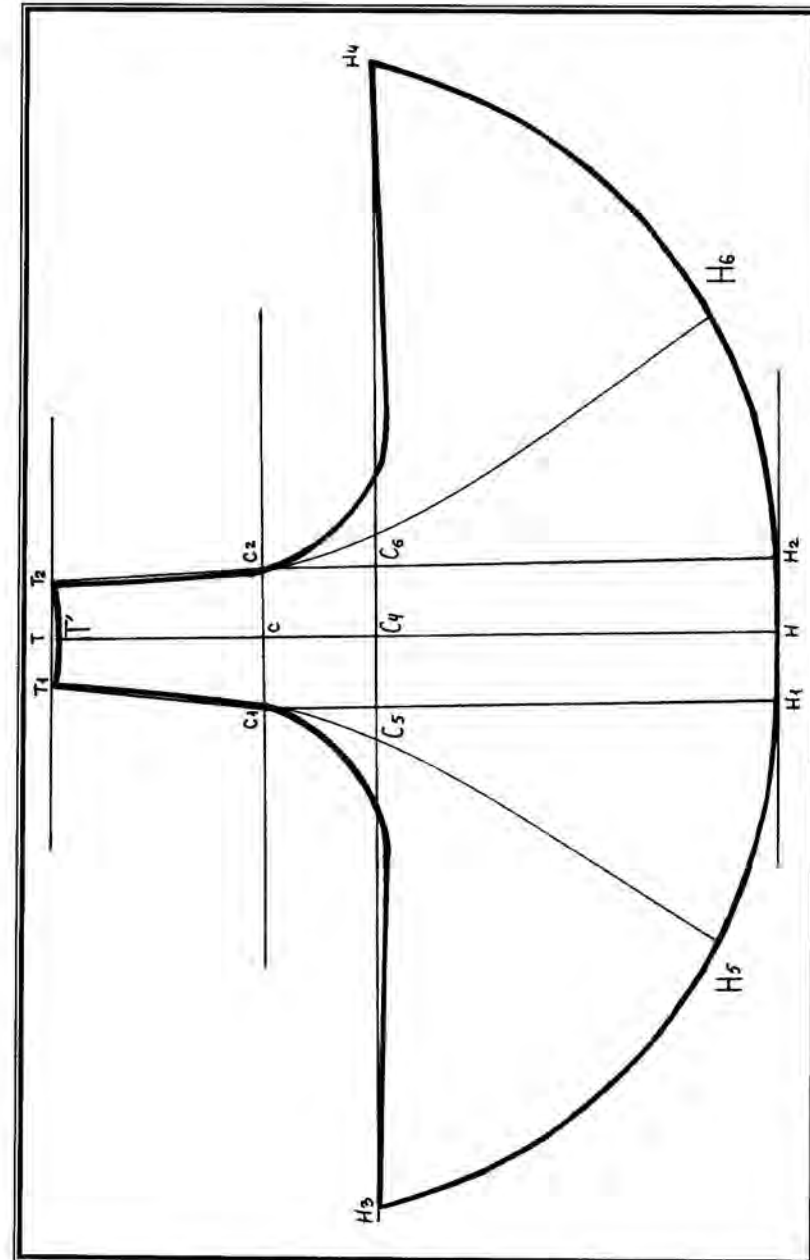


Рис. 18



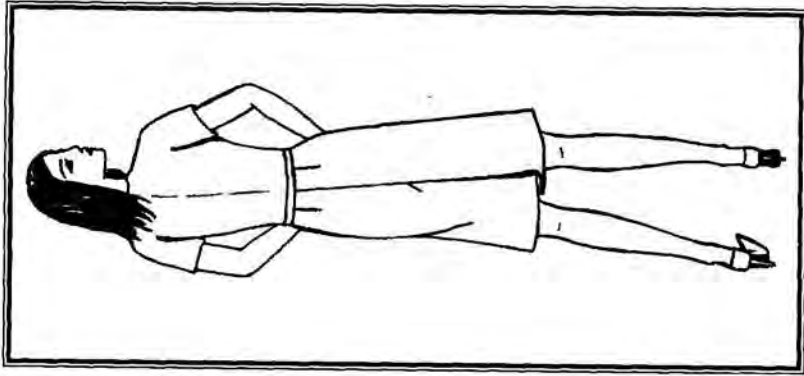


Рис. 19

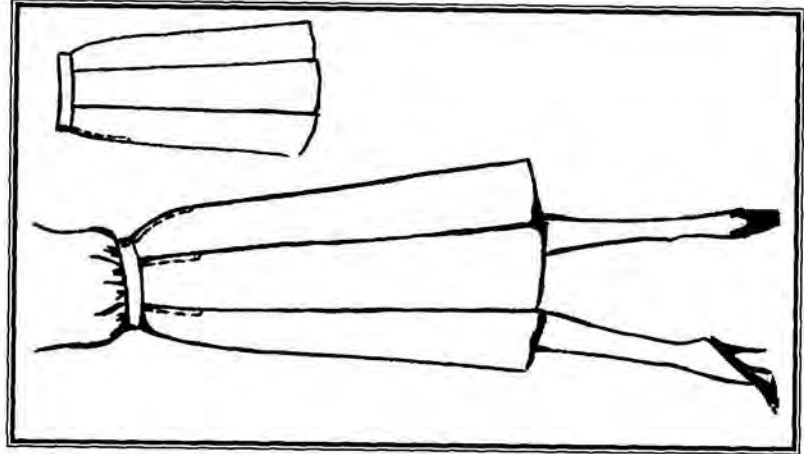


Рис. 20

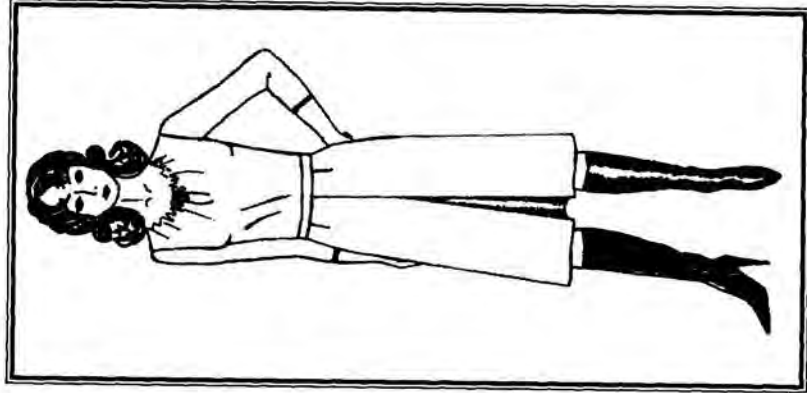


Рис. 21

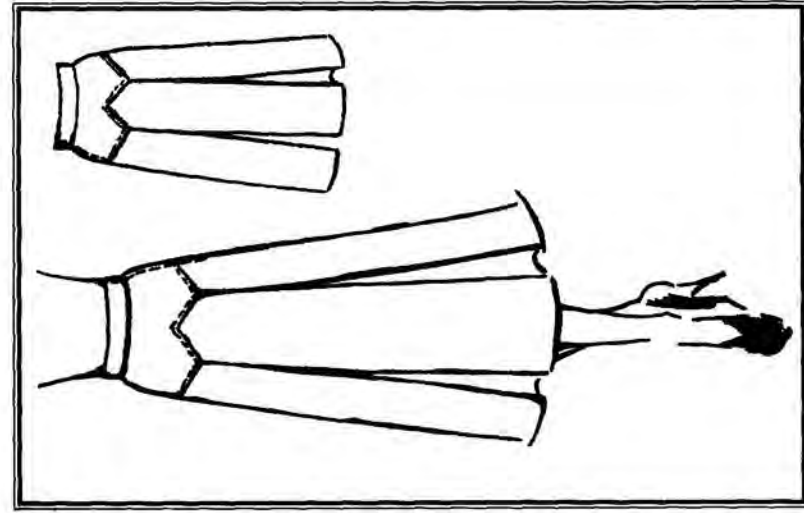


Рис. 22

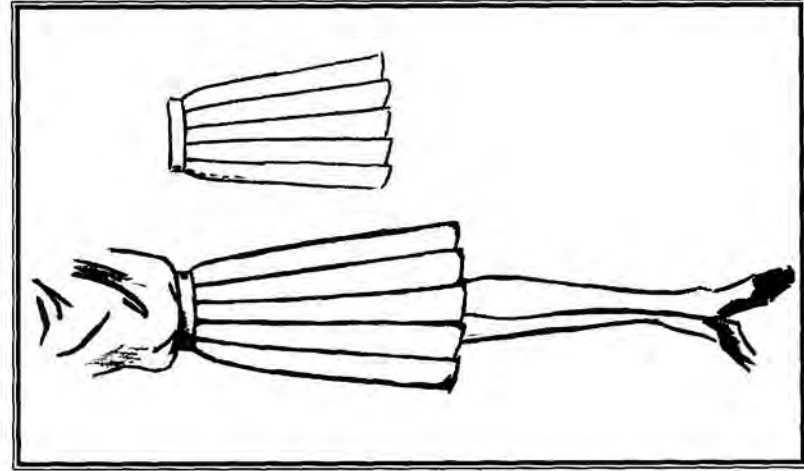


Рис. 23

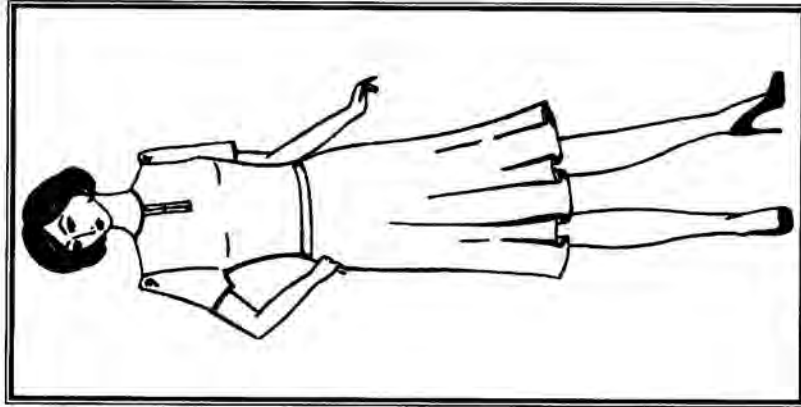


Рис. 25

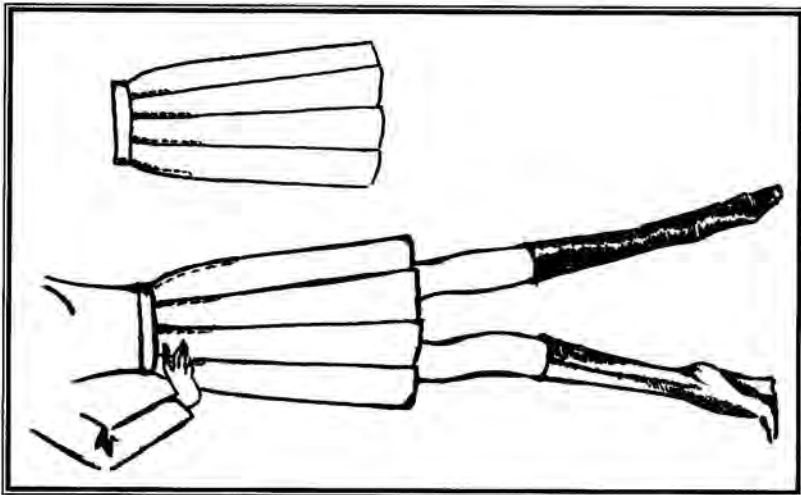


Рис. 24

## 2.7. Особливості конструювання прямих спідниць зі складками

Різнноманітні фасони прямих спідниць зображено на рис. 19–25. Різнноманітність фасонів досягається за рахунок форми та кількості складок, їхнього розташування і конструктивного вирішення, пов'язаного з малюнком тканини.

Під час конструювання спідниць за основу беруть креслення прямої двошовної спідниці й на його основі конструюють будь-яку пряму спідницю з однією складкою (це може бути як однобічна, так і зустрічна складка) або з кількома однобічними складками по всій ширині спідниці.

Таким чином, конструювання спідниць здійснюється за одним з двох варіантів структурного креслення прямої двошовної спідниці.

## 2.8. Побудова однобічної складки

Побудову однобічної складки по лінії середини переду розглянемо за рис. 26.

1. Спочатку визначаємо ширину і глибину складки. Однобічна складка може бути завширшки 5–8 см.

Наприклад, Ш складки = 6 см. Тоді глибина складки розраховуємо у такий спосіб: Ш складки  $\times$  2 = 6  $\times$  2 = 12 см.

2. Складку будують таким чином:

$$C_1C_6 = \frac{\text{глибина складки}}{2}; C_1C_6 = \frac{12}{2} = 6 \text{ см.}$$

3. Будують лінію зшивання та зовнішнього згину складки:

$$T_1T_1' = H_1H_1' = 0,7\text{--}1,0 \text{ см.}$$

Відхилення зовнішнього згину від вертикалі допускається тільки на тканині без малюнка.

4. Далі будують лінію підйому складки.

З точки  $T_1'$  потрібно побудувати перпендикуляри до лінії  $T_1'C_1$ .  
 $T_1'T_5 = T_1'T_4$ ;  $T_4T_5 = T_5''T_6$ .

5. Розширення по бічних зрізах дорівнює:  $H_2H_3 = 1\text{--}3 \text{ см.}$



$$T_8 T_7 = \frac{\Sigma \text{ задньої виточки}}{2} = \frac{4,8}{2} = 2,4 \text{ см.}$$

3. Завужуємо складку по зовнішніх згинах донизу:

$$H_4 H_4' = H_5 H_5' = 0,7-1,0 \text{ см}$$

Будуємо бічний зріз:

$$C_5 C_2' = C_4 C_2 - \text{з основи прямої спідниці (див. рис. 11).}$$

З точки  $C_2'$  опускаємо перпендикуляри на лінію низу та талії і отримуємо точки  $H_2$  і  $T_{10}$ .  $T_{10} T_{11} = 1,5 \text{ см}$  – підйом бічного зрізу.

$$T_{11} T_{12} = \frac{\Sigma \text{ бічної виточки}}{2} = \frac{7,2}{2} = 3,6 \text{ см.}$$

$C_2' C_7 = 2-3 \text{ см}$  – довжина бічної виточки.

$H_2 H_6 = 3 \text{ см}$  – розширення спідниці по лінії низу.

5. Оформлюємо бічний зріз через точки  $T_{12}$ ,  $C_7$ ,  $C_2$ ,  $H_6$ .

### 2.10. Побудова зустрічної складки по лінії середини переду

1. Визначаємо ширину і глибину складки.

Ширина складки = 10–16 см; ШІ складки = 10 см.

Глибина складки = ШІ складки x 2; глибина складки = 10 x 2 = 20 см (рис. 28).

2. Будуємо складку так:  $C_1 C_6 = \frac{\text{глибина складки}}{2} = \frac{20}{2} = 10 \text{ см.}$

Через точку  $C_6$  потрібно провести вертикаль, щоб одержати точки  $T_4$  і  $H_3$ .

3. Відхилення лінії зовнішнього згину від вертикалі –  $T_1 T_1' = H_1 H_1' = 0,7-1,0 \text{ см.}$

4. Будуємо підйом складки по внутрішніх згинах.

4.1. Визначаємо внутрішній згин складки:  $\frac{C_1 C_6}{2}$  і одержуємо точку  $C_7$ .

Через точку  $C_7$  проводимо вертикаль і одержуємо точки  $T_5$ ,  $H_4$ .

4.2. Підйом складки по внутрішньому згину дорівнює:

$$T_5 T_6 = 1,0 \text{ см.}$$

5. Завуження складки донизу –  $H_1 H_1' = T_1 T_1'$ .

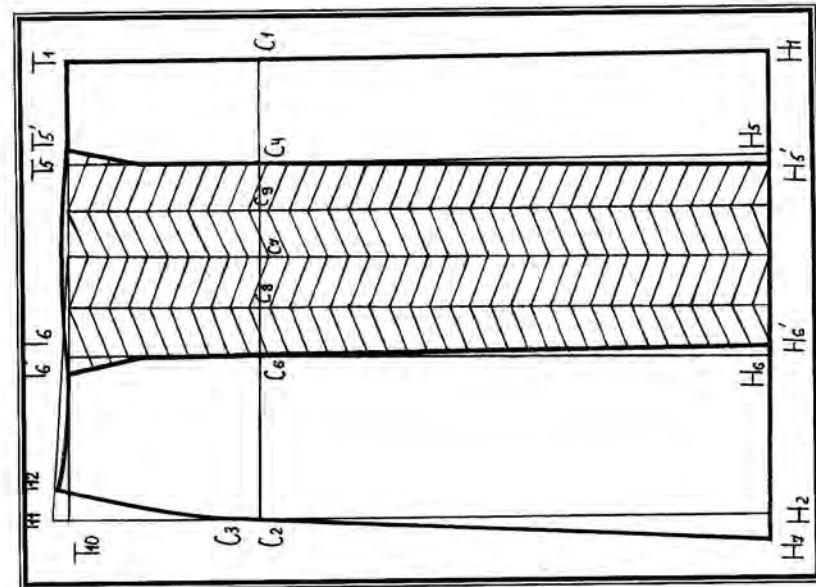


Рис. 29

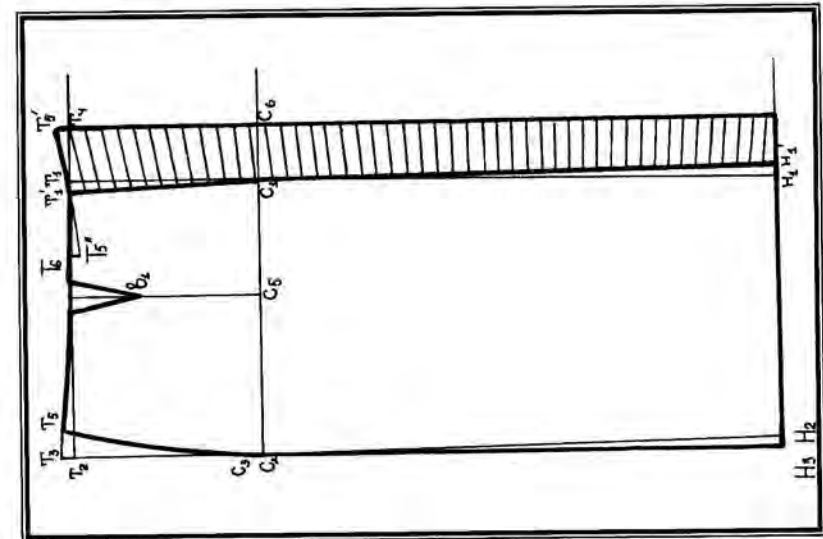


Рис. 28

## 2.11. Побудова складки на передній виточці

Побудову складки на передній виточці зображено на рис. 29.

1. Побудову складки виконуємо таким чином.

$C_4 C_6 = 20$  см – глибина складки.

З точки  $C_4$  і  $C_6$  опускаємо перпендикуляри на лінію талії і низу

і одержуємо точки  $T_5, T_6, H_5, H_6, C_6 C_7 = \frac{C_4 C_6}{2}$  – лінія середини

складки.  $C_6 C_8 = \frac{C_7 C_6}{2}$  – лінії внутрішніх згинів складки;

$$C_6 C_8 = \frac{C_6 C_7}{2}; C_7 C_9 = \frac{C_7 C_4}{2}.$$

2. Добудовуємо ліву і праву половинки передньої виточки:

$$T_6 T_6' = T_5 T_5' = \frac{\Sigma \text{передньої виточки}}{2} = \frac{2,4}{2} = 1,2 \text{ см.}$$

3. Завужуємо складку по зовнішніх згинах донизу:

$$H_6 H_6' = H_5 H_5' = 0,7 - 1,0 \text{ см.}$$

4. Далі будуємо бічний зріз:

$$C_6 C_2' = C_1 C_3 \text{ (з основи спідниці за поданим раніше рис. 11).}$$

З точки  $C_2$  проводимо перпендикуляри на лінію талії і низу –

$$\text{точки } T_{10} \text{ і } H_2, T_{10} T_{11} = 1,5 \text{ см. } T_{11} T_{12} = \frac{\Sigma \text{бічної виточки}}{2} = \frac{7,2}{2} = 3,6 \text{ см.}$$

$C_2 C_3 = 2-3$  см.  $H_2 H_7 = 3$  см – розширення спідниці по лінії низу.

Поступово з'єднаємо точки  $T_{12}, C_3, C_2, H_7$ , одержуючи у такий спосіб бічний зріз спідниці.

## 2.12. Однобічні складки по всій спідниці

Однобічні складки по всій ширині спідниці зображено на моделях рис. 23-24.

Розкроювання спідниць з однобічними складками виконують після того, як шиті полотна тканини (рис. 30).

Ширина полотна дорівнює трьом обхватам стегон + 4 см на вільне облягання + 10–15 см на переміщення швів. Розрахувавши ширину тканини, полотна зшиваємо швом завширшки 1 см, один шов залишаємо незшитим. Низ спідниці підшиваємо вручну, залишаючи зріз непідшитим (10–15 см) з обох боків.

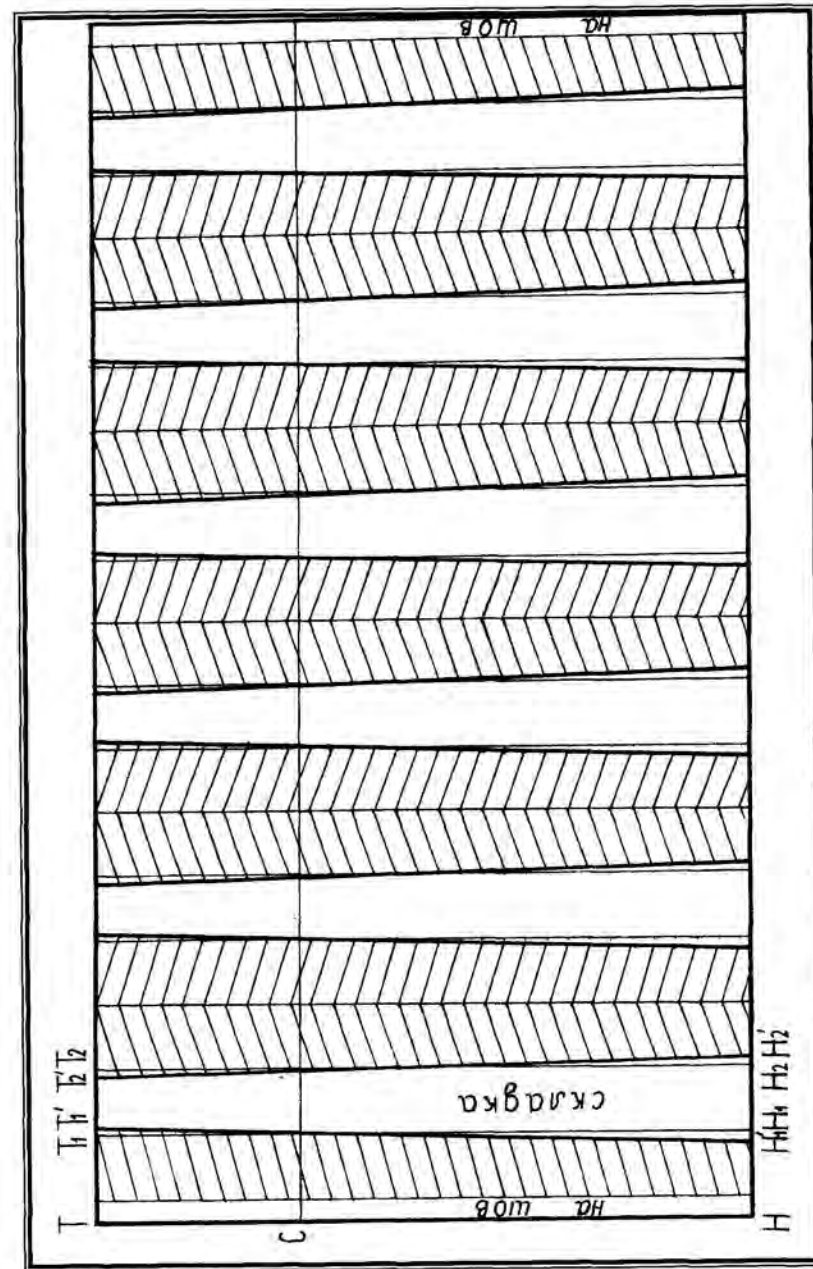


Рис. 30

Після підготовки полотна розраховуємо складки по ширині та глибині.

Шви зшивання полотен повинні знаходитись у внутрішньому згині складки. На шов від краю тканини залишаємо 1,5–2 см.

Щоб останній шов зшивання був захищений у внутрішній згин складки, розмітку складок починаємо і закінчуємо з половини глибини складки.

Якщо під час розмітки складок шов зшивання полотен не потрапляє у внутрішній згин, то його розпорюють і переміщують так, щоб він потрапив у внутрішній згин глибини складки.

1. Ширину тканини визначаємо так: Ш тканини = Обхват стегон  $\times 3 + 4$  см (на вільне облягання)  $+ 10\text{--}15$  см (на переміщення швів). Ш тканини =  $104 \times 3 + 4 + 10 = 326$  см.

2. Довжину спідниці визначаємо так: ТН = Д спідниці  $+ 4$  см (на підгин низу)  $+ 1$  см (на пришивання пояса).

$$\text{ТН} = 70 + 4 + 1 = 75 \text{ см.}$$

3. Розрахунок складок.

а) Ширина складки зазвичай обирається довільно, а кількість складок розраховується таким чином:

$$\text{Ш складки} = 5 \text{ см; } C_1, C_2 = 5 \text{ см.}$$

$$\text{Кількість складок} = \frac{\text{Ос} + \text{Пс}}{\text{Ш складки}} = \frac{104 + 4}{5} = 21,6 = 22 \text{ складки.}$$

б) Загальна глибина складок = Ш тканини (без припуску на переміщення швів)  $- (\text{Ос} + \text{Пс})$ .

$$\text{Загальна глибина складок} = 316 - 108 = 208 \text{ см.}$$

$$\text{Глибина однієї складки} = \frac{\text{загальна глибина складок}}{\text{кількість складок}}$$

$$\text{Глибина однієї складки} = \frac{208}{22} = 9,4 \text{ см; } C_2, C_3 = 9,4 \text{ см.}$$

4. Розмітку складок робимо з половини глибини складки.

5. Визначаємо величину завуження складок по лінії талії.

$$\text{Завуження} = (\text{Ос} + \text{Пс}) - (\text{От} + \text{Пт}) = (104 + 4) - (76 + 1) = 31 \text{ см.}$$

6. Далі визначаємо величину завуження однієї складки по лінії талії. Для цього необхідно величину загального завуження поділити на кількість складок.

$$\text{Завуження складки} = \frac{\text{загальне завуження}}{\text{кількість складок}} = \frac{31}{22} = 1,4 \text{ см.}$$

7. Від точок  $T_1$  і  $T_2$  на складку відкладаємо по половині величини завуження:  $T_1 T_1' = T_2 T_2' = \frac{1,4}{2} = 0,7$  см.

8. Для того, щоб складки внизу не розходилися, їх розширюємо з кожного боку на величину завуження по лінії талії:  
 $H_1 H_1' = H_2 H_2' = T_1 T_1' = T_2 T_2' = 0,7$  см.

### 2.13. Особливості конструювання спідниці на статуру з відхиленнями від стандартної

Мірки:                      Прибавки:  
Ст = 36 см;                Пт = 0,5 см;  
Сс = 56 см.                Пс = 1,0 см.

Побудова прямої спідниці з додатковою задньою виточкою

1. Спочатку будуємо прямий кут з вершиною в точці Т (рис. 31).

2. Положення лінії стегон визначаємо так:

$$\text{ТС} = 19\text{--}20 \text{ см; } \text{ТС} = 20 \text{ см.}$$

3. Довжина спідниці дорівнює: Д спідниці = ТН; ТН = 70 см.

4. Ширина спідниці по лінії стегон дорівнює:

$$\text{СС}_1 = \text{Сс} + \text{Пс}; \text{СС}_1 = 53 + 1,0 = 54 \text{ см.}$$

5. Розподіляємо базисну сітку на переднє та заднє полотнища:

$$\text{СС}_2 = \frac{\text{СС}_1}{2}; \text{СС}_2 = \frac{54}{2} = 27 \text{ см.}$$

6. Визначаємо положення вершини бічного зрізу:

$$T_2 T_3 = 1,0 - 20 \text{ см.}$$

7. Місце розташування задньої виточки визначаємо так:

$$\text{СС}_4 = 0,4 \times \text{СС}_2; \text{СС}_4 = 0,4 \times 27 = 10,8 \text{ см.}$$

8. Місце розташування передньої виточки визначаємо так:

$$C_1 C_3 = 0,4 \times C_1 C_2; C_1 C_3 = 0,4 \times 27 = 10,8 \text{ см.}$$

9. Визначаємо суму розкилу виточок по талії так:

$$\Sigma \text{ виточок} = (\text{Сс} + \text{Пс}) - (\text{Ст} + \text{Пт}).$$

$$\text{Звідси: } \Sigma \text{ виточок} = (53 + 1) - (37,5 + 0,5) = 16 \text{ см.}$$

10. Задню виточку будуємо таким чином:

$$\Sigma \text{ виточки задньої} = \frac{\Sigma \text{ виточок}}{3} = \frac{16}{3} = 5,3 \text{ см.}$$

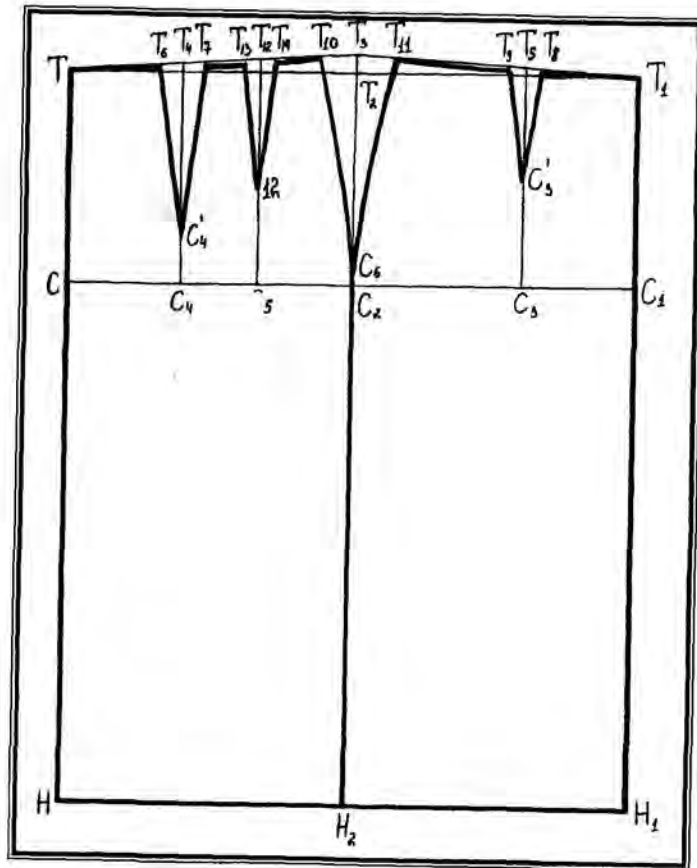


Рис. 31

Якщо задня виточка виявилася понад 5 см, то її зменшуємо до 5 см, а залишки переводимо у додаткову виточку:

$$T_4 T_6 = T_4 T_7 = \frac{\sum \text{виточки задньої}}{2} = \frac{5}{2} = 2,5 \text{ см.}$$

Довжина виточки – 15–17 см.  $T_4 C_4' = 16$  см.

11. Передню виточку будуємо таким чином:

$$\sum \text{виточки передньої} = \frac{\sum \text{виточок}}{6} = \frac{16}{6} = 2,7 \text{ см.}$$

$$T_5 T_8 = T_5 T_9 = \frac{\sum \text{виточки передньої}}{2}; T_5 T_8 = T_5 T_9 = 1,3 \text{ см.}$$

Якщо сума передньої виточки більша ніж 3,0 см, то її зменшуємо до 3 см, а залишок переводимо у додаткову виточку.

Довжина виточки – 7–10 см.  $T_5 C_3' = 10$  см.

12. Бічну виточку будуємо таким чином:

$$\sum \text{виточки бічної} = \frac{\sum \text{виточок}}{2} = \frac{16}{2} = 8 \text{ см.}$$

Якщо бічна виточка виявилася понад 7 см, то її зменшуємо до 7 см, а залишок переводимо у додаткову виточку.

$$T_3 T_{10} = T_3 T_{11} = \frac{\sum \text{виточки бічної}}{2}; T_3 T_{10} = T_3 T_{11} = \frac{6}{2} = 3 \text{ см.}$$

Довжина виточки до точки  $C_6$ :  $C_2 C_6 = 2-3$  см.

13. Додаткову задню виточку будуємо так:

$\sum$  виточки додаткової = 2,3 см.

$$T_{12} T_{13} = T_{12} T_{14} = \frac{\sum \text{виточки додаткової}}{2};$$

$$T_{12} T_{13} = T_{12} T_{14} = \frac{2,3}{2} = 1,2 \text{ см.}$$

Довжина додаткової виточки не має перевищувати 12 см. Додаткова задня виточка розташовується на відстані 7–8 см до бічного зрізу.  $C_4 C_5 = 7$  см.

14. Оформлюємо бічні зрізи через такі точки:  $T_{10}$ ,  $C_6$ ,  $C_2$ ,  $H_2$  і  $T_{11}$ ,  $C_6$ ,  $C_2$ ,  $H_2$ .

Розподіляючи суму всіх виточок, додаткова виточка і задня можуть бути приблизно однакової глибини, тобто суму задньої і додаткової виточок можна розподілити порівну.

## 2.14. Особливості конструювання спідниці із суцільнокрійним поясом

У спідниці із суцільнокрійним поясом може бути 6, 8, 10 виточок по лінії талії (рис. 32). Після побудови основного креслення паралельно лінії талії треба провести лінію верхнього краю пояса на відстані, що за шириною дорівнює поясу, звичайно 3–5 см. Креслення такої спідниці зображено на рис. 33.

Потім з кінців виточок та бокових зрізів проводимо лінії, паралельні лінії середини переднього та заднього полотнищ до перетину з лінією ширини пояса (див. рис. 32). Бічні зрізи пояса розширюємо на 0,5 см.

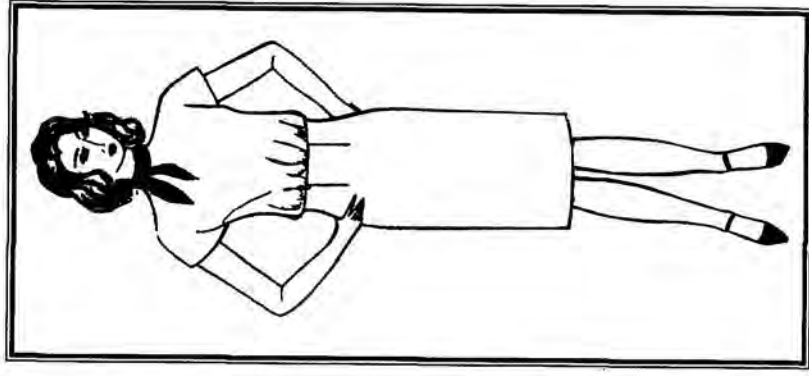


Рис. 33

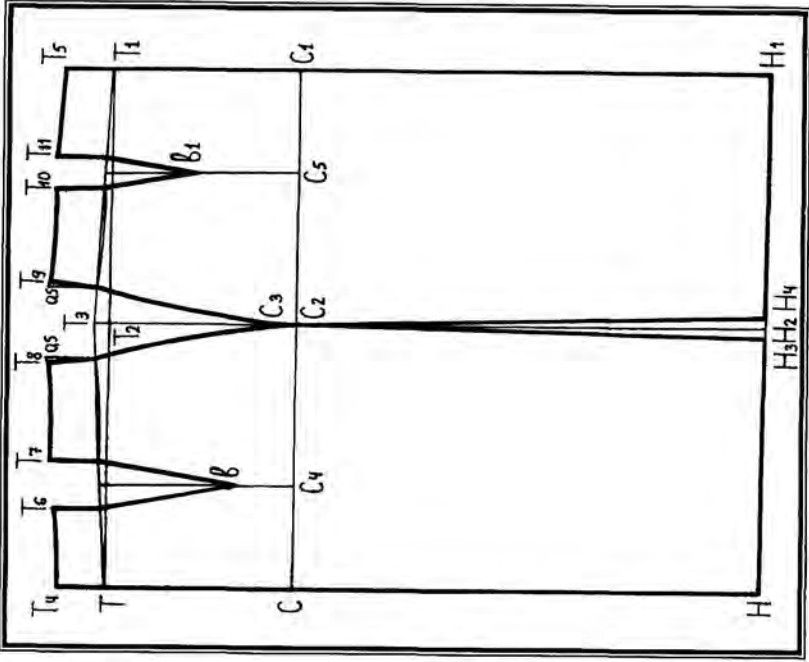


Рис. 32

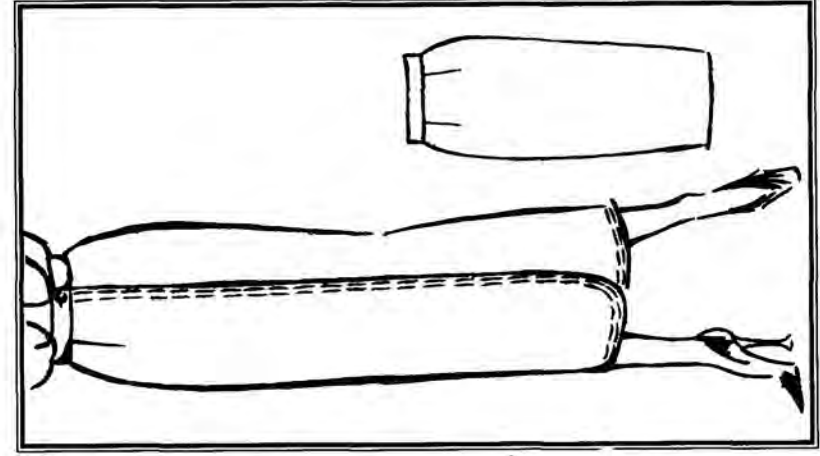


Рис. 34

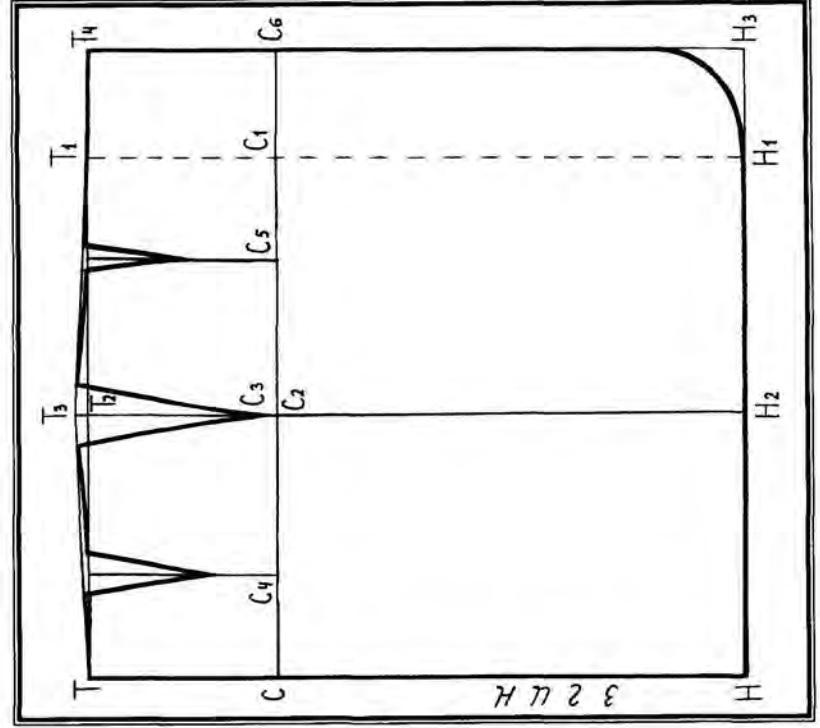


Рис. 35



## 2.15. Особливості конструювання спідниці на запах

Конструювання спідниці на запах розглянемо за рис. 34. Спідницю на запах будують на основі прямої двошовної спідниці. Складка-запах може розташовуватися спереду або ззаду (рис. 35).

До середини переднього полотнища спідниці вправо відкладаємо припуск на запах. Величина припуску повинна заходити за середину переднього полотнища на 10–12 см. Краще, коли край заходу продовжує одну з передніх виточок.

## 2.16. Конструювання брюк

Брюки сьогодні посіли важливе місце у жіночому вбранні. Зручні й елегантні, вони добре поєднуються з іншим одягом (светрами, сорочками, блузками), у будь-якому стилі. Брюки зручні у будь-яку пору року.

Користуються попитом брюки різного крою та з різних тканин: класичні брюки прямого силуету, завужені донизу, вільного облягання у верхній частині за рахунок складок чи драпування біля лінії талії, довгі й короткі, спортивні й нарядні, з вовни, льону, шовку тощо (рис. 36, 37).

Найбільше конструктивних варіантів можливо за щільного облягання брюк на стегнах та розширенні донизу (наприклад, розширення від коліна, від рівня середини стегна, від лінії стегон).

Розглянемо конструювання класичних брюк (рис. 38).

Розмір моделі: 164–96–104.

Мірки: Прибавки:  
Ст = 38 см; Пс = 0–3 см.

Сс = 52 см;

Дбр = 104 см;

Вс = 25 см;

Шн – ширина внизу = 22 см;

Шк – ширина на лінії коліна = 24,0 см.

### Побудова передньої половинки

Побудуємо дві взаємно перпендикулярні лінії з перетином у точці Т.

1. Передусім визначаємо висоту сидіння:  $ТЯ = Вс$ ;  $ТЯ = 25$  см.

2. Довжину виробу визначаємо так:  $ТН = Дбр$ ;  $ТН = 104$  см.

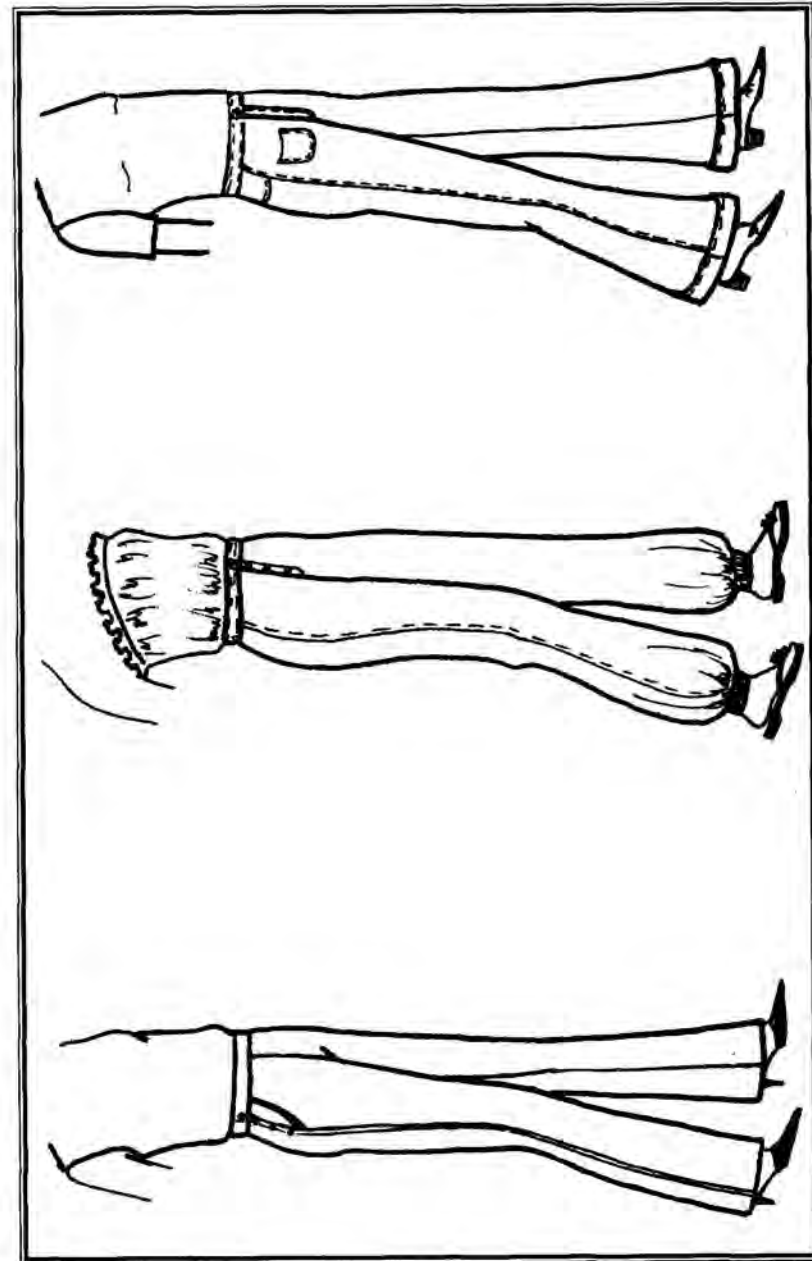


Рис. 36

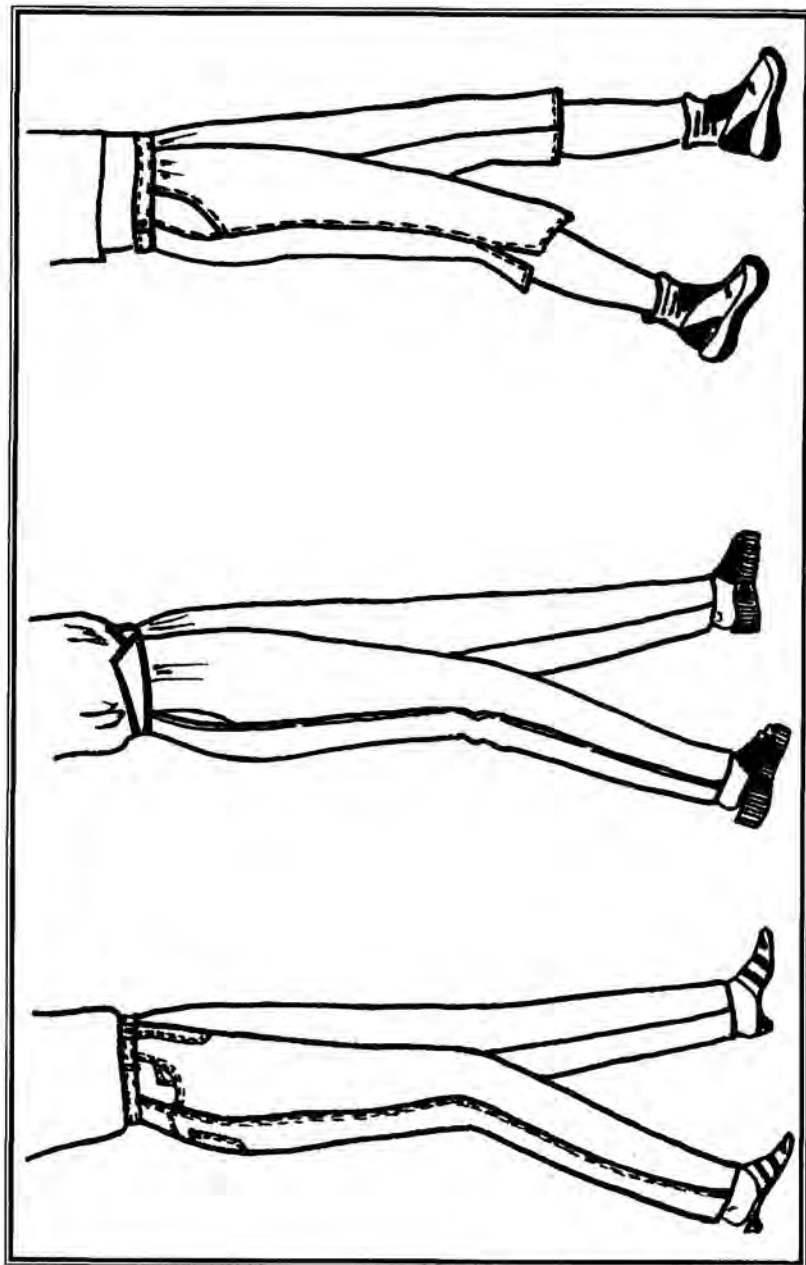


Рис. 37

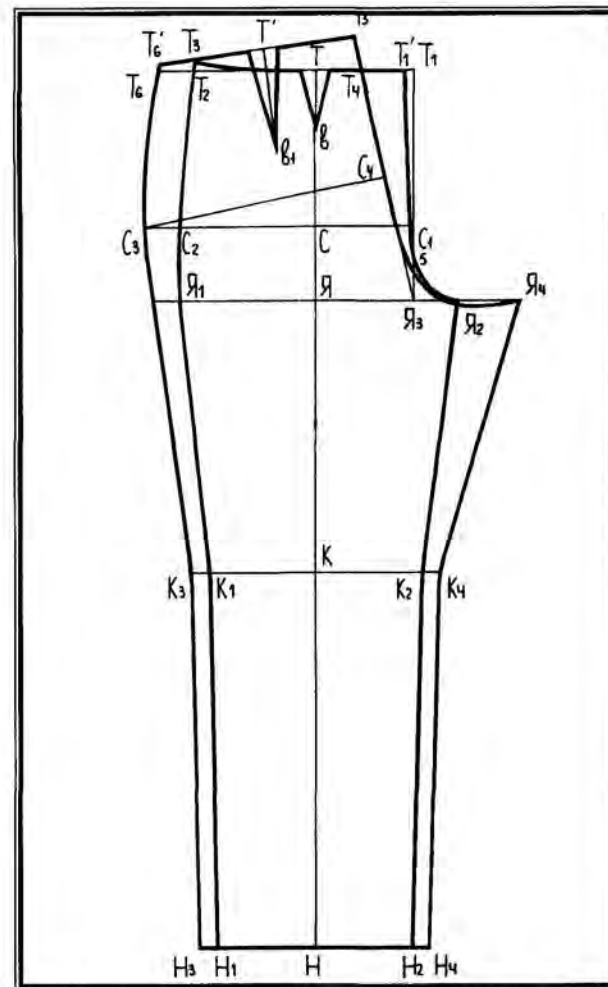


Рис. 38

3. Положення лінії коліна дорівнює:

$$ЯК = \frac{ЯН}{2} - 6 \text{ см}; ЯК = 31,5 \text{ см.}$$

4. Положення лінії стегон визначаємо таким чином:

$$ЯС = \frac{ТЯ}{3}; ЯС = \frac{25}{3} = 8,3 \text{ см}; ЯС = 8,3 \text{ см.}$$

5. Ширина по лінії сидіння:  $Я_1Я_2 = \frac{C_c}{2} + П_c + 5,0$  см (на бант);

$Я_1Я_2 = \frac{52}{2} + 2,0 + 5,0 = 33$  см;  $ЯЯ_1 = Я_1Я_2 = \frac{33}{2} = 16,5$  см.

6. Визначаємо ширину банта:  $Я_2Я_3 = 5$  см.

З точки  $Я_3$  проводимо перпендикуляр на лінію талії, ставимо точку  $Т_1$ .  $Я_3Т_1 = 4-5$  см.

Оформлюємо зріз.

Відхилення зрізу банта від точки  $Т_1$  вліво або вправо виконуємо залежно від величини виступу живота. Для худих статур – вліво, для статур з виступом живота – вправо.  $Т_1Т_1' = 1,0-1,5$  см.

7. Ширина брюк внизу обирається довільно і може дорівнювати:

$НН_1 = НН_2 = \frac{ШН}{2}$ ;  $НН_1 = НН_2 = \frac{22}{2} = 11$  см.

8. Ширина брюк по лінії коліна дорівнює:

$КК_1 = КК_2 = \frac{ШК}{2}$ ;  $КК_1 = КК_2 = \frac{24}{2} = 12$  см.

9. Ширину передньої половинки по лінії талії визначаємо так:

$Т_1Т_2 = \frac{C_T}{2} + 3$  (виточка) + 1,0 (шов) =  $\frac{38}{2} + 3,0 + 1,0 = 23$  см.

10.  $Т_2Т_3 = 1-1,5$  см – підйом бічного зрізу.

11. Виточку будуємо по лінії середини передньої половинки, лінії ТН. Довжина виточки – 8–10 см.

12. Оформлюємо бічний зріз передньої половинки, з'єднавши точки  $Т_3$ ,  $Я_1$ ,  $К_1$ ,  $Н_1$ .

Оформлюємо кроковий зріз, з'єднавши точки  $Я_2$ ,  $К_2$ ,  $Н_2$ .

### Побудова задньої половинки

1. Визначаємо положення бічного зрізу задньої половинки по лінії стегон:

$С_2С_3 = \frac{C_c}{10}$  або  $\frac{C}{10} - 2$  см, для щільнішого облягання;

$С_2С_3 = \frac{52}{10} = 5,2$  см.

2. Визначаємо положення бічних та крокових зрізів:

$К_1К_3 = К_2К_4 = 2$  см;

$Н_1Н_3 = Н_2Н_4 = 2$  см.

Це сталі величини.

3. Визначаємо положення крокового зрізу по лінії сидіння:

$Я_2Я_4 = \frac{C_c}{10} + 1,0$  см;  $Я_2Я_4 = \frac{52}{10} + 1,0 = 6,2$  см.

4. Визначаємо положення середнього зрізу по лінії талії:

$ТТ_4 = \frac{C_c}{10}$ ;  $ТТ_4 = \frac{52}{10} = 5,2$  см.

5. Висота підйому задньої половинки брюк дорівнює:

$Т_4Т_5 = 3,5 - 5,0$  см (залежить від виступу сідниць).

6. Ширину задньої половинки по лінії талії визначаємо так:

$Т_5Т_6 = \frac{C_T}{2} + 3$  (на виточку) + 1,0 (на шов);  $Т_5Т_6 = 23$  см.

Лінія проектується на горизонтальну лінію, проведenu через точку Т.

7. Будуємо задню виточку. Місце розташування виточки визначається посередині відрізка  $Т_5Т_6$ . Лінія середини виточки  $Т'В_1$  будується перпендикулярно лінії  $Т_5Т_6$ . Довжина задньої виточки залежить від висоти сідниць і дорівнює 10–12 см.  $Т'В_1 = 12$  см.

8. Оформлюємо бічний і кроковий зрізи, з'єднуємо точки  $Т_6$ ,  $С_3$ ,  $К_3$ ,  $Н_3$  і  $Я_4$ ,  $К_4$ ,  $Н_4$ .

9. Оформлюємо середній зріз, з'єднуємо точки плавною лінією  $Т_5$ ,  $Т_4$ ,  $Я_4$ .

10. Перевіряємо ширину брюк по лінії стегон:

$С_1С_2 + С_3С_4 = C_c + 6$  см, де 6 см – це припуск на бічні шви і вільне облягання.

## 2.17. Конструювання щільно облягаючих брюк (за типом джинсових)

Для конструювання таких брюк (рис. 39) необхідно зняти додаткові мірки: О стегна – обхват стегна знімають на рівні паху; О с.н.к. – обхват стегна над коліном.

Мірки:

$С_T = 41,0$  см;

$С_c = 50,5$  см;

$О_c = 56,0$  см;

О с.н.к. = 40,5 см;

$Ш_n = 22,0$  см;

$В_c = 24,0$  см;

Дбр = 104,0 см.

Прибавки:

$П_c = 0$ ;

По.с. = 6–7 см;

П о.с.н.к. = 4,0 см.

### Побудова передньої половинки

1. Спочатку будуюмо дві взаємно перпендикулярні лінії з перетином у точці Т.

2. Визначаємо висоту сидіння:  $ТЯ = Вс = 24$  або  $ТЯ = Вс - 1,0$  см, якщо потрібне щільне облягання сідниць.

3. Положення лінії стегон визначаємо так:

$$ЯС = \frac{ТЯ}{3} = \frac{24}{3} = 8,0 \text{ см.}$$

4. Довжина брюк дорівнює:  $ТН = Дбр$ ;  $ТН = 104$  см.

5. Визначаємо положення лінії коліна:

$$ЯК = \frac{ЯН}{3} - 6 \text{ см; } ЯК = 34,0 \text{ см.}$$

6. Положення лінії завуження брюк над коліном дорівнює:  $КЛ = 7-15$  см (відповідно до моди).

7. Визначаємо ширину передньої половинки по лінії стегон:

$$С_1С_2 = \frac{Сс}{2} = 25,2 \text{ см.}$$

8. Ширина банта дорівнює:  $С_2С_{21} = 0,1 \times (Сс + Пс) - 1,0 = 4,0$  см.

9. Визначаємо ширину по лінії низу:

$$НН_1 - \text{величина підгину; } Н_1Н_2 = Н_1Н_3 = \frac{ПН}{2} = \frac{22}{2} = 11 \text{ см.}$$

10. Визначаємо ширину брюк над коліном по периметру:

Ширина над коліном = (О с.н.к. + П о.с.н.к. + 4,0 шви) = (40 + 4 + 4) = 48 см.

11. Ширина передньої половинки брюк над коліном дорівнює:

$$Л_1Л_2 = \frac{П \text{ над коліном}}{2} = \frac{48}{2} = 24,0 \text{ см;}$$

$$ЛЛ_1 = ЛЛ_2 = \frac{Л_1Л_2}{2} = \frac{24}{2} = 12 \text{ см.}$$

12. Визначаємо ширину на лінії сидіння:  $Я_1Я_2 = С_1С_2$ .

Для оформлення зрізу банта необхідно з'єднати точки  $С_{21}$  і  $Л_2$ ; на перетині з лінією сидіння одержуємо точку  $Я_{21}$ . Із точки  $Я_2$  проводимо бісектрису:  $Я_2Я_3 = 1,5$  см; з точки  $С_2$  опускаємо перпендикуляр на лінію талії  $Т_1$ .

Оскільки в брюках не передбачено виточок, то зріз банта для кращого облягання дещо зміщують:  $Т_1Т_2 = 1,5-2,0$  см.

Оформлюємо зріз банта через точки  $Т_2, С_2, Я_3, Я_{21}$ .

13. Визначаємо ширину передньої половинки по лінії талії:

$$Т_2Т_3 = \frac{СТ}{2} + 1,0 \text{ (на шов); } Т_2Т_3 = \frac{41}{2} + 1,0 = 21,5 \text{ см.}$$

14. Величина підйому бічного зрізу дорівнює:  $Т_3Т_4 = 0,7-1,0$  см.

Оформлюємо лінію талії через точки  $Т_2, Т_4$  плавною лінією. Оформлюємо бічний зріз передньої половинки через точки  $Т_4, С_1, Я_1, Л_1, К_1, Н_2$ .

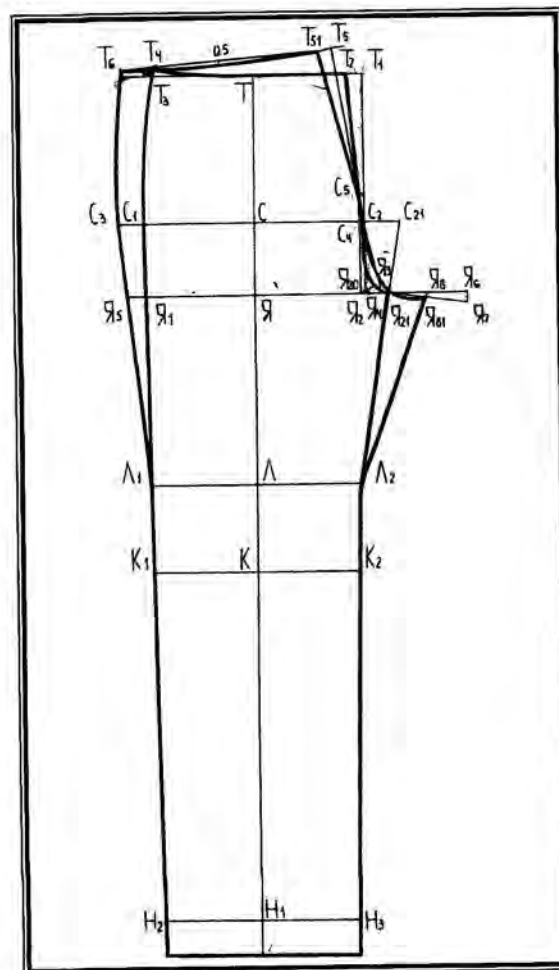


Рис. 39

Кроковий зріз передньої половинки оформлюємо через точки  $Я_{21}, Л_2, К_2, Н_3$ . Після цього починаємо будувати задню половинку щільно облягаючих брюк.

### Побудова задньої половинки

1. Визначаємо положення бічного зрізу по лінії стегон:

$$C_1C_3 = \frac{C_c - 2}{2} = 3,0 \text{ см.}$$

2. Ширина задньої половинки по лінії стегон дорівнює:

$$C_3C_4 = \frac{C_c}{2} + 3,0; C_3C_4 = \frac{50,5}{2} + 3 = 28,2 \text{ см.}$$

3. Визначаємо баланс брюк:  $C_4C_5 = \frac{C_c + B_c}{20}$ ;

$$C_4C_5 = \frac{50,5 + 24}{20} = 3,7 \text{ см.}$$

З точки  $C_5$  опускаємо перпендикуляр на лінію сидіння і отримуємо точку  $Я_{20}$ .

4. Визначаємо положення допоміжної точки:

$$Я_{20}Я_4 = C_4C_5 - 1,0 \text{ см; } Я_{20}Я_4 = 3,7 - 1,0 = 2,7 \text{ см.}$$

Через точки  $Я_4$  і  $C_5$  проводимо лінію середнього зрізу:

$$\cup C_5T_5 = C_2T_2$$

5. Відхилення середнього зрізу необхідне для виробів з тих видів тканин, які погано розтягуються. Від точки  $T_5$  вліво по дузі відкладаємо  $T_5T_{51} = 2,0$  см.

6. Визначаємо ширину задньої половинки по лінії талії методом двох засічок.

На перетині  $\cup T_5T_6 = C_t + 2,0$  та  $\cup L_1T_6 = L_1T_4$  отримуємо точку  $T$ . Точки  $T_6$  і  $T_{51}$  з'єднуємо і оформлюємо плавною увігнутою лінією.

Оформлюємо бічний зріз через точки  $T_6, C_1, Л_1$ . На перетині бічного зрізу з лінією сидіння позначаємо точку  $Я_5$ .

7. Визначаємо ширину задньої половинки по лінії сидіння.

8. Визначаємо периметр стегна, який дорівнює:

$$O + П \text{ о.с.} + 4 \text{ шви} = (56 + 7,0 + 4,0) = 67,0 \text{ см;}$$

$$Я_5Я_6 = \text{периметр стегна} - Я_1Я_{21}; Я_5Я_6 = 67,0 - 28,2 = 38,8 \text{ см.}$$

Відрізок  $Я_5Я_6$  визначає ширину кроку задньої половинки:

$Я_6Я_7 = 1,5$  см. Точку  $Я_7$  з'єднуємо з точкою  $Я_4$ . Відрізок  $Я_21Я_6$  ділимо навпіл; з точки  $Я_8$  опускаємо перпендикуляр на низ і одер-

жуємо точку  $Я_{81}$ . Оформлюємо середній зріз через  $T_{51}, C_5, C_2, Я_{21}, Я_{81}$ . Оформлюємо кроковий зріз через точки  $Я_{81}, Л_2, К_2, Н_3$ .

### 2.18. Конструювання спідниці-брюк

Одну з моделей спідниці-брюк зображено на рис. 40. Конструювання спідниці-брюк краще виконувати на основі прямої двощовної спідниці (рис. 41). Візьмемо розмір: 164-96-104.

*Мірки:*

$$C_t = 38 \text{ см;}$$

$$C_c = 52 \text{ см;}$$

$$D_c = 70 \text{ см.}$$

*Прибавки:*

$$П_t = 0,5 \text{ см;}$$

$$П_c = 1,0 \text{ см.}$$

1. Визначаємо довжину спідниці-брюк:  $TН = D_c$ ;  $TН = 70$  см.

2. Лінія стегон дорівнює:  $TС = 19-20$  см.

3. Лінію сидіння обчислюємо таким чином:

$$TЯ = \frac{C_c}{2}; TЯ = \frac{52}{2} = 26 \text{ см.}$$

4. Визначаємо положення лінії коліна:  $СК = \frac{СН}{2}$ ;  $СК = 25,5$  см.

5. Ширина спідниці-брюк по лінії стегон дорівнює:

$$CС_1 = C_c + П_c; CС_1 = 52 + 1 = 53 \text{ см.}$$

6. Положення бічного зрізу обчислюємо так:

$$CС_2 = \frac{CС_1}{2}; CС_2 = \frac{53}{2} = 26,5 \text{ см.}$$

7. Визначаємо середину передньої половинки спідниці-брюк:

$$Я_1Я_3 = Я_1Я_2 \times 0,4; Я_1Я_3 = 26,5 \times 0,4 = 10,6 \text{ см.}$$

8. Середину задньої половинки спідниці-брюк знаходимо так:

$$Я_2Я_4 = Я_2Я_3 + 2 \text{ см; } Я_2Я_4 = 16 + 2 = 18 \text{ см.}$$

9. Положення вершини бічного зрізу дорівнює:  $T_2T_3 = 1,5$  см.

10. Обчислюємо суму виточок по лінії талії:

$$\Sigma \text{ виточок} = (C_c + П_c) - (C_t + П_t);$$

$$\Sigma \text{ виточок} = (52 + 1,0) - (38 + 0,5) = 14,5 \text{ см.}$$

11. Будуємо бічну виточку:  $\Sigma \text{ бічної} = \frac{\Sigma \text{ виточок}}{2}$ ;

$$\Sigma \text{ бічної} = \frac{13,5}{2} = 6,7 \text{ см.}$$

$$T_3T_3' = T_3T_3'' = \frac{\Sigma \text{ бічної}}{2} = \frac{6,7}{2} = 3,4 \text{ см.}$$

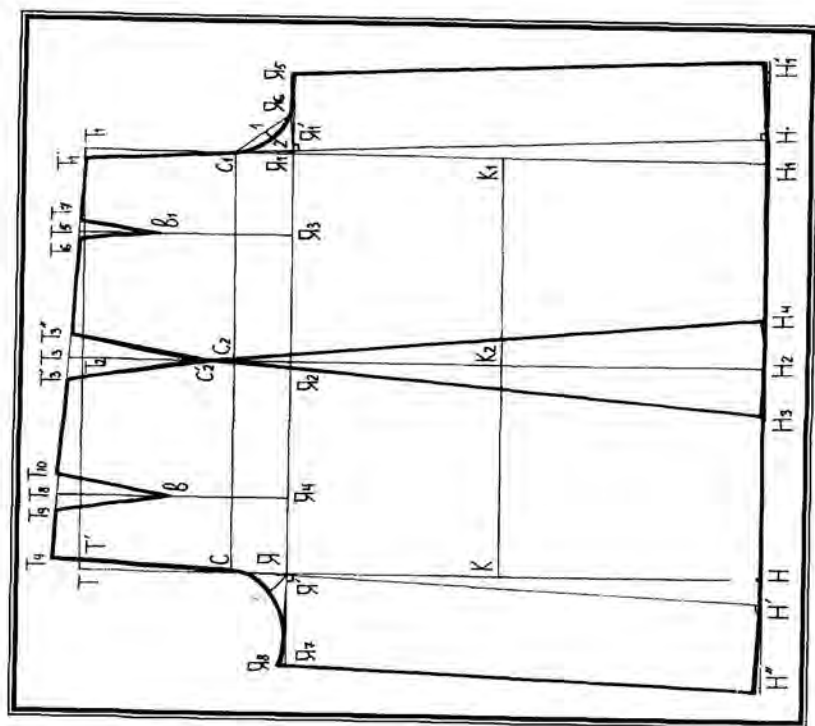


Рис. 41

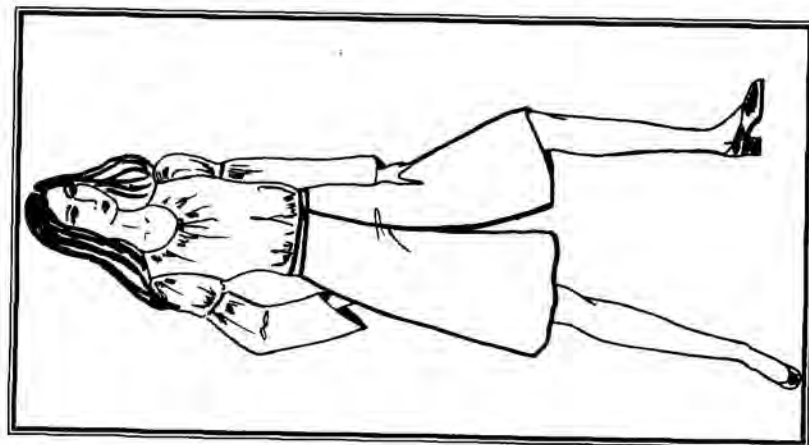


Рис. 40

12. Оформлюємо зріз банта:  $T_1T_1' = 1,0$  см;  $T_1'$  з'єднуємо з точкою  $C_1$ , лінію продовжуємо до низу і одержуємо точку  $H_1'$ .

13. Визначаємо ширину кроку передньої половинки:

$$Y_1'Y_5 = 0,2 \times (C_c + P_c) - 1 \text{ см}; Y_1'Y_5 = 0,2 \times (52 + 1) - 1 = 9,6 \text{ см.}$$

З точки  $H_1'$  проводимо перпендикуляр до  $Y_1'H_1'$ .

$$H_1'H_1'' = Y_1'Y_5. \text{ З'єднуємо точки } Y_5 \text{ і } H_1'';$$

$$Y_1'Y_6 = 0,1 \times C_c; Y_1'Y_6 = 0,1 \times 52 = 5,2 \text{ см.}$$

З'єднуємо точки  $C_1$  і  $Y_6$ .  $\frac{C_1Y_6}{2}$  отримуємо точку 1. Потім з'єднуємо  $Y_1$  і точку 1; відрізок  $Y_11$  ділимо навпіл і одержуємо точку 2. Оформлюємо зріз банта, з'єднуючи точки  $T_1'$ ,  $C_1$ , 2,  $Y_6$ ,  $Y_5$ .

14. Будуємо передню виточку:

$$\Sigma \text{ передньої виточки} = \frac{\Sigma \text{ виточок}}{6} = \frac{13,5}{6} = 2,2 \text{ см;}$$

$$T_5T_6 = T_5T_7 = \frac{\Sigma \text{ передньої виточки}}{2} = \frac{2,2}{2} = 1,1 \text{ см.}$$

Передня виточка повинна мати довжину, що дорівнює не менше 8–10 см.

15. Оформлюємо середній зріз задньої половинки:  $TT' = 1,0$  см. Для забезпечення облягання сідниць виконуємо підйом середнього зрізу:  $T'T_4 = 0,1 \times C_c - 2$  см;  $T'T_4 = 0,1 \times 52 - 2 = 3,2$  см.

З'єднуємо точку  $T_4$  з точкою  $T_3$ .

16. Будуємо задню виточку:

$$\Sigma \text{ задньої виточки} = \frac{\Sigma \text{ виточок}}{3} = \frac{13,5}{3} = 4,5 \text{ см;}$$

$$T_8T_9 = T_8T_{10} = \frac{\Sigma \text{ задньої виточки}}{2} = \frac{4,5}{2} = 2,3 \text{ см.}$$

Задня виточка має бути завдовжки 14–15 см.

17. Визначаємо ширину кроку задньої половинки:

$$Y_7'Y_7 = 0,2 \times (C_c + P_c) + 1,0 = 0,2 \times (52 + 1) + 1,0 = 11,6 \text{ см.}$$

$H_1'H_1'' = Y_7'Y_7$ . Вирівнюємо крокові зрізи:  $H_1'Y_8 = H_1''Y_5$ ;  $Y_7'Z = Y_1'2 - 0,5$  см. Оформлюємо середній зріз, з'єднуючи точки  $T_4'$ ,  $T'$ ,  $C$ ,  $Z$ ,  $Y_8$ .

18. Розширюємо бічні зрізи:  $H_2H_3 = H_2H_4 = 5-7$  см.

Оформлюємо бічні зрізи таким чином:

– на передній половинці з'єднуємо точки  $T_3''$ ,  $C_2'$ ,  $H_3$ ;

– на задній половинці з'єднуємо точки  $T_3'$ ,  $C_2'$ ,  $H_4$ .



## Лабораторно–практичні роботи № 2,3

**Тема:** Конструювання спідниці та брюк (М 1:4)

**Мета роботи:**

1. Оволодіти технікою побудови креслення та набутти практичних навичок з розрахунків та побудови креслень.

**Порядок виконання роботи**

1. Виконайте у зошиті малюнок запропонованої моделі.
2. Випишіть мірки та доберіть прибавки (табл. форзац).
3. Виконайте розрахунки та побудуйте креслення спідниці.
2. Виконайте розрахунки та побудуйте передню та задню половинки брюк. Оформіть лінію галії брюк.



## Контрольні запитання і завдання до розділу 2

1. Які види і фасони спідниць Ви знаєте?
2. Які мірки необхідно зняти для конструювання спідниці?
3. Що називається основою спідниці?
4. Як визначити ширину прямої спідниці?
5. Для чого обчислюють різницю між шириною спідниці по лінії галії та лінії стегон?
6. Як визначити положення виточок на кресленні?
7. Як визначити розхил виточок?
8. Від чого залежить ширина клина у багатошовних спідницях?

### Критерії оцінок

**«Високий рівень».** Якщо учень досконало оволодів методикою і технікою побудови креслень, знає формули для розрахунків, вміє правильно визначати кількість виточок, складок, вміє добрати конструкцію спідниці, брюк відповідно до статури замовника.

**«Достатній рівень».** Якщо учень оволодів принципами побудови креслень, припускається незначних помилок у розрахунках та побудові креслень, які самостійно виправляє, вміє добрати конструкцію залежно від статури.

**«Середній рівень».** Якщо учень недостатньо оволодів технікою побудови креслень, недостатньо знає формули, припускається помилок, які виправляє за допомогою викладача.

**«Початковий рівень».** Якщо учень вміє виконувати креслення, розрахунки виконує тільки за допомогою викладача, не може самостійно добрати конструкцію залежно від статури.



## Розділ 3

### Побудова креслення базової основи жіночого плечового одягу

Вихідними даними для розробки конструкції виробу є величини розмірних ознак, які визначають розміри одягу, відповідні прибавки, а також відомості про силуетну форму, покрій.

Побудову первинного креслення конструкції розпочинають з розробки основних деталей – пілочки та спинки. Потім будують деталі рукава та нижнього коміра відповідно до ділянок основних деталей. На основі креслення розробляють конструкції інших деталей – підборта, верхнього коміра, дрібні деталі (клапани, хлястики, пати, кишені тощо).

Конструювання складається з таких процесів.

1. Вимірювання та уточнення вихідних даних, визначення основних розмірів виробу (ширини основних ділянок пілочки, спинки, пройми, загальної ширини) та довжини виробу за допомогою побудови базисної сітки (рис. 42).

2. Побудови креслення основи, тобто нанесення на базисну сітку верхніх контурних (основних) ліній.

3. Нанесення решти ліній (низу, борта, кишень тощо) для одержання первинного креслення.

**Базисна сітка** – це сукупність горизонтальних та вертикальних ліній, які визначають основні розміри виробу. Статура людини симетрична відносно сагітальної площини, тому конструкція розробляється на одну половину.

Розглянемо вертикальні лінії сітки креслення (див. рис. 42).

1. Лінія АН відповідає положенню грудей (лінія напівзаносу борта).

2. Лінія А<sub>1</sub>Н<sub>1</sub> відповідає положенню хребта (середня лінія спинки).

3. Лінія Т<sub>2</sub>а відповідає положенню переднього кута підпахової заглибини (передня межа пройми).

4. Лінія Т<sub>3</sub>а<sub>1</sub> відповідає положенню заднього кута підпахової заглибини (задня межа пройми).

Розглянемо горизонтальні лінії сітки креслення (див. рис. 42).

1. Лінія Аа і А<sub>1</sub>а<sub>1</sub> – лінія горловини.
2. Лінія ГГ<sub>3</sub> – лінія грудей.
3. Лінія ТТ<sub>1</sub> – лінія талії.
4. Лінія СС<sub>1</sub> – лінія стегон.
5. Лінія НН<sub>1</sub> – лінія низу.

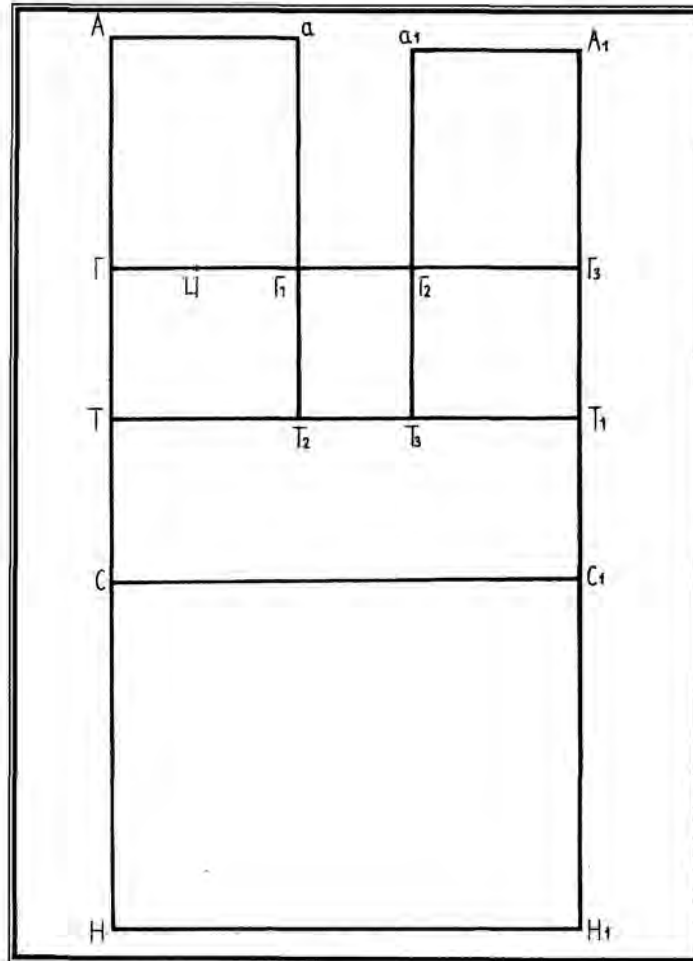


Рис. 42

Всі креслення конструкцій будуються без припусків на шви. На підгин низу враховуються лише величини прибавок на волого-теплову обробку, які проектують для створення форми на окремих ділянках конструкції. Величини прибавок та розмірні ознаки обираються з таблиць.

### 3.1. Конструювання сукні

Основним плечовим виробом є сукня (рис. 43). Розглянемо конструювання сукні розміром 164–96–104.

Конструювання базисної сітки для цієї сукні зображено на рис. 44.

*Мірки:*

|                 |                  |
|-----------------|------------------|
| Сш = 18,2 см;   | ДтпІ = 44,1 см;  |
| Сг = 48,0 см;   | Вг = 27,0 см;    |
| Ст = 38,0 см;   | Впкп = 24,5 см;  |
| Сс = 52,0 см;   | Шс = 18,3 см;    |
| ШгІ = 21,5 см;  | Дтс = 40,3 см;   |
| Шг = 17,3 см;   | Впкс = 43,9 см;  |
| Цг = 10,0 см;   | Вб = 20,4 см;    |
| Шп = 13,3 см;   | Оп = 30,3 см;    |
| Др = 61,0 см;   | Окул. = 25,0 см; |
| ДтсІ = 42,9 см; | Дс = 70 см.      |

*Прибавки:*

|              |               |
|--------------|---------------|
| Пг = 4,0 см; | Пшг = 0,5 см; |
| Пт = 2,0 см; | Пшс = 1,0 см; |
| Пс = 1,0 см; | Поп = 6,0 см. |

#### Побудова базисної сітки

1. Побудуємо прямий кут з вершиною в точці А. Визначаємо положення лінії грудей: АГ = Вг; АГ = 27 см.
2. Положення лінії талії дорівнює: АТ = Дтп; АТ = 44,4 см.
3. Положення лінії стегон:  
ТС = 18–20 см або за знятою міркою.
4. Положення лінії низу дорівнює: ТН = Дс; ТН = 67,0 см.
5. Положення точки центра грудей: ГЦ = Цг; ГЦ = 10 см.
6. Визначаємо ширину пілочки по лінії грудей:  
ГГ<sub>1</sub> = Шг<sub>1</sub> + ПшгІ; ГГ<sub>1</sub> = 21,5 + 0,5 = 22 см.



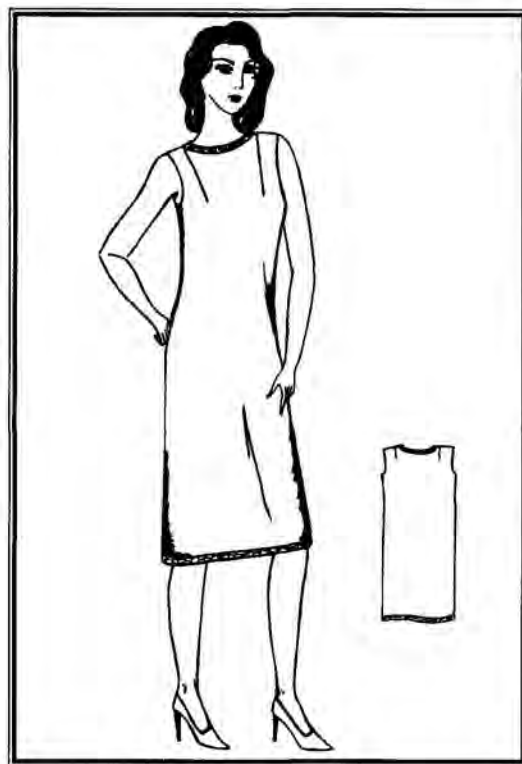


Рис. 43

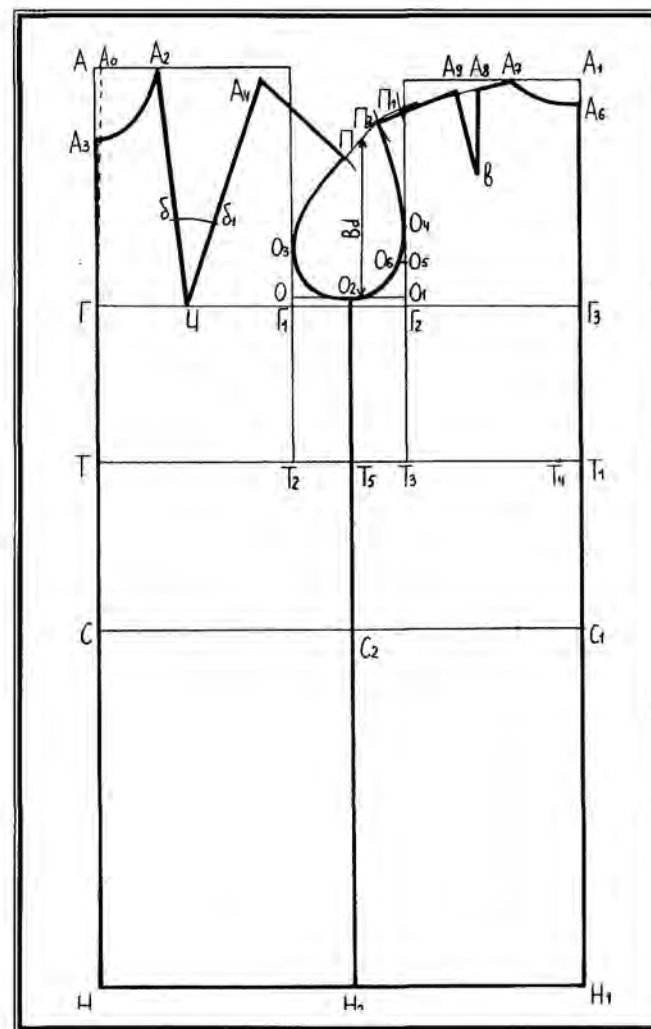


Рис. 44

7. Обчислюємо і викреслюємо ширину пройми:

$$\Gamma_1\Gamma_2 = (C\Gamma III + Пг) - [(ШгI + ПшгI) + (Шс + Пшс)];$$

$$\Gamma_1\Gamma_2 = (48+3) - [(21,5 + 0,5) + (18,3 + 1)] = 51 - 41,3 = 9,7 \text{ см.}$$

8. Означуємо ширину спинки:

$$\Gamma_2\Gamma_3 = Шс + Пшс; \Gamma_2\Gamma_3 = 18,3 + 1 = 19,3 \text{ см.}$$

9. Перевіряємо побудовану базисну сітку:

$$\Gamma_1\Gamma_3 = C\Gamma III + Пг = 48 + 4 = 52 \text{ см.}$$

10. Положення лінії горловини спинки:  $T_1A_1 = DтсI$ ;  $T_1A_1 = 42,9 \text{ см.}$

З точок  $\Gamma_1$  і  $\Gamma_2$  проводимо вертикалі до перетину з лінією талії, що розташована внизу, і з лінією горловини, розташованою вгорі.

Розглянемо конструювання сукні вільного силуету на основі побудованої базисної сітки.

### 3.2. Конструювання сукні вільного силуету

Після нанесення базисної сітки будемо верхні контурні лінії деталей пілочки та спинки, бічні зрізи, виточки. Сукня вільного силуету зображена на рис. 43. Побудову пілочки розглянемо за рис. 44.

## Побудова пілочки

1. Будуємо зріз горловини пілочки:

а) ширина горловини:  $AA_2 = \frac{C_{ш}}{3} + 0,5$  см;  $AA_2 = \frac{18,2}{3} + 0,5 = 6,5$  см;

б) глибина горловини:  $AA_3 = AA_2 + 1,0$  см;  $AA_3 = 6,5 + 1,0 = 7,5$  см.

2. Будуємо нагрудну виточку. Нагрудна виточка в базовій основі плечового виробу може будуватися з точки основи шиї (точка  $A_2$ ) або зміщуватися по плечовому зрізу від точки  $A_2$  на величину від 4,0 см до середини плечового зрізу.

Точку  $A_2$  з'єднуємо з точкою Ц – ліва сторона нагрудної виточки. З точки Ц як з центра проводимо дугу.

○ Цб = ЦГ; ○ Цб = 10,0 см.

Визначаємо величину розхилу нагрудної виточки:

○ бб<sub>1</sub> = ШГІ – ШГ;

○ бб<sub>1</sub> = 21,5 – 17,3 = 4,2 см.

З точки б робимо засічку на дугу і ставимо точку б<sub>1</sub>. З'єднуємо точку Ц і б<sub>1</sub> і отримуємо праву сторону виточки. Вирівнюємо сторони виточки.  $CA_4 = CA_2$ .

3. Побудуємо плечовий зріз. Положення плечової точки П визначаємо методом 2-х засічок. Точка П знаходиться на перетині двох дуг:

○  $A_4П = ШП$  і ○ ЦП = Впкп;

○  $A_4П = 13,3$  см; ○ ЦП = 24,5 см.

4. Визначаємо положення розрахункової лінії пройми. Розрахункова лінія пройми – це лінія, яка відповідає рівню підпахової заглибини.

$T_2O = B6 - 1,5 - 2,0$  см – для сукні та жакета;

$T_2O = B6 - 3,0$  см – для пальта;

$T_2O = 20,4 - 2,0 = 18,4$  см.

Лінія пройми може розташовуватися вище або нижче лінії грудей, але може і співпадати з нею. З точки О проводимо горизонтальну лінію пройми до перетину з вертикальною лінією, яку прокладаємо з точки  $\Gamma_2$ . Таким чином отримуємо точку  $O_1$ .

5. Визначаємо положення бічного зрізу. Бічний зріз може розташовуватися у середині пройми (відрізок  $OO_1$ ) або зміщуватися у бік спинки.

$$OO_2 = O_2O_1 = \frac{OO_1}{3}.$$

З точки  $O_2$  опускаємо перпендикуляр на лінію низу –  $H_2$ .

Перегин бічного зрізу з лінією талії та стегон позначаємо точками  $T_5$  і  $C_2$ .

6. Оформлюємо пройму. Правильне оформлення лінії пройми впливає на якість вшивання рукава. Щоб правильно оформити лінію пройми, необхідно визначити положення дотичної точки пройми до пілочки.  $OO_3 = 5 - 6$  см.

З точки П перпендикулярно до лінії  $PA_4$  починаємо оформлення зрізу пройми пілочки плавною лінією через точку  $O_3$  і плавно ввігнутою лінією в точку  $O_2$ .

Величина верхнього відведення лінії напівзаносу дорівнює:

$AA_0 = 0,5$  см (для нормальної постави);

$AA_0 = 1,0 - 1,5$  см (для перегинистої постави);

$AA_0 = 0$  (для сутулої постави).

## Побудова спинки

1. Будуємо зріз горловини:

а) ширина горловини дорівнює:

$A_1A_7 = A_0A_2 + 0,5 - 1,0$  см, де 0,5 см – для легкого одягу; 1,0 см – для верхнього одягу;  $A_1A_7 = 6,5 + 0,5 = 7,0$  см;

б) глибина горловини дорівнює:  $T_1A_6 = Dтс$ ;  $T_1A_6 = 40,3$  см.

2. Побудову плечового зрізу спинки виконуємо методом 2-х засічок.  $T_1T_4 = 2,5$  см. Точка  $T_4$  збігається з точкою середини лінії талії ззаду, яка відхиляється від вертикалі, оскільки хребет в талії прогинається.

Точку  $П_1$  ставимо на перетині двох дуг:

○  $A_7П_1 = ШП$  і ○  $T_4П_1 = Впкс$ ;

○  $A_7П_1 = 13,3$  см і ○  $T_4П_1 = 43,9$  см.

З'єднуємо точки  $A_7$  і  $П_1$  і одержуємо лінію плечового зрізу.

3. Будуємо плечову виточку таким чином. Завдяки плечовій виточці забезпечується облягання спинки. Якщо постава перегиниста, плечова виточка не потрібна.

а) Визначаємо місце положення плечової виточки:  $A_7A_8 = 4,0$  см або до середини плечового зрізу. З точки  $A_8$  паралельно лінії  $A_1H_1$  проводимо праву сторону виточки завдовжки 10–12 см.  $A_8B = 10$  см.

б) Величина розхилу плечової виточки залежить від постави:

$A_8A_9 = 2,5$  см – для умовно пропорційної статури;

$A_8A_9 = 3-4$  см – для сутулих статур;

$A_8A_9 = 1,5$  см або без виточки – для перегинистих статур.

$A_8A_9 = 2,5$  см.

в) Вирівнюємо сторони виточки:  $BA_9 = A_9B$ .

4. Визначаємо нове положення плечової точки  $\Pi_2$ , яка знаходиться на перетині двох дуг:

$\cup A_9\Pi_2 = \text{Шп} - A_7A_8$  і  $\cup T_4\Pi_2 = \text{Впкс}$ ;

$\cup A_9\Pi_2 = 13,3 - 4,0 = 9,3$  см і  $\cup T_4\Pi_2 = 43,9$  см.

З'єднуємо точки  $A_9$  і  $\Pi_2$ .

5. Оформлюємо пройму спинки.

а) Положення дотичної  $O_1O_4$  пройми до спинки дорівнює:

$O_1O_4 = 7-8$  см.

б) Положення допоміжної точки для оформлення пройми дорівнює:

$O_1O_5 = \frac{O_1O_4}{2}$ ;  $O_5O_6 = 1,0$  см.

Оформлюємо пройму спинки плавною, ледь увігнутою лінією через точки  $O_4$ ,  $O_6$ ,  $O_2$ , починаючи з прямого кута в точці  $\Pi_2$ .

6. Перевіряємо ширину виробу по лінії стегон:  $CC_1 = Cc + Пс$ .

Якщо ширина виробу по лінії стегон не відповідає міркам, то положення бічних зрізів на лінії стегон необхідно розрахувати за формулою:  $C_3C_4 = (Cc + Пс) - CC_1$ .

### 3.3. Особливості конструювання сукні напівприлеглого силуету

Одну з моделей такої сукні розглянемо на рис. 45.

Будуючи креслення (рис. 46), прибавки добираємо з таблиці (див. форзац).

Побудову базисної сітки, верхніх контурних ліній пілочки та спинки виконуємо так само, як і у прямій сукні. Відмінність полягає в тому, що інакше будуються виточки по лінії талії, які забезпечують прилягання.

1. Визначаємо суму всіх виточок по лінії талії таким чином:

$\Sigma$  виточок =  $TT_1 - (Ст + Пт) - T_1T_3$ ; відрізок  $T_1T_3$  – це положення середнього зрізу спинки (величина відрізка може змінюватися від 0 до 2,5 см).

$\Sigma$  виточок =  $50,5 - (38 + 1,5) - 2,5 = 8,5$  см.

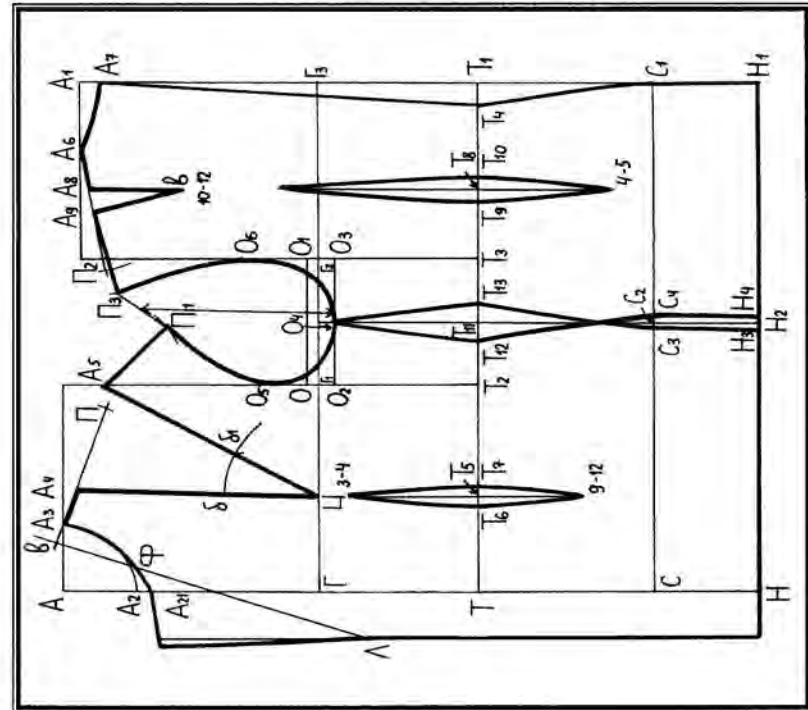


Рис. 46

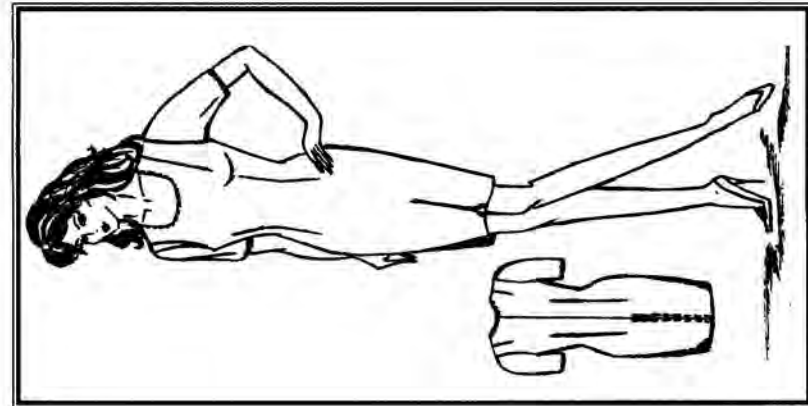


Рис. 45

Суму виточок розподілимо між бічними зрізами, передньою та задньою виточками по лінії талії. Якщо сума виточок виявилася надто великою, то необхідно побудувати додаткову виточку на пілочці або на спинці.

Розподіляємо суму виточок залежно від постави та статури таким чином:

на передню виточку – 2–2,5 см;

на задню виточку – 2–3,5 см;

на бічну виточку – решту тканини, що залишилася після побудови передньої та задньої виточок.

Наприклад:  $\Sigma$  виточок = 8,5 см; розподіляємо таким чином:  $\Sigma$  пер. = 2,0 см;  $\Sigma$  зад. = 3,0 см;  $\Sigma$  бічн. = 3,5 см.

2. Будуємо передню виточку.

а) Спочатку визначаємо місце розташування виточки.

3 точки Ц опускаємо перпендикуляр на лінію стегон. Перетин цієї лінії з лінією талії позначаємо точкою  $T_4$  – це лінія середини виточки. Зміщення виточки у бік пройми виконуємо залежно від статури.

б) Будуємо розхил передньої виточки.

$$T_4 T_5 = T_4 T_6 = \frac{\Sigma \text{ пер. виточки}}{2} = \frac{2,0}{2} = 1,0 \text{ см.}$$

Довжина передньої виточки: верхній кінець виточки не доходить до центра грудей (точка Ц) на 3–4 см; нижній кінець виточки опускається нижче лінії талії на 9–12 см (залежно від форми і висоти живота).

Оформлюємо виточку, для чого точки на лінії талії з'єднуємо плавною лінією, у кінцях виточку зводимо нанівець.

3. Будуємо задню виточку.

а) Визначаємо місце розташування задньої виточки:

$T_7 T_{10} = 11\text{--}12$  см; задню виточку можна також поставити на рівні плечової.

б) Будуємо розхил задньої виточки:

$$T_{10} T_{11} = T_{10} T_{12} = \frac{\Sigma \text{ зад. виточки}}{2} = \frac{3,0}{2} = 1,5 \text{ см.}$$

Довжина задньої виточки: верхній кінець розташовуємо нижче від точки в на 10–12 см; нижній кінець – вище лінії стегон на 4–5 см. Оформлюємо задню виточку плавними лініями на лінії талії, лінії у кінцях виточки зводимо нанівець.

4. Будуємо бічну виточку.

а) Будуємо розхил бічної виточки:

$$T_7 T_8 = T_7 T_9 = \frac{\Sigma \text{ зад. виточки}}{2} = \frac{3,5}{2} = 1,75 \approx 1,8 \text{ см.}$$

Точки  $T_8$  і  $T_9$  з'єднуємо з точкою  $O_2$  і оформлюємо плавними увігнутими лініями.

5. Будуємо бічні зрізи на лінії стегон.

а) Визначаємо положення бічних зрізів на лінії стегон:

$$C_3 C_4 = (C_c + P_c) - C C_1; C_3 C_4 = (52 + 1) - 50,5 = 3,5 \text{ см.}$$

Відрізок  $C_3 C_4$  може бути зі знаком плюс, мінус або дорівнювати нулю. Якщо відрізок зі знаком плюс, то бічні зрізи під час побудови будуть перетинатися. Якщо відрізок зі знаком мінус, то бічні зрізи під час побудови розходяться від точки  $C_2$  на пілочку та спинку. Якщо відрізок дорівнює нулю, то бічні зрізи

сходяться в точці  $C_2$ .  $C_2 C_3 = C_2 C_4 = \frac{C_3 C_4}{2} = \frac{3,5}{2} = 1,75 \text{ см.}$

б) Оформлюємо бічний зріз пілочки, з'єднуючи точки  $O_2$ ,  $T_8$ ,  $C_4$ ,  $H_3$ .

Бічний зріз спинки оформлюємо через точки  $O_2$ ,  $T_9$ ,  $C_3$ ,  $H_4$ . У разі необхідності бічні зрізи низу можна розширити на 1–3 см.

6. Оформлюємо середній зріз спинки, з'єднуючи точки  $A_5$ ,  $T_3$ ,  $C_1$ ,  $H_1$ .

### Особливості конструювання середнього зрізу спинки

Під час конструювання виробів легкого і верхнього одягу велике значення на кресленні має розташування середньої лінії спинки. Конфігурація і розміщення середньої лінії спинки залежить від моделі, покрою виробу, особливостей статури та постави замовника.

Спинка виробу може бути розрізною або ж нерозрізною по середині.

Якщо спинка нерозрізна, то лінія середини спинки проходить по прямій  $A_5 H_{01}$  (рис. 47г).

Якщо конструюють середню лінію спинки зі швом або без шва на умовно-пропорційну статуру з незначним приляганням по лінії талії, середню лінію на лінії талії відводять від вертикалі вліво (рис. 47а).

Лінію середини проводять по середині відрізка  $T_1T_4$ :

$$T_1T_2 = \frac{T_1T_4}{2}; A_1Y = 0,4 \times D_{гсІ}.$$

Конструювання середнього зрізу спинки у прилеглих силуетах рекомендується виконувати таким чином (рис. 47б).

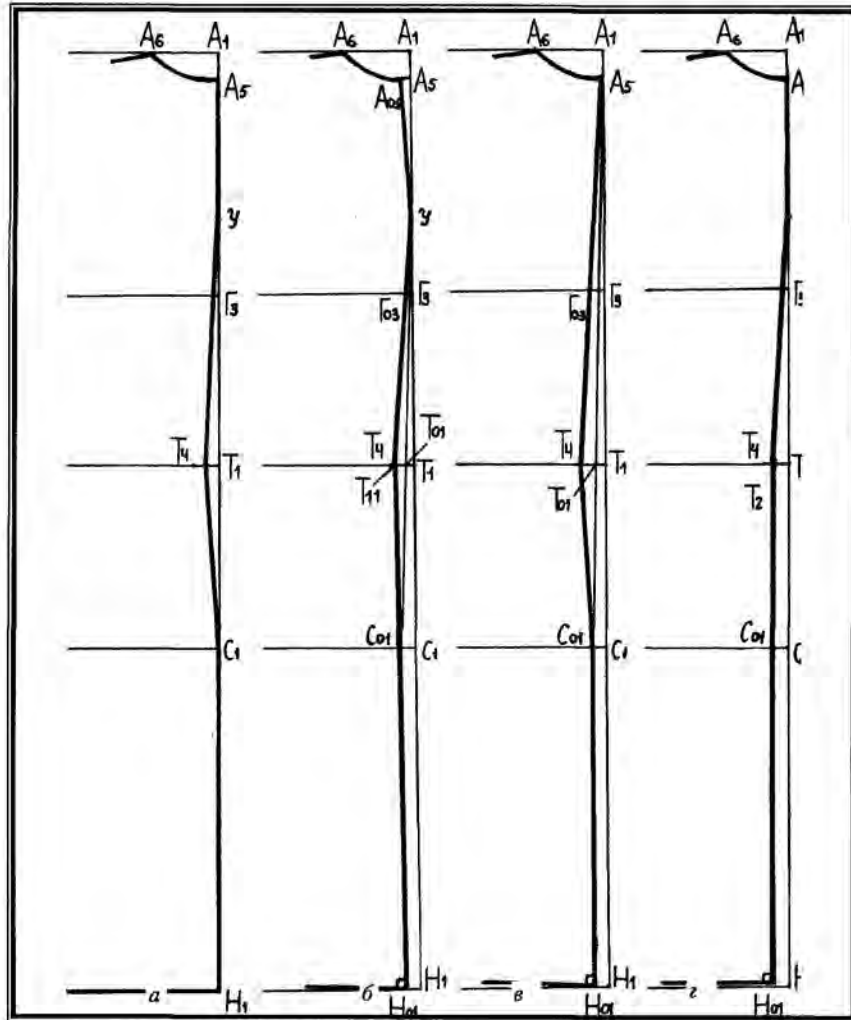


Рис. 47

1. Спочатку відводимо середній зріз по горловині:

$$A_5A_{05} = 0,5 \text{ см або } A_5A_{05} = 0-1,0 \text{ см.}$$

2. Відведення середнього зрізу по лінії талії робимо таким чином:  $T_1T_{01} = 1,0-1,5$  см. Точку  $T_{01}$  з'єднуємо з точкою  $Y$ , лінію  $T_{01}Y$  продовжуємо до перетину з лінією стегон і отримуємо точку  $C_{01}$ . У прилеглих і напівприлеглих силуетах для збільшення прилягання по середньому шву конструюють додатково виточки по середньому зрізу спинки.

Розхил виточки  $T_{01}T_{11} = 1,0-1,5$  см. Точку  $T_{11}$  з'єднуємо з точкою  $C_{01}$ . Лінію продовжуємо вниз до перетину з лінією низу і отримуємо точку  $H_{01}$ . Точку  $T_{11}$  з'єднуємо з точкою  $Y$ .

Відведення середнього зрізу по горловині:

$$A_5A_{05} = 0,5-1,0 \text{ см - для сутулих постав.}$$

Під час оформлення середнього зрізу для перегинистих статур (рис. 47в) відведення середнього зрізу по горловині не потрібно. Додаткову виточку по лінії талії можна поглибити до точки  $T_4$ . На рис. 47г зображено варіант оформлення середнього зрізу спинки з незначним приляганням виробу по лінії талії за нормальної постави.

### 3.4. Конструювання рукавів

Рукав виробу є основним елементом конструкції, за яким визначають покрій.

Рукава розрізняють за конфігурацією, формою окремих ділянок, за способом з'єднання з проймою. Покрій і форма рукава залежать від об'єму і форми виробу.

У малооб'ємних виробах в основному використовують вшивні рукава. У виробах збільшеного об'єму частіше використовують суцільнокрійні рукава, реглан і сорочкові.

За покроем рукава бувають: вшивні, вшивні сорочкового типу, реглан, напівреглан, суцільнокрійні, а також комбіновані.

Рукав, вшитий у пройму по контуру від вершини плечової точки, називають *вшивним*. Такий рукав має відвісну форму і вшивається без слабину під проймою.

Вшивний рукав вважають класичним, оскільки за незначної трансформації його завжди використовують у колекціях модного одягу.

*Вшивний рукав сорочкового типу* відрізняється від власне вшивного м'якістю форми за рахунок зменшення висоти окату і подовження пройми, деяким розширенням під проймою і, як правило, вимагає значного збільшення об'єму виробу. Вшивний рукав сорочкового типу зазвичай вшивають у відкриту пройму.

*Рукав реглан* є різновидом вшивного рукава. Під час конструювання рукава реглан на ділянці окату до нього додається плечова частина деталі спинки і пілочки, внаслідок чого рукав змінює конфігурацію у верхній частині й набуває нової форми. Рукав реглан вшивають у незамкнену пройму. Такому покрою притаманні елементи спортивності, м'якості.

*Рукав напівреглан* є усередненою формою між вшивним і регланом.

*Суцільнокрійний рукав* розкроюється разом з деталями пілочки та спинки з одного шматка тканини (без шва по лінії умовної пройми). Завдяки такому покрою виріб набуває м'якої пластичної лінії на ділянці плечового пояса.

*Комбінований рукав* поєднує у собі елементи рукавів описаних вище покроїв. Поєднання можуть бути найрізноманітнішими.

### 3.5. Конструювання вшивного одношовного прямого рукава

Креслення вшивного одношовного прямого рукава зображено на рис. 48. Перед тим, як розпочати конструювати рукав, визначаємо вертикальний діаметр пройми –  $Vd$ . Для цього на кресленні пілочки та спинки з'єднуємо плечові точки ( $П$  і  $П_2$ ), відрізок  $ПП_2$  ділимо навпіл і з точки поділу проводимо вертикаль на лінію оформленої пройми.  $Vd = 18,0$  см. Будуємо прямий кут з вершиною в точці  $O$ .

1. Визначаємо висоту окату рукава:

$$OG = Vd - 1,5 - 2,0 \text{ см}; OG = 18 - 2,0 = 16,0 \text{ см.}$$

2. Довжина рукава дорівнює:  $OH = Dp$ ;  $OH = 61,0$  см. Через точки  $H$  і  $\Gamma$  проведемо горизонтальні лінії.

3. Визначаємо ширину рукава під проймою:

$$\Gamma\Gamma_1 = \frac{Op + Поп}{2}, \text{ де Поп необхідно підібрати з таблиці прибавок;}$$

$$\Gamma\Gamma_1 = \frac{30,3 + 6}{2} = 18,2 \text{ см.}$$

Через точку  $\Gamma_1$  проводимо вертикаль паралельно  $OH$  до перетину з лінією низу (точка  $H_1$ ) і лінією з точки  $O$ .

4. Будуємо окат рукава. Для того, щоб окат рукава мав правильну форму, легко вметувався у пройму, необхідно побудувати допоміжні точки.

$$4.1. OO_2 = \frac{OO_1}{2} = \frac{18,2}{2} = 9,1 \text{ см.}$$

$$4.2. O_2O_3 = \frac{OG}{2} = \frac{16}{2} = 8 \text{ см.}$$

$$4.3. O_3O_4 = 1,5 \text{ см (вліво);}$$

$$4.4. OC = \frac{OG}{2} + 2,5 = \frac{16}{2} + 2,5 = 10,5 \text{ см.}$$

$$4.5. O_1C_1 = CG.$$

Прямою лінією з'єднуємо точки  $O_4$  і  $C$  і продовжуємо її до перетину з лінією окату. Так само з'єднуємо точки  $O_3$  і  $C_1$  і лінію продовжуємо до перетину з лінією окату. В межах цих двох похилих ліній оформлюємо під лекало верхню частину окату рукава між точками  $C, O_2, C_1$ .

5. Визначаємо положення нижніх зрізів рукава по лінії окату:

$$\Gamma\Gamma_2 = \frac{\Gamma\Gamma_1}{2} - 1,5 \text{ см;}$$

$$\Gamma\Gamma_2 = \frac{18,2}{2} - 1,5 = 7,6 \text{ см;}$$

$$\Gamma_1\Gamma_3 = \Gamma\Gamma_1 - \Gamma\Gamma_2;$$

$$\Gamma_1\Gamma_3 = 18,2 - 7,6 = 10,6 \text{ см.}$$

З точки  $\Gamma_2$  на лінію низу опускаємо перпендикуляр і отримуємо точку  $H_2$ . Так само опускаємо перпендикуляр з точки  $\Gamma_3$  і отримуємо точку  $H_3$ . Оформлюємо окат рукава в нижній частині: проводимо від точки  $C$  плавну ввігнуту лінію до точки  $\Gamma_2$  та від точки  $C_1$  – до точки  $\Gamma_3$ .

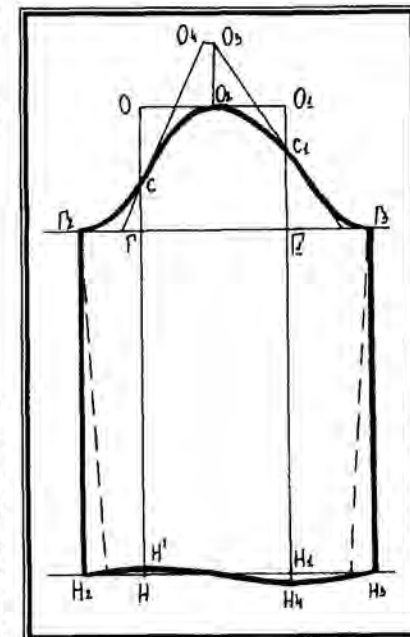


Рис. 48

6. Оформлюємо низ рукава.  $NN' = 0,5$  см;  $H_1H_4 = 1,5$  см.  
Оформлюємо низ рукава плавно через точки  $H_2, H', H_4, H_3$ . Низ рукава може бути завужений на 1–3 см.

### 3.6. Побудова одношовного рукава, завуженого донизу

Креслення одношовного рукава, завуженого донизу, зображено на рис. 49. Розглянемо послідовність побудови креслення.

1.  $Vd = 17,5$  см.

2. Визначаємо висоту окату:

$$OG = Vd - 1,5 - 2,0 \text{ см}; OG = 17,5 - 2 = 15,5 \text{ см.}$$

3. Довжина рукава дорівнює:  $OH = Dr$ ;  $OH = 61$  см.

4. Визначаємо ширину рукава під прямою:

$$GG_1 = \frac{Op + Поп}{2}; GG_1 = \frac{30,3 + 5}{2} = 17,6 \text{ см.}$$

5. Будуємо окат рукава:  $\frac{OO_1}{2} = t. O_2$ ;

$$O_2O_3 = \frac{OG}{2}; O_2O_3 = \frac{15,5}{2} = 7,7 \text{ см};$$

$$O_3O_4 = 1,5 \text{ см};$$

$$OC = \frac{OG}{2} + 2,5 \text{ см}; OC = \frac{15,5}{2} + 2,5 = 10,2 \text{ см};$$

$$O_1C_1 = CG.$$

6. Положення лінії ліктя дорівнює:

$$CL = \frac{CH}{2}; CL = \frac{51}{2} = 25,5 \text{ см.}$$

7. Будуємо лінію переднього перекату:  $LL_1 = 0,5 - 1,0$  см.

8. Визначаємо ширину рукава по низу:

$$HH_1 = \frac{O_{кул.}}{2}; HH_1 = \frac{25}{2} = 12,5 \text{ см.}$$

З'єднуємо точки  $G_1H_1$ ; лінію продовжуємо вниз. На перетині цієї лінії з лінією ліктя ставимо точку  $L_4$ . З точки  $H$  проводимо перпендикуляр до лінії  $G_1H_1$  і ставимо точку  $H_2$ .

9. Визначаємо ширину рукава на лінії окату:

$$GG_2 = \frac{GG_1}{2} - 2 \text{ см}; GG_2 = \frac{17,6}{2} - 2 = 6,8 \text{ см.}$$

Точки  $G_2$  і  $H_3$  з'єднуємо, на лінії ліктя утворилася точка  $L_2$ .

$$HH_3 = H_2H_4 = \frac{HH_1}{2}; HH_3 = H_2H_4 = \frac{12,5}{2} = 6,25 \text{ см};$$

$$L_2L_3 = LL_1; L_2L_3 = 0,5 - 1,0 \text{ см.}$$

10. Будуємо ліктювий перекаат:  $L_4L_5 = 1,5$  см.

11. Будуємо нижній зріз ліктювої частини рукава:

$$G_1G_3 = GG_1 - GG_2; G_1G_3 = 17,6 - 6,8 = 10,8 \text{ см.}$$

3 точки  $G_1$  опускаємо перпендикуляр на лінію ліктювого перекаату, на якому відкладаємо відрізок  $G_1G_3$ .

Оформлюємо окат рукава, з'єднуючи точки  $G_2, C, O_2, C_1, G_3$ .

12. Визначаємо положення нижнього зрізу по лінії ліктя:

$$L_5L_6 = L_1L_5 - L_3L_1 = 8,7 \text{ см.}$$

З'єднуємо точки нижнього зрізу  $G_1, L_3, H_2$  і оформлюємо лінію ліктювого перекаату.

У рукавах, завужених донизу, з метою забезпечення облягання на ділянці ліктя конструємо ліктюву виточку. Для цього з точки  $L_5$  до лінії ліктювого перекаату будемо прямий кут, який утворює розхил виточки.

Вирівнюємо сторони виточки:  $L_5L_7 = L_5L_6$ .

Визначаємо величину посадки рукава. Вимірюємо довжину пройми від точки  $\Pi$  до точки  $\Pi_3$ , довжину окату рукава від точки  $G_2$  до  $G_3$ .

Різниця між довжиною окату і пройми має дорівнювати 4–6 см. Вимірюємо довжину нижніх зрізів рукава.

Нижній зріз ліктювої частини повинен бути довшим на 0,5–1,0 см для посадки.

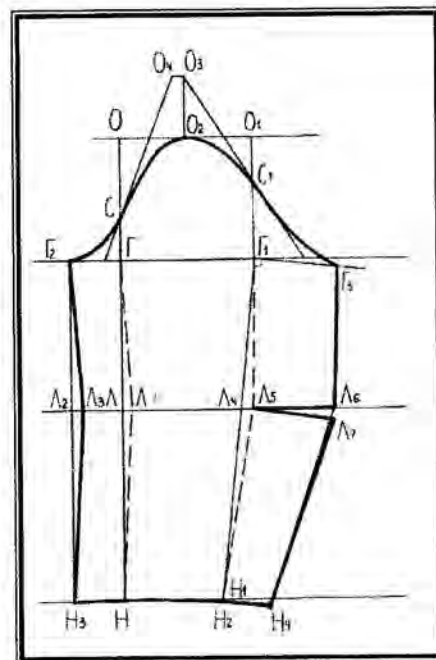


Рис. 49



## Лабораторно-практична робота № 4

**Тема:** Побудова креслення сукні напівприлеглого силуету і рукава до неї.

**Мета роботи:**

1. Набути практичних навичок з розрахунків плечової основи.
2. Навчитися оформляти деталі сукні по контурах (пілочка, спинка, рукав).

**Порядок виконання роботи**

1. Випишіть у зошит значення мірок заданого розміру, доберіть прибавки з табл. на форзаці.
2. Виконайте розрахунки та побудову деталей сукні (пілочка, спинка, рукав) в М 1:4.
3. Накресліть деталі сукні (пілочка, спинка, рукав) в М 1:4.
4. Зробіть висновки: як  $V_d$  пройми впливає на окат рукава?



## Контрольні запитання

1. Що таке базисна сітка, як визначити на базисній сітці положення лінії грудей та талії?
3. Як побудувати положення плечової точки пілочки та спинки на кресленні?
4. Як визначити вертикальний діаметр пройми?
5. Як розраховується ширина рукава і що на неї впливає?

**Критерії оцінок**

«**Високий рівень**». Якщо учень досконало володіє технікою побудови базової основи сукні, орієнтується на кресленні у визначення положення будь-якої точки, охайно і правильно наводить основні лінії деталей.

«**Достатній рівень**». Якщо учень добре володіє технікою побудови креслення, але припускається іноді незначних помилок під час визначення положень деяких конструктивних точок.

«**Середній рівень**». Якщо учень недостатньо знає формули і техніку побудови креслення базової основи, припускається помилок, які виправляє за допомогою викладача.

«**Початковий рівень**». Якщо учень без допоміжних наочностей не володіє технікою побудови креслення.

## 3.7. Оформлення застібки

*Застібка* – це функціонально-декоративний елемент одягу. Вона може розпочинатися з будь-якої точки горловини пілочки або спинки і опускатися вертикально або під кутом. Довжина застібки також може бути різною. Застібки можуть розташовуватися в середині деталі або зміщуватися. Розташування застібки зі зміщенням зорозов збільшує розмір статури. Припуск на застібку коливається в межах від 0 до 15 см і залежить від виду застібки.

Традиційними застібками вважаються одnobортні та двобортні застібки устик. Характер застібки залежить від об'єму виробу. Вироби малих об'ємів застібають на більшу кількість гудзиків і петлі розташовують ближче до краю борта як в одnobортних, так і у двобортних виробках.

Для виробів вільних форм не потрібно багато гудзиків як з точки зору функціональності, так і щодо естетики.

Застібки устик часто використовуються у легкому одязі на навісних петлях.

Оскільки застібка має нестійке положення бортів, гудзики розташовують близько один до одного.

У бортах і лацканах елементами, що утворюють форму, є ширина напівзаносу, лінія перегину лацкана (у виробках із закатом), положення точки уступу лацкана відносно лінії напівзаносу.

За шириною напівзаносу застібки бувають таких видів:

• *устик* – припуск до напівзаносу дорівнює 1,5 см для тасьми «блискавки» і 1,0 см для навісних петель;

• *одnobортні* – припуск до напівзаносу для перекриття одного краю борта другим дорівнює: в жакетах 2–3 см, пальтах – 3–4 см; у таких застібках проектується один ряд гудзиків;

• *двобортні* – припуск до напівзаносу проектується: у жакетах – 6–8 см, пальтах – 8–10 см;

• *зі збільшеним припуском* – припуск не повинен перевищувати півтори мірки Цг.

Побудову бортового краю розпочинають з визначення величини припуску до напівзаносу, рівня верхньої петлі та поглиблення горловини.

Різновиди побудови бортового краю, рівня верхньої петлі та поглиблення горловини показано на рис. 50 та рис. 51.



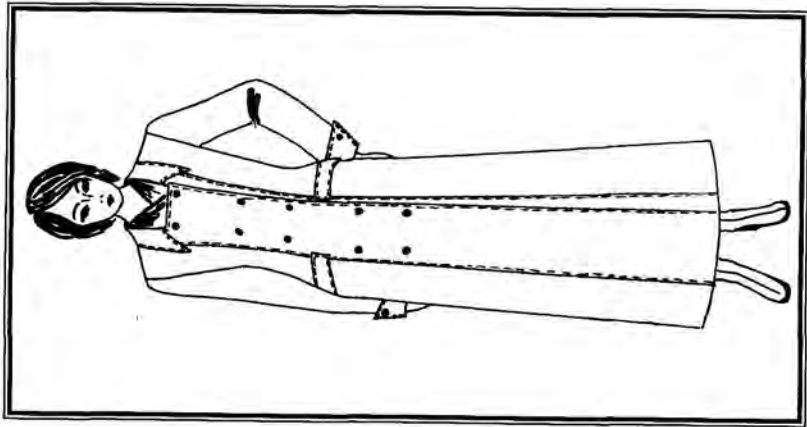


Рис. 50

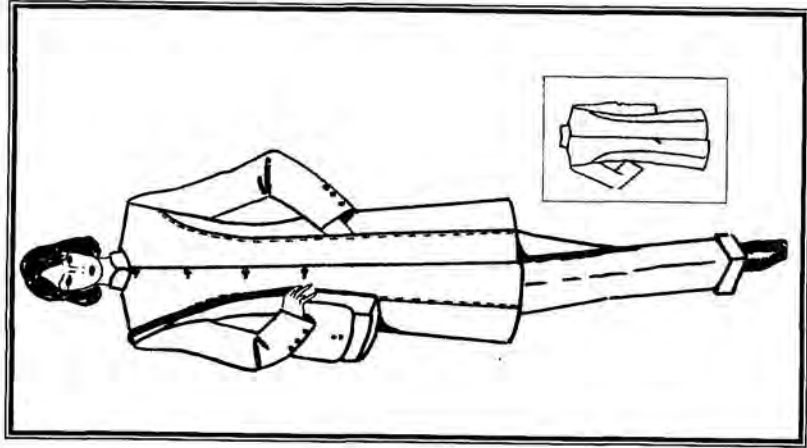


Рис. 51

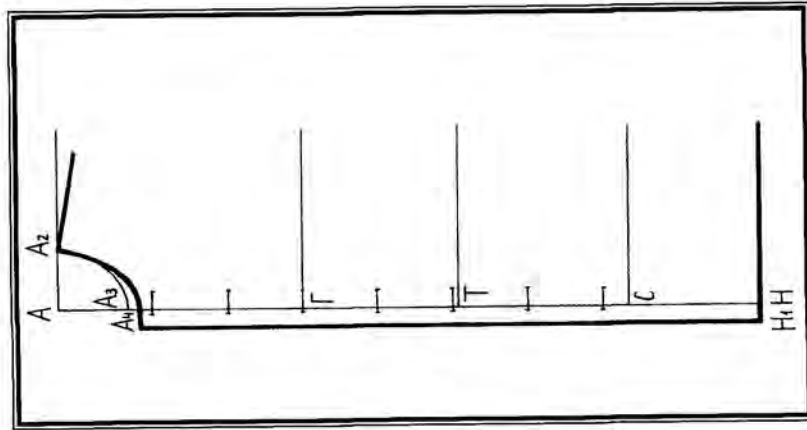


Рис. 52

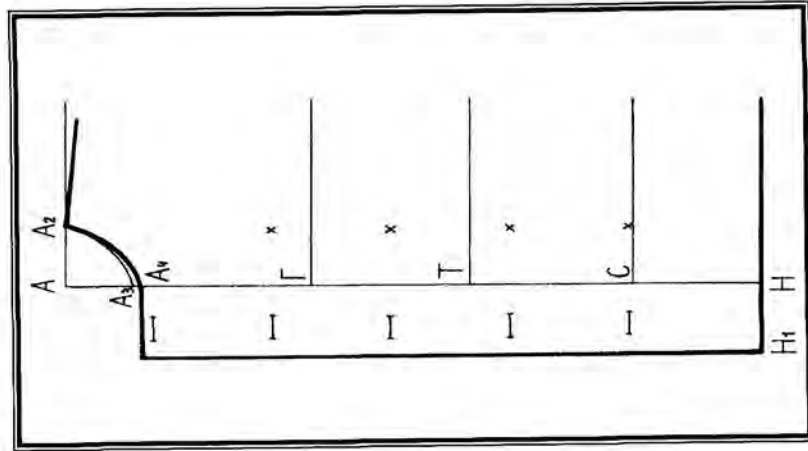


Рис. 53

### Оформлення застібки доверху

На рис. 52, 53 зображено оформлення застібки доверху.

1. У виробах із застіркою доверху припуск до напівзаносу вздовж усієї застібки однаковий (див. рис. 50, 51).  $НН_1 = 1-2$  см – для сукні;  $НН_1 = 2-3$  см – для жакета;  $НН_1 = 3-4$  см – для пальта.

2. Лінію бортового краю проводимо паралельно лінії напівзаносу (лінії АН). Додаткове поглиблення горловини пілочки виконуємо залежно від виду виробу на величину від 1,0 см до 3,0 см:  $A_3A_4 = 1,5$  см. Оформлюємо нову горловину пілочки через точки  $A_2, A_4$  і до бортового краю.

3. Розмічаємо петлі. Переважають зазвичай поперечні петлі, рідше – поздовжні, наприклад, на планках. У малооб'ємних виробах легкого одягу один з гудзиків обов'язково має знаходитися на лінії талії, другий – на лінії грудей. Відстань петель від напівзаносу дорівнює 0,5 см у бік краю борта, решту петель розташовуємо у бік пілочки.

У двобортних виробах кількість петель зменшується, адже чималий припуск напівзаносу добре перекриває край борта. Відстань від краю борта до переднього краю петлі дорівнює відстані від краю борта до краю гудзика плюс половина діаметра гудзика.

Розташовувати петлі далі ніж на 4 см від краю борта не варто, оскільки застібка у такому випадку втрачає свою необхідну функціональність.

### Оформлення застібки із закатом лацканів

Оформлення застібки із закатом лацканів зображено на рис. 54, 55.

1. Спочатку визначаємо припуск до напівзаносу (рис. 56, 57):  $НН_1 = 3$  см.

2. Розташування нижнього кінця лінії перегину лацкана визначає його довжина. Він може бути високим, закінчуватися на лінії грудей, трохи нижче лінії грудей і доходити до лінії талії. Якщо застібка на гудзики, то в кінці перегину лацкана (точка заката Л) завжди робиться петля. У готовому виробі вона має знаходитися на 1,0–1,5 см нижче за точку Л, і гудзик не повинен закривати лацкан.

Розташування лінії перегину лацкана на лінії горловини залежить від форми коміра.

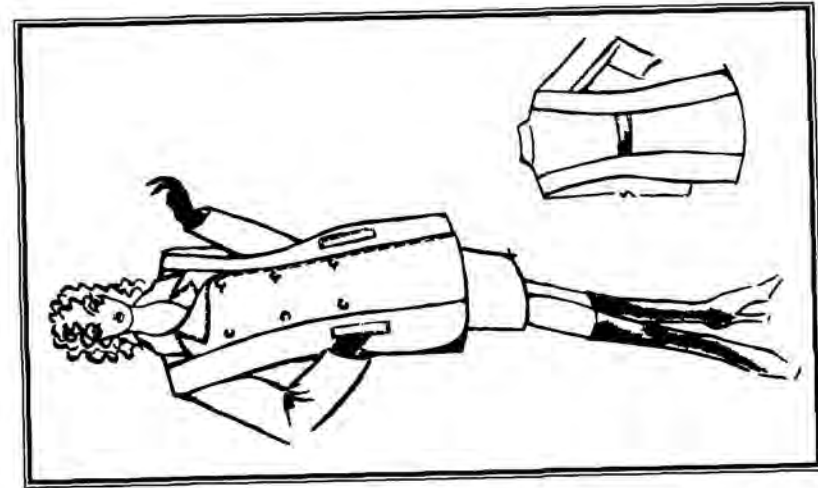


Рис. 55

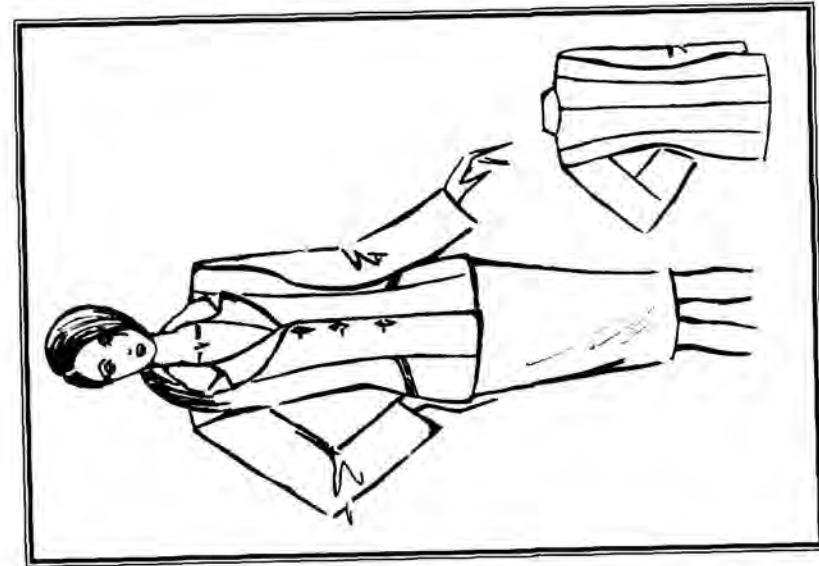


Рис. 54

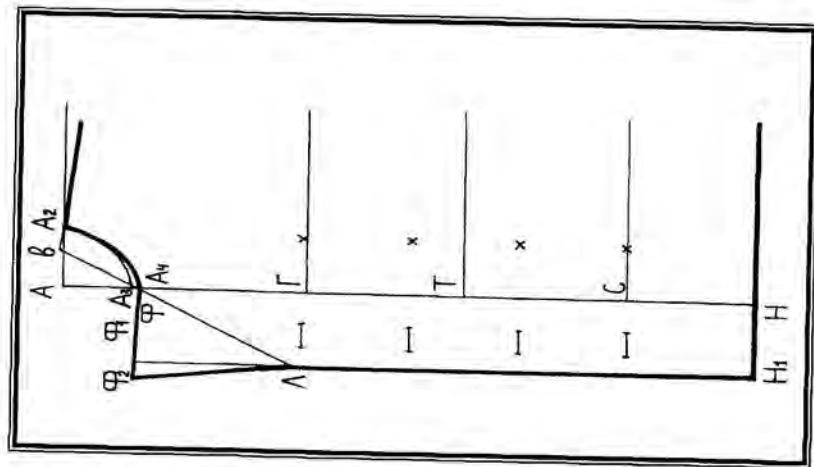


Рис. 57

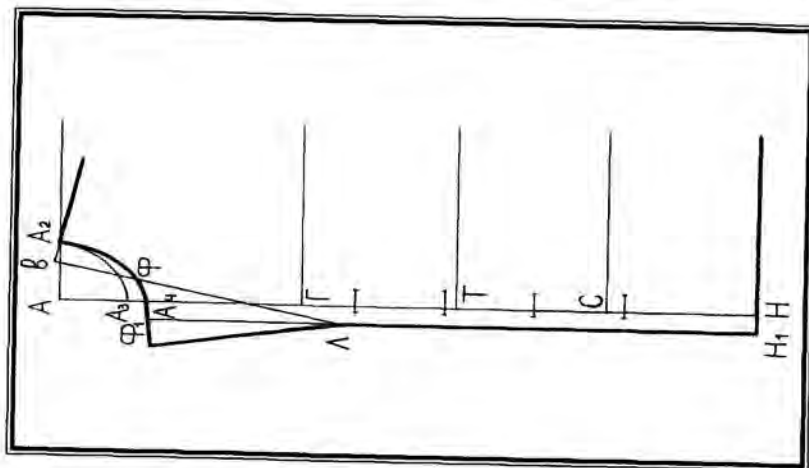


Рис. 56

Чим щільніше прилягає комір, тим меншою є висота стійки і навпаки. Як впливає висота стійки на форму коміра, буде розглянуто у розділі комірів.

$A_2B = 2,0$  см. Точки  $B$  і  $L$  з'єднуємо і отримуємо лінію перегину лацкана.

3. Від розташування точки уступу лацкана відносно лінії напівзаносу залежить щільність прилягання кінців коміра і лацкана до пілочки.

Чим точка уступу знаходиться ближче до краю борта, тим щільніше прилягання коміра та лацкана до пілочки. Чим точка уступу знаходиться далі від краю борта, тим вільніше комір і лацкан лежать на пілочці.

Найбільш вільне положення кінців коміра і лацкана спостерігається у випадках, коли точка уступу знаходиться на лінії перегину лацкана, тобто, коли комір без розкепу.  $\Phi\Phi_1$  – величина розкепу (див. рис. 56, 57).

Точка  $\Phi$  знаходиться на перетині лінії горловини і лінії перегину лацкана.  $\Phi\Phi_1 = 3-4$  см – для однобортних виробів;  $\Phi\Phi_1 = 5-7$  см – для двобортних виробів.

Довжина уступу лацкана залежить від обраного фасону, від впливу моди.



### Самостійні роботи

1. На рис. 58–59 розгляньте застібки, визначте їх види та відповідність моделям.
2. Порівняйте застібки на рис. 60–61. Чи потрібно було в обох випадках поглиблювати горловину для оформлення таких різновидів застібок?



### Контрольні запитання і завдання до розділу I

1. Яке призначення застібки?
2. Як пов'язані між собою об'єм виробу і застібка?
3. Охарактеризуйте однобортну та двобортну застібки.
4. Як розмічають петлі в однобортних і двобортних виробках?
5. Як на оформлення застібки впливає лацкан?

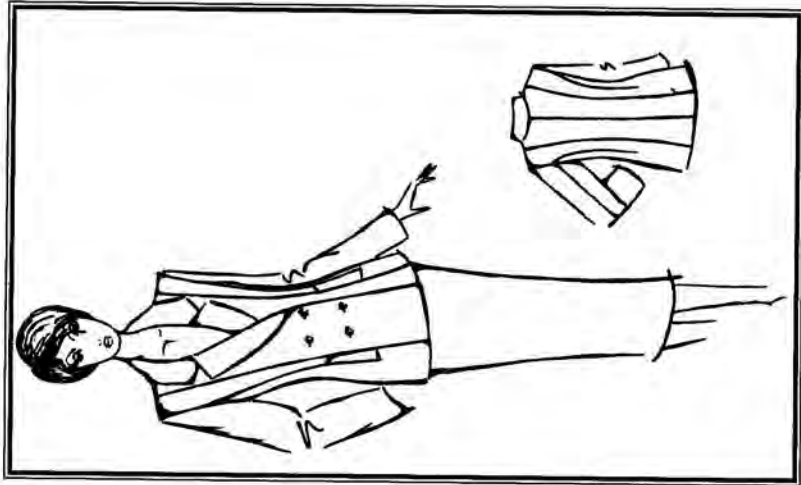


Рис. 58

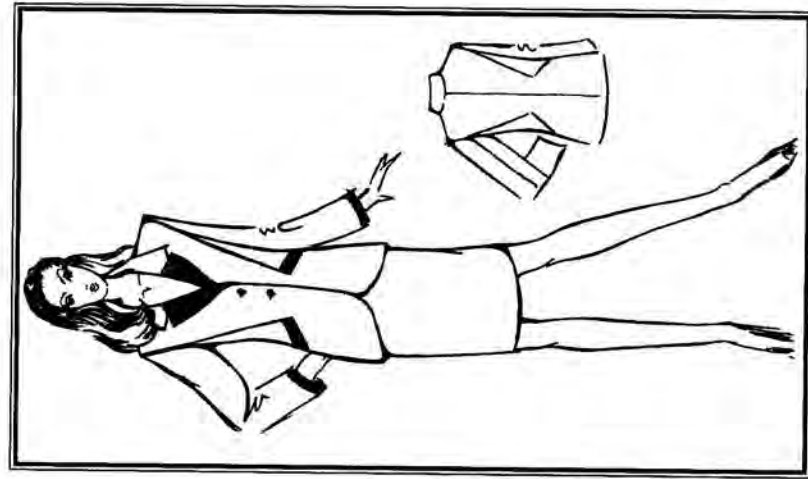


Рис. 59

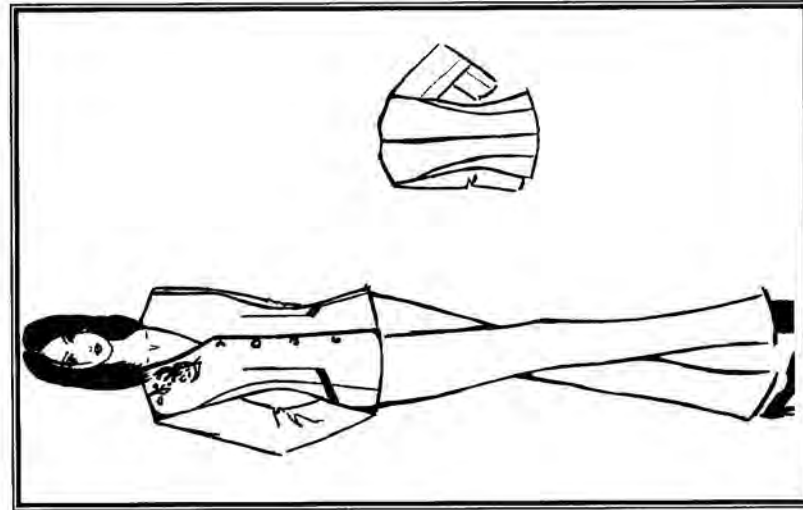


Рис. 60

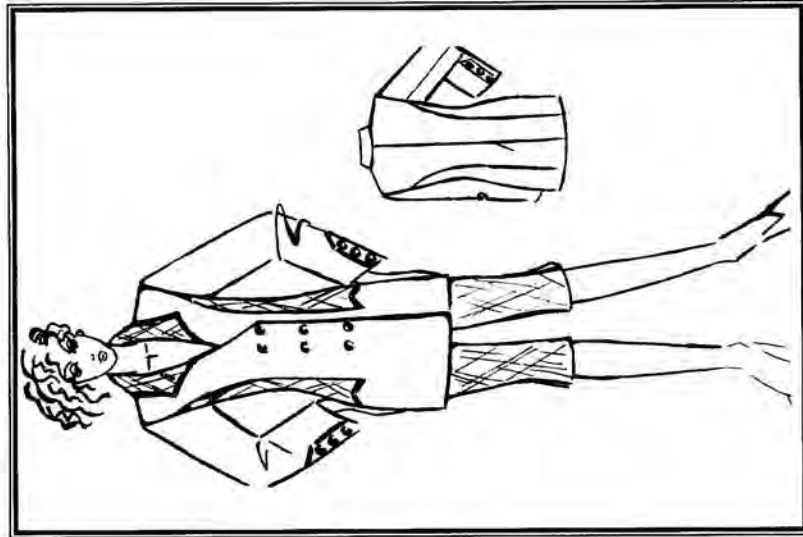


Рис. 61

### Критерії оцінок

«Високий рівень». Якщо учень досконало засвоїв види застібок, їх відмінність, уміє правильно визначити за заданим фасоном вид застібки і техніку побудови.

«Достатній рівень». Якщо учень в основному знає види застібок, вміє виконувати побудову, але припускається помилок під час виконання застібки за заданим фасоном.

«Середній рівень». Якщо учень засвоїв основні принципи побудови застібок, але не вміє розмічати петлі у заданому фасоні.

«Початковий рівень». Якщо учень володіє тільки технікою побудови основних видів застібок.

### 3.8. Конструювання основи жакета

Розглянемо одну з моделей жакета, зображену на рис. 62. Розмір моделі – 164–96–104.

**Мірки:**  
 Поп (рукав) = 8,0 см;  
 Поп (пройма) = 6,0 см;  
 ПшГІ = 0,5 см;  
 Пшс = 0,7 см

**Прибавки:**  
 Пг = 5 см;  
 Пт = 4 см;  
 Пс = 2 см.

#### Побудова базисної сітки

Побудову базисної сітки зображено на рис. 63.

1. Визначаємо положення лінії грудей: АГ = ВГ = 27,0 см.
2. Положення лінії талії дорівнює: АТ = ДтпІ = 44,4 см.
3. Визначаємо положення лінії стегон: ТС = 19–20 см.
4. Положення лінії низу визначаємо так: ТН = Дс = 30 см.
5. Центр грудей дорівнює: ГЦ = Цг = 10 см.
6. Визначаємо ширину пілочки:

$$\Gamma_1 = \text{ШГІ} + \text{ПшГІ}; \Gamma_1 = 21,5 + 0,5 = 22,0 \text{ см.}$$

7. Визначаємо ширину пройми:

$$\Gamma_1 \Gamma_2 = \frac{\text{Оп} + \text{Поп}}{2} - \frac{1 \times \text{СрПІ}}{10};$$

$$\Gamma_1 \Gamma_2 = \frac{30,3 + 6}{2} - \frac{1 \times 48}{10} = \frac{36,3}{2} - 4,8 = 13,4 \text{ см.}$$

8. Ширина спинки дорівнює:

$$\Gamma_2 \Gamma_3 = \text{Шс} + \text{Пшс}; \Gamma_2 \Gamma_3 = 18,3 + 0,7 = 19,0 \text{ см.}$$

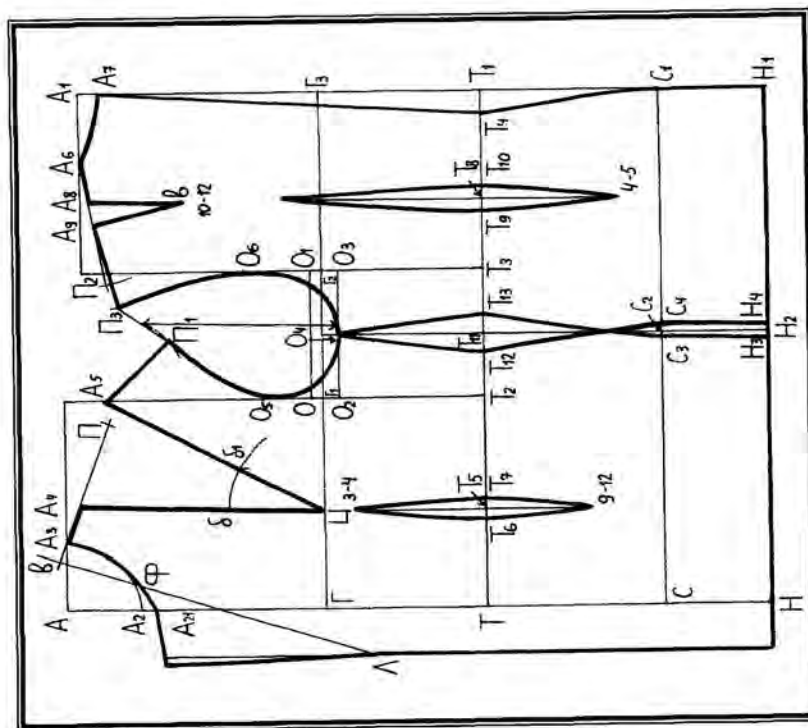


Рис. 63

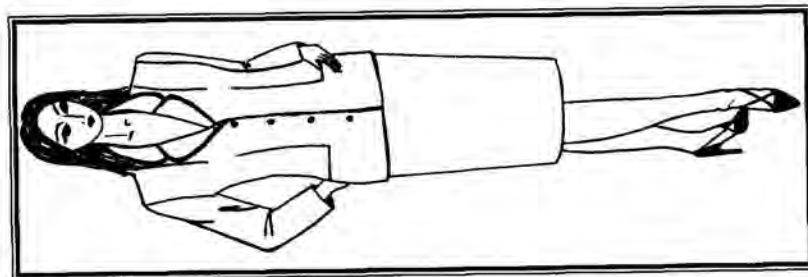


Рис. 62

Після побудови точки  $G_3$  потрібно обов'язково перевірити ширину базисної сітки по лінії грудей  $ГГ_3 = СтП + Пг = 48 + 5 = 53$  см. Якщо відрізок  $ГГ_3$  виявився більшим за 53 см, то зменшуємо його за рахунок зменшення прибавок. Наприклад: Поп – для пройми зменшуємо.

9. Визначаємо положення лінії горловини:

$$T_1A_1 = ДтсI = 42,9 \text{ см.}$$

### Побудова пілочки

1. Визначаємо ширину горловини пілочки:

$$AA_3 = \frac{Сш}{3} + 0,5 \text{ см; } AA_3 = \frac{18,2}{3} + 0,5 = 6,5 \text{ см.}$$

2. Визначаємо глибину горловини пілочки:

$$AA_2 = AA_3 + 1 = 6,5 + 1 = 7,5 \text{ см.}$$

3. Будуємо плечовий зріз. Точку П одержуємо на перетині двох дуг:

$$\cup A_3П = Шп і \cup ЦП = Впкп;$$

$$\cup A_3П = 13,3 \text{ см; } \cup ЦП = 24,5 \text{ см.}$$

4. Нагрудна виточка будується так. Спочатку визначаємо місце розташування виточки:

$$A_3A_4 = 4,0 \text{ см.}$$

$A_4$  з'єднуємо з точкою Ц;  $A_4Ц$  – ліва сторона виточки. З точки Ц радіусом  $ГЦ$  проводимо дугу і на перетині з лінією  $A_4Ц$  ставимо точку б:

$$\cup Цб = ЦГ = 10 \text{ см.}$$

5. Визначаємо розхил нагрудної виточки:

$$бб_1 = ШгI - Шг;$$

$$бб_1 = 21,5 - 17,3 = 4,2 \text{ см.}$$

Вирівнюємо сторони виточки:  $ЦA_5 = ЦA_4$ .

6. Визначаємо нове положення плечового зрізу після побудови нагрудної виточки. Точка  $П_1$  знаходиться на перетині двох дуг:

$$\cup A_3П_1 = Шп - A_3A_4 і \cup ЦП_1 = Впкп;$$

$$A_3П_1 = 13,3 - 4,0 = 9,3 \text{ см і } ЦП_1 = 24,5 \text{ см.}$$

7. Визначаємо положення розрахункової пройми:

$$T_2O = Bб - 2 = 20,4 - 2 = 18,4 \text{ см;}$$

$$OO_2 = 5,0 - 6,0 \text{ см.}$$

8. Додаткове поглиблення пройми для забезпечення рухів:

$OO_2 = 2 - 4$  см для жакетів і залежить від силуету та напрямку моди:  $OO_2 = 2,0$  см.

9. Положення бічного зрізу визначаємо таким чином:

$$OO_4 = \frac{OO_1}{2}.$$

10. Оформлюємо пройму пілочки, з'єднуючи точки  $П_1, O_3, O_4$ .

### Побудова спинки

1. Глибина горловини дорівнює:

$$T_1A_7 = Дтс; T_1A_7 = 40,3 \text{ см.}$$

2. Визначаємо ширину горловини:

$$A_1A_6 = AA_3 + 0,5 = 6,5 + 0,5 = 7,0 \text{ см.}$$

3.  $T_1T_4 = 2,5$  см.

4. Будуємо плечовий зріз. Точку  $П_2$  ставимо на перетині двох дуг:

$$\cup A_6П_2 = Шп і \cup T_4П_2 = Впкс;$$

$$A_6П_2 = 13,3 \text{ см і } \cup T_4П_2 = 43,9 \text{ см.}$$

5. Плечова виточка дорівнює:

$$A_6A_8 = 4,0 \text{ см.}$$

Розхил виточки на стандартну статуру – 2,5 см;

$$A_8A_9 = 2,5 \text{ см. Довжина виточки – 11,0 см; } A_8B = 11 \text{ см.}$$

6. Будуємо плечовий зріз після побудови виточки. Точка  $П_3$  знаходиться на перетині двох дуг:

$$\cup A_9П_3 = Шп - A_7A_8 і \cup T_4П_3 = Впкс;$$

$$A_9П_3 = 13,3 - 4,0 = 9,3 \text{ см і } T_4П_3 = 43,9 \text{ см.}$$

7.  $O_1O_6 = 7 - 8$  см;  $\frac{O_1O_6}{2}$  = точка  $O_7$ .

8. Оформлюємо пройму, з'єднуючи точки  $П_3, O_6, O_7, O_4$ .

9. Середній зріз оформлюємо, з'єднуючи точки  $A_1, T_4, C_1, H_1$ .

10. Будуємо талеві виточки і бічні зрізи:

$$\Sigma \text{ виточок} = TT_1 - (Ст + Пг) - T_1T_4;$$

$$\Sigma \text{ виточок} = 54,4 - (38 + 4) - 2,5 = 9,9 \text{ см.}$$

$T_1T_8 = 11 - 12$  см або рельєфна лінія розташовується на рівні плечової виточки. Розподіляємо виточки таким чином:

$$\Sigma \text{ зад.} = 3,0 - 3,5 \text{ см;}$$

$$T_8T_9 = T_8T_{10} = \frac{\Sigma \text{ зад.}}{2} = \frac{3,0}{2} = 1,5 \text{ см;}$$

$$\Sigma \text{ пер.} = 2 - 2,5 \text{ см};$$

$$T_5 T_6 = T_5 T_7 = \frac{\Sigma \text{ пер.}}{2} = \frac{2,5}{2} = 1,25 \text{ см};$$

$$\Sigma \text{ бічн.} = \Sigma \text{ виточок} - (\Sigma \text{ зад.} + \Sigma \text{ пер.}) = 9,9 - (3,0 + 2,5) = 4,4 \text{ см};$$

$$T_{11} T_{12} = T_{11} T_{13} = \frac{\Sigma \text{ бічн.}}{2} = \frac{4,4}{2} = 2,2 \text{ см.}$$

11. Визначаємо положення бічного зрізу на лінії стегон:

$$C_3 C_4 = (C_c + P_c) - C C_1; C_3 C_4 = (52 + 3,0) - 54,4 = 0,6 \text{ см};$$

$$C_2 C_3 = C_2 C_4 = \frac{C_3 C_4}{2} = \frac{0,6}{2} = 0,3 \text{ см.}$$

### Побудова бортового краю

1. Визначаємо висоту стійки коміра:  $A_3 B = 2 \text{ см.}$

2. Додаткове поглиблення горловини залежить від фасону:  
 $A_2 A_2' = 2,0 \text{ см.}$

3. Визначаємо положення точки заката лацкана – точку Л; точку Л і в з'єднуємо і отримуємо лінію перегину лацкана.

4. Будуємо уступ лацкана.  $\Phi A_2'$  – лінія розкесу;  $A_2' \Phi_1 = 5,0 \text{ см}$  – величина уступу лацкана.

### 3.9. Побудова двошовного рукава

Побудову двошовного рукава зображено на рис. 64.

1. Визначаємо вертикальний діаметр пройми  $Vd$ . Щоб визначити  $Vd$ , на основі жакета з'єднуємо плечові точки  $P_1$  і  $P_3$ ; одержаний відрізок ділимо навпіл і опускаємо пряму лінію на лінію пройми:  $Vd = 21 \text{ см.}$

2. Визначаємо висоту окату:

$$O\Gamma = Vd - 1,5 - 2,0 \text{ см};$$

$$O\Gamma = 21,0 - 2,0 = 19 \text{ см.}$$

3. Визначаємо довжину рукава:

$$O\text{H} = D_p = 61 \text{ см.}$$

4. Під проймою рукав має бути завширшки:

$$\Gamma\Gamma_1 = \frac{O_p + P_{op}}{2}; \Gamma\Gamma_1 = \frac{30,3 + 8}{2} = 19,2 \text{ см.}$$

5. Округ верхньої половини рукава будують так:  $\frac{O O_1}{2}$  точка  $O_2$ ;

$$O_2 O_3 = \frac{O\Gamma}{2} = \frac{19}{2} = 9,5 \text{ см};$$

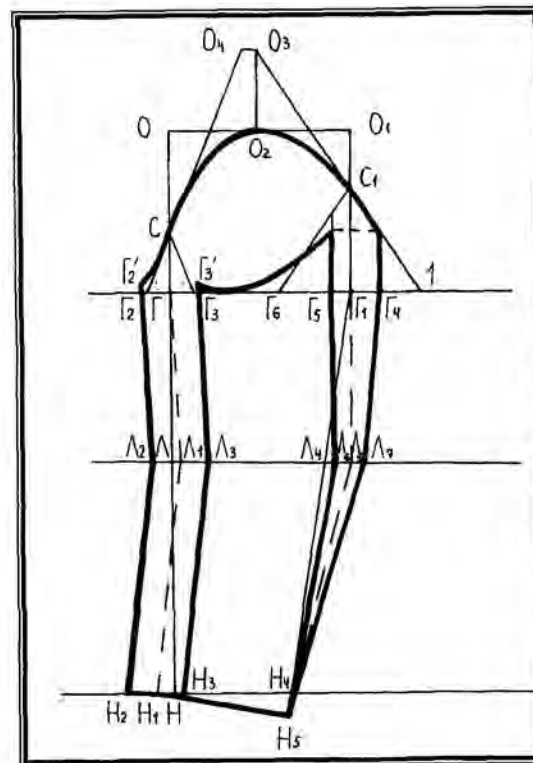


Рис. 64

$$O_3 O_4 = 1,5 \text{ см}; O C = \frac{O\Gamma}{2} + 2,5 = \frac{19}{2} + 2,5 = 12 \text{ см};$$

$$O_1 C_1 = C\Gamma.$$

6. Лінія ліктя дорівнює:

$$C L = \frac{C H}{2} = \frac{49}{2} = 24,5 \text{ см.}$$

7. Будуємо передній перекач:

$$\text{на лінії ліктя: } L L_1 = 1,0 \text{ см};$$

$$\text{на лінії низу: } H H_1 = 2,0 \text{ см.}$$

З'єднуємо точки Г, Л, Н і одержуємо лінію переднього перекачу.

8. Визначаємо ширину рукава по лінії низу. Лінія низу рукава розташована під прямим кутом до лінії переднього перекачу з точки  $H_1$ :

$$H_1 H_4 = O_{\text{кул.}} + 1 - 2 \text{ см};$$

$$H_1 H_4 = 24 + 1 \text{ см} = 13 \text{ см}.$$

З'єднуємо точки  $\Gamma_1$  та  $H_4$ .

Лінію низу рукава будуємо так: з точки  $H_1$  опускаємо перпендикуляр до лінії  $\Gamma_1 H_4$  і одержуємо точку  $H_5$ .

9. Будуємо передні зрізи верхньої половинки і нижньої половинки рукава. Величина переднього перекаату для жакета дорівнює 3,0 см:

$$\Gamma \Gamma_2 = \Gamma \Gamma_3 = 3,0 \text{ см};$$

$$L_1 L_2 = L_1 L_3 = 3,0 \text{ см};$$

$$H_1 H_2 = H_1 H_3 = 3,0 \text{ см}.$$

З'єднуємо точки  $\Gamma_2$ ,  $L_2$ ,  $H_2$  і оформлюємо передній зріз верхньої половинки рукава. З'єднуємо точки  $\Gamma_3$ ,  $L_3$ ,  $H_3$  і оформлюємо передній зріз нижньої половинки рукава.

10. Ліктювий перекаат будуємо так. На перетині лінії  $\Gamma_1 H_5$  з лінією ліктя ставимо точку  $L_4$ . Від точки  $L_4$  праворуч відкладаємо 2,5 см і одержуємо точку  $L_5$ . З'єднуємо точки  $\Gamma_1$ ,  $L_5$ ,  $H_5$  і одержуємо лінію ліктювого перекаату.

Величина ліктювого перекаату на лінії окату  $\Gamma_1 \Gamma_4 = \Gamma_1 \Gamma_5 = 2,0$  см; на лінії ліктя  $L_5 L_6 = L_5 L_7 = 1,5$  см.

Оформлюємо ліктювий зріз верхньої половинки рукава, для чого з'єднуємо точки  $H_5$ ,  $L_6$ ,  $\Gamma_4$  і продовжуємо лінію до перетину з похилою лінією – точка  $C_2$ .

11. Будуємо окат нижньої половинки рукава. З точок  $C$  і  $C_1$  будуємо два рівносторонніх трикутники:

$$\Gamma_3 = \Gamma_2; \Gamma_1 \Gamma_6 = \Gamma_{11}.$$

Оформлюємо ліктювий зріз нижньої половинки рукава, для чого з'єднуємо точки  $H_5$ ,  $L_6$ ,  $\Gamma_5$ ; лінію продовжуємо угору до перетину з лінією  $C_1 \Gamma_6$  і одержуємо точку  $C_3$ . Від точки  $C$  під лекало плавною ввігнутою лінією оформлюємо окат нижньої половинки рукава. Передній зріз від точки  $\Gamma_3$  продовжуємо угору і одержуємо точку  $\Gamma_3'$ .

12. Оформлюємо окат верхньої половинки:  $\Gamma_2 \Gamma_2' = \Gamma_3 \Gamma_3'$ . З'єднуємо точки  $\Gamma_2'$ ,  $C$ ,  $O_2$ ,  $C_1$ ,  $C_2$  плавною лінією.

13. Визначаємо величину посадки рукава: вона дорівнює різниці між довжиною окату та довжиною пройми. Величина посадки в жакеті має дорівнює 4–6 см.

### 3.10. Особливості моделювання жакета з відрізним бочком

Модель жакета з відрізним бочком зображено на рис. 65. Особливості моделювання жакета з відрізним бочком зображено на рис. 66.

Для того, щоб правильно змоделювати жакет, скористаємося рис. 66 і розглянемо послідовність моделювання основи жакета з відрізним бочком докладніше. Спочатку накреслимо базову основу жакета і зробимо в ній відповідні зміни.

1. Розхил нагрудної виточки скорочуємо на 1–1,5 см (рис. 66):  $b_1 b_2 = 1,0$  см.

2. Накреслюємо лінії відрізного бочка і переміщуємо на нього виточки.

З точок  $O_3$  і  $O_4$  на лінію низу опускаємо перпендикуляри і одержуємо лінії відрізування бочка.

Бічну і задню виточку  $(3 + 4,4) = 7,4$  см розподіляємо між двома зрізами відрізного бочка і зрізами пілочки і спинки.

3. Перевіряємо ширину виробу по лінії стегон:

$$CC_1 = (C_c + P_c).$$

Якщо ширини не вистачає, то необхідно по лінії відрізування бочка розширити пілочку, спинку, бочок.

4. Позначаємо лінію кишені. Лінія кишені розташовується нижче лінії талії на 7–8 см. Передню виточку талії зводимо в точку до лінії кишені.

5. Переносимо нагрудну виточку в лінію підрізу кишені та в передню виточку (рис. 67).



Рис. 65





## Побудова рукава

Побудову рукава жакета з відрізним бочком зображено на рис. 68. Для правильної побудови креслення скористаємося вже набутими знаннями, оскільки рукав жакета з відрізним бочком будується так само, як і попередній, двошовний.

Особливістю моделювання є те, що до ліктьових зрізів нижньої і верхньої половинки добудовують шлицю.

Ширина шлиці дорівнює 3–4 см, довжина шлиці – 7–9 см.

## Самостійні роботи

Виконати конструювання пілочки жакета, оформити бортовий край, використовуючи модель, зображену на рис. 69.



Рис. 69

## Лабораторно–практична робота № 5

**Тема:** Конструювання базової основи жакета і рукава до нього

### Мета:

1. Набути навичок з техніки розрахунків та побудови жакета.
2. Набути навичок з техніки розкроювання жакета.
3. Навчитися правилам проведення примірок.

### Порядок виконання роботи

1. Випишіть у зошит мірки, доберіть до них прибавки.
2. Виконайте розрахунки та побудову основи жакета в М 1:4.
3. Розкрійте макет жакета.
4. Підготуйте макет до примірки та проведіть примірку.

## Контрольні запитання і завдання

1. Які параметри слід враховувати, добираючи прибавки для жакета?
2. Яка особливість конструювання жакета з відрізною бічною частиною?
3. Від яких параметрів залежить величина прибавки для рукава?
4. Що таке передній і ліктьовий перекаат?
5. Як побудувати окат верхньої половинки рукава?

### Критерії оцінок

**«Високий рівень».** Якщо учень правильно обмірює статуру, добирає вміло прибавки за заданим силуетом, самостійно розраховує, будує креслення.

Вміє розкроювати макети. Без помилок готує макет до примірки, в основному самостійно вміє провести примірку макета.

**«Достатній рівень».** Якщо учень добре володіє технікою обмірювання статури, технікою побудови, розкроювання макета, але допускається незначних помилок, які легко виправляються під час підготовки макета до примірки та проведенні примірки.

**«Середній рівень».** Якщо учень досить добре володіє технікою побудови креслення, але допускається помилок під час розкроювання деталей, за допомогою викладача готує макет до примірки, примірку проводить з незначними помилками.

**«Початковий рівень».** Якщо учень самостійно обмірює статуру, виконує розрахунки та побудову креслення, але розкроює макет за допомогою викладача, примірку проводить, допускаючись помилок, які не може самостійно виправляти.



### Побудова базисної сітки

Щоб розглянути докладніше послідовність побудови базисної сітки, послуговуватимосся рис. 71.

1. Лінія грудей дорівнює:  $AG = BГ$ .

2. Лінія талії дорівнює:  $AT = Дтп$ .

3. Визначаємо положення лінії стегон:  $ТС = 19-20$  см.

4. Позначаємо лінію низу:  $ТН = Дс$ .

5. Знаходимо центр грудей:  $ГЦ = ЦГ$ .

6. Ширина пілочки по лінії грудей дорівнює:

$$ГГ_1 = ШгІ + ПшгІ.$$

7. Ширина пройми дорівнює:

$$Г_1Г_2 = \frac{Оп + Поп (пройма)}{2} - \frac{СгІІІ}{10}.$$

8. Визначаємо ширину спинки:  $Г_2Г_3 = Шс + Пшс$ .

Після побудови ширини виробу перевіряємо ширину базисної сітки – відрізок  $ГГ_3$ :

$$ГГ_3 = СгІІІ + Пг.$$

Якщо відрізок  $ГГ_3$  більший або менший за суму  $СгІІІ + Пг$ , необхідно зменшити або збільшити ширину базисної сітки за рахунок зменшення або збільшення прибавок  $ПшгІ$ ,  $Пшс$   $Поп$  (пройма).

Ширина пройми має відповідати виробу, який конструюється. Величину ширини пройми порівнюють з табл. на форзаці.

9. Знаходимо положення вершини горловини спинки:

$$Т_1А_1 = ДтсІ.$$

Через точки  $Г_1$  і  $Г_2$  проводимо вертикалі до перетину з лінією талії та горловини.

### Побудова пілочки

Відведення лінії середини пілочки:

$$AA_0 = 0,5-1,0 \text{ см (див. рис. 71)}.$$

1. Ширина горловини дорівнює:

$$A_0A_2 = \frac{Сш}{2} + 1,0 \text{ см.}$$

2. Глибина горловини дорівнює:

$$A_0A_3 = A_0A_2 + 1,0 \text{ см.}$$

3. Будуємо плечовий зріз пілочки. Точка  $П$  знаходиться на перетині двох дуг:

$$\cup A_2П = Шп \text{ і } \cup ЦП = Впкп.$$

4. Нагрудна виточка дорівнює:

$$A_2A_4 = 4-6 \text{ см.}$$

З'єднуємо прямою лінією точки  $A_2$  і  $Ц$ . Лінію розхилу виточки проводимо з точки  $Ц$  радіусом  $ЦГ$ :

$$\cup Цб = ЦГ.$$

Розхил нагрудної виточки дорівнює:

$$бб_1 = ШгІ - Шг; ЦA_4' = ЦA_4.$$

5. Після побудови нагрудної виточки плечова точка  $П_1$  змінює своє положення і знаходиться на перетині двох дуг:

$$\cup A_4'П_1 = Шп - A_2A_4 \text{ і } \cup ЦП_1 = Впкп.$$

6. Визначаємо положення лінії розрахункової пройми:

$$Т_2О = Вб - 3,0 \text{ см.}$$

Лінія розрахункової пройми може розташовуватися вище лінії грудей, може співпадати з нею або знаходитися нижче.

7. Будуємо пройму пілочки:

$$OO_6 = 5-6 \text{ см.}$$

Оформлюємо пройму плавною лінією через точки  $П_1$ ,  $O_6$ ,  $O_2$ . Точка  $O_2$  знаходиться на середині відрізка  $OO_1$ .

### Побудова спинки

1. Глибина горловини дорівнює:

$$Т_1А_6 = Дтс.$$

2. Ширина горловини дорівнює:

$$A_1A_7 = A_0A_2 + 1,0 \text{ см.}$$

3. Будуємо плечовий зріз таким чином:  $Т_1Т_4 = 2,5$  см. Точка  $П_1$  розташовується на перетині двох дуг:

$$\cup Т_4П_1 = Впкс \text{ і } \cup A_7П_1 = Шп.$$

З'єднуємо точки  $П_1$  і  $A_7$  і отримуємо лінію плеча.

4. Будуємо плечову виточку:

$$A_7A_8 = 4-6 \text{ см.}$$

Довжина виточки  $A_7$  в – паралельна лінії  $A_1Г_3$ . Розхил виточки обираємо залежно від постави:

$$A_8A_9 = 2,5 \text{ см – для нормальної постави.}$$

5. Положення плечової точки  $\Pi_2$  після побудови плечової вивочки дещо змінюється і знаходиться на перетині двох дуг:

$$\cup A_9 \Pi_2 = \text{Шп} - - A_7 A_8 \text{ і } \cup T_4 \Pi_2 = \text{Влкс.}$$

Точку  $\Pi_2$  з'єднуємо з точкою  $A_9$ . Після побудови плечових зрізів пілочки і спинки відповідно до постави та нахилу плечових зрізів виконуємо додаткове подовження плечового зрізу. Для виробів із вшивними рукавами подовження плечового зрізу має не перевищувати 2 см. Підйом плечових зрізів на плечову накладку виконують залежно від статури (для низьких плечей – обов'язково), для нормальних і високих плечей – залежно від моделі.

6. Оформлюємо пройму спинки:

$$O_1 O_7 = 7-8 \text{ см.}$$

Щоб оформити пройму спинки, з'єднуємо точки  $\Pi_2, O_7, O_2$ .

#### Побудова бічних зрізів

1. Перш ніж розпочати побудову бічних зрізів, необхідно додатково поглибити пройму. Додаткове поглиблення пройми залежить від силуету (прилягання виробу) та напрямку моди. Для пальта напівприлеглого силуету пройму поглиблюють у межах 4–6 см:

$$OO_3 = 4-6 \text{ см.}$$

Лінію поглиблення пройми проводимо паралельно лінії розрахункової пройми.

2. Положення бічного зрізу дорівнює:

$$O_3 O_5 = \frac{O_3 O_4}{2}.$$

Після визначення положення лінії бічного зрізу пройми пілочки і спинки зводимо в точку  $O_5$  (див. рис. 71).

3. Визначаємо суму всіх виточок по лінії талії:

$$\Sigma \text{ виточок} = TT_1 - (Cт + Пт) - T_1 T_4.$$

4. Розподіляємо суму виточок на передню, задню та бічну вивочки залежно від величини суми, особливостей статури замовника та фасону.

5. Положення бічного зрізу на лінії стегон дорівнює:

$$C_3 C_4 = (Cс + Пс) - CС_1.$$

Оформлюємо бічні зрізи пілочки, з'єднуючи точки  $O_5, T_5, C_4, H_4$  та спинки, з'єднуючи точки  $O_5, T_6, C_3, H_3$ .

6. Виточки талії оформлюємо залежно від особливостей статури.

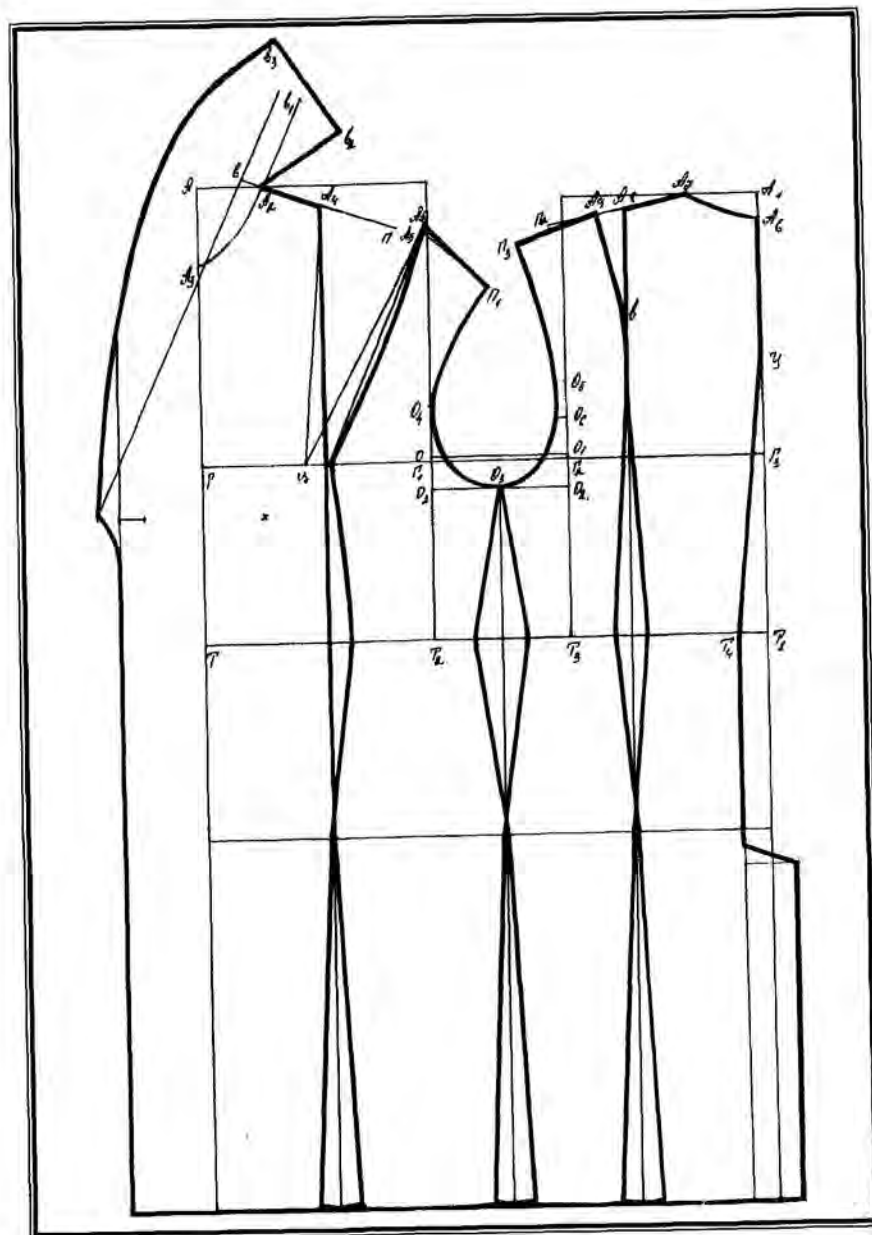


Рис. 72

Задню і передню виточки можна перемістити в бік пройми, а на пілочці зробити додаткову виточку.

Її проєктують на вертикалі  $\Gamma_1 T_2$ , продовжуючи вниз. Довжина виточок залежить від особливостей статури.

Якщо у конструкції є кілька вертикальних швів, за допомогою яких досягається малооб'ємна форма, суму виточок перерозподіляють залежно від щільності прилягання у ці шви – у середній шов, шов бочка або рельєфні шви.

Конфігурація і довжина всіх виточок залежить від прилягання виробу по лінії талії. Якщо необхідно підкреслити лінію талії, беремо мінімальну прибавку по лінії талії, тоді сумарний розхил виточок і відповідно розхил кожної виточки збільшується. Такі виточки робимо короткими і оформлюємо ввігнутими лініями. За ледь означеної лінії талії прибавку на вільне облягання беремо більшу і відповідно виточки робимо меншими по розхилу і довгими, оформлюємо плавними лініями (рис. 72).

### 3.12. Конструювання рукава

Найбільш поширеним видом рукава, який використовується під час конструювання пальта із вшивними рукавами, є двошовний рукав з переднім та ліктювим швами.

На основі двошовного рукава будують: одношовний; тришовний; двошовний з верхнім та нижнім швами.

1. Перед тим, як розпочати конструювання одношовного рукава, будуємо прямий кут з перетином у точці  $O$  (рис. 73).

2. Визначаємо висоту окату:

$$OG = Vd - 2,0 - 2,5 \text{ см.}$$

3. Визначаємо ширину рукава на лінії окату:

$$\Gamma\Gamma_1 = \frac{Oп + Поп (\text{рукав})}{2}$$

Через точку  $\Gamma_1$  проводимо вертикаль до перетину з лінією вершини окату і отримуємо точку  $O_1$ .

4. Вершина окату рукава дорівнює:

$$OO_2 = \frac{OO_1}{2}$$

5. Будуємо окат верхньої половинки рукава:

$$O_2O_3 = \frac{OG}{2};$$

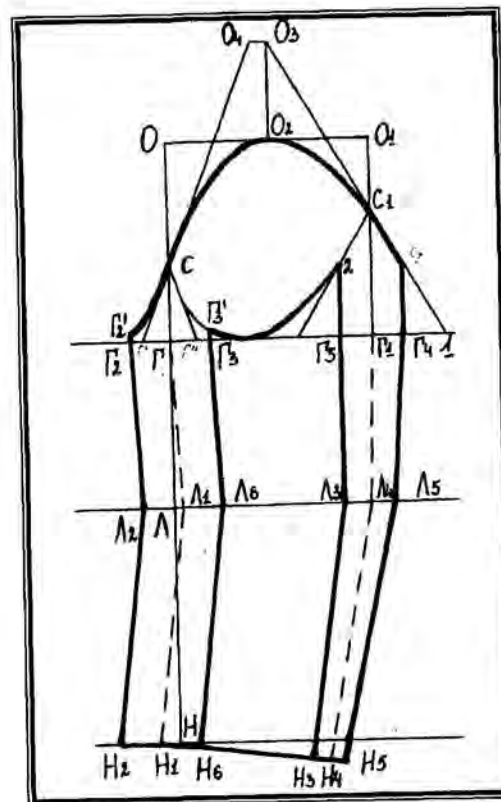


Рис. 73

$$O_3O_4 = 1,5 \text{ см;}$$

$$OC = \frac{OG}{2} + 2,5 \text{ см;}$$

$$O_1C_1 = CG.$$

Оформлюємо окат верхньої половинки рукава, з'єднуючи точки  $C, O_2, C_1$ .

6. Довжина рукава дорівнює:  $OH = Dr$ .

7. Визначаємо лінію ліктя:

$$OL = \frac{Dr}{2} + 4,5 \text{ см}$$

$$\text{або } CL = \frac{CH}{2}.$$

8. Будуємо передній перекаат рукава:

$$ЛЛ_1 = 1,0 \text{ см}; НН_1 = 2,0 \text{ см}.$$

Оформлюємо передній перекаат, з'єднуючи точки  $\Gamma_1, Л_1, Н_1$ .

9. Будуємо передній зріз верхньої половинки. Величина переднього перекаату для пальта дорівнює 3–4 см:

$$\Gamma_2 = Л_1Л_2 = Н_1Н_2 = 4,0 \text{ см}.$$

Оформлюємо передній зріз, з'єднуючи точки  $\Gamma_2, Л_2, Н_2$ .

10. Ширину низу рукава проводимо перпендикулярно лінії переднього перекаату. Ширина рукава внизу дорівнює:

$$Н_1Н_3 = \frac{O_{\text{кул.}}}{2} + 2-3 \text{ см}.$$

11. Будуємо передній зріз нижньої половинки рукава:

$$\Gamma_3 = Л_1Л_6 = Н_1Н_6 = 4,0 \text{ см}.$$

12. Будуємо ліктюві зрізи верхньої й нижньої половинок рукава. Величина ліктювого перекаату дорівнює:

$$\text{на лінії окату } \Gamma_1\Gamma_5 = \Gamma_1\Gamma_4 = 3,0 \text{ см};$$

$$\text{на лінії ліктя } Л_3Л_4 = Л_4Л_5 = 2,5 \text{ см};$$

$$\text{на лінії низу } Н_3Н_4 = Н_4Н_5 = 1,5 \text{ см}.$$

Спочатку будуємо величину перекаату на лінії окату (точки  $\Gamma_5$  і  $\Gamma_4$ ). Потім з точки  $\Gamma_5$  опускаємо перпендикуляр на лінію ліктя і одержуємо точку  $Л_3$ . Точку  $С_2$  на ліктювому зрізі одержуємо, якщо перпендикуляр з точки  $\Gamma_4$  проведемо до перетину з похилою лінією.

Ліктювий зріз верхньої половинки оформлюємо, поєднуючи точки  $С_2, \Gamma_4, Л_3, Н_5$ . Лінію ліктювого перекаату оформлюємо, поєднуючи точки  $С_1, \Gamma_1, Л_4, Н_4$ .

Щоб побудувати ліктювий зріз нижньої половинки, необхідно побудувати рівносторонній трикутник  $\Gamma_1\Gamma_6 = \Gamma_{11}$ . З точки  $\Gamma_5$  на лінію  $С_1\Gamma_6$  проводимо вертикальну лінію. На перетині з лінією  $С_1\Gamma_6$  позначаємо точку 2 і одержуємо вершину ліктювого зрізу. Оформлюємо ліктювий зріз нижньої половинки, поєднуючи точки 2,  $\Gamma_5, Л_3, Н_3$ .

13. Щоб оформити окат нижньої половинки, потрібно побудувати рівносторонній трикутник  $\Gamma\Gamma'' = \Gamma\Gamma'$ . Точку  $\Gamma''$  з'єднуємо з точкою  $С$ . Через точки  $С$  і 2 під лекало плавно оформлюємо лінію окату. З точки  $\Gamma_3$  передній зріз продовжуємо до перетину з окатом, отримуємо точку  $\Gamma_3'$ . Окат нижньої половинки оформлюємо в межах точок  $\Gamma_3', 2$ . Оформлюємо окат верхньої половинки, з'єднуючи точки  $\Gamma_2', С, O_2, С_1, С_2, \Gamma_2\Gamma_2' = \Gamma_3\Gamma_3'$ .

### 3.13. Особливості конструювання тришовного рукава

Тришовний рукав конструюється на основі двошовного рукава з переднім і ліктювим зрізами (рис. 74). Після побудови основи рукава верхню половинку поділяємо на дві частини – передню та ліктюву. Частину посадки рукава закладаємо у виточку.

Ділимо верхню половинку рукава на лінії  $\Gamma\Gamma_1$ , на лінії ліктя  $Л_1Л_5$  і лінії низу  $Н_1Н_4$  на 2 однакові частини.

Оскільки ліктюва частина має бути більшою (щоб верхній шов розташовувався посередині), то на лінії ліктя і на лінії низу ліктюву частину збільшуємо на 1,0 см. По окату рукава конструюємо виточку:

$$O_2O_5 = 1,0 \text{ см};$$

$$O_2O_6 = 1,5 \text{ см}.$$

Довжина виточки дорівнює 8–9 см.

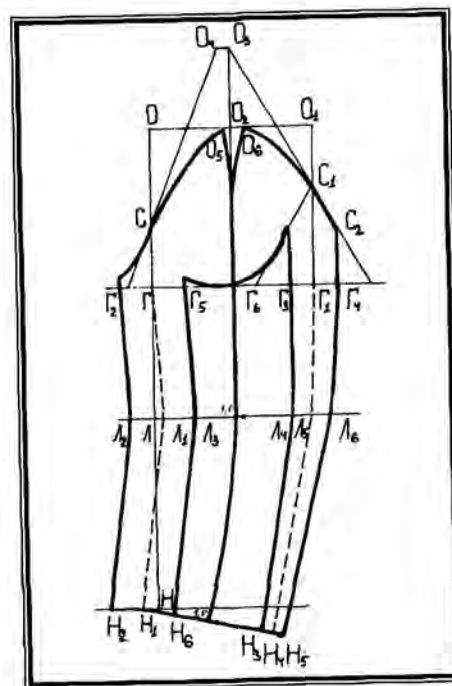


Рис. 74

### 3.14. Особливості конструювання двошовного рукава з верхнім і нижнім швами

Особливості конструювання двошовного рукава з верхнім і нижнім швами зображено на рис. 75. За основу беремо двошовний рукав з переднім і ліктьовим зрізами. Спочатку ділимо верхню половинку рукава, як у тришовному, а далі нижню половинку по лінії розподілу добудуємо до переднього і ліктьового зрізів верхньої половинки (див. рис. 75):

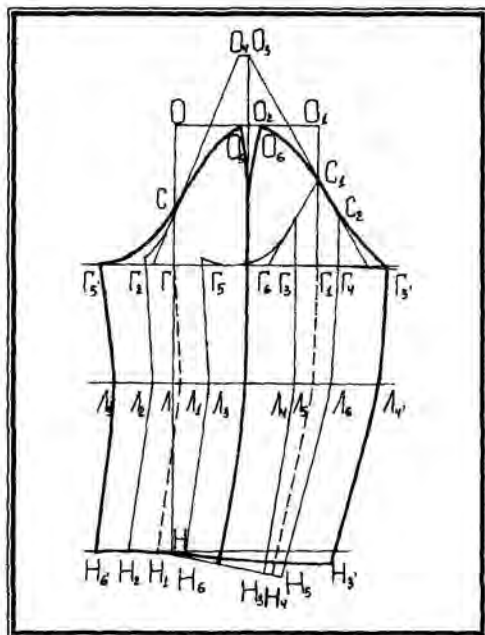


Рис. 75

$$\begin{aligned} \Gamma_4 \Gamma_3' &= \Gamma_7 \Gamma_3; \\ \text{Л}_6 \text{Л}_4' &= \text{Л}_7 \text{Л}_4; \\ \text{Н}_5 \text{Н}_3' &= \text{Н}_7 \text{Н}_3; \\ \Gamma_2 \Gamma_5' &= \Gamma_7 \Gamma_5; \\ \text{Л}_2 \text{Л}_3' &= \text{Л}_7 \text{Л}_3; \\ \text{Н}_2 \text{Н}_6' &= \text{Н}_7 \text{Н}_6. \end{aligned}$$

Низ рукава оформлюємо плавною лінією, попередньо вирівнявши довжину нижніх зрізів рукава: до нижнього зрізу ліктьової частини рукава додаємо 1,0–1,5 см на посадку.

### 3.15. Особливості конструювання одношовного рукава

За основу беремо двошовний рукав з переднім і ліктьовим зрізами. На верхній половинці рукава проводимо лінію поділу верхньої половинки, як для тришовного рукава. Нижню половинку рукава добудуємо до переднього зрізу, другу частину – до ліктьового зрізу верхньої половинки рукава, як у двошовному рукаві з верхнім і нижнім швами. Виточки в одношовному рукаві немає (рис. 76).

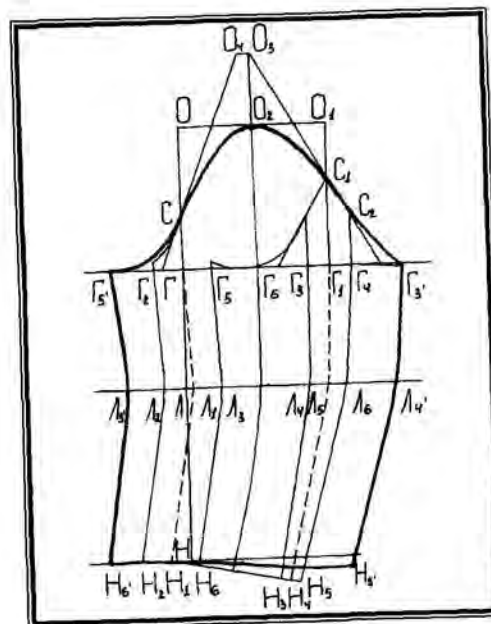


Рис. 76



#### Самостійні роботи

Нанести фасонні лінії на пілочку за фасоном (рис. 77).



#### Лабораторно-практична робота № 6

**Тема:** Конструювання жіночого пальта і рукава до нього.

**Мета:**

1. Набути навичок з оформлення фасонних ліній на деталях.
2. Навчитися конструювати різні види вшивних рукавів.

**Порядок виконання роботи**

1. Випишіть мірки, доберіть прибавки з табл. на форзаці.
2. Розрахуйте та побудуйте основу пальта в масштабі 1 : 4.
3. Виконайте побудову рукава за заданим фасоном.



4. Зробіть висновки.

4.1. Як правильно обрати вид вшивного рукава залежності від фасону?

4.2. Який вид рукава є найбільш поширеним у пальтових виробках?



Рис. 77

3. Як змінюється величина прибавки по лінії грудей залежно від об'єму і силуету пальта?

4. В яких випадках конструюють одношовний рукав для пальта?

5. Як перевірити ширину виробу по лінії грудей і стегон?

#### Критерії оцінок

«**Високий рівень**». Якщо учень самостійно вміє добирати прибавки залежно від статури і силуету виробу, правильно добрати вид рукава, правильно наносити фасонні лінії на кресленні.

«**Достатній рівень**». Якщо учень в основному вміє добрати прибавки, але припускається незначних помилок, які легко усунути. Правильно добирає вид рукава до основи креслення, вміє наносити фасонні лінії.

«**Середній рівень**». Якщо учень добирає прибавки, виконує правильно побудову креслення, добирає вид рукава, наносити фасонні лінії на основу, припускаючись при цьому помилок, які можна виправити.

«**Початковий рівень**». Якщо учень володіє вміннями і знаннями щодо побудови основи пальта, але, добираючи рукав, припускається помилок, які можна виправити, фасонні лінії наносити за допомогою викладача.

### 3.16. Розкрій підбортів

*Підборт* – це деталь, якою обробляють бортовий край пілочки. Підборт може бути суцільнокрійним з пілочкою або відрізним. Підборт може викроюватися з основної або оздоблювальної тканини. Підборт викроюють по деталях пілочок після уточнення форми борта та лацкана. Для однобортних виробів підборт внизу має бути завширшки: для легкого одягу – 5–6 см; для жакета – 6–8 см; для пальта – 8–10 см. Підборт на рівні плечового зрізу має бути завширшки від 3 до 5 см (рис. 78).

Для двобортних виробів підборт викроюється ширшим, оскільки ряд оздоблювальних гудзиків пришивається так, щоб стібки захоплювали край підборта. За величини припуску до напівзаносу 10 см і більше підборт викроюють вужчим, але під оздоблювальні гудзики необхідно пришити зі сторони підкладки підгудзик. Підборт на рівні плечового зрізу має бути завширшки 5 см (рис. 79).

#### Контрольні запитання і завдання

1. Чим відрізняється тришовний рукав від двошовного?

2. Як будується двошовний рукав з верхнім і нижнім швом, чи є відмінності у побудові?



Від лінії талії угору паралельно бічному зрізу пілочки бічний зріз підкладки виводимо так, щоб він угорі розширювався на 0,7 см і піднімався вище пройми на 1,0 см. Відвертаємо пілочку і на підкладці позначаємо центр грудей (точка Ц) і лінію нижньої сторони виточки (I) на проймі. Пальцем притримуємо центр пілочки, а вершину горловини пілочки переміщаємо, закриваючи умовно нагрудну виточку доти, доки вершина горловини не займе вертикальне положення. На проймі позначаємо положення другої сторони виточки (II). Припуск по 1,0 см додаємо по зрізу пройми на підкладці, від зрізу пройми пілочки по плечовому зрізу і по горловині. Вершину горловини опуклою лінією виводимо на рівень лінії грудей.

По зрізу низу підкладку намічаємо на рівні підгину низу пілочки. Нагрудну виточку зшиваємо на 5–6 см від пройми.

#### Розкрій підкладки для спинки

Розкрій підкладки для спинки зображено на рис. 80б. Підкладку спинки викруємо після обробки верху спинки. Верх спинки накладаємо на підкладку і позначаємо лінію талії. По середньому шву спинки підкладку обкрையдуємо на 1,0 см за деталь верху. Щоб підкладка не порвалася на ділянці лопаток під час руху, потрібно закладати складку.

Від лінії талії вниз бічний зріз обкрையдуємо по бічному зрізу основної деталі. Від лінії талії до верху виробу бічний зріз підкладки розташовується паралельно бічному зрізу спинки, розширюється біля вершини на 0,5–0,7 см і піднімається вище пройми на 1,0 см. По зрізу пройми і плечовому зрізу підкладку обкрையдуємо на 1,0 см; по зрізу горловини – на 0,5 см за основну деталь.

#### Розкрій підкладки для рукавів

Розкрій підкладки для рукавів виконуємо після того, як зшити передні зрізи рукавів і виконано волого-теплову обробку. Розкрій підкладки для рукавів розглянемо за рис. 81а,б.

Рукав перегинаємо по лінії переднього перекату і накладаємо на підкладку виворотом верхньої половинки рукава донизу. Передній зріз підкладки обкрையдуємо, відступивши на шви від лінії переднього перекату 1,0 см. По низу підкладка не повинна доходити до зрізу низу рукава на 1,5 см. Ліктювий зріз верхньої половин-

ки обкрையдуємо по зрізу основної деталі. Біля вершини зріз розширюємо на 0,7 см і піднімаємо вище вершини на 2,0 см. По лінії переднього перекату зріз підкладки піднімаємо на 4,0 см. Ократ підкладки оформлюємо через вищу точку окату рукава.

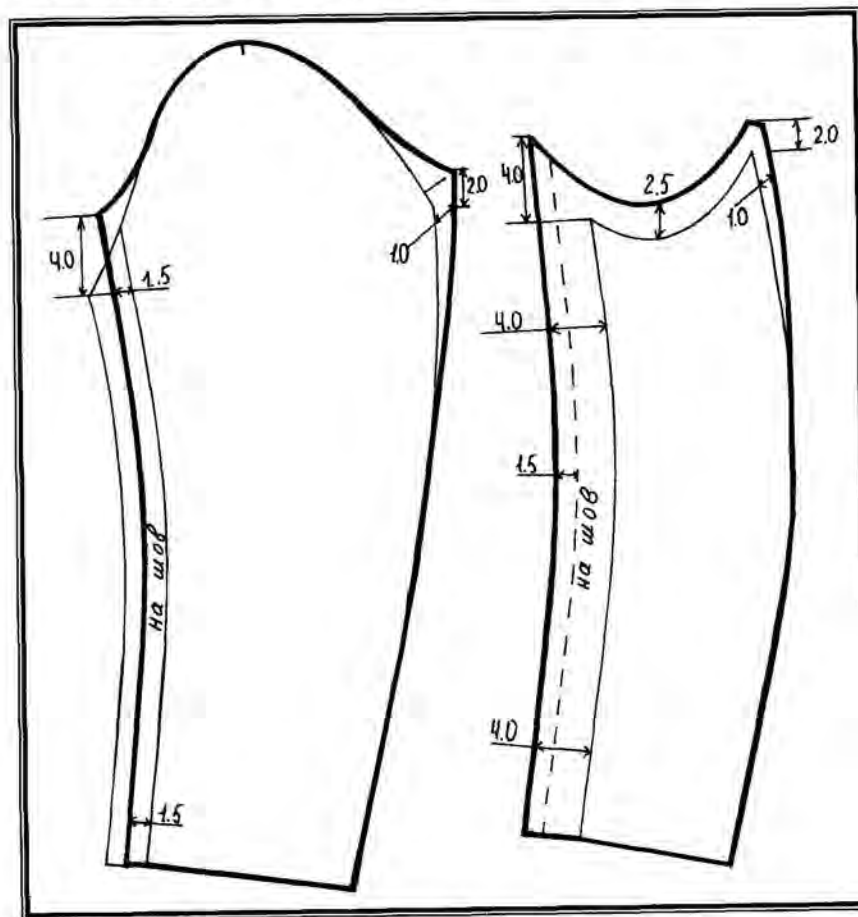


Рис. 81

Щоб розкрити підкладку нижньої половинки рукава, рукав накладаємо на підкладку виворотом донизу. Ліктювий зріз обкрையдуємо по ліктювому зрізу основної деталі, піднімаємо вище вершини зрізу на 1,5 см.

Далі рукав відвертаємо по лінії переднього перекату, позначаємо лінію перекату за формою основного рукава і даємо припуск 4,0 см.

Лінію переднього зрізу підкладки піднімаємо вище вершини на 4,0 см. По середині окату зріз підкладки піднімаємо на 2,5 см.



### Самостійні роботи

Виконати розкроювання підкладки до моделей (рис. 70).



### Контрольні запитання і завдання

1. Яке призначення підкладки?
2. З яких тканин можна викроювати підкладку?
3. Як розкroїти підкладку для рукава?
4. Яких правил необхідно дотримуватися, щоб уникнути такого дефекту, як перекіс деталей?

### 3.18. Особливості конструювання жіночого одягу із вшивними рукавами і поглибленою проймою

Конструювання жіночого одягу із вшивними рукавами і поглибленою проймою є дещо ускладненим. Поглиблення пройми, як правило, спричинює збільшення ширини рукава під проймою та загального об'єму виробу. Це також впливає на зменшення висоти окату рукава і збільшення довжини зрізу окату.

У виробках з поглибленою проймою наявна залежність: між поглибленням пройми і висотою окату; висотою окату і довжиною зрізу окату; висотою окату і шириною рукава під проймою. Поглиблена пройма внизу може бути оформлена по-різному: овально, прямокутно або у вигляді тупого кута.

Поглиблення пройми впливає на величину посадки рукава: чим глибша пройма, тим менша висота окату і менша величина посадки. Крім того, поглиблення пройми спричинює збільшення об'єму, розширення виробу з боку підпліччя і спинки, розширення у плечовому поясі (подовження плечових зрізів).

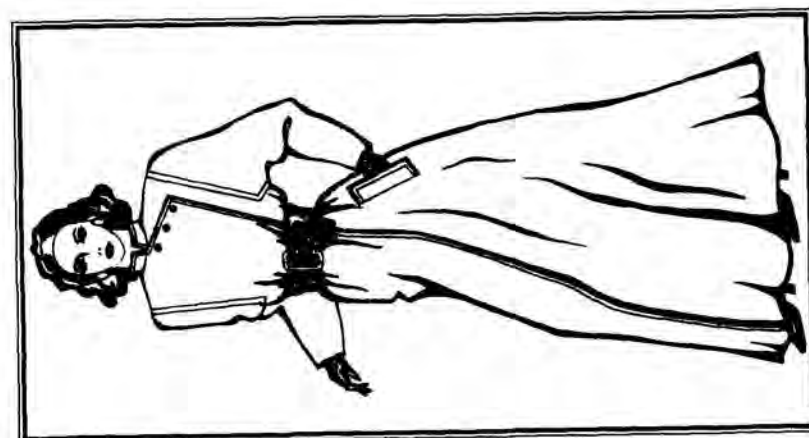


Рис. 83

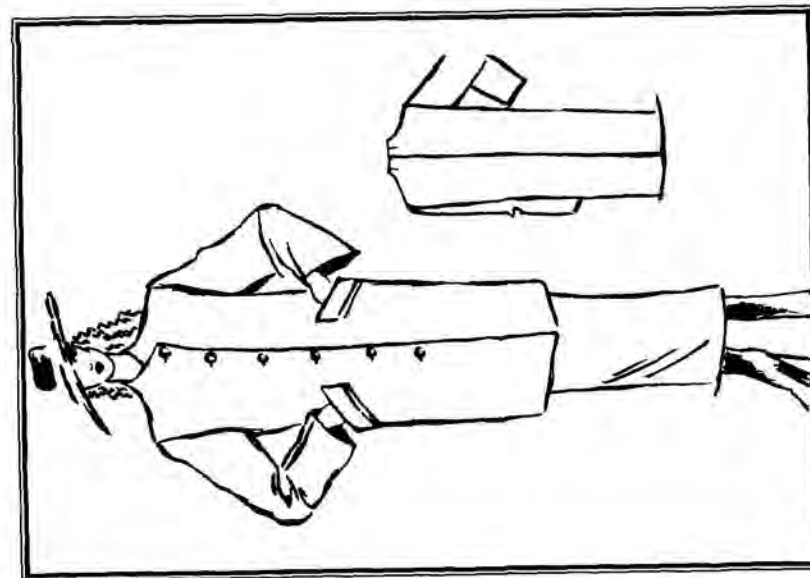


Рис. 82

### Особливості конструювання пальта з вшивними рукавами і поглибленою проймою овальної форми

Моделі пальта з вшивними рукавами і поглибленою проймою овальної форми зображено на рис. 82, 83. Даний покрій ще називають сорочковим.

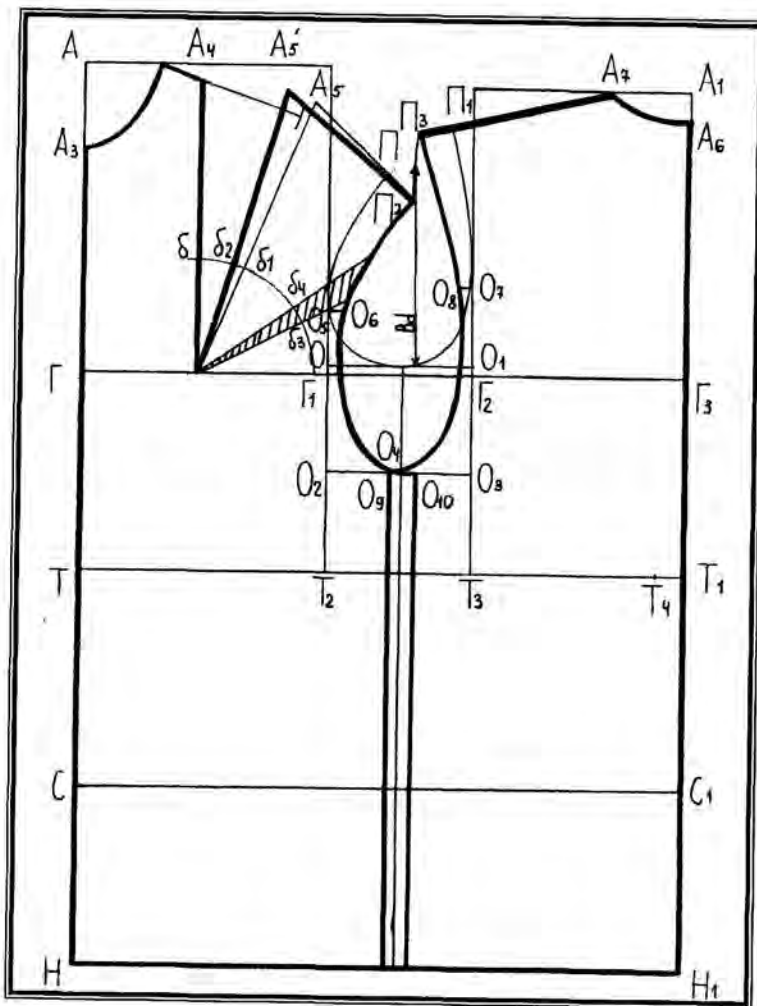


Рис. 84

Креслення конструкції виконуємо на основі креслення виробу з вшивними рукавами (рис. 84), як правило, з середнім значенням прибавок.

1. Розпочинаємо побудову креслення з додаткового поглиблення пройми. Чим м'якшою і об'ємнішою є форма виробу, тим більшим має бути поглиблення. Поглиблення може бути від 2 см і досягати лінії талії:  $OO_2 = 9,0$  см.

2. Розхил нагрудної виточки зменшуємо, частково перевівши її в пройму. Величина переведення може бути до половини розхилу виточки. Частина виточки, переведена у пройму, дещо подовжить лінію пройми, пілочка набуде більш плоскої форми.

Виточку у пройму переводять таким чином. На лінії пройми позначаємо точку  $O_5$ , яку з'єднуємо з центром грудей (точкою Ц). Дугу Цб продовжуємо до перетину з лінією  $O_5Ц$  і отримуємо точку  $b_3$ . Відрізок  $b_3b_4 = b_1b_2$ ;  $b_1b_2 = 1,5$  см.

3. Додаткове розширення виробу по бічних зрізах виконуємо шляхом переведення вершини бічних зрізів на 1,0–1,5 см:

$$O_4O_9 = O_4O_{10} = 1,0 \text{ см.}$$

Розширення може бути по всьому бічному зрізу або у вигляді ластовиці.

4. Додатково подовжуємо плечові зрізи від 0 до 6 см:

$$PP_2 = P_1P_3 = 4,0 \text{ см.}$$

5. Додаткове розширення пілочки і спинки може бути різним аж до перетворення пройми на щілину:  $O_5O_6 = O_7O_8 = 1,0$  см.

Якщо пройма утворює щілину, то висота окату наближається до нуля. Під час конструювання спинки плечову виточку можна: закласти в посадку по плечовому зрізу, перемістити в пройму для надання більш плоскої форми спинці.

### Побудова креслення рукава

1. Побудову рукава розпочинаємо з визначення висоти окату ОГ (рис. 85):

– у разі поглиблення пройми до 4 см:  $ОГ = Vd - 1,0$  см;

– у разі поглиблення пройми до 4–6 см:

$$ОГ = \frac{Vd + \text{поглибл. пройми}}{2} + 2,0 - 2,5 \text{ см;}$$

– за поглиблення пройми до 7–12 см:

$$ОГ = \frac{Vd + \text{поглибл. пройми}}{2};$$

– за поглиблення пройми до лінії галії:

$$OG = \frac{Bd + \text{поглибл. пройми}}{2}$$

2. Ширину рукава під проймою визначаємо так. З точки  $O$  радіусом, який дорівнює довжині пройми підлобки ( $\Pi_2 O_{10}$ ), і радіусом довжини пройми спинки ( $\Pi_3 O_9$ ) робимо засічки на лінію ширини рукава і отримуємо точки  $\Gamma_1$  і  $\Gamma_2$ .

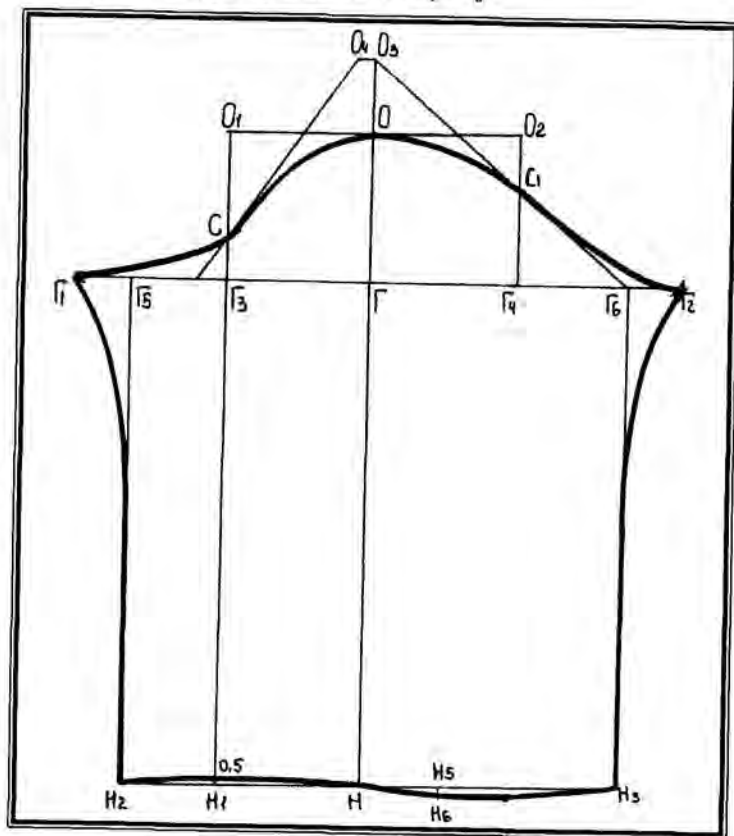


Рис. 85

Довжину пройми вимірюємо по ввігнутих лініях пройми:  
 $\cup OG_1 = \Pi_2 O_{10}$  (з підлобки);  $\cup OG_2 = \Pi_3 O_9$  (зі спинки).

3. Довжина рукава дорівнює:  $OH = Dr$ .

4. Окат рукава будуємо у такій послідовності.

Відрізки  $\Gamma_1 \Gamma$  і  $\Gamma_2 \Gamma$  ділимо навпіл і визначаємо таким чином ширину рукава по перекатах:

$$\Gamma_1 \Gamma_3 = \frac{\Gamma_1 \Gamma}{2}; \Gamma_2 \Gamma_4 = \frac{\Gamma_2 \Gamma}{2}$$

З точок  $\Gamma_2$  і  $\Gamma_1$  проводимо лінії до перетину з прямою, проведеною через точку  $O$ . Одержуємо точки  $O_1$  і  $O_2$ .

Визначаємо положення допоміжних точок для побудови окату рукава:

$$OO_3 = \frac{OG}{2}; O_3 O_4 = 1,5 \text{ см};$$

$$O_1 C = \frac{O_1 \Gamma_3}{2} + 2,0 \text{ см}; O_2 C_1 = C \Gamma_3$$

Оформлюємо окат рукава плавною лінією, з'єднуючи точки  $\Gamma_1$ ,  $C$ ,  $O$ ,  $C_1$ ,  $\Gamma_2$ .

5. Оформлюємо нижні зрізи рукава. Для цього з точок  $\Gamma_1$  і  $\Gamma_2$  опускаємо перпендикуляри на лінію низу рукава.

Якщо рукав дуже широкий під проймою, зрізи можна оформити як ластовиці.

Для цього з точок  $\Gamma_1$  і  $\Gamma_2$  відкладаємо ширину ластовиці.

$$\Gamma_1 \Gamma_5 = \Gamma_2 \Gamma_6 = 5 \text{ см}.$$

З точок  $\Gamma_5$  і  $\Gamma_6$  опускаємо перпендикуляри на лінію низу і отримуємо точки  $H_2$  і  $H_3$ .

6. Оформлюємо низ рукава:

$$HH_5 = 7 \text{ см}; H_5 H_6 = 1,5 \text{ см}; H_1 H_1' = 0,5 \text{ см}.$$

Низ рукава оформлюємо плавно через точки  $H_2$ ,  $H_1'$ ,  $H$ ,  $H_6$ ,  $H_3$ .

### 3.19. Особливості побудови креслення виробу з прямокутною проймою

Щоб побудувати креслення виробу з прямокутною проймою, за основу беремо креслення виробу з вшивним рукавом відповідного силуету.

У виробках з прямокутною формою по-різному оформлюють тільки низ пройми і нижні зрізи рукава.

Пройма повинна мати чітку форму. Плечові зрізи залишаються за міркою чи подовжуються.

Додаткове поглиблення пройми – довільне (рис. 86).

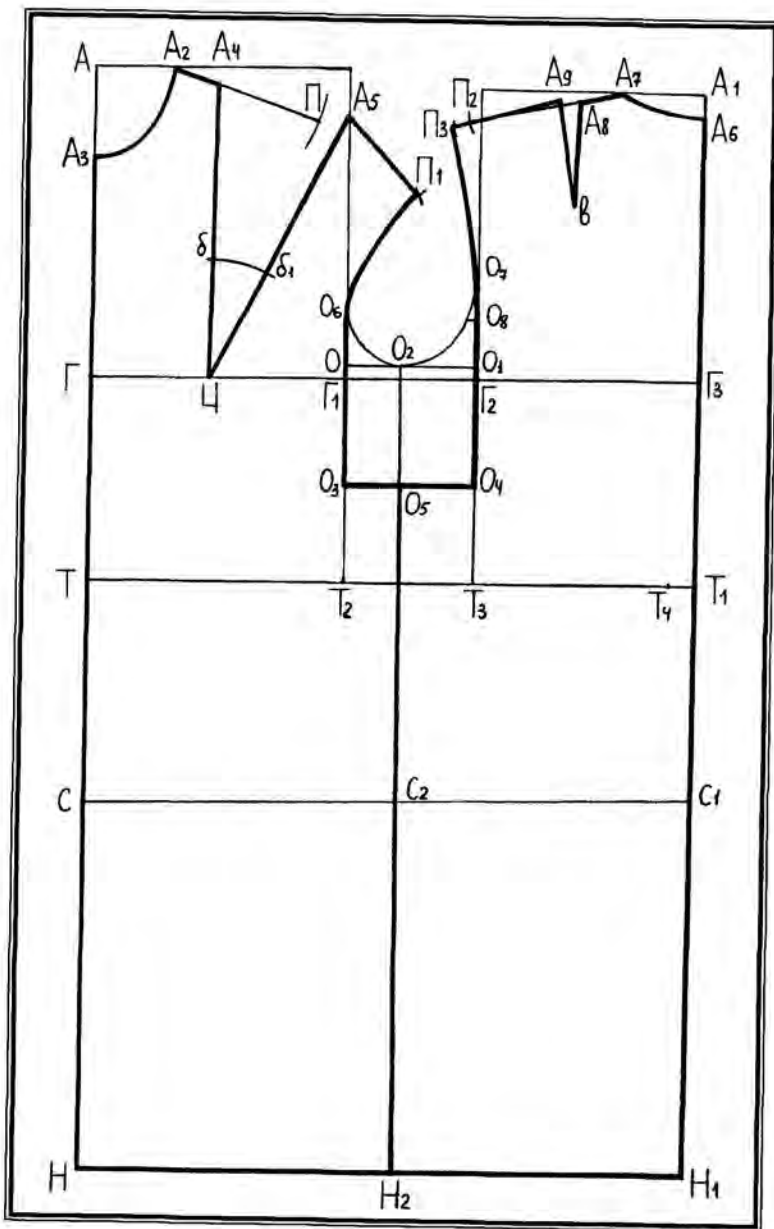


Рис. 86

## Побудова креслення рукава

1. Визначаємо висоту окату рукава (рис. 87):

$$OH = Bd - 1,5 \text{ см.}$$

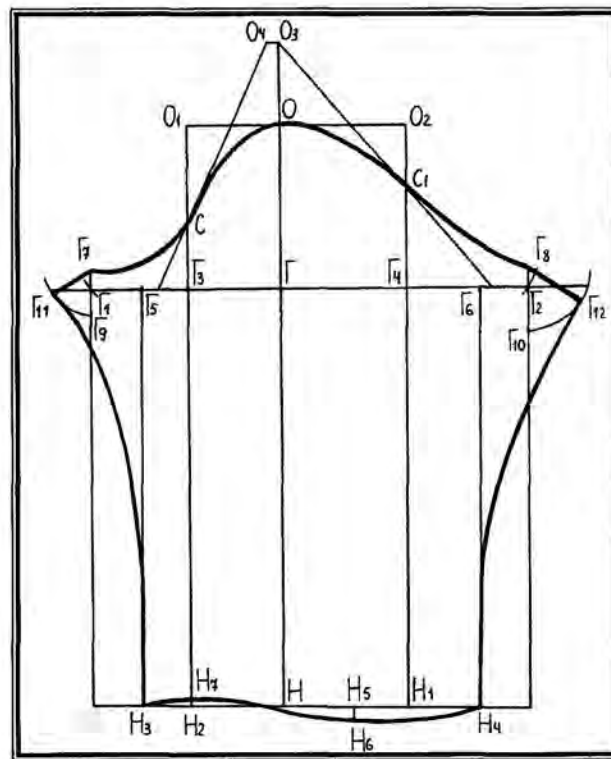


Рис. 87

2. Довжина рукава дорівнює:  $OH = Dr$ .

3. Ширину рукава під проймою будуємо методом засічок:

$\cup OG_1 = \Pi_1 O_3$  (з пілочки);  $\cup OG_2 = \Pi_3 O_4$  (зі спинки).

4. Визначаємо ширину рукава на рівні перекатів:

$$\Gamma\Gamma_3 = \frac{\Gamma\Gamma_1}{2}; \Gamma\Gamma_4 = \frac{\Gamma\Gamma_2}{2}.$$

5. Будуємо окат рукава. Для цього через точки  $\Gamma_3$  і  $\Gamma_4$  креслимо вертикальні лінії до перетину з лінією низу і лінією, проведеною через точку  $O$ .

На перетині одержуємо точки  $O_1$  і  $O_2$ .

$$OO_3 = \frac{OG}{2}; O_3O_4 = 1,5 \text{ см};$$

$$O_1C = \frac{OG}{2} + 2,0 \text{ см}; O_2C_1 = CG_3;$$

$$\Gamma_1\Gamma_5 = \Gamma_2\Gamma_6 = 5,0 \text{ см}.$$

Нижні зрізи рукава піднімаємо вище лінії окату на 2,0 см:

$$\Gamma_1\Gamma_7 = \Gamma_2\Gamma_8 = 2,0 \text{ см}.$$

Оформлюємо окат рукава, з'єднуючи точки  $\Gamma_7, C, O, C_1, \Gamma_8$ .

6. Ластовицю будуємо так. З точок  $\Gamma_1$  і  $\Gamma_2$  як з центрів проводимо дуги, радіус яких дорівнює половині ширини пройми:

$$\cup \Gamma_1\Gamma_9 = O_3O_5 \text{ (з пілочки)}; \cup \Gamma_2\Gamma_{10} = O_4O_5 \text{ (зі спинки)}.$$

З точок  $\Gamma_9$  і  $\Gamma_{10}$  на цих дугах будуємо ширину ластовиці методом засічок:

$$\cup \Gamma_9\Gamma_{11} = O_3O_5 \text{ (з пілочки)}; \cup \Gamma_{10}\Gamma_{12} = O_4O_5 \text{ (зі спинки)}.$$

Точку  $\Gamma_{11}$  з'єднуємо з точкою  $\Gamma_7$ , точку  $\Gamma_{12}$  – з точкою  $\Gamma_8$  – це зрізи ластовиці.

7. Нижні зрізи рукава оформлюємо з точок  $\Gamma_{11}$  і  $\Gamma_{12}$ , переводячи їх плавно на вертикальні лінії, що проведені з точок  $\Gamma_5$  і  $\Gamma_6$ .

Одержуємо точки  $H_3$  і  $H_4$ .

8. Оформлюємо низ рукава:

$$HH_5 = 7,0 \text{ см}; H_2H_7 = 0,5 \text{ см}; H_5H_6 = 1,5 \text{ см}.$$

Низ рукава оформлюємо плавною лінією через точки  $H_3, H_7, H_6, H_4$ .



### Контрольні запитання і завдання

1. Назвіть особливості конструювання пальтових виробів із вшивними рукавами та поглибленою проймою.
2. Як поглиблення пройми впливає на висоту окату рукава?
3. Як висота окату рукава впливає на ширину рукава під проймою?



## Розділ 4

### Конструювання комірів

*Комір* – одна із найбільш виразних деталей одягу, яку частіше змінюють за інші деталі відповідно до напрямів моди.

Форми комірів бувають різноманітні й залежать від: з'єднання коміра з деталями спинки та пілочки (вшивний чи суцільнокрійний); положення коміра відносно шиї (щільно прилягає чи ні); поєднання коміра із застібною (із застібною до верху або до лацкана).

За будь-якого варіанта конструктивне значення для виробу має лише лінія вшивання коміра в горловину і висота підйому середини коміра відносно вершини прямого кута.

Форма коміра визначаються моделлю та попередньою побудовою лінії вшивання в горловину. Чим прямішою є лінія вшивання коміра в горловину, тим більшою має бути стійка коміра і тим щільніше він прилягатиме до шиї.

У деяких варіантах комірів важливе значення має і оформлення верхнього краю. Чим більше середина коміра відходить від прямої лінії угору, тим стійка коміра зменшуватиметься, оскільки збільшуватиметься лінія відльоту. Якщо лінія вшивання коміра за контуром збігається з лінією горловини спинки та пілочки, стійка не потрібна і комір конструюють плоским.

За принципом побудови коміри можна поділити на три групи:

- для виробів із застібною догори;
- для виробів з відкритою горловиною у поєднанні із закомом лацкана;
- плосколежачі та фантазі.

#### 4.1. Конструювання комірів для виробів із застібною догори

До виробів із застібною догори використовують стояче-відкладні коміри та коміри-стійки (рис. 88, 89), зокрема прямі стійки, стійки, прилеглі до шиї, стійки, відхилені від шиї,



коміри відкладні на відрізній стійці, «хомутики», стійки суцільнокрійні з пілочкою та спинкою.

Такі види комірів будують окремо від креслення основи пілочки і спинки, але після уточнення розмірів у горловині.



Рис. 88

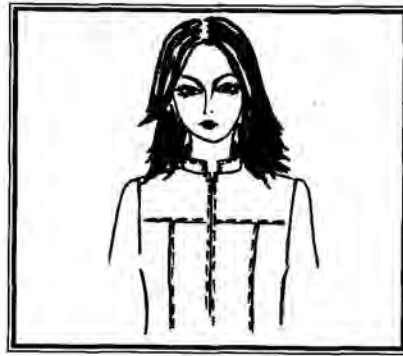


Рис. 89

За поданими нижче схемами розглянемо послідовність побудови різних комірів для виробів із застібкою догори.

### Комір пряма стійка

Для побудови прямої стійки (див. рис. 89) спочатку будуюмо прямий кут з вершиною в точці  $O$  (рис. 90). Визначаємо, якою має бути довжина коміра:

$$OA = L \text{ гор. піл.} + L \text{ гор. сп.},$$

де  $L \text{ гор.}$  – довжина горловини пілочки і спинки (вимірюємо по ввігнутій лінії).

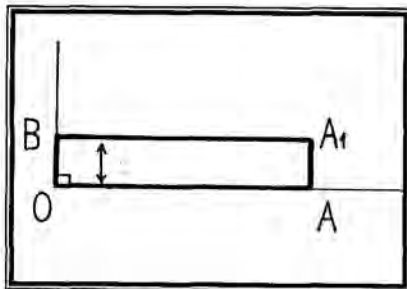


Рис. 90

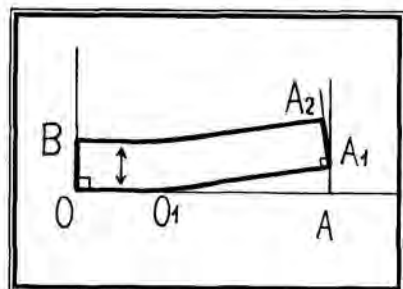


Рис. 91

Посередині ширина коміра дорівнюватиме  $OB = 3-4 \text{ см.}$  На кінцях і посередині ширина коміра дорівнює:  $AA_1 = OB.$

### Комір стійка, прилегла до шиї

Для конструювання стійки, прилеглої до шиї, будуюмо прямий кут з вершиною в точці  $O$  (рис. 91). Визначаємо, яким має бути комір завдовжки:

$$OA = L \text{ гор. піл.} + L \text{ гор. сп.}$$

Посередині комір має бути завширшки:

$$OB = 3-4 \text{ см.}$$

еличина підйому кінців коміра для прилеглості до шиї дорівнює:

$$AA_1 = 2-4 \text{ см.}$$

Чим більше комір прилягає до шиї, тим більшою має бути кривизна лінії пришивання коміра:

$$OO_1 = \frac{OA}{3}.$$

Точку  $A_1$  з'єднуємо з точкою  $O$ . З точки  $A_1$  до лінії  $OA_1$  під прямим кутом будуюмо лінію кінців коміра

$$A_1A_2 = OB.$$

Верхній зріз коміра оформлюємо паралельно лінії пришивання коміра:

$$A_1A_2 = OB.$$

Модель коміру-стійки, прилеглої до шиї, зображено на рис. 92.



Рис. 92

### Комір-стійка, відхилена від шиї

Для конструювання стійки, відхиленої від шиї (рис. 93), будемо прямий кут з вершиною у точці О (рис. 94). Визначаємо, якою має бути довжина коміра:



Рис. 93

$OA = L \text{ гор. піл.} + L \text{ гор. сп.}$   
Висота підйому коміра дорівнює:  $OB = 4-8 \text{ см.}$

Визначаємо, якою має бути ширина коміра:

$$BB_1 = 4-10 \text{ см.}$$

Точки В і А з'єднуємо. З точки А до лінії АВ будемо перпендикуляр, на якому відкладаємо ширину коміра у кінцях  $AA_1 = BB_1$ . Комір може бути посередині та в кінцях або однаковим завширшки, або ні. Лінія пришивання коміра (ВА) має

бути плавною, ввігнутою, для чого з'єднуємо точки В, 2, А:

$$\perp 1-2 = 0,4-1,0 \text{ см.}$$

Положення кінців коміра визначаємо величиною відрізка  $A_1A_2$ :  
 $A_1A_2 = 1-4 \text{ см.}$

Верхній зріз коміра оформлюємо через точки  $B_1, 4, A_2$ :

$$\perp 3-4 = 0,4-1,0 \text{ см.}$$

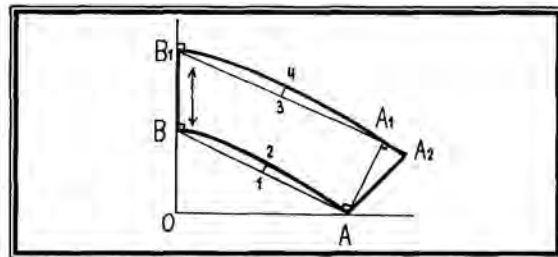


Рис. 94

### Комір відкладний на відрізній стійці

Для конструювання відкладного коміра на відрізній стійці будемо прямий кут з вершиною в точці О (рис. 95). Визначаємо довжину коміра:

$$OA = L \text{ гор. піл.} + L \text{ гор. сп.}$$

Висота стійки має дорівнювати:

$$OB = 3-3,4 \text{ см.}$$

Висота підйому кінців стійки має бути:

$$AA_1 = 1-3 \text{ см;}$$

$$OO_1 = \frac{OA}{3}.$$

Стойка в кінцях має бути завширшки:  $A_1A_2 = OB$ .

Точки  $O_1$  і  $A_1$  з'єднуємо, продовжуючи у такий спосіб лінію за точку  $A_1$  праворуч.

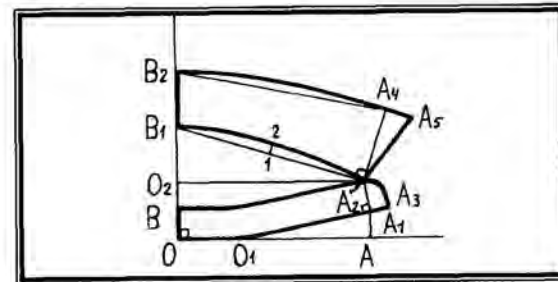


Рис. 95

На вказаній лінії відкладаємо відрізок  $A_1A_3$ , який дорівнює величині заходу борта. Лінію вшивання стійки оформлюємо через точки  $O, O_1, A_1, A_3$ . Верхній зріз стійки оформлюємо паралельно лінії вшивання через точки  $B, A_2, A_3$ .

Модель такого коміра зображено на рис. 96.



Рис. 96



### Комір-стійка суцільнокрійна з пілочкою та спинкою

Суцільнокрійна комір-стійка з пілочкою та спинкою (рис. 100) конструється на основі горловини пілочки та спинки (рис. 101).

Для побудови коміра пілочки виконуємо додаткове розширення горловини:  $A_2A_4 = 1,0$  см.

Додаткове поглиблення горловини виконуємо залежно від фасону.

Точки  $A_3$  і  $A_4$  з'єднуємо прямою лінією. З точки  $A_4$  будуємо перпендикуляр до лінії  $A_3A_4$ , на якому відкладаємо ширину коміра:  $A_4A_{11} = 3-4$  см.

Від точки  $A_3$  угору по лінії відкладаємо ширину коміра посередині пілочки:  $A_3A_{12} = A_4A_{11}$ .

Відхилення лінії  $A_{12}A_{13}$  виконуємо в тому разі, якщо посередині пілочки є шов:

$$A_{12}A_{13} = 0,4-1,0 \text{ см.}$$

Оформлення верхнього зрізу виконуємо плавною лінією, з'єднуючи точки  $A_{11}$  і  $A_{13}$ . Для побудови коміра спинки горловину спинки розширюємо:

$$A_4A_7 = 1,0 \text{ см.}$$

Ширину коміра відкладаємо по перпендикуляру до лінії  $A_7A_8$ :  $A_7A_8 = A_4A_{11}$  (з креслення пілочки),  $A_6A_9 = A_7A_8$ . Відхилення коміра посередині спинки виконуємо, якщо є середній шов:

$$A_9A_{10} = 0,4-1,0 \text{ см.}$$



Рис. 100

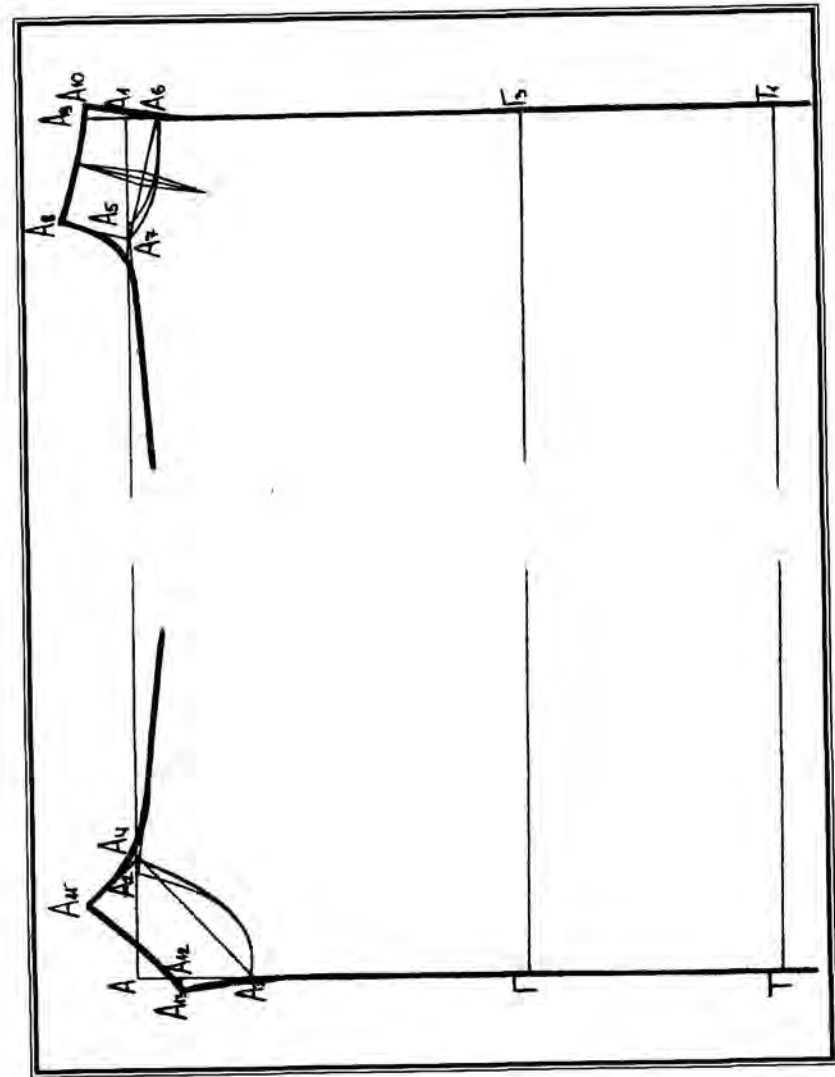


Рис. 101

Верхній зріз коміра оформлюємо плавною лінією через точки  $A_8, A_{10}$ .

Для більш щільного прилягання коміра до шиї на спинці конструюють виточку. Розхил виточки – 1,0–1,2 см.

#### 4.2. Конструювання комірів для виробів із закотом лацкана

Даний тип коміра є більш складним, оскільки має закат лацкана і повинен забезпечити відповідну форму заката лацкана правильно побудованою лінією відльоту коміра.

З цієї причини креслення коміра будуємо безпосередньо на горловині пілочки.

##### Конструювання вшивного відкладного коміра

Побудову розпочинаємо із визначення висоти стійки і положення лінії перегину лацкана (рис. 102).

Висоту стійки коміра обираємо залежно від виду одягу і щільності прилягання до шиї коміра:

$A_2B = 2-3$  см – для блузи, жакета;

$A_2B = 2,4-3$  см – для пальта.

Для щільнішого прилягання висота стійки коміра повинна бути більшою:  $A_2B = 3-3,4$  см.

Залежно від фасону горловину пілочки додатково поглиблюємо на величину від 1,0 до 4,0 см:

$A_1A_3 = 3,0$  см.

Продовжуємо плечовий зріз ліворуч від точки  $A_2$ , відкладаємо обрану висоту стійки:  $A_2B = 2,4$  см.

Величина напівзаносу дорівнює:  $HH_1 = 2,0$  см.

Визначаємо положення точки заката лацкана за фасоном (точка Л).

Лінія  $Lb$  – лінія перегину лацкана. З точки  $A_2$  паралельно лінії перегину лацкана проводимо лінію.

На цій лінії відкладаємо відрізок  $A_2b_1$ , який дорівнює довжині горловини спинки (вимірюємо по ввігнутій лінії горловини спинки):  $\cup A_2b_1 = L$  гор. сп.

З точки  $A_2$  як з центра радіусом  $A_2b_1$  проводимо дугу праворуч.

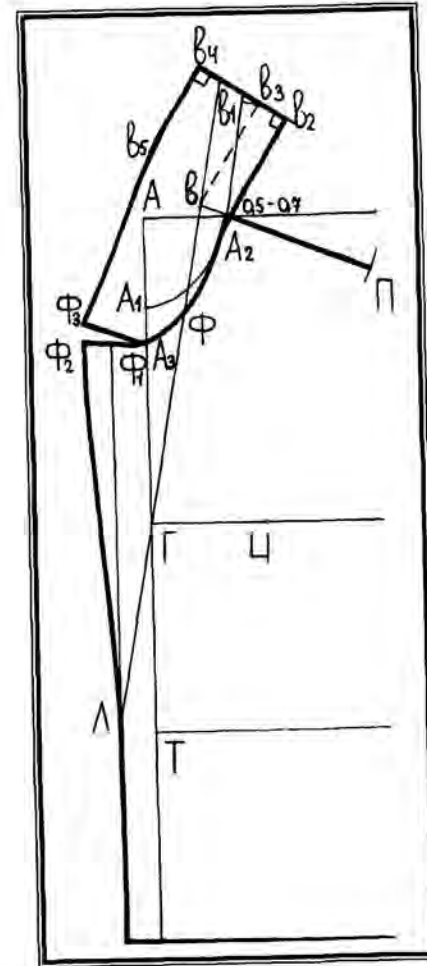


Рис. 102

На цій дузі відкладаємо величину відведення коміра по горловині:

$b_1b_4 = 2-4$  см – для комірів більш строгих форм з щільнішим приляганням;

$b_1b_2 = 4-6$  см – для комірів м'якших форм.

З точки  $b_1$  робимо засічку на дугу радіусом  $b_1b_2$ . Точки  $A_2$  і  $b_2$  з'єднуємо прямою лінією.

З точки  $v_2$  до лінії  $A_2v_2$  будуюмо перпендикуляр, який є лінією середини коміра.

Ширина коміра посередині залежить від виду виробу, фасону, товщини тканини і складається з висоти стійки і ширини відльоту.

Мінімальна ширина відльоту дорівнює подвоєній висоті стійки плюс 1–2 см:  $v_2v_4 = 8,0$  см,

де  $v_2v_3$  – висота стійки,  $v_3v_4$  – ширина відльоту.

Точку перетину горловини і лінії перегину лацкана позначаємо точкою  $\Phi$ . Відрізок  $\Phi\Phi_1$  – розкеп, величина якого залежить від величини припуску на застібку і довжини лацкана:

$\Phi\Phi_1 = 3\text{--}4$  см – для однобортних виробів;

$\Phi\Phi_1 = 4\text{--}7$  см – для двобортних виробів.

З точки  $\Phi_1$  будуюмо уступ лацкана. Лінія уступу лацкана щодо зрізу лацкана може розташовуватися під прямим, тупим або гострим кутом. Уступ лацкана для однобортних класичних виробів має бути завдовжки 4–5 см. З точки  $\Phi_1$  будуюмо лінію кінця коміра.

Відрізок кінця коміра  $\Phi_1\Phi_3$  може бути побудований під прямим, тупим або гострим кутом.

Відрізок  $\Phi_1\Phi_3$  може бути завдовжки таким, як уступ лацкана ( $\Phi_1\Phi_2$ ), може бути меншим або більшим за нього.



Рис. 103

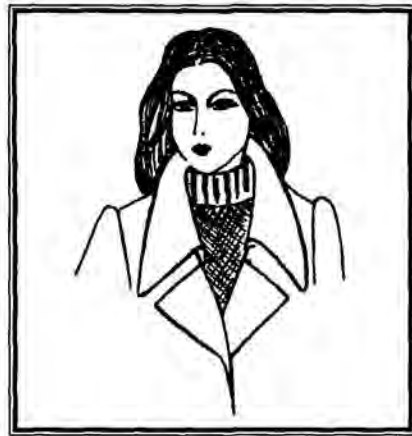


Рис. 104

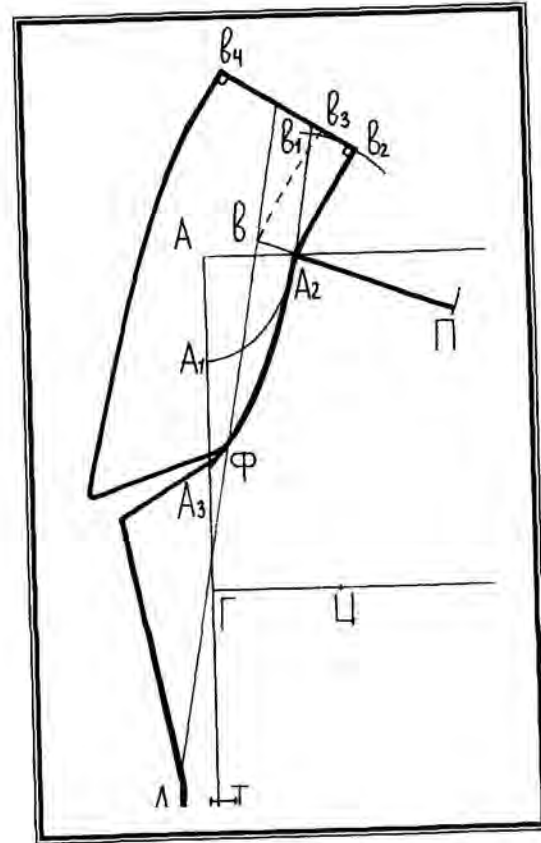


Рис. 105

Далі оформлюємо лінію відльоту коміра. З точки  $v_4$  під прямим кутом до середини коміра на довжину 6–7 см будуюмо перпендикуляр:  $v_4v_5 = 6\text{--}7$  см.

Зріз відльоту оформлюємо відповідно до фасону, зводячи лінію відльоту в точку  $\Phi_3$  через точки  $v_4v_5$ . Після оформлення коміра деталь коміра не вирізають з основи креслення, а переводять на чистий аркуш паперу. Модель вшивного відкладного коміра зображено на рис. 103.

Окремі варіанти комірів не мають розкепів. Лінія вшивання їх починається від лінії перегину лацкана (точка  $\Phi$ ) (рис. 104, 105). Такі коміри, як правило, відстають від шиї.

### 4.3. Конструювання комірів типу «шаль» та «апаш»

Коміри типу «апаш» і «шаль» зображено на рис. 106, 107. Оригінальними є конструкції комірів, суцільнокрійних з пілочкою.

Побудова креслення таких комірів подібна до тих, що розглядалися вище. Але під час оформлення лінії вшивання (точка  $v_2$ ), її з'єднують плавною кривою з вершиною горловини  $A_2$  (рис 108, 109).



Рис. 106



Рис. 107

Представлені на рисунках моделей коміри типу «шаль» та «апаш» конструюють за єдиною конструктивною схемою, як і коміри із закатом лацканів.

Коміри «шаль» та «апаш» можуть бути відрізними і суцільнокрійними з пілочкою. Форма коміра залежить від висоти стійки, характеру перегину і щільності прилягання до шиї.

Великої різноманітності комірів досягають різноманітним оформленням зрізу відльоту. Він може бути овальним, фігурним або кутом (апаш).

Розглянемо послідовність конструювання комірів типу «шаль» та «апаш»:  $A_2v_1 = 2,4-3,0$  см;  $A_2v_1 = L$  гор. сп.;  $I v_1v_2 = 4-6$  см.

Коміри типу «шаль» та «апаш» за чималої ширини посередині більше відстають від шиї.

Точки  $v_2$  і  $A_2$  з'єднуємо і проводимо лінію середини коміра з точки  $v_2$  по перпендикуляру до лінії  $A_2v_2$ .

Якщо нижній комір суцільнокрійний з пілочкою, то для точної побудови форми відльоту коміра спочатку наносимо контури коміра на пілочку, а потім переносимо контури коміра перпендикулярно до лінії перегину лацкана. Після цього оформлюємо лінію відльоту коміра (див. рис. 108).

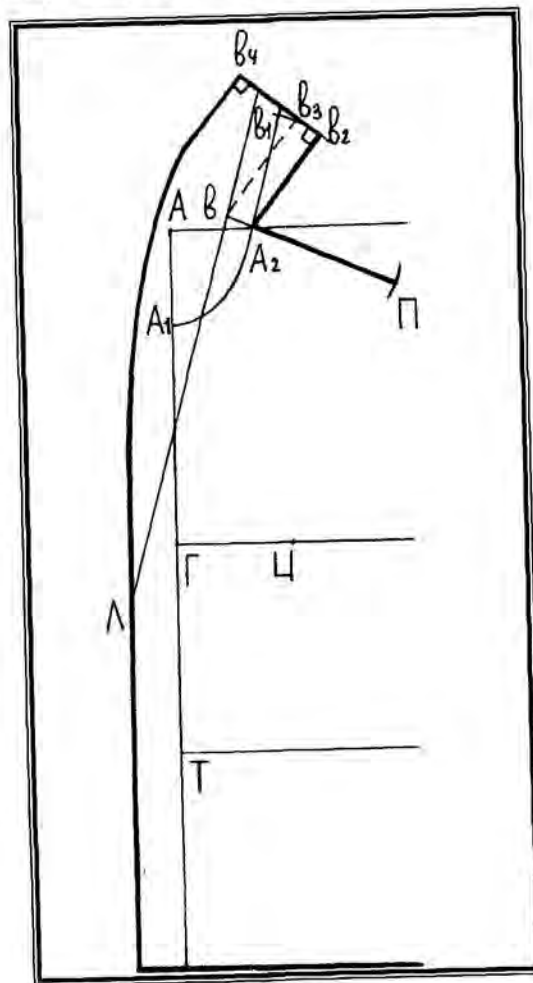


Рис. 108

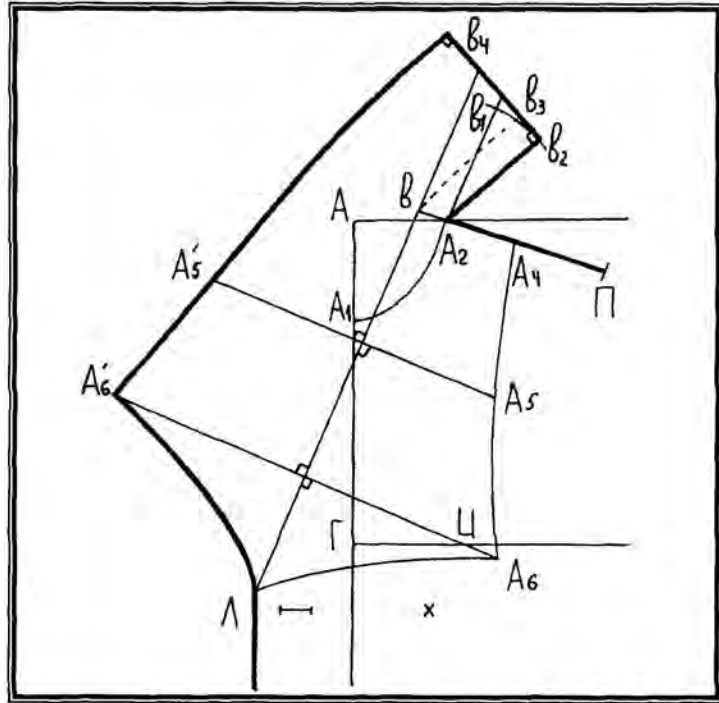


Рис. 109

#### 4.4. Конструювання коміра у глибоку горловину

Конструювання коміра у глибоку горловину розглянемо на рис. 110. Коли зріз горловини глибокий або широкий, комір краще вшивати у зріз горловини ввігнутої, більш пластичної форми (рис. 111).

Тому після поглиблення або розширення горловини проектують виточку:  $A_2B = 2,0$  см – висота стійки.

Визначаємо точку заката коміра (точка Л). Точку  $A_2$  з'єднуємо з точкою Л. Відрізок  $A_2Л$  ділимо навпіл,



Рис. 110

отримуємо точку 1. З точки 1 будемо виточку. Розхил виточки точки 2-3 = 1-4 см.

Оформлюємо зріз горловини через точки  $A_2, 3, Л$ . Точку в з'єднуємо з точкою Л. З точки  $A_2$  паралельно лінії перегину лацкана проводимо лінію, на якій відкладаємо довжину коміра:

$A_2B_1 = L$  гор. сп.; И  $B_1B_2 = 4-7$  см (відхилення коміра).

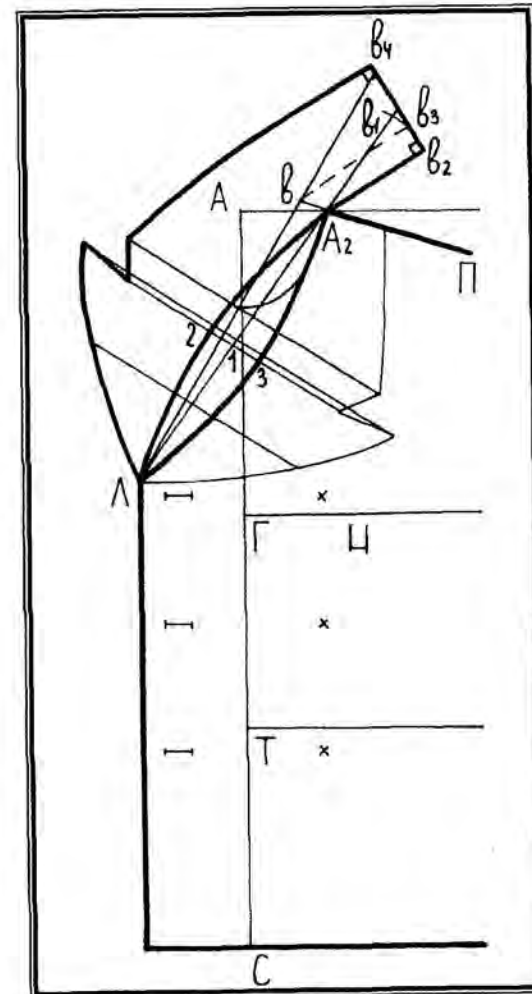


Рис. 111



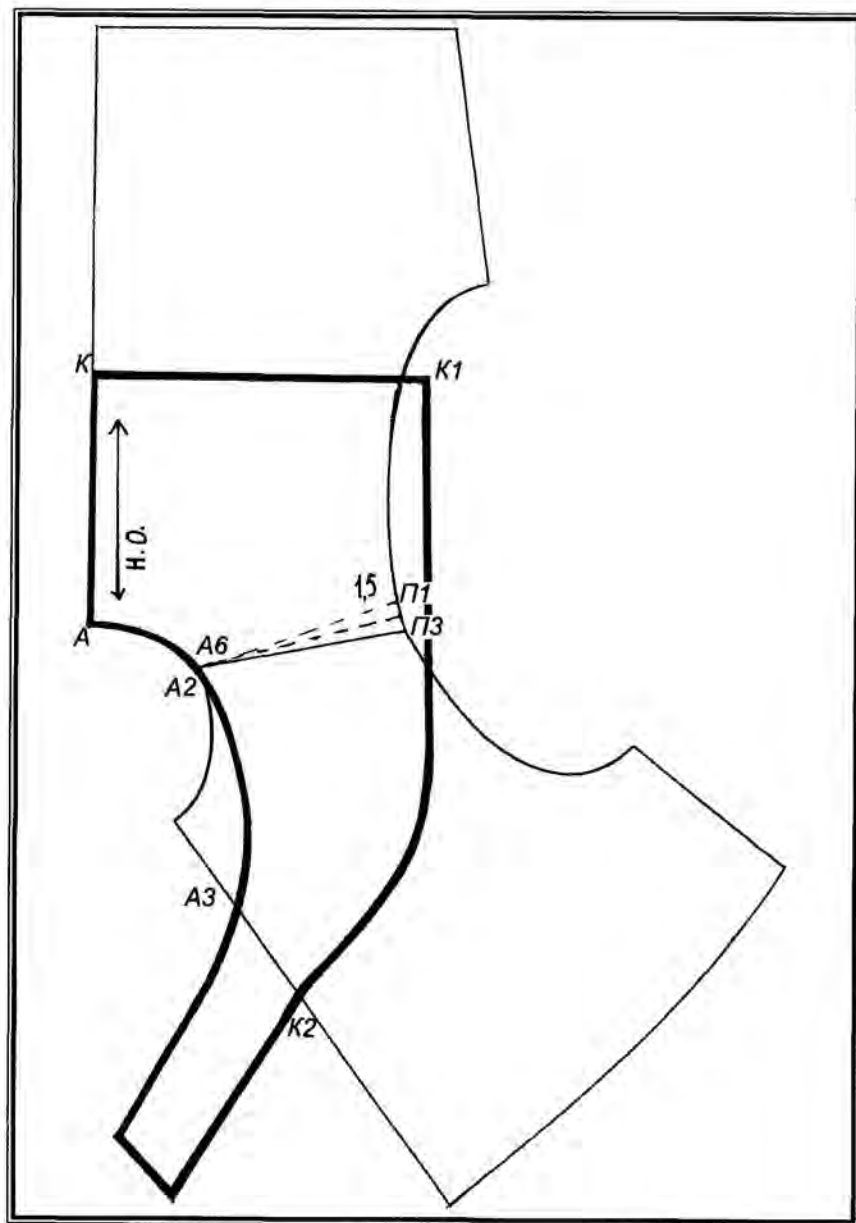


Рис. 112

Лінію вшивання коміра оформлюємо через точки  $v_2$ ,  $A_2$ , 2, Л. Відкладаємо ширину коміра посередині:  $v_2v_4 = v_2v_3 + \text{ширина відльоту}$ , де  $v_2v_3 = A_2v$ .

Оформлюємо зріз відльоту коміра за обраним фасоном. Якщо форма відльоту складна, то краще сконструювати форму коміра на пілочці, а потім перенести по перпендикулярах.

#### 4.5. Конструювання плоских комірів

Креслення плоских комірів і комірів фантазійних форм виконуємо безпосередньо на лекалах спинки і пілочки (рис. 112).

1. Для цього спочатку пілочку і спинку з'єднуємо по плечових зрізах так, щоб точки основи шиї пілочки ( $A_2$ ) і спинки ( $A_3$ ) сумістились, а плечові точки  $P_1$  і  $P_3$  мають перекривати одна одну на 1,4–2,4 см.

2. Контури горловини пілочки, спинки і пройми обводимо. Оформлюємо зріз горловини відповідно до фасоноу.

3. Рис. 112 будемо послуговуватися під час конструювання будь-яких видів плоских комірів, а також будь-яких комірів фантазійних форм.

4. Лінія вшивання плоского коміра має повторити лінію горловини пілочки та спинки.

5. Ширину коміра посередині  $AK$  і в кінцях  $A_3K_1$  обираємо відповідно до запланованої для виробу моделі.

6. З'єднуємо точки  $K$ ,  $K_2$ ,  $K_1$  плавною лінією і одержуємо лінію відльоту коміра.

Приклад моделі плоского коміра зображено на рис. 113.



Рис. 113

#### 4.6. Конструювання капюшонів

Останніми роками модними є капюшони найрізноманітніших форм (рис. 114). Капюшони, як і коміри, конструюють на кресленні горловини виробу.

Форма лінії вшивання капюшона у горловину збігається з лінією горловини. Т

ому під час побудови капюшона користуються лекалами виробу, в горловину якого він буде вшиватися. Для побудови креслення капюшона необхідні відповідні мірки.

*Мірки:*

О гол. – обхват голови;

В гол. – висота голови;

Ш в.ч. – ширина верхньої частини голови.

#### 4.7. Конструювання вшивного капюшона

1. Щоб розпочати конструювання вшивного капюшона, потрібно підготувати горловину (рис. 115).

Оформлюємо новий зріз горловини під капюшон. Робимо додаткове поглиблення горловини, яке дорівнює:  $AA_3 = 3$  см.

2. Краї пришивання капюшона дорівнюють:  $A_3K = 6$  см.

3. Визначаємо висоту капюшона:

$A_1K_1 = В\ гол. + 4-10$  см;

$A_1K_1 = 27+10=37$  см;

$K_1K_2 = 3-4$  см, точку  $K_2$  з'єднуємо з точкою  $K$ .

4. Капюшон має бути завширшки:  $\frac{A_1K_1}{2}$ , одержуємо точку  $K_3$ .

Через точку  $K_3$  проводимо горизонтальну лінію, на якій відкладаємо ширину капюшона:  $K_3K_4 = 24-30$  см.

5. Лінія вшивання капюшона в горловину дорівнює:

$\bigcirc KK_4 = L\ гор. п\il. + L\ гор. сп. + 2,4$  см (виточка);

$\bigcirc KK_4 = 9 + 8 + 2,4 = 19,4$  см.

З точки  $A_1$  проводимо горизонтальну лінію.

З точки  $K$  радіусом відрізка  $KK_4$  робимо засічку.

6. Будуємо виточки таким чином.

$A_1v = 4$  см – місце розташування виточки.

Величина розхилу виточки  $v_1v_2 = 2,4$  см. Сторони виточки вирівнюємо і оформлюємо лінію вшивання капюшона. Довжина виточки – 12 см.

7. Оформлюємо закот капюшона:

$K_2K_6 = 4-7$  см;  $K_6K_7 = 2-4$  см.

Оформлюємо лінію заката і лінію середини капюшона.

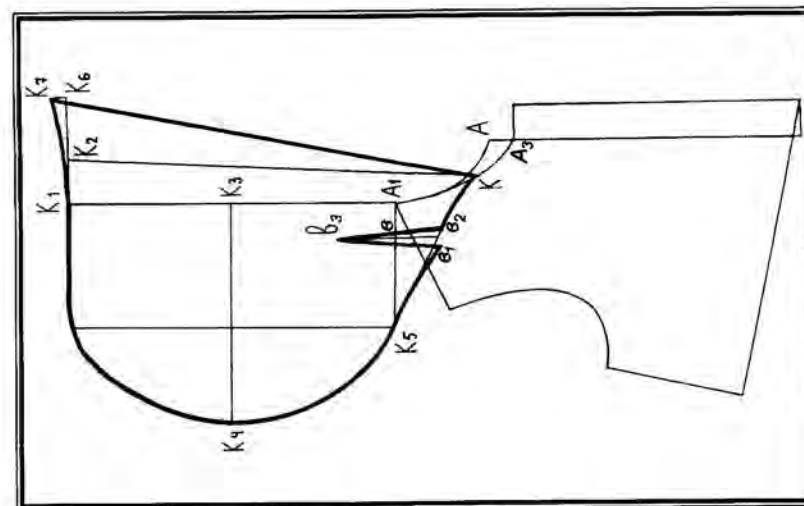


Рис. 115

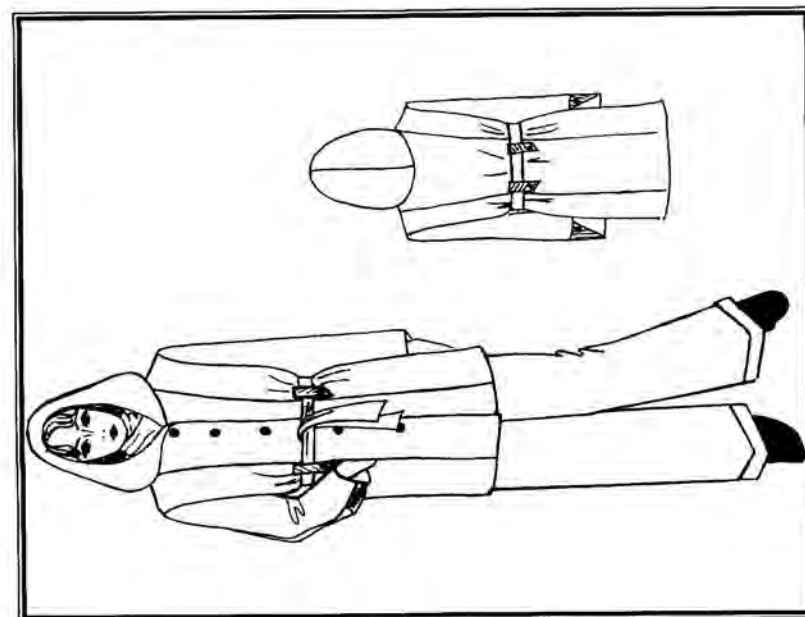


Рис. 114

#### 4.8. Конструювання суцільнокрійного капюшона

Суцільнокрійні капюшони використовуються дуже часто, навіть не тільки для верхнього одягу. Схему конструювання суцільнокрійного капюшона зображено на рис. 116.

1. Плечову виточку спинки переносимо в лінію горловини або зрізаємо в середній шов капюшона.

2. Лекало пілочки і спинки прикладаємо так, щоб вони збіглися з точками основи шиї, а плечовий зріз спинки був продовженням плечового зрізу пілочки. У такому положенні обводимо горловину спинки (лінія AA'').

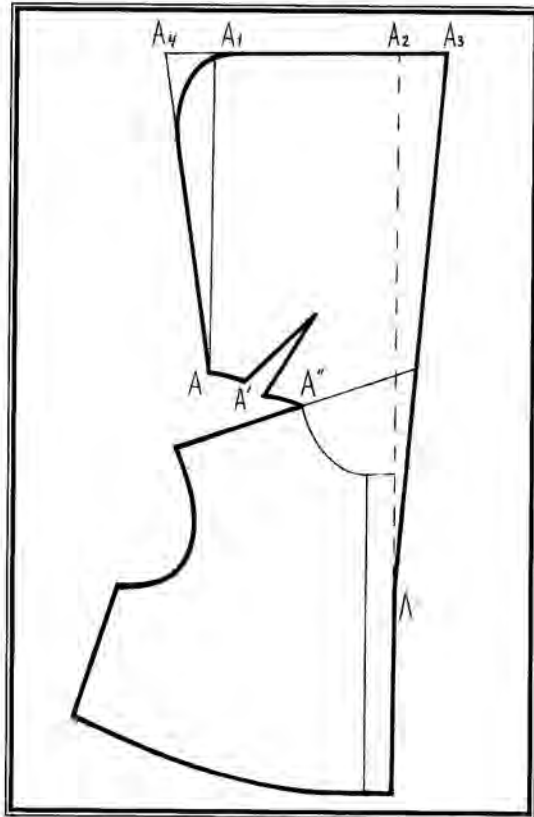


Рис. 116

3. Обчислюємо довжину капюшона. Довжина капюшона дорівнює:  $AA_1 = B \text{ гол.} + 8-10 \text{ см.}$

4. Обчислюємо, якою має бути ширина капюшона. Ширина капюшона дорівнює:  $A_1A_2 = 24-30 \text{ см; } A_2A_3 = 4 \text{ см.}$

4. Оформлюємо лінії капюшона, для чого точку  $A_3$  з'єднуємо зі зрізом борта:  $A_1A_4 = 4-6 \text{ см.}$

5. Оформлюємо лінію верхнього зрізу капюшона  $A_3, A_1, A.$



#### Творчі роботи

За заданими ескізами виконати побудову бортового краю і коміра (рис. 117-127).



#### Лабораторно-практична робота № 7

**Тема:** Конструювання комірів.

**Мета**

1. Набути практичних навичок з техніки побудови комірів.
2. Навчитися наносити фасонні лінії коміра (відльоту кінців).

**Порядок виконання роботи**

1. Замалуйте заданий фасон коміра.
2. Виконайте розрахунки та побудову креслення коміра у М 1:4.
3. Виготовте макет коміра у М 1:4.
4. Зробіть висновки.
  - 4.1. Чи відповідає побудований комір заданому фасону?
  - 4.2. Як форма коміра залежить від з'єднання його з виробом?



#### Контрольні запитання і завдання

1. Які Ви знаєте коміри за способом з'єднання їх з горловиною і за формою?
2. Як побудувати відрізний стоячий комір у виробі із закритою горловиною?

3. Як побудувати стоячий невідрізний комір у виробі із закритою горловиною?

4. Охарактеризуйте стояче-відкладні коміри.

5. Як побудувати комір стояче-відкладний для виробів з закритою і відкритою горловиною?

6. Як побудувати комір типу «шаль»?

7. Як побудувати плаский комір?

#### Критерії оцінок

«**Високий рівень**». Якщо учень набув знань з техніки побудови комірів, вміє самостійно конструювати коміри відповідно до фасону.

«**Достатній рівень**». Якщо учень в основному володіє знаннями з техніки побудови різних видів комірів, самостійно конструює коміри за фасоном, але допускає неточності, які легко виправити.

«**Середній рівень**». Якщо учень недосконало володіє технікою побудови комірів, побудову виконує за допомогою викладача, лінії фасону коміра виконує неточно, неохайно.

«**Початковий рівень**». Якщо учень без допомоги викладача не може виконати правильно побудову коміра.



Рис. 120



Рис. 121



Рис. 122



Рис. 117

Рис. 118

Рис. 119

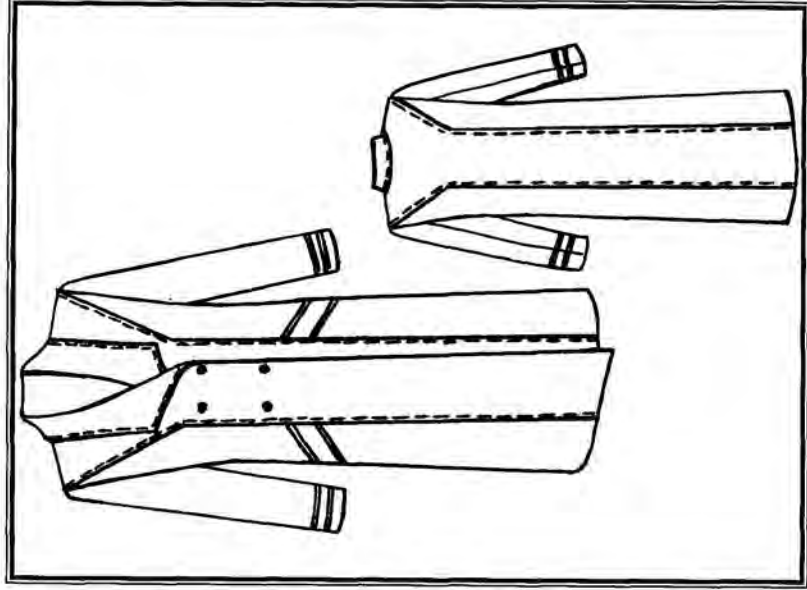


Рис. 123

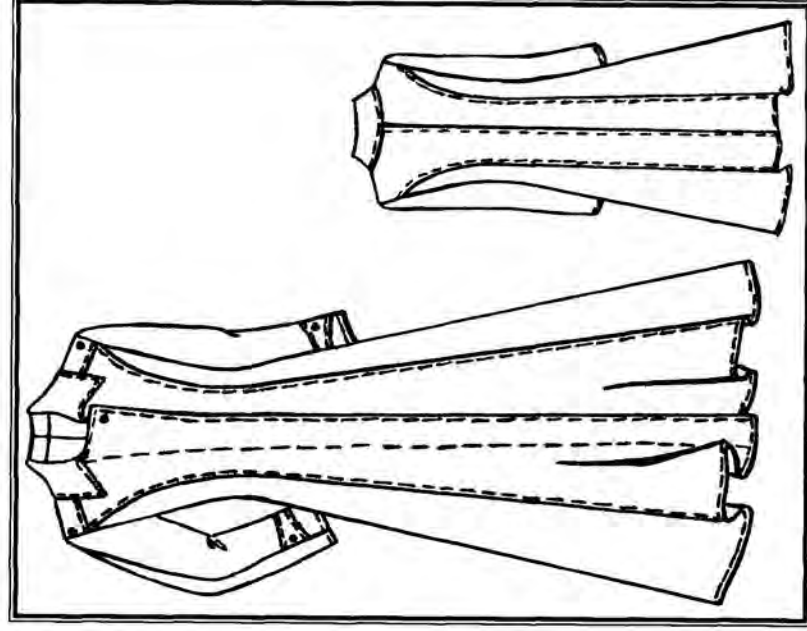


Рис. 124

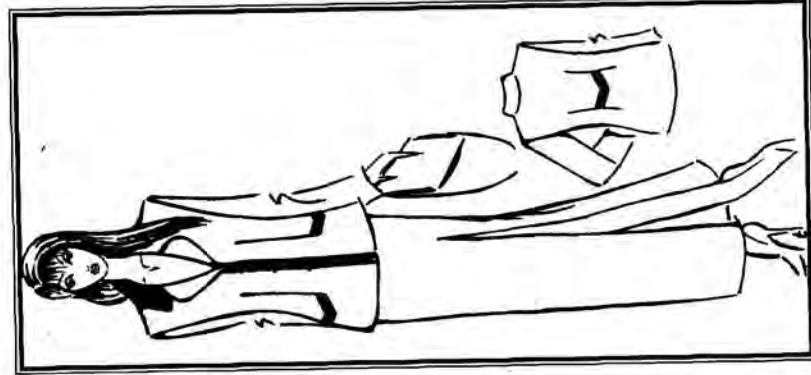


Рис. 125

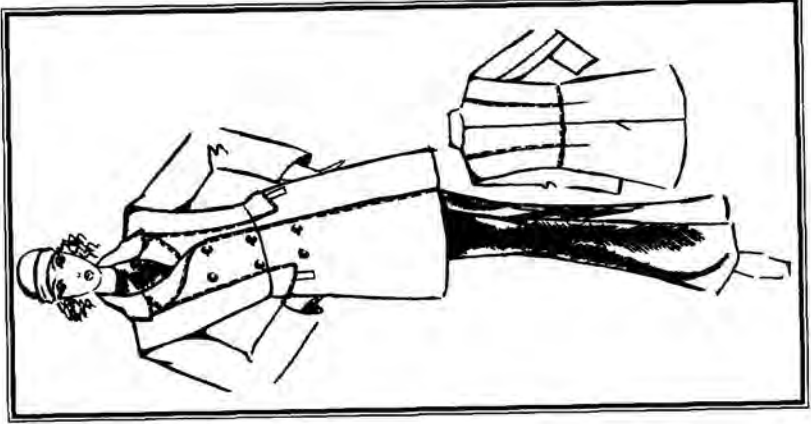


Рис. 126

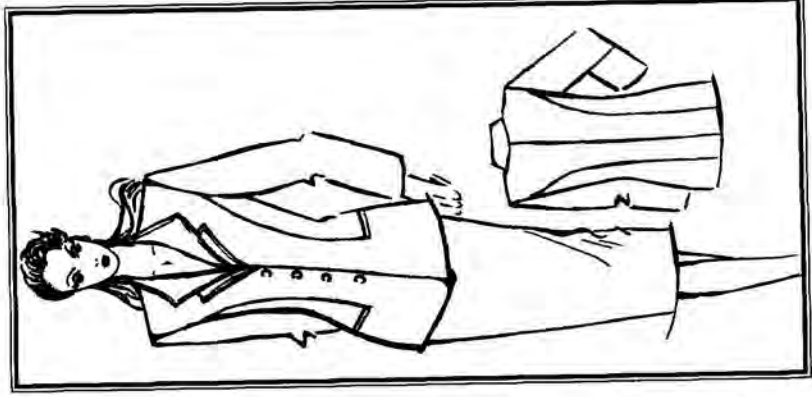


Рис. 127



## Розділ 5

### Креслення конструкцій виробів із суцільнокрійними рукавами

Викроювання рукавів суцільними разом з пілочкою та спинкою є одним з конструктивних прийомів, що використовується у створенні одягу м'яких, пластичних форм зі збільшеним об'ємом пройми.

Для таких виробів характерним є:

- подовження спинки в центральній і плечовій частині;
- залежність форми рукава від обраної висоти окату, ширини рукава і глибини пройми, тобто від обраного нахилу рукава (напряму верхнього зрізу);
- взаємозв'язок висоти окату і ширини рукава.

Для збільшення ширини рукава за доситьзначного його нахилу до конструкції застосовують підрізи у поєднанні з ластовицями.

Особливу групу в розділі суцільнокрійних рукавів становлять рукава покрою кімоно. За принципом вибору напрямку верхнього зрізу рукава розрізняють конструкції:

- з горизонтальним розташуванням верхнього зрізу рукава (використовують у народному крої);
- верхній зріз рукава є продовженням плечових зрізів;
- верхній зріз передньої частини рукава розташовують на продовженні лінії талії, а ліктьову частину рукава – на продовженні лінії грудей.

#### 5.1. Особливості побудови креслення основи пальта з суцільнокрійними рукавами і ластовицею, що переходить у нижню половинку рукава

Модель суцільнокрійного пальта зображено на рис. 128. Розглянемо особливості побудови креслення основи пальта з суцільнокрійними рукавами і ластовицею, що переходить у нижню половинку рукава, за рис. 129. Розмір 164–96–104.



Рис. 128

*Розміри:*

Поп (рукав) = 11–12 см;

Поп (пройма) = 8–10 см;

Пг = 8 см;

Пс = 4,0 см.

*Прибавки:*

Пшг1 = 0–0,5 см;

Пшс = 1,0 см.

Побудова базисної сітки, верхніх контурних ліній пілочки та спинки виконується як і у виробках із вшивними рукавами.

#### Побудова пілочки

1. Щоб розпочати побудову креслення пальта з суцільнокрійними рукавами та ластовицею, що переходить у нижню по-

ловинку рукава, необхідно зменшити розхил нагрудної виточки (див. рис. 129).

Розхил нагрудної виточки по плечовому зрізу зменшуємо на 1,0–1,5 см і зводимо його нанівець до лінії, яка визначає розхил нагрудної виточки (66<sub>1</sub>);  $A_3A_3' = 1,0-1,5$  см.

2. Визначаємо також нове положення плечової точки  $\Pi_1$ , яка розташовується на перетині двох дуг:

$$\cup A_5'\Pi_1 = \text{Шп} - A_2A_4 \text{ і } \cup \text{ЦП}_1 = \text{Впкп};$$

$$A_5'\Pi_1 = 13,3 - 4,0 = 9,3 \text{ см}; \text{ЦП}_1 = 24,5 \text{ см.}$$

Піднімаємо плечовий зріз на плечову накладку:

$$\Pi_1\Pi_1' = 1,5-2 \text{ см.}$$

3. Положення вершини підрізу рукава дорівнює:

$$OO_3 = 1,5-2,0 \text{ см.}$$

4. Визначаємо положення бічного зрізу:

$$OO_2 = \frac{OO_1}{2}; OO_2 = \frac{15}{2} = 7,5 \text{ см.}$$

5. Положення бічного зрізу по лінії талії дорівнює:

$$T_3T_5 = 1,5-2,0 \text{ см.}$$

6. Визначаємо положення бічного зрізу на лінії стегон:

$$C_3C_4 = (C_c + \text{Пс}) - CC_1; C_3C_4 = (52 + 4) - 56 = 0;$$

$$C_2C_3 = C_2C_4 = 0.$$

7. Визначаємо розташування бічного зрізу на лінії низу:

$$H_2H_3 = CC_2 \text{ або } HH_2 = CC_2 + 3,0 \text{ см.}$$

8. Висоту окату рукава обчислюємо так:

$$\text{Вок} = \text{Вд} - 2,5-3,5 \text{ см}; \text{Вд} = \frac{\Pi_3O + \Pi_4O_1}{2} = \frac{18 + 20}{2} = 19 \text{ см}$$

( $\Pi_4O_1$  і  $\Pi_3O$  із спинки і пілочки);

$$\text{Вок} = 19 - 2,5 = 16,5 \text{ см}; \cup \Pi_1'P = \text{Вок} - 1,0 \text{ (на відтягування).}$$

$$\text{З точки } \Pi_1' \text{ робимо засічку дугою } \Pi_1'P = 16,5 - 1,0 = 15,5 \text{ см.}$$

9. Визначаємо ширину передньої половинки рукава:

$$\cup O_3P = \frac{(O_p + \text{Поп}) - O_3O_4}{2} - 1,0 \text{ см};$$

$$\cup O_3P = \frac{(30,3 + 12) - 11}{2} - 1,0 = 14,6 \text{ см.}$$

На перетині двох засічок ставимо точку Р. Точки  $O_3$  і Р з'єднуємо. Під прямим кутом до лінії  $O_3P$  проводимо пряму лінію, яка позначає напрямок рукава.

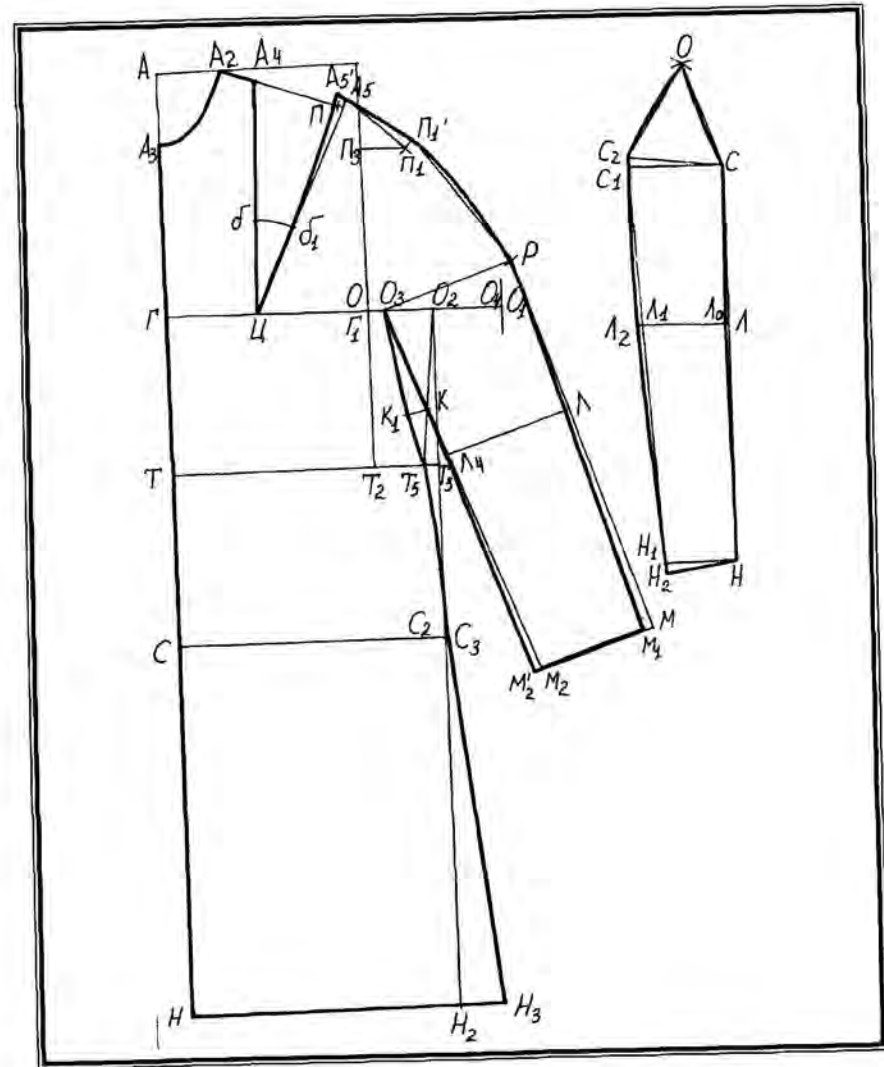


Рис. 129

10. Обчислюємо, яким має бути рукав завдовжки:  
 $\Pi_1'M = \text{Д рук.} - 1,0$  (на відтягування);  $\Pi_1'M = 61,0 - 1,0 = 60$  см.

11. Щоб обчислити, яким має бути рукав завширшки внизу, необхідно до лінії РМ провести перпендикуляр.

На цьому перпендикулярі відкладаємо ширину рукава внизу:

$MM_2 = \text{Ш рук. внизу} - 4,0-5,0 \text{ см};$

$MM_2 = 15 \text{ см} - 4 \text{ см} = 11 \text{ см}.$

12. Щоб визначити положення нижнього зрізу передньої частини рукава, точку  $M_2$  з'єднуємо прямою лінією з точкою  $O_3$ .

13. Обчислюємо положення лінії ліктя:

$$\Pi_1'L = \frac{\Pi_1'M + 4,5 \text{ см}}{2}; \Pi_1'L = \frac{61 + 4,5}{2} = 32,7 \text{ см}.$$

З точки  $L$  проводимо перпендикуляр до прямої  $PM$ .

14. Величина відхилення верхнього зрізу дорівнює:

$MM_1 = 1,0 \text{ см}; M_2M_2' = 1,0 \text{ см}.$

Точку  $M_2'$  з'єднуємо з точкою  $O_3$ .

15. Визначаємо підріз рукава. Перетин лінії нижнього зрізу передньої половинки рукава і бічного зрізу пілочки позначаємо точкою  $K$ .  $O_3K$  – лінія підрізу рукава.

16. Оформлюємо підріз пілочки.

З точки  $O_3$  як з центра радіусом  $O_3K$  проводимо дугу ліворуч.

На дузі відкладаємо відрізок  $KK_1 = 1,5-2,0 \text{ см}.$

Точку  $O_3$  з'єднуємо з точкою  $K_1$ . Отриманий відрізок  $O_3K_1$  продовжуємо до перетину з бічним зрізом.

17. Низ рукава оформлюємо таким чином: ледь ввігнутою лінією з'єднуємо точки  $M_2'M_1$ .

### Побудова спинки

Побудову креслення спинки зображено на рис. 130.

1. Вершина підрізу дорівнює:  $O_1O_4 = 1,5-2,0 \text{ см}.$

2. Визначаємо положення бічного зрізу:

$$O_1O_2 = \frac{OO_1}{2} = \frac{15}{2} = 7,5 \text{ см}.$$

3. Положення бічного зрізу по лінії талії дорівнює:

$T_3T_6 = 1,5-2,0 \text{ см}.$

4. Визначаємо положення бічного зрізу по лінії стегон:

$C_2C_4 = C_2C_3$ .

5. Положення бічного зрізу по лінії низу:  $H_2H_4 = H_2H_3$ .

6. Обчислюємо, яким має бути окат рукава заввишки:

$\text{Вок} = \text{Вд} - 2,5-3,5 \text{ см}; \cup \Pi_5'\Pi_1' = \text{Вок} = 16,5 \text{ см}.$

З точки  $\Pi_5'$  робимо засічку дугою  $\Pi_5'\Pi_1'$ .

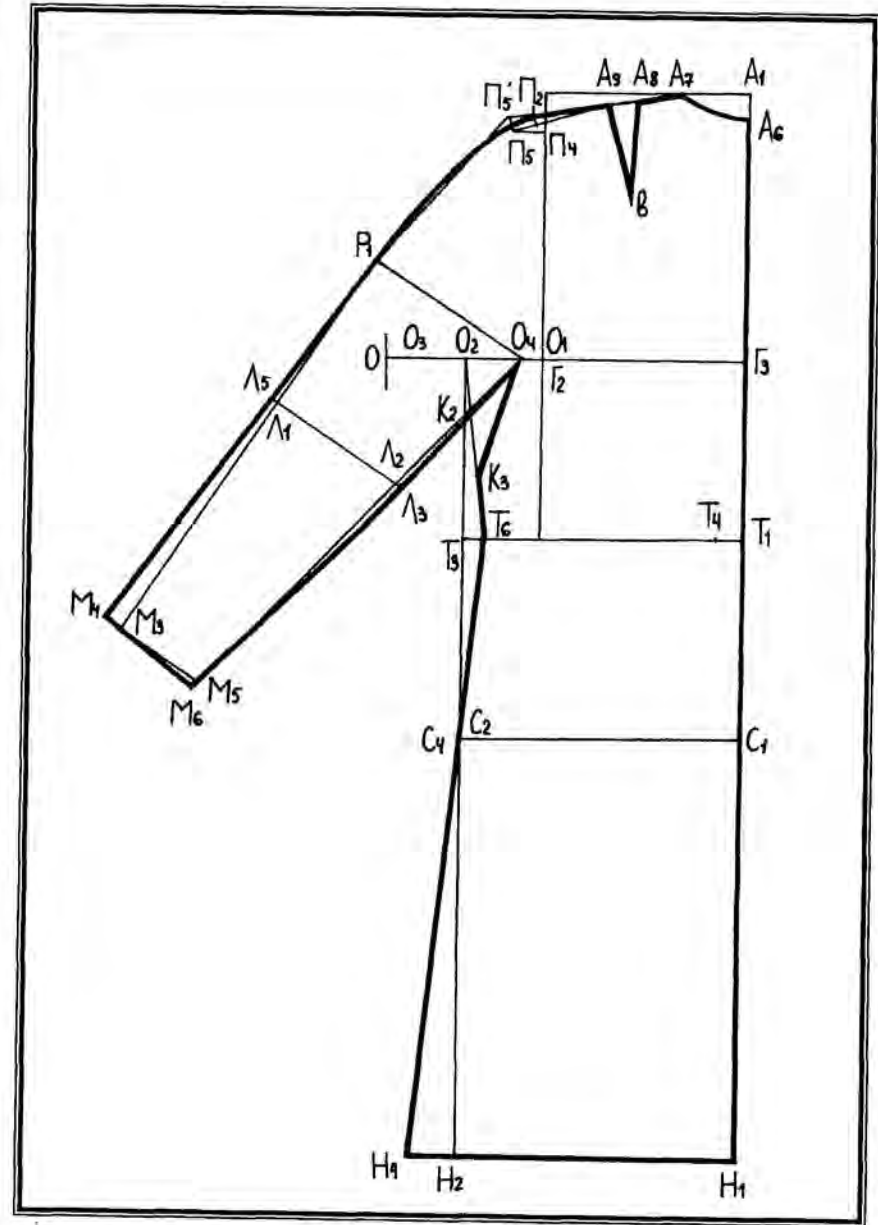


Рис. 130



7. Обчислюємо, яким має бути рукав завширшки:

$$\cup O_4 P_1 = \frac{(O_{оп} + P_{оп}) - O_3 O_4}{2} + 1,0 \text{ см};$$

$$\cup O_4 P = \frac{(30,3 + 12) - 11}{2} + 1,0 = 16,6 \text{ см.}$$

Точки  $O_4$  і  $P_1$  з'єднуємо.

8. Довжина рукава має бути:  $P_5 M_3 = D \text{ рук.}; P_5 M_3 = 61,0 \text{ см.}$

Під прямим кутом до лінії  $O_4 P_1$  проводимо пряму лінію, яка визначає напрямок рукава.

9. Положення лінії ліктя дорівнює:  $P_5 L_1 = P_1 L$  (з пілочки).

10. Відведення верхнього зрізу рукава має бути:

$$M_3 M_4 = 2,0 \text{ см.}$$

Точку  $M_4$  по прямій виводимо на лінію верхнього зрізу рукава в точку  $P_1$ .

Визначаємо, яким має бути завширшки рукав по лінії низу:

$$M_4 M_5 = \text{Ш рук. вн.} - 3,0 - 4,0 \text{ см.}$$

До лінії  $M_4 L_5$  проводимо перпендикуляр з точки  $M_4$ , на якому відкладаємо ширину рукава внизу:  $M_4 M_6 = M_4 M_5$ .

Точку  $M_6$  з'єднуємо з точкою  $O_4$ . На перетині з лінією ліктя ставимо точку  $L_2$ .

11. Оформлюємо ліктьову частину рукава:  $L_2 L_3 = 1,0 - 1,5 \text{ см.}$

12. Визначаємо підріз рукава. Для цього на перетині лінії нижнього зрізу ліктьової частини рукава і бічного зрізу спинки ставимо точку  $K_2$ .  $O_4 K_2$  – підріз рукава.

13. Підріз спинки:

$$O_2 K_3 = O_3 K_1 \text{ (з пілочки); } O_4 K_1 \text{ – підріз спинки.}$$

14. Оформлюємо нижній зріз рукава.

Нижній зріз рукава оформлюємо плавною лінією через точки  $O_4, L_3, M_6$ .

Перевіряємо довжину нижніх зрізів передньої й ліктьової частин рукава. Ліктьова частина має бути завдовжки більшою на 0,5–1,0 см.

### Побудова нижньої частини рукава з ластовицею

Побудову нижньої частини рукава з ластовицею зображено на рис 129.

1. Проводимо дві взаємно перпендикулярні лінії. На перетині ліній ставимо точку  $C$ .

2. Визначаємо ширину нижньої половинки рукава на лінії глибини пройми:

$$C C_1 = O_3 O_4 \text{ (з креслення пілочки і спинки); } C_1 C_2 = 1,0 \text{ см.}$$

3. Передній зріз нижньої частини рукава має бути завдовжки:

$$C H = O_3 M_2' + 0,5 + 1,0 \text{ см (на посадку);}$$

$$C_1 C H = 90^\circ;$$

$O C H$  – довжина нижнього зрізу передньої частини рукава.

4. Визначаємо положення лінії ліктя:  $H L = M_2' L_4$  (з пілочки). З точок  $H$  і  $L$  до лінії  $C H$  проводимо перпендикуляри.

5. Нижня частина рукава має бути завширшки:

$H N_1 = \text{Ш рук. вн.} - (M_1 M_2' + M_4 M_6) = 8,0 \text{ см, де Ш рук. вн.} - \text{ширина рукава у розгорнутому вигляді.}$

Точки  $C_2$  і  $H_1$  з'єднуємо прямою лінією і продовжуємо цю лінію донизу:

$$L L_0 = 0,5 \text{ см; } L_1 L_2 = 1,0 \text{ см; } H_1 H_2 = 1,5 - 2,0 \text{ (на посадку).}$$

6. Положення вершини ластовиці визначаємо методом засічок.

Точка  $O$  розташовується на перетині двох засічок:

$$\cup C O = O_3 K_1 \text{ та } \cup C_2 O = O_4 K_3.$$

### 5.2. Особливості побудови креслення основи пальта з суцільнокрійними рукавами та ластовицею, яка переходить у відрізний бочок

Модель пальта із суцільнокрійними рукавами та ластовицею, яка переходить у відрізний бочок, зображено на рис. 131. Побудову креслення пілочки – на рис. 132.

#### Побудова пілочки

1. Зменшуємо розхил нагрудної виточки:  $A_5 A_5' = 1,0 - 1,5 \text{ см.}$

2. Визначаємо положення бічного зрізу:  $O O_3 = 1,5 - 2,0 \text{ см.}$

З точки  $O_3$  проводимо вертикальну лінію до перетину з лінією низу. На перетині з лініями талії, стегон, низу ставимо точки  $T_3, C_3, H_3$ . Оформлюємо бічну виточку:  $T_3 T_2 = 2,0 \text{ см.}$

Точку  $O_3$  з'єднуємо з точкою  $T_2$ . Точку  $T_2$  плавно з'єднуємо з точкою  $C_3$  і точкою  $H_3$  і таким чином оформлюємо лінію бічного зрізу пілочки.

3. Обчислюємо, яким має бути окат рукава заввишки:

$$\text{Вок} = \text{Вд} - 2,5 - 3,5 \text{ см}; \text{Вд} = \frac{\Pi_3 O + \Pi_4 O_1}{2};$$

○  $\Pi_1' P = \text{Вок} - 1,0$  (на відтягування).

3 точки  $\Pi_1'$  робимо засічку дугою  $\Pi_1' P$ .

4. Обчислюємо, яким має бути рукав завширшки:

$$\text{○ } OP = \frac{(\text{Оп} + \text{Поп}) - O_3 O_4}{2} - 1,0 \text{ см.}$$

Проводимо пряму лінію через точки P і  $O_3$  і продовжуємо її ліворуч. Від точки  $O_3$  відкладаємо половину ширини бочка:  $O_3 O_5 = O_3 O_2$ .

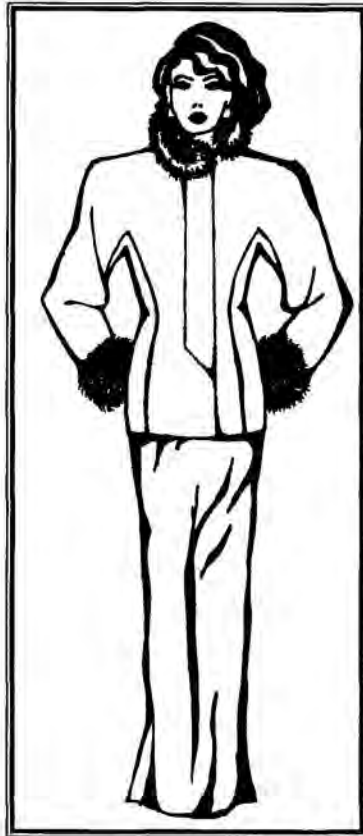


Рис. 131

5. Визначаємо, яким має бути рукав завдовжки. Під прямим кутом до лінії  $PO_3$  проводимо пряму лінію, яка визначає напрямок рукава:  $\Pi_1' M = \text{Д рук.} - 1,0$  (на відтягування).

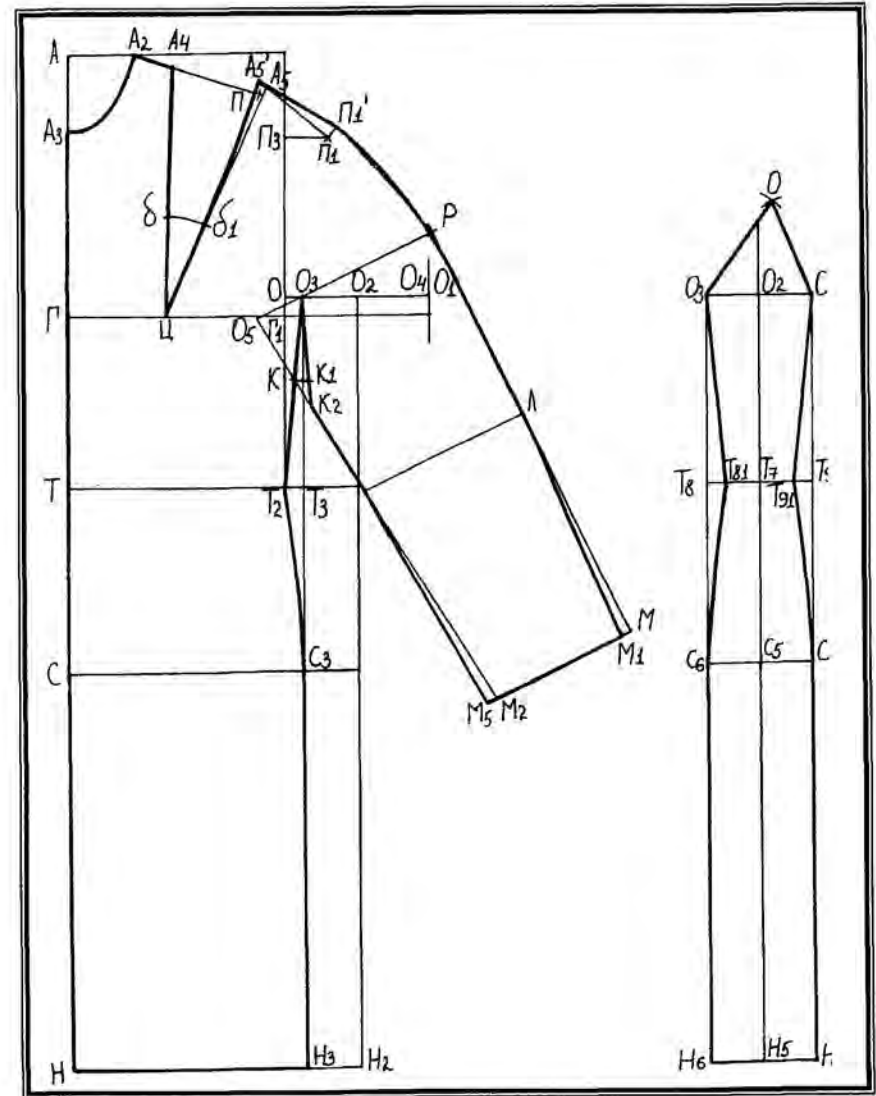


Рис. 132

6. Визначаємо, яким завширшки має бути рукав внизу. До лінії РМ проводимо перпендикуляр, на якому відкладаємо відрізок:  $MM_2 = \text{Ш рук. вн.} - 1,0 \text{ см.}$

Точку  $M_2$  з'єднуємо з точкою  $O_5$ .

7. Визначаємо положення нижнього підрізу передньої частини рукава. На перетині лінії нижнього зрізу рукава  $O_3M_2$  з лінією бічного зрізу  $T_2O_3$  ставимо точку К.

З точки  $O_3$  радіусом  $O_3K$  проводимо праворуч дугу, на якій відкладаємо  $KK_1 = 2,0 \text{ см.}$  Відрізок  $O_3K_1$  продовжуємо до перетину з лінією нижнього зрізу рукава – точка  $K_2$ .

$O_3K_2$  – лінія підрізу передньої частини рукава.

8. Положення лінії ліктя визначаємо так:

$$\Pi_1'L = \frac{\Pi_1'M}{2} + 4,5 \text{ см.}$$

9. Відхилення верхнього зрізу рукава дорівнює:

$$MM_1 = 1,0 \text{ см; } M_2M_5 = MM_1.$$

### Побудова спинки

Побудову креслення спинки зображено на рис. 133.

1. Положення бічного зрізу на лінії глибини пройми дорівнює:  $O_1O_4 = 1,5-2,0 \text{ см.}$

З точки  $O_4$  проводимо вертикальну лінію до перетину з лінією талії, стегон, низу і одержуємо точки  $T_5, C_4, H_4$ . Точку  $O_4$  з'єднуємо з точкою  $T_6$ .  $T_5T_6 = T_3T_2$  (з пілочки).

Точку  $T_6$  плавною лінією з'єднуємо з точкою  $C_4$  та з точкою  $H_4$  і таким чином оформлюємо бічний зріз спинки.

2. Окат рукава має бути заввишки:

$$\text{Вок} = \text{Вд} - 2,5-3,5 \text{ см; } \cup \Pi_5'P_2 = \text{Вок.}$$

З точки  $\Pi_5'$  робимо засічку дугою  $\Pi_5'P_2$ .

3. Обчислюємо, яким має бути рукав завширшки:

$$\cup O_4P_2 = \frac{(O_{\text{п}} + P_{\text{оп}}) - O_3O_4}{2} + 1,0 \text{ см.}$$

Проводимо пряму лінію через точки  $O_4$  і  $P_2$  і продовжуємо її праворуч.

Від точки  $O_4$  відкладаємо відрізок  $O_4O_6$ :  $O_4O_6 = O_4O_2$ .

4. Щоб визначити, яким має бути рукав завдовжки, під прямим кутом до лінії  $O_4P_2$  проводимо пряму лінію, яка визначає напрямок рукава:  $\Pi_5'M_3 = \text{Д рук.}$

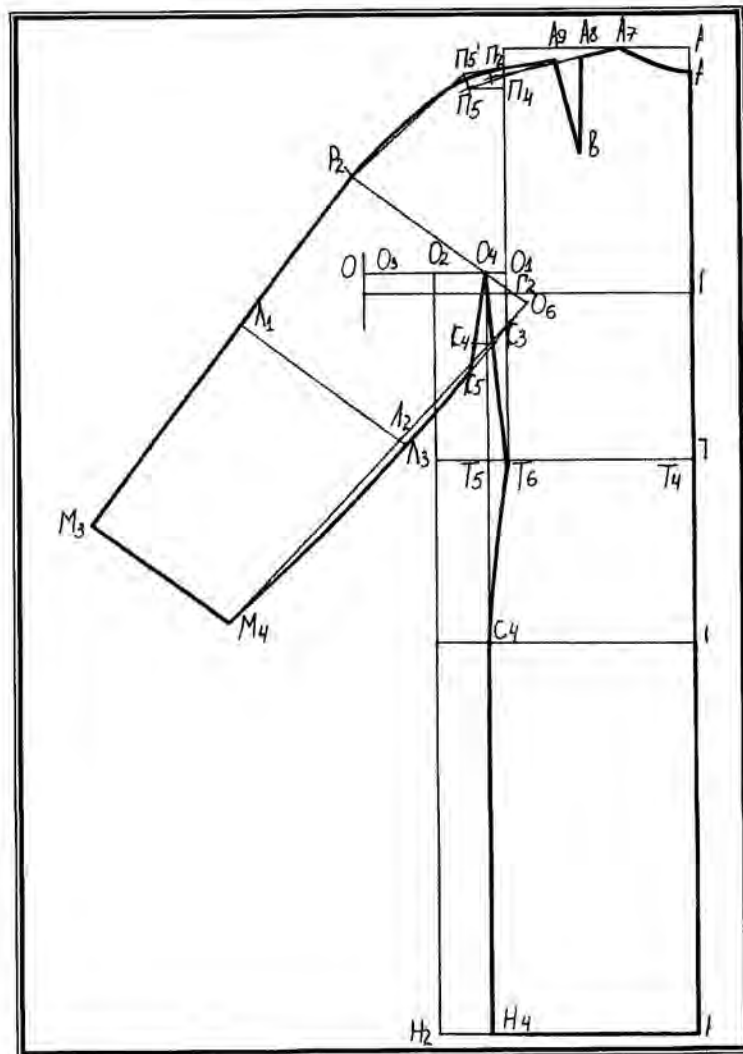


Рис. 133

5. Визначаємо положення лінії ліктя:  $\Pi_5'L_1 = \Pi_5'L$  (з пілочки).

6. Щоб визначити, яким завширшки має бути рукав внизу, до лінії  $P_2M_3$  проводимо перпендикуляр і на ньому відкладаємо:

$$M_3M_4 = \text{Ш рук. вн.} + 1,0 \text{ см.}$$

Точку  $M_4$  з'єднуємо з точкою  $O_6$ . У точці перетину з лінією ліктя ставимо точку  $L_2$ .  $L_2L_3 = 1,0-1,5$  см.

7. Оформлюємо підріз рукава. Для цього лінію перетину бічного зрізу  $O_4T_6$  з нижнім зрізом рукава  $O_6M_4$  позначаємо точкою  $K_3$ .

З точки  $O_4$  радіусом  $O_4K_3$  проводимо ліворуч дугу  $K_3K_4 = 2,0$  см.

Через точки  $O_4$  і  $K_4$  проводимо лінію до перетину з нижнім зрізом рукава. На перетині ставимо точку  $K_5$ . Лінія  $O_4K_5$  і є лінією підрізу рукава.

Побудову креслення бочка з ластовицею розглянемо за рис. 132.

### Побудова бочка з ластовицею

1. Проводимо дві взаємно перпендикулярні лінії і у перетині їх ставимо точку  $O_2$ .

2. Визначаємо, яким має бути завширшки бочок по лінії глибини пройми.

Від точки  $O_2$  ліворуч і праворуч відкладаємо відрізки  $O_2O_3$  і  $O_2O_4$ , які беремо з креслення пілочки та спинки.

3. Лінії талії, стегон та низу відкладаємо вниз від точки  $O_2$ , їх також беремо з креслення пілочки та спинки. Позначаємо їх точками  $T_7$ ,  $C_5$ ,  $H_5$ .

Через ці точки проводимо горизонтальні лінії.

4. Щоб визначити положення бічних зрізів, з точок  $O_3$  і  $O_4$  проводимо вниз вертикальні лінії.

Точки перетину позначаємо зі сторони пілочки  $T_8$ ,  $C_6$ ,  $H_6$ , зі сторони спинки –  $T_9$ ,  $C_7$ ,  $H_7$ .

5. Бочок по лінії талії має бути завширшки:

$$T_8T_{81} = T_9T_{91} = 0,5-1,0 \text{ см.}$$

6. Ширина по лінії стегон дорівнює:

$$C_6C_7 = (C_5 + П_5) - (CC_3 + C_1C_4);$$

$$\frac{C_6C_7}{2} = C_5C_7 = C_6C_7.$$

7. Ширина по лінії низу дорівнює:

$$H_5H_6 = C_5C_6 \text{ або } H_5H_6 = C_5C_6 + 2,0-3,0 \text{ см; } H_5H_7 = C_5C_7$$

$$\text{або } H_5H_7 = C_5C_7 + 2,0-3,0 \text{ см.}$$

8. Оформлюємо зрізи, для чого з'єднуємо точки  $O_3$ ,  $T_{81}$ ,  $C_6$ ,  $H_6$ . Далі з'єднуємо точки  $O_4$ ,  $T_{91}$ ,  $C_7$ ,  $H_7$ .

9. Визначаємо положення вершини ластовиці. Вершина ластовиці  $O$  знаходиться на перетині двох дуг, проведених з точок  $O_3$  і  $O_4$  радіусом, який дорівнює величині підрізу пілочки  $O_3K_2$  і величині підрізу спинки  $O_4K_5$ .

Точку  $O$  ставимо на перетині двох дуг:

$$\cup O_3O = O_3K_2 \text{ та } \cup O_4O = O_4K_5.$$

### 5.3. Особливості побудови креслення основи пальта з суцільнокрійними рукавами та ромбоподібною ластовицею

Модель пальта з суцільнокрійними рукавами та ромбоподібною ластовицею зображено на рис. 134.

Побудова креслення пілочки та спинки аналогічна побудові пілочки з суцільнокрійними рукавами та ластовицею, що переходить в нижню половинку рукава (див. рис.128).

Особливості побудови креслення пілочки розглянемо за рис. 135а.

#### Побудова пілочки

1. Окач рукава має бути заввишки:

$$\text{Вок} = \text{Vd} - 2,5-3,5 \text{ см;}$$

$$\text{Vd} = \frac{\Pi_3O + \Pi_4O_1}{2},$$

$\cup \Pi_1'P = \text{Вок} - 1,0$  (на відтягування). З точки  $\Pi_1'$  робимо засічку дугою  $\Pi_1'P$ .

2. Визначаємо потрібну ширину рукава:

$$\cup O_3P = \frac{(O\Pi + \Pi O\Pi) - O_3O_4}{2} - 1,0 \text{ см.}$$

Перетин дуги  $O_3P$  з дугою  $\Pi_1'P$  визначає положення точки  $P$ . Через точки  $O_3$ ,  $P$  проводимо пряму лінію і продовжуємо її ліворуч.

3. Вершина ластовиці дорівнює:  $O_3O_5 = O_3O_2$ .

4. Визначаємо положення лінії низу рукава.

Під кутом  $90^\circ$  до  $O_3P$  проводимо лінію напрямку рукава:  $\Pi_1'M = D \text{ рук.} - 1,0$  (на відтягування).



Рис. 134

5. Визначаємо, яким має бути завширшки рукав внизу.

Для цього до лінії РМ проводимо перпендикуляр, на якому відкладаємо ширину рукава внизу:

$MM_1 = 1,0$  см;  $M_1M_2 = \text{Ш р. вн.} - 1,0$  см.

6. Визначаємо положення лінії ліктя:

$$П_1'Л = \frac{П_1'M}{2} + 4,5 \text{ см.}$$

7. Визначаємо лінію підрізу рукава. Для цього перетин прямої  $O_3M$  з бічним зрізом  $T_5O_2$  позначаємо точкою С.

Точку С з'єднуємо з точкою  $O_3$ . Отримуємо відрізок  $O_3C$ , що є лінією підрізу рукава.

8. Визначаємо положення підрізу пілочки. З точки  $O_3$  як із центра радіусом  $O_3C$  ліворуч проводимо дугу, на якій відкладаємо відрізок:

$$CC_1 = 1,5-2,0 \text{ см.}$$

Точку  $O_3$  з'єднуємо з точкою  $C_1$ . Відрізок  $O_3C_1$  продовжуємо до перетину з бічним зрізом і на перетині ставимо точку  $T_5$ .

Лінія  $O_3T_5$  – лінія підрізу пілочки.

Точку Л з'єднуємо з точкою Р ледь опуклою лінією.

9. Оформлюємо низ рукава ледь увігнутою лінією  $M_2M_1$ .

### Побудова спинки

Побудову спинки розглянемо за рис. 136.

1. Визначаємо, яким має бути окат рукава заввишки:

$$\text{Вок} = \text{Вд} - 2,5-3,5 \text{ см;}$$

$$\cup П_5'Р = \text{Вок.}$$

З точки  $П_5'$  робимо засічку дугою  $П_5'Р_1$ .

2. Обчислюємо ширину рукава:

$$\cup O_4P_1 = \frac{(O_П + По_П) - O_3O_4}{2} + 1,0 \text{ см.}$$

Там, де дуга  $O_4P_1$  перетинає дугу  $П_5'Р_1$ , ставимо точку  $Р_1$ . Точки  $Р_1$  і  $O_4$  з'єднуємо і продовжуємо лінію праворуч.

Від точки  $O_4$  відкладаємо половину ширини ластовиці:

$$O_4O_6 = O_2O_4.$$

3. Визначаємо, яким має бути рукав завдовжки.

Під прямим кутом до лінії  $O_4P_1$  проводимо пряму лінію, яка визначає напрямок рукава:

$$П_5'M_3 = \text{Д рук.}$$

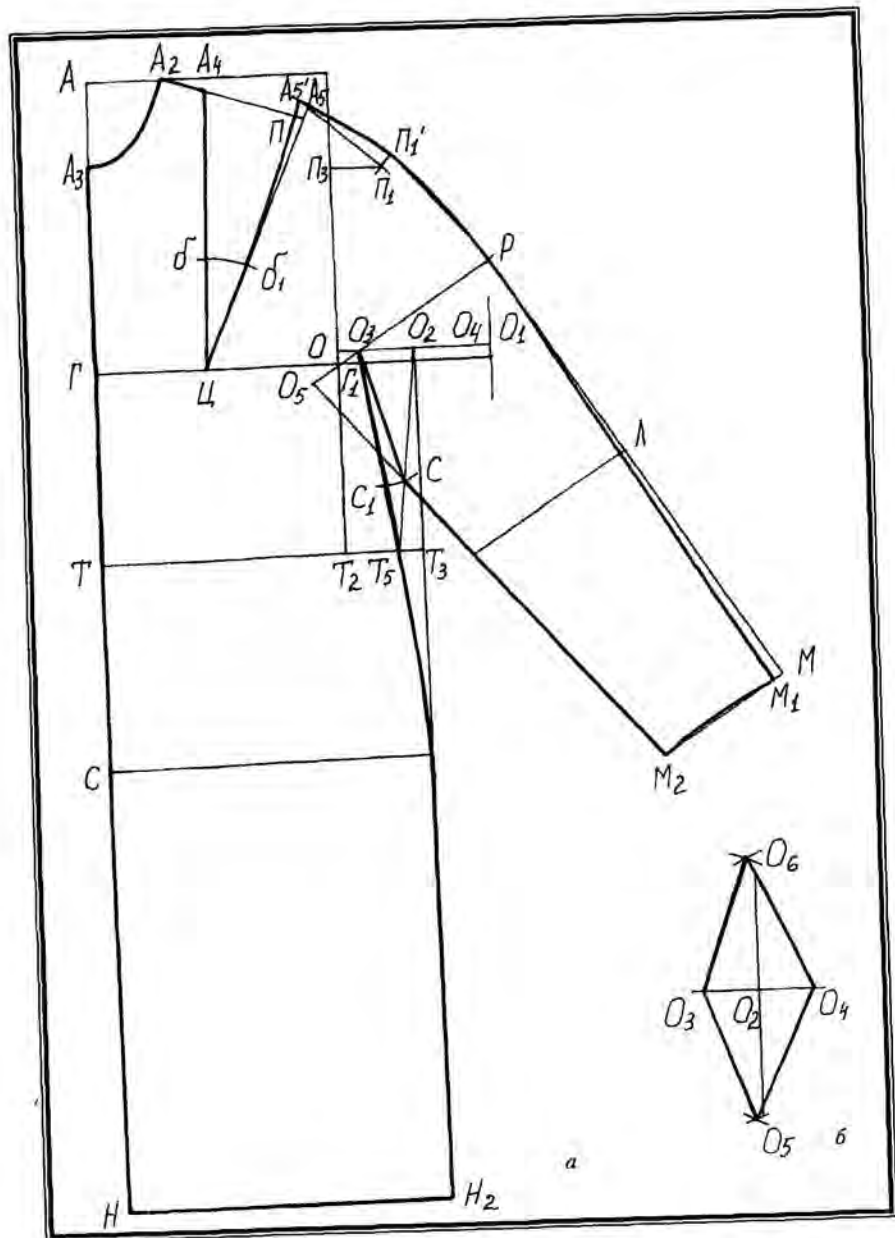


Рис. 135

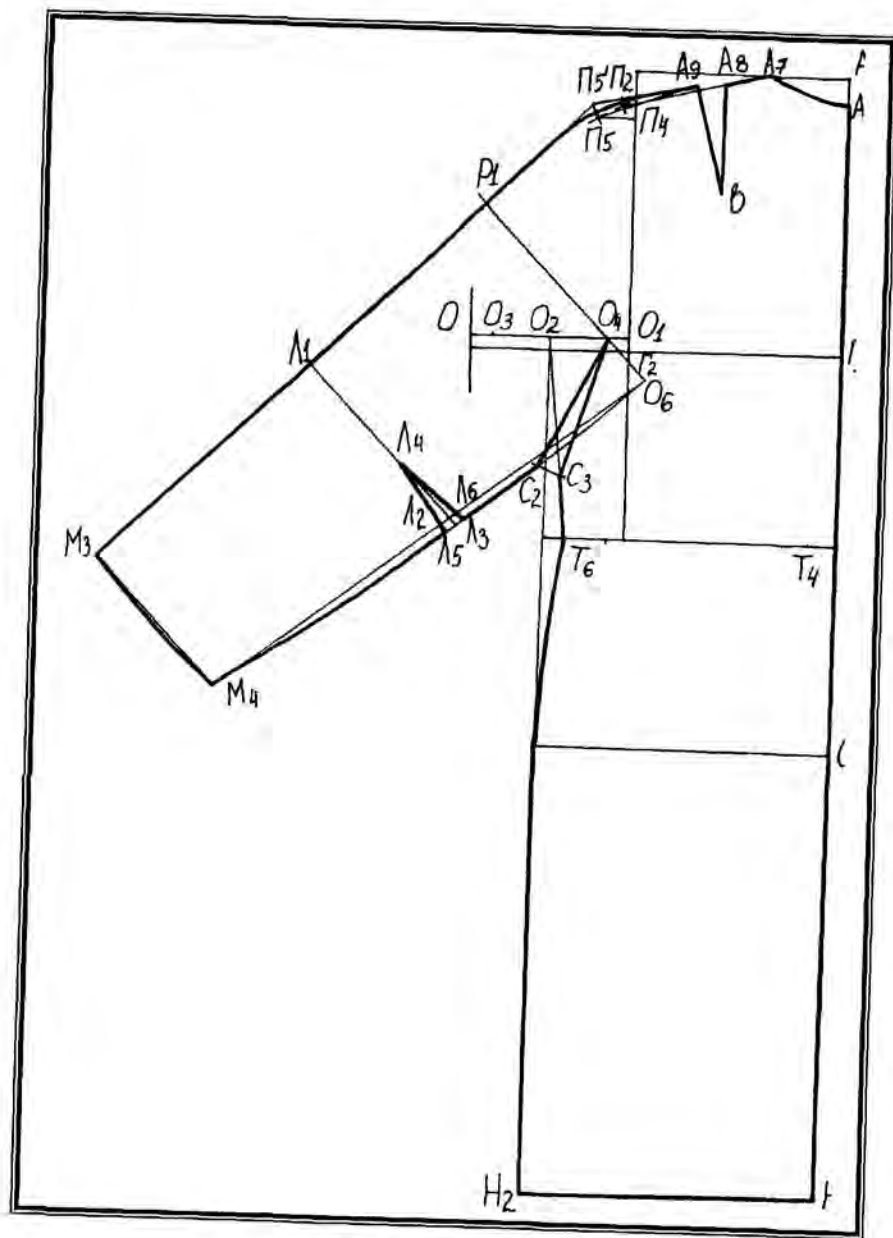


Рис. 136

4. Визначаємо положення лінії ліктя:

$M_3L_1 = ML$  (з пілочки).

5. Визначаємо, яким має бути завширшки рукав внизу. Під прямим кутом до лінії  $M_3L_1$  проводимо перпендикуляр, на якому відкладаємо ширину рукава внизу:

$M_3M_4 = Ш \text{ р. вн.} + 1,0 \text{ см.}$

6. Низ рукава оформлюємо ледь опуклою лінією.

7. Оформлюємо нижній зріз рукава. Точку  $M_4$  з'єднуємо з точкою  $O_6$ .

Точку перетину відрізка  $M_4O_6$  з лінією ліктя позначаємо точкою  $L_2$ :

$L_2L_3 = 1,5-2,0 \text{ см.}$

8. На лінії ліктя будуємо виточку:

$L_3L_4 = 7-8 \text{ см.}$

$L_5L_6 = 2,0 \text{ см.}$

$L_3L_5 = L_3L_6$ .

Точку  $L_5$  з'єднуємо з точкою  $M_4$  і точку  $L_6$  з точкою  $O_6$ .

9. Визначаємо положення підрізу рукава. Перетин лінії  $L_6O_6$  з бічним зрізом позначаємо точкою  $C_2$ . Точку  $C_2$  з'єднуємо з точкою  $O_4$ .  $C_2O_4$  – лінія підрізу рукава

10. Підріз спинки дорівнює:  $T_6C_3 = T_5C_1$  (з пілочки). Точку  $C_3$  з'єднуємо з точкою  $O_4$ .  $C_3O_4$  – лінія підрізу спинки.

### Побудова ластовиці

Побудову креслення ластовиці зображено на рис. 135б. Проводимо дві взаємно перпендикулярні лінії і на їх перетині ставимо точку  $O_2$ .

Визначаємо ширину ластовиці:

$O_2O_3 = O_2O_4$  (з основи пройми).

З точок  $O_3$  і  $O_4$  як із центра проводимо дуги, які дорівнюють відріzkам:

$\cup O_3O_6 = O_3C$  (з пілочки);

$\cup O_4O_6 = O_3C_2$  (зі спинки);

$\cup O_3O_5 = O_3C_1$  (з пілочки);

$\cup O_4O_5 = O_4C_3$  (зі спинки).

#### 5.4. Особливості побудови креслення жакета з суцільнокрійними рукавами і відрізним бочком

Модель жакета із суцільнокрійними рукавами і відрізним бочком зображено на рис. 137. Розглянемо побудову такого жакета розміром 164–96–104 на рис. 138.

*Прибавки:*

Пшг1 = 0–0,3 см

Пшс = 0,5–1,0 см

Поп (рукав) = 20,0–22,0 см

Поп (пройма) = 8,0 см

Креслення жакета будують за розрахунками для побудови виробу з суцільнокрійними рукавами і ластовицею, що переходить у відрізнний бочок, з відповідними змінами (див. рис. 138).

#### Креслення пілочки

1. Зменшуємо розхил нагрудної виточки у плечовій частині на 1,0–1,5 см і зводимо її нанівець у точку б<sub>1</sub>;  $A_5A_5' = 1,0$  см.

2. Плечову точку  $\Pi_1'$  переміщуємо в точку  $\Pi_1''$ .

3. Положення лінії пройми дорівнює:

$\Gamma_1O = 2,0$  см.

4. Додаткове поглиблення пройми дорівнює:

$OO_2 = 4-5$  см;  $OO_2 = 4,0$  см.

5. Положення бічного зрізу на лінії глибини пройми має бути:

$O_2O_4 = O_3O_4 = \frac{O_2O_3}{2}$ .

6. Оформлюємо пройму пілочки. Для цього з точки  $O_2$  проводимо бісектрису кута  $O_2O_{21}$ :

$O_2O_{21} = 2,0-2,5$  см.

Лінію пройми оформлюємо через точки  $O$ ,  $O_{21}$ ,  $O_4$  плавною ввігнутою лінією.

7. Окат має бути заввишки:

$\cup \Pi_1''P = \text{Вок} - 1,0$  (на відтягування);

$\cup \text{Вок} = \text{Вд} - 1,5-2,0$  см.

8. Обчислюємо, яким має бути рукав завширшки:

$\cup OP = \frac{(Op + Поп) - OO_1}{2} - 1,0$  см.

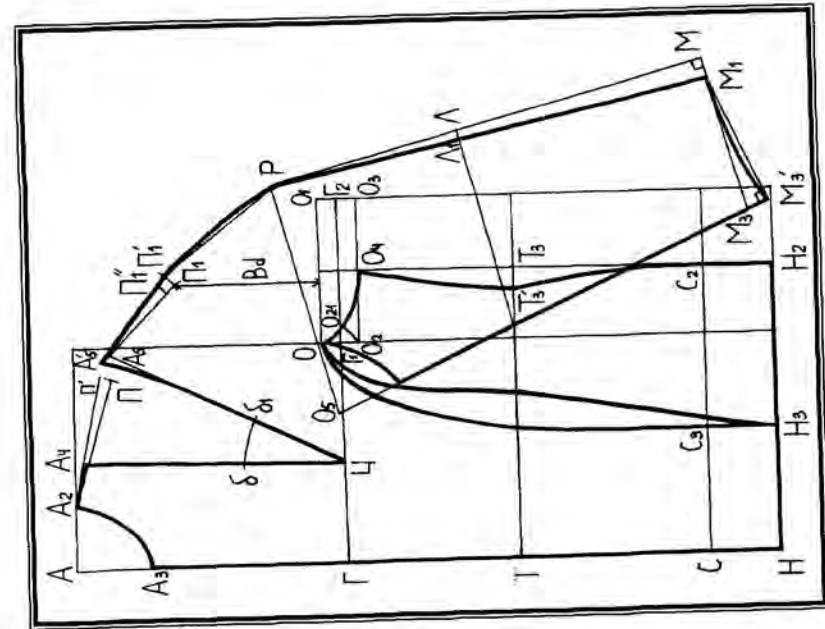


Рис. 138

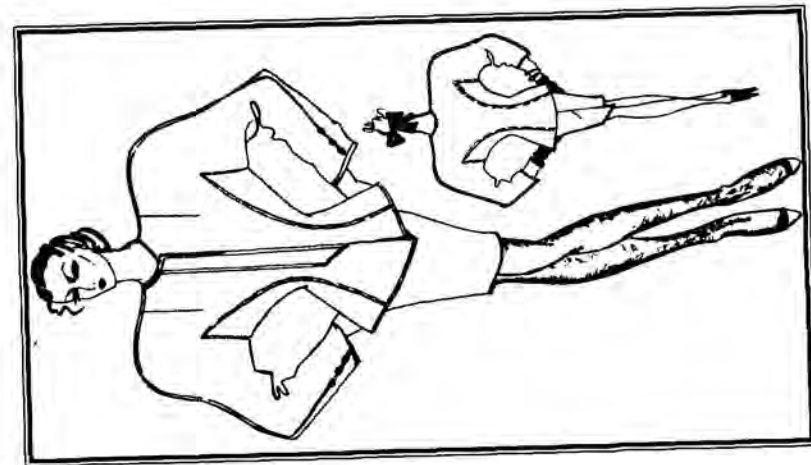


Рис. 137

9. Визначаємо підріз рукава:  $OO_5 = O_2O_4$ .  
 З точки  $O$  як з центра радіусом  $OO_4$  робимо засічку на пряму  $M_3O_5$ . Точку перетину позначаємо точкою  $O_6$ .

$\cup OO_6 = OO_4$  (виміряти по ввігнутий).

10. Оформлюємо рельєф пілочки і бочка:

$TT_1 = 12,0$  см;

$CC_3 = 12,5-13$  см;

$T_1T_2 = 3,5-4,0$  см;

$T_1T_2 = 3,0$  см;

$T_3T_3' = 3,5-4,0$  см.

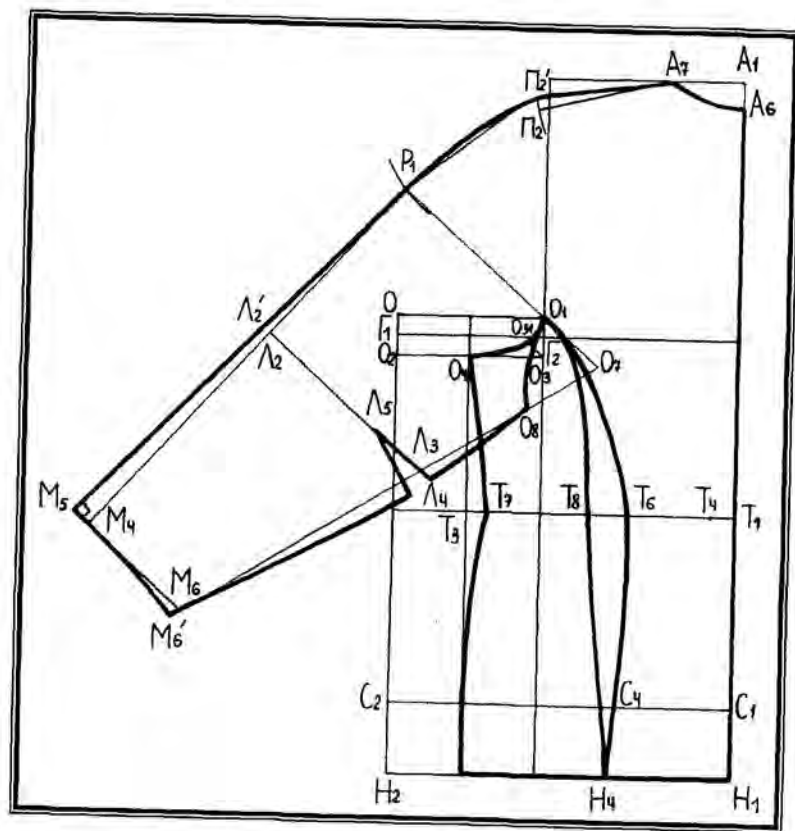


Рис. 139

11. Відведення верхнього зрізу рукава дорівнює:

$MM_1 = 2,0$  см.

З точки  $M_1$  до лінії верхнього зрізу будуємо перпендикуляр і отримуємо точку  $M_3'$ . Точку  $M_3'$  з'єднуємо з точкою  $O_6$ . Побудову креслення спинки розглянемо на рис. 139.

### Побудова спинки

1. Оформлюємо пройму спинки:

$O_3O_{31} = 2,5-3,0$  см.

Лінію пройми оформлюємо через точки  $O_1, O_{31}, O_4$ .

2. Окат має бути заввишки:

$\cup P_2P_1 = \text{Вок}$ .

3. Обчислюємо, яким має бути рукав завширшки:

$\cup O_1P_1 = \frac{(O_{\text{П}} + P_{\text{ОП}}) - OO_1}{2} + 1,0$  см.

4. Визначаємо підріз рукава.

$O_1O_7 = O_3O_4$ .

Для цього з точки  $O_1$  як із центра радіусом  $O_1O_4$  робимо засічку на пряму  $M_6O_7$ . Точку перетину позначаємо точкою  $O_8$ :

$\cup O_1O_8 = O_1O_4$ .

5. Визначаємо положення ліктьової виточки:

$L_3L_4 = 2,0$  см;

$L_4L_5 = 7,0-8,0$  см;

$L_4L_6 = 1,5-2,0$  см.

Вирівнюємо сторони виточки:

$L_4L_6 = L_4L_5$ ;

$M_4M_5 = 2,0$  см.

6. Оформлюємо нижній зріз рукава, поєднуючи точки  $M_6', L_6, L_4, O_8$ .

7. Оформлюємо рельєф:

$T_1T_6 = 10,5$  см;

$C_1C_4 = 11,5$  см.

8. Оформлюємо бочок:

$T_3T_7 = 3,5-4,0$  см;

$T_6T_8 = 3,0$  см.



## 5.6. Конструювання виробів покрою кімоно з коротким рукавом

Модель виробу покрою кімоно з коротким рукавом зображено на рис. 140. Конструювання виробів покрою кімоно з коротким рукавом виконуємо на основі



Рис. 140

вшивного рукава з відповідними змінами. Побудову пілочки зображено на рис. 141а.

### Побудова пілочки

1. Якщо нагрудна виточка відсутня, то плечову точку переміщуємо в нове положення, без урахування виточки, одержуємо точку  $\Pi$ .

2. Підйом плечового зрізу на плечову накладку дорівнює:

$$\Pi\Pi' = 2,0 \text{ см.}$$

3. Довжина рукава:

$$\Pi'M = Др = 16 \text{ см.}$$

4. Додаткове поглиблення пройми дорівнює:  $OO_1 = 3 \text{ см.}$

5. З точки  $O_1$  проводимо перпендикуляр до бічного зрізу, на якому відкладаємо ширину рукава під проймою:

$$\cup O_1O_2 = 3 \text{ см.}$$

6. З точки  $O_1$  проводимо бісектрису кута:

$$O_1O_3 = 1,5 \text{ см.}$$

Оформлюємо бічний зріз пілочки через точки  $T_2, O_3, O_2$ .

7. Опускаємо верхній зріз рукава:

$$MM_1 = 0,5-1 \text{ см}$$

і оформлюємо низ рукава через точки  $M_1, M_3, O_2$ .

$$\cup M_2M_3 = 0,5 \text{ см.}$$

Побудову спинки розглянемо за рис. 141б.

### Побудова спинки

1. Для забезпечення балансу і посадки виробу покрою кімоно з коротким рукавом плечовий зріз спинки в точках  $A_7$  і  $\Pi_2$  піднімаємо на  $0,7-1 \text{ см.}$  Новоутворені точки –  $A_8$  і  $\Pi_2'$ .

2. Підйом плечового зрізу на плечову накладку дорівнює:  $\Pi_2\Pi_3 = \Pi\Pi'$ .

3. Рукав має бути завдовжки:  $\Pi_3M_4 = \Pi'M$ .

Додатково поглиблюємо пройму:  $O_4O_5 = OO_1$ .

4. З точки  $O_5$  проводимо перпендикуляр до бічного зрізу, на якому відкладаємо ширину рукава під проймою:

$$\perp O_5O_6 = O_1O_2.$$

5. З точки  $O_5$  проводимо бісектрису кута:

$$O_5O_7 = 1,5 \text{ см.}$$

Оформлюємо бічний зріз спинки через точки  $T_3, O_7, O_6$ .

6. Опускаємо верхній зріз рукава:

$$M_4M_5 = 0,5-1 \text{ см.}$$

7. Оформлюємо нижній зріз рукава, з'єднуючи точки  $M_5$  і  $O_6$ .  
Перевіряємо, який став рукав завширшки:

$$\Sigma = M_1O_2 + M_5O_6 = Оп + Поп.$$

Якщо сума є більшою, то ширину рукава зменшуємо у точках  $M_1$  і  $M_5$ . Якщо не вистачає, то в точках  $M_1$  і  $M_5$  додаємо необхідну величину.

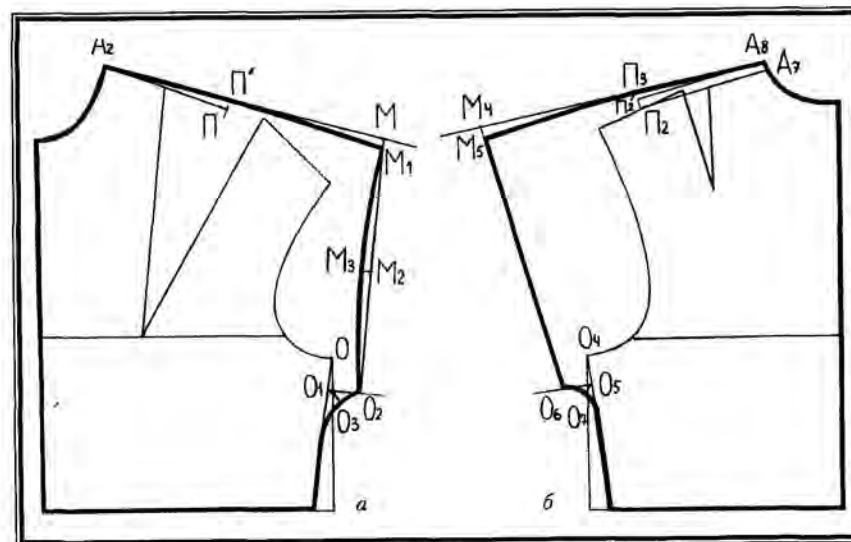


Рис. 141

### 5.7. Конструювання жіночого напівпальта покрою кімоно

Модель жіночого напівпальта покрою кімоно розглянемо на рис. 142. Розглянемо особливості конструювання моделі з розміром 164-96-108.

*Прибавки:*

$Пг = 12,0$  см;

$Пшг_1 = 0,5$  см;

$Пшс = 1,0-3,0$  см;

$Пш. гор. = 1,5$  см.



Рис. 142

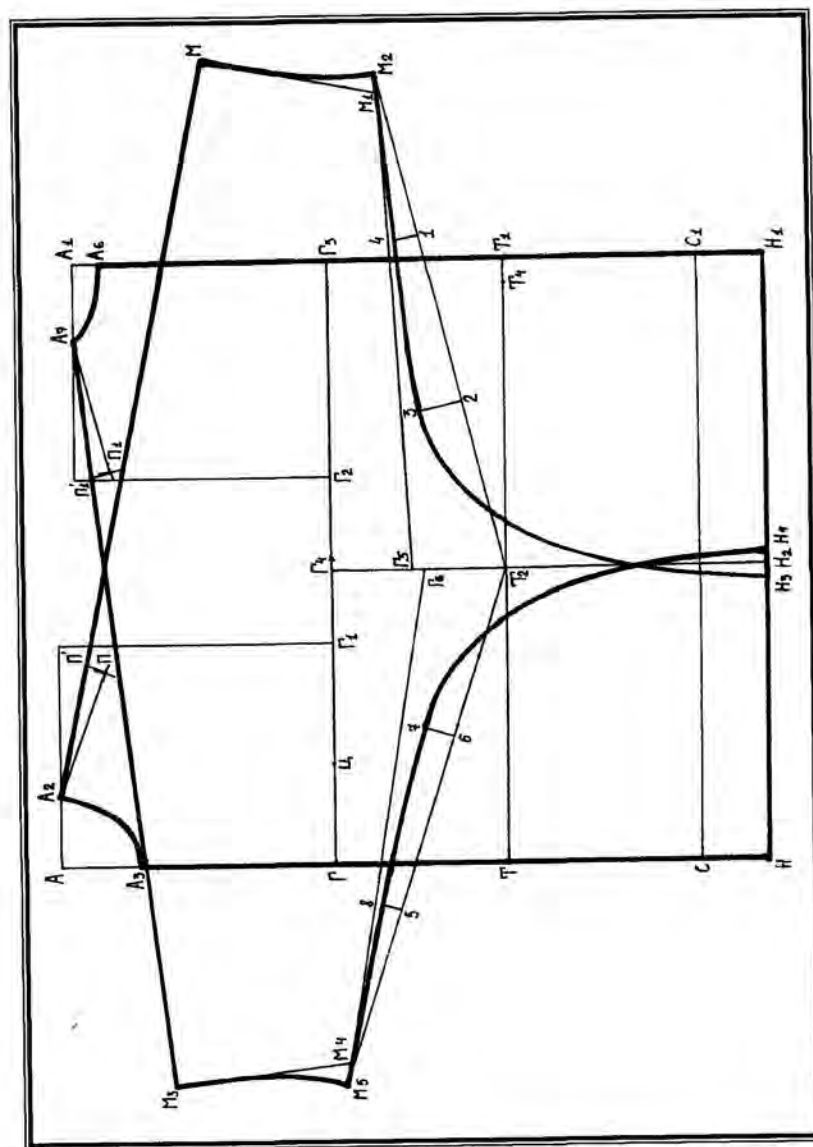


Рис. 143

### Побудова базисної сітки

1. Визначаємо положення лінії грудей:  $AG = BG = 27$  см та положення лінії талії:  $AT = D_{тпI} = 44,1$  см (рис. 143).

3. Положення лінії стегон дорівнює:  $TC = 19-20$  см.

4. Лінія низу дорівнює:  $TH = D_c = 36$  см.

5. Визначаємо положення центру грудей:  $ГЦ = Цг = 10$  см.

6. Обчислюємо, якою має бути завширшки пілочка по лінії грудей:

$$ГГ_1 = Шг_1 + Пшг_1 = 21,5 + 0,5 = 22 \text{ см.}$$

7. Обчислюємо, якою має бути завширшки пройма:

$$Г_1Г_2 = (Cг + Пг) - (Шг_1 + Пшг_1 + Шс + Пшс) = (48 + 12) - (21,5 + 0,5 + 18,3 + 3) = 16,7 \text{ см.}$$

8. Спинка має бути завширшки:

$$Г_2Г_3 = Шс + Пшс = 18,3 + 3 = 21,3 \text{ см.}$$

9. Оскільки немає нагрудної виточки, для збереження балансу виробу мірки  $D_{тс}$ ,  $D_{тс I}$ ,  $Впкс$  зменшуємо на 0,5 см:

$$Т_1А_1 = D_{тс I} - 0,5 = 42,9 - 0,5 = 42,4 \text{ см.}$$

### Побудова пілочки та передньої частини рукава

1. Обчислюємо, якою має бути завширшки горловина:

$$AA_2 = \frac{Сш}{3} + Пш.гор. = \frac{18,2}{3} + 1,5 = 7,6 \text{ см.}$$

2. Визначаємо, якою має бути горловина завглибшки:

$$AA_3 = AA_2 + 1 = 7,6 + 1 = 8,6 \text{ см.}$$

3. Побудову плечового зрізу виконуємо методом двох засічок. Точка П знаходиться на перетині двох засічок:

$$\bigcirc A_2П = Шп = 13,3 \text{ см та}$$

$$\bigcirc ЦП = Впкп = 24,5 \text{ см.}$$

4. Підйом плечового зрізу на плечову накладку дорівнює:  $ПП' = 2$  см. Рукав будуємо на продовженні плечового зрізу.

5. Визначаємо, яким має бути рукав завдовжки:

$$П'M = D_p = 61 \text{ см.}$$

6. Обчислюємо, яким має бути рукав завширшки:

$$MM_1 = \frac{O_{кул.}}{2} + 3 = \frac{24}{2} + 3 = 15 \text{ см.}$$

7. Бічний зріз зміщуємо на 1 см від середини у бік пілочки.

8. Визначаємо глибину пройми:

$$Г_4Г_5 = \frac{Г_1Г_2}{2} = \frac{16,7}{2} = 8,3 \text{ см.}$$

Точку  $Г_5$  з'єднуємо з точкою  $М_1$ .

Відрізок  $Г_5М_1$  продовжуємо праворуч:  $М_1М_2 = 2,0$  см.

9. Щоб оформити нижній зріз рукава, потрібно побудувати допоміжні точки. Відрізок  $Г_5М_2$  ділимо на три частини і позначаємо точками 1 і 2.

3 точок 1 і 2 будуємо перпендикулярно і позначаємо ці точки як 4 та 3.

$$\perp 1-4 = 5 \text{ см;}$$

$$\perp 2-3 = 2,5 \text{ см.}$$

Оформлюємо нижній зріз рукава через точки  $Н_3$ , 3, 4,  $М_1$ ,  $М_2$ . Зріз низу рукава оформлюємо через точки  $М$ ,  $М_2$ .

### Побудова спинки та ліктьової частини рукава

1. Обчислюємо, якою має бути горловина завглибшки:

$$Т_1А_6 = D_{тс} - 0,5 = 40,3 - 0,5 = 39,8 \text{ см.}$$

2. Визначаємо, якою має бути горловина завширшки:

$$А_1А_7 = AA_2 + 0,5 = 8,1 \text{ см.}$$

3. Величина прогину по лінії талії дорівнює:  $Т_1Т_4 = 2,5$  см.

4. Плечовий зріз будуємо методом двох засічок. Точка  $П_1$  знаходиться на перетині двох засічок:

$$\bigcirc A_7П_1 = Шп + 1 = 13,3 + 1 = 14,3 \text{ см та}$$

$$\bigcirc Т_4П_1 = Впкс - 0,5 = 43,9 - 0,5 = 43,4 \text{ см.}$$

1,0 см додаємо на посадку по плечовому зрізу спинки.

5. Підйом плечового зрізу на плечову накладку дорівнює:

$$П_1П_1' = ПП' = 2 \text{ см.}$$

6. Продовжуємо плечовий зріз і на ньому будуємо верхній зріз рукава.

7. Визначаємо, яким має бути рукав завдовжки:

$$П_1'M = D_p + 1 = 61 + 1 = 62 \text{ см.}$$

8. Обчислюємо, яким має бути рукав завширшки внизу:

$$М_3М_4 = MM_1 + 1 = 15 + 1 = 16 \text{ см.}$$

9. Обчислюємо, якою має бути пройма завглибшки:

$$\Gamma_4 \Gamma_6 = \frac{\Gamma_1 \Gamma_2}{2} + 1,5 - 2,0 \text{ см.}$$

Точки  $\Gamma_6$  і  $M_4$  з'єднуємо і продовжуємо лінію ліворуч:  
 $M_4 M_5 = 2,0$  см.

10. Для оформлення нижнього зрізу рукава будуємо допоміжні точки. Відрізок  $\Gamma_6 M_5$  ділимо на три частини і ставимо точки 5 і 6.

З точок 5 і 6 будуємо перпендикуляри, на яких відкладаємо відрізки:

$$\perp \text{ точки } 5-8 = 2 \text{ см.}$$

$$\perp \text{ точка } 6-7 = 3,5 \text{ см.}$$

11. Нижній зріз рукава оформляємо через точки  $H_4, 7, 8, M_4, M_5$ .

12. Довжину нижнього зрізу рукава і бічного зрізу спинки вирівнюємо по пілочці.

### 5.8. Конструювання основи сукні покрою кімоно

Модель сукні покрою кімоно подано на рис. 144. Побудову пілочки сукні розміром 164–96–104 розглянемо за рис. 145.

#### Побудова пілочки

1. Визначаємо положення лінії грудей:

$$A\Gamma = B\Gamma - 0,5 \text{ см (для збереження балансу);}$$

$$A\Gamma = 27 - 0,5 = 26,5 \text{ см.}$$

2. Положення лінії талії дорівнює:

$$A\Gamma = D_{тпI} - 0,5 \text{ см;}$$

$$A\Gamma = 44,4 - 0,5 = 43,9 \text{ см.}$$

3. Обчислюємо, якою має бути горловина завширшки:

$$AA_1 = \frac{C_{ш}}{3} + 0,5 \text{ см;}$$

$$AA_1 = \frac{18,2}{3} + 0,5 = 6,6 \text{ см.}$$

4. Обчислюємо, якою має бути горловина завглибшки:

$$AA_2 = AA_1 + 1,0 \text{ см;}$$

$$AA_2 = 6,6 + 1,0 = 7,6 \text{ см.}$$

5. Визначаємо положення центру грудей:

$$\Gamma Ц = Ц\Gamma; \Gamma Ц = 10,0 \text{ см.}$$

6. Визначаємо ширину пілочки по лінії грудей:  
 $\Gamma\Gamma_1 = Ш\Gamma I; \Gamma\Gamma_1 = 21,5 \text{ см.}$

7. Обчислюємо ширину пройми:

$$\Gamma_1 \Gamma_2 = \frac{C\Gamma}{4};$$

$$\Gamma_1 \Gamma_2 = \frac{48}{4} = 12,0 \text{ см.}$$

8. Визначаємо положення розрахункової пройми:

$$\Gamma'O = B\Gamma - 3,0 \text{ см;}$$

$$\Gamma'O = 20,4 - 3 = 17,4 \text{ см.}$$

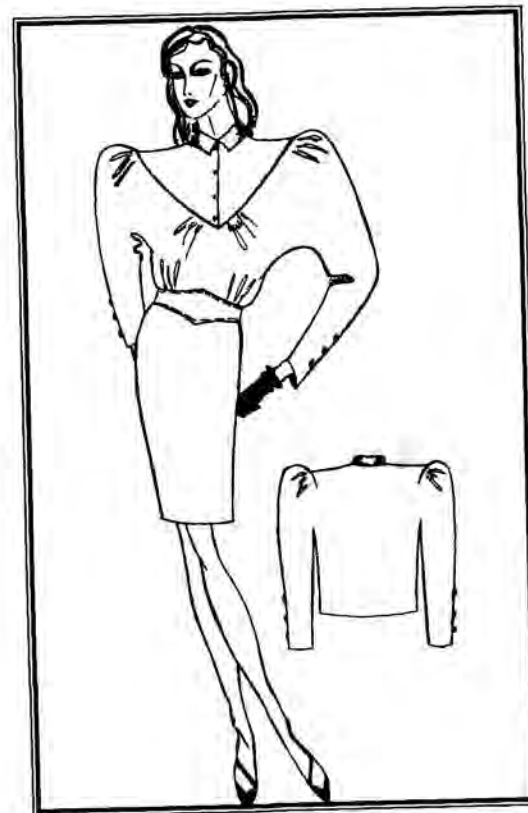


Рис. 144

9. Обчислюємо положення бічного зрізу:

$$OO_2 = \frac{OO_1}{2} - 1,0 \text{ см};$$

$$OO_1 = \frac{11}{2} - 1,0 = 4,5 \text{ см}.$$

10. Будуємо нагрудну виточку пілочки:  $PA_3 = 4-4,5$  см. Точки  $A_3$  і  $A_1$  з'єднуємо з точкою  $\Pi$  і вирівнюємо сторони нагрудної виточки:  $\Pi A_3' = \Pi A_1$ .

11. Визначаємо положення плечової точки методом двох засічок. Точка  $\Pi_1$  знаходиться на перетині двох засічок:

$$\circ A_3' \Pi_1 = \text{Шп та И ЦП} = B\Gamma - 1,5 \text{ см};$$

$$\circ A_3' \Pi_1 = 13,3 \text{ см}; \text{ЦП} = 27 - 1,5 = 25,5 \text{ см}.$$

12. Лінію напрямку рукава будуємо на продовженні лінії галії:  $\Pi_1 M = D\Gamma$ ;  $\Pi_1 M = 61,0$  см.

З точки  $M$  до лінії верхнього зрізу будуємо перпендикуляр, на якому відкладаємо ширину рукава вниз.

13. Обчислюємо ширину рукава внизу:

$$MM_1 = \frac{O_{\text{кул}}}{2} - 1,0 \text{ см};$$

$$MM_1 = \frac{25}{2} - 1,0 = 11,5 \text{ см};$$

$$T_1 T_2 = 2,0 \text{ см}.$$

14. Визначаємо, якою має бути пройма завглибшки:

$$O_2' O_3 = OO_2'.$$

Точки  $O_3$  і  $M_1$  з'єднуємо і одержуємо лінію нижнього зрізу.

Відрізок  $O_3 M_1$  ділимо навпіл і в точці поділу ставимо 1. З точки 1 проводимо перпендикуляр і ставимо точку 2:

$$\perp 1-2 = 1,5 \text{ см}.$$

15. Оформлюємо нижній зріз рукава через точки  $T_2, 2, M_1$ .

### Побудова спинки

1. Визначаємо положення вершини горловини спинки:

$$T_3 A_4 = D_{\text{тс}} I + 0,5 \text{ см (для збереження балансу)};$$

$$T_3 A_4 = 42,9 + 0,5 = 43,4 \text{ см (рис. 146)}.$$

2. Визначаємо, якою має бути горловина завглибшки:

$$T_3 A_5 = D_{\text{тс}}; T_3 A_5 = 40,3 \text{ см}.$$

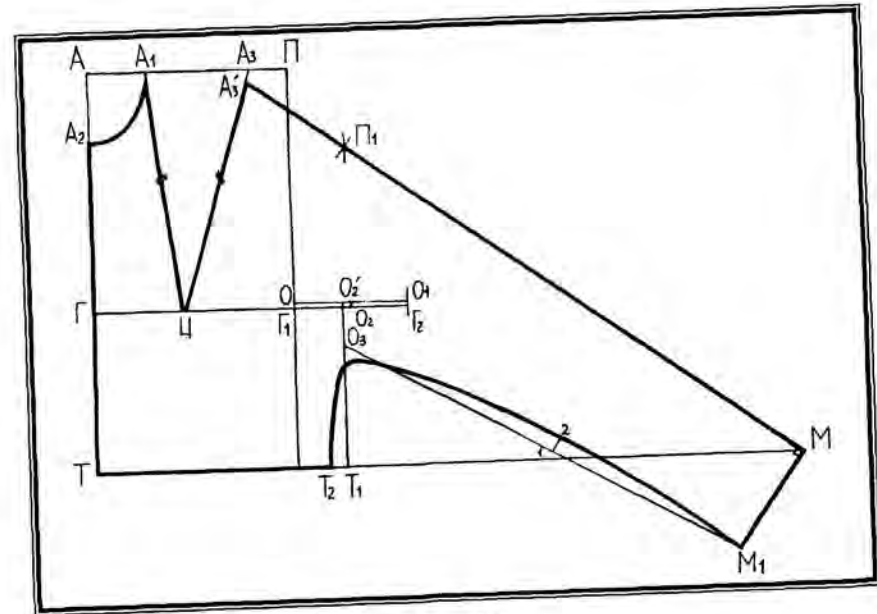


Рис. 145

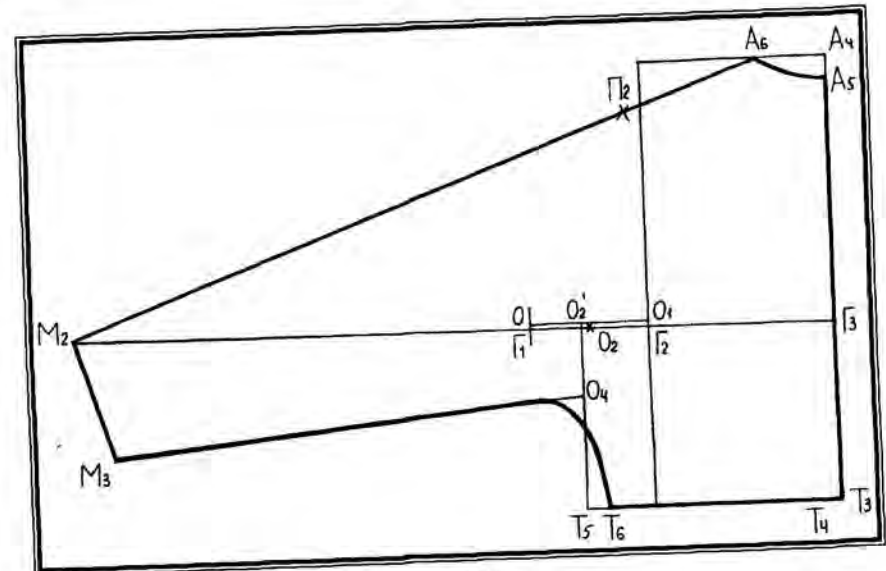


Рис. 146

3. Обчислюємо, якою має бути горловина завширшки:

$$A_4A_6 = AA_1 + 0,5 \text{ см}; A_4A_6 = 6,6 + 0,5 = 7,1 \text{ см.}$$

4. Визначаємо положення плечової точки методом двох засічок. Точка  $\Pi_2$  знаходиться на перетині двох дуг:

$$\cup A_6\Pi_2 = \text{Шп} + 1,0 \text{ (на посадку) та}$$

$$\cup T_4\Pi_2 = \text{Впкс} + 0,5 \text{ см};$$

$$\cup A_6\Pi_2 = 13,3 + 1,0 = 14,3 \text{ см};$$

$$\cup T_4\Pi_2 = 43,9 + 0,5 = 44,4 \text{ см.}$$

5. Лінію напряду літкової частини рукава будуюмо на лінії грудей:  $\Pi_2M_2 = \text{Др}$ ;  $\Pi_2M_2 = 61,0 \text{ см.}$

6. Визначаємо, якою має бути пройма завглибшки:

$$O_2'O_4 = O_1O_2 + 1,0 \text{ см.}$$

7. Обчислюємо, де має розташовуватися бічний зріз:

$$O_1O_2' = OO_1 + 1,0 \text{ см};$$

$$O_1O_2' = 6,0 + 1,0 = 7,0 \text{ см.}$$

8. Обчислюємо, яким має бути завширшки рукав внизу:

$$M_2M_3 = MM_1 + 1,0 \text{ см};$$

$$M_2M_3 = 12,5 + 1,0 = 13,5 \text{ см};$$

$$T_3T_6 = T_1T_2.$$

Оформлюємо нижній зріз літкової частини рукава через точки  $T_6$ ,  $M_3$ .

9. Вирівнюємо нижній зріз літкової частини рукава по пілочці, змінюючи конфігурацію лінії. У разі необхідності продовжуємо нижній зріз літкової частини рукава на 1,0–1,5 см.

### 5.9. Особливості конструювання кімоно прилеглого силуету (спущене плече)

Побудову кімоно прилеглого силуету (спущене плече) виконуємо на основі покрою з вшивними рукавами прилеглого або напівприлеглого силуету (рис. 147) з відповідними змінами.

#### Побудова пілочки

1. Подовжуємо плечовий зріз:  $\Pi_1M = 5-6 \text{ см.}$

2. З точки  $\Gamma_1$  будуюмо бісектрису  $\Gamma_1\Gamma_1' = 3,5 \text{ см.}$

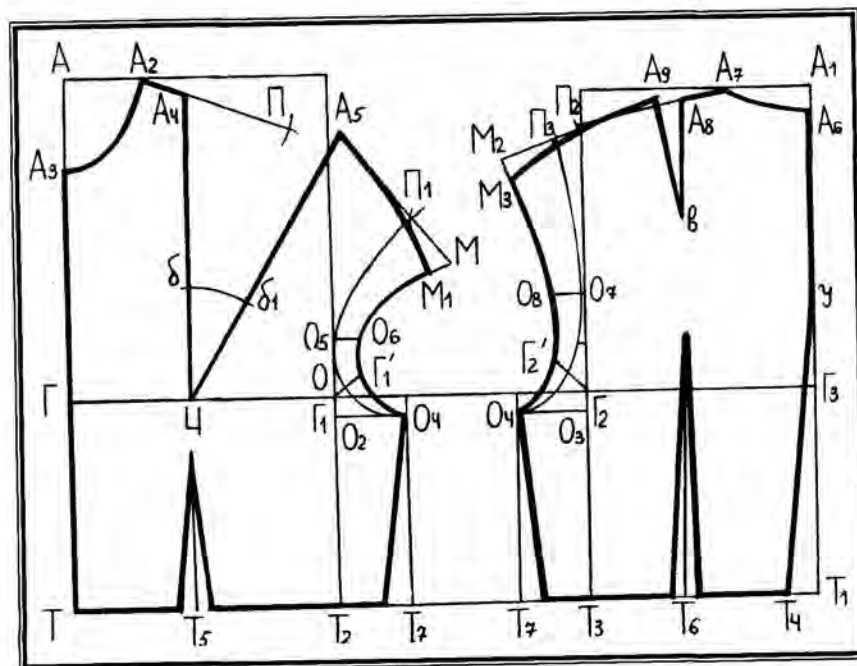


Рис. 147

3. Від контрольної точки  $O_5$  розширюємо пілочку на 2,0 см:  $O_5O_6 = 2,0 \text{ см}$  (стала величина).

4. Оскільки плечова накладка не підкладається, то для облягання плеча лінію плечового зрізу спускаємо на 2 см і оформлюємо її плавно в точку  $M_1$ :  $MM_1 = 2,0 \text{ см.}$

Пройму пілочки оформлюємо через точки  $M_1$ ,  $O_6$ ,  $\Gamma_1'$ ,  $O_4$ .

#### Побудова спинки

1. Подовжуємо плечовий зріз:  $\Pi_3M_2 = 5-6 \text{ см.}$

2. З точки  $\Gamma_2$  будуюмо бісектрису  $\Gamma_2\Gamma_2' = 3,5 \text{ см.}$

3. Від контрольної точки  $O_7$  розширюємо спинку на 3,0 см:  $O_7O_8 = 3,0 \text{ см}$  (стала величина).

4. Оскільки плечова накладка не підкладається, то лінію плечового зрізу плавно спускаємо на 2,0 см в точку  $M_3$ :  $M_2M_3 = 2,0 \text{ см.}$

Пройму спинки оформлюємо через точки  $M_3$ ,  $O_8$ ,  $\Gamma_2'$ ,  $O_4$ .



## Самостійні роботи

Виконайте конструювання виробу із суцільнокрійними рукавами за моделлю, зображеною на рис. 148.



Рис. 148

## Лабораторно-практична робота № 8

**Тема:** Конструювання плечових виробів із суцільнокрійними рукавами та ластовицями.

**Мета:** Набути практичних навичок у техніці побудови виробів із суцільнокрійними рукавами та ластовицями.

### Порядок виконання роботи

1. Випишіть у зошит мірки за заданим розміром, доберіть прибавки (з табл. на форзаці).
2. Виконайте розрахунки та побудову креслення плечового виробу.
3. Виготовте лекала в М 1:2.
4. Розкроїть макет виробу у М 1:2.
5. Виготовте макет виробу у М 1:2.



### Контрольні запитання до розділу 5

1. Що характерно для виробів з суцільнокрійними рукавами?
2. Назвіть моделі верхнього одягу з суцільнокрійними рукавами.
3. Як впливає кут нахилу верхнього зрізу рукава на його форму?
4. Який зв'язок у оформленні верхнього і нижнього зрізів суцільнокрійного рукава?
5. Як розташовують вершину бічного зрізу у виробках з суцільнокрійними рукавами і ластовицями?
6. Який зв'язок точки підрізу і ширини рукава на рівні цієї точки?
7. Чи впливає ширина рукава внизу на довжину ластовиці рукава?
8. Що таке покрій кімоно? Чим він відрізняється від суцільнокрійних рукавів з ластовицями?
9. Що впливає на об'єм і форму рукава покрою кімоно?
10. Назвіть особливість покрою кімоно у прилеглих силуетах?

### Критерії оцінок

**«Високий рівень».** Якщо учень досконало володіє технікою побудови конструкції, знає і вміє визначати різницю в техніці побудови різновидів виробів з суцільнокрійними рукавами, вміє правильно добирати покрій відповідно до силуету.

**«Достатній рівень».** Якщо учень в основному володіє технікою побудови виробів з суцільнокрійними рукавами та його різновидами, припускаючись при цьому незначних помилок, які легко усунути.

**«Середній рівень».** Якщо учень володіє технікою побудови виробів з суцільнокрійними рукавами, знає різновиди виробів з суцільнокрійними рукавами, але допускає помилки при побудові конструкції, які виправляє за допомогою викладача.

**«Початковий рівень».** Якщо учень оволодів технікою побудови креслень покрою кімоно, а побудову креслень з суцільнокрійними рукавами з ластовицями виконує за допомогою викладача.



## Розділ 6

### Особливості побудови креслень виробів з рукавами реглан

Покрій реглан характеризується тим, що кінці незамкненої пройми розташовуються на лінії горловини спинки і пілочки.

Конструюють пілочку і спинку покрою реглан на кресленні основи спинки і пілочки із вшивним рукавом відповідного силуету. Лінію пройми оформляють плавною кривою.

Рукав покрою реглан може бути одно-, дво і тришовним.

Для точнішого поєднання рукава з проймою двошовні рукава будують на кресленні пілочки та спинки. Одяг покрою реглан дає більшу свободу рухів за незначної посадки рукава. Це забезпечується за рахунок вибору більшої прибавки до  $C_{гIII}$ ,  $O_{п}$ , більшим поглибленням пройми. Плечова виточка переводиться в лінію пройми.

Вироби покрою реглан в основному мають прямий силует.

Різновидами покрою реглан є рукава напівреглан, реглан-погон.

#### 6.1. Розрахунок та побудова креслення пальта з рукавом реглан

Розглянемо послідовність побудови креслення пальта з рукавом реглан розміром 164–96–104.

*Прибавки:*

$P_{г} = 8,0$  см;

$P_{шгI} = 0,5$  (не більше);

$P_{шс} = 1,0$  см;

$P_{оп}$  (рукав) = 14,0 см;

$P_{оп}$  (пройма) = 10,0 см.

#### Побудова базисної сітки

Модель пальта з рукавом реглан зображена на рис. 149. Побудову базисної сітки розглянемо на рис. 150.



Рис. 149

1. Визначаємо положення лінії грудей:  $A_{г} = B_{г}$ ;  $A_{г} = 2,0$  см.
2. Лінія талії дорівнює:  $A_{т} = D_{тпI}$ ;  $A_{т} = 44,4$  см.
3. Визначаємо положення лінії стегон:  $T_{с} = 19-20$  см.
4. Лінія низу дорівнює:  $T_{н} = D_{с}$ ;  $T_{н} = 67,0$  см.
5. Визначаємо положення центра грудей:  $Г_{ц} = Ц_{г}$ ;  $Г_{ц} = 10,0$  см.
6. Обчислюємо, якою має бути пілочка завширшки:  
 $Г_{г1} = Ш_{гI} + P_{шгI}$ ;  $Г_{г1} = 21,5 + 0,5 = 22,0$  см.
7. Пройма має бути завширшки:

$$7.1. Г_{г2} = \frac{O_{п} + P_{оп}}{2} - \frac{1}{10} C_{гIII};$$

$$Г_{г2} = \frac{30,3 + 10}{2} - \frac{1}{10} \times 48 = 15,4 \text{ см.}$$



$$7.2. \Gamma_1 \Gamma_2 = (C\Gamma III + П\Gamma) - (Ш\Gamma I + Пш\Gamma I + Шс + Пшс);$$

$$\Gamma_1 \Gamma_2 = (48 + 8) - (21,5 + 0,5 + 18,3 + 1) = 14,7 \text{ см.}$$

Розрахунок ширини пройми можна виконувати за однією з двох формул.

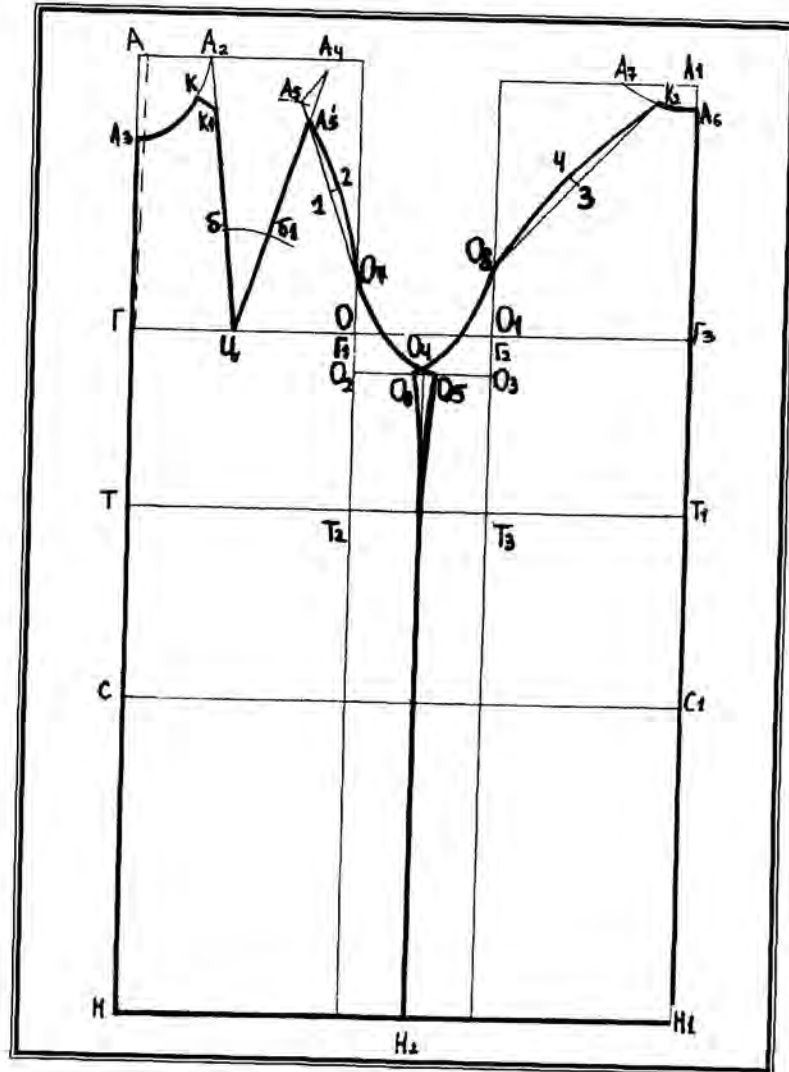


Рис. 150

Після побудови ширини базисної сітки по лінії грудей ( $\Gamma_1 \Gamma_2$ ) необхідно перевірити повну ширину базисної сітки. Базисна сітка в остаточному варіанті має бути завширшки:  $C\Gamma III + П\Gamma$ .

У разі використання формули 7.1, коли базисна сітка ширша за потрібну величину, то необхідно зменшити Поп (пройма).

8. Обчислюємо, якою має бути завширшки спинка:

$$\Gamma_2 \Gamma_3 = Шс + Пшс = 18,3 + 1 = 19,3 \text{ см.}$$

9. Визначаємо положення лінії горловини спинки:

$$T_1 A_1 = D\tau c I; T_1 A_1 = 42,9 \text{ см.}$$

### Побудова пілочки

Побудову пілочки зображено на рис. 150.

1. Визначаємо, якою має бути горловина завширшки:

$$A_0 A_2 = \frac{Cш}{3} + 1 \text{ см; } A_0 A_2 = \frac{18,2}{3} + 1 = 7 \text{ см.}$$

2. Визначаємо, якою має бути горловина завглибшки:

$$AA_3 = AA_2 + 1,0; AA_3 = 7,0 + 1 = 8,0 \text{ см.}$$

3. Відхилення середини переду по лінії горловини дорівнює:

для сутулих статур – 0;

для перегинистих статур – 1–1,5 см;

для нормальних статур – 0,5 см.  $A_3 A_3' = 0,5 \text{ см.}$

4. З'єднуємо точки  $A_2$  і  $Ц$ . З точки  $Ц$  на пряму  $A_2 Ц$  проводимо дугу радіусом  $Ц\Gamma$ :  $Ц\delta = Ц\Gamma$ .

5. Розхил нагрудної виточки дорівнює:

$$b\delta_1 = Ш\Gamma I - Ш\Gamma; b\delta_1 = 21,5 - 17,3 = 4,2 \text{ см.}$$

6. З'єднуємо точки  $Ц$  і  $b_1$ , вирівнюємо сторони виточок:

$$ЦA_4 = A_2 Ц.$$

7. Будуємо плечовий зріз (рис. 151). Точку  $\Pi$  ставимо на перетині двох дуг:

$$\circ A_4 \Pi = Ш\Gamma I \text{ і } \circ Ц\Pi = B\kappa\Pi; \circ A_4 \Pi = 13,3 \text{ см і } \circ Ц\Pi = 24,5 \text{ см.}$$

### Побудова пройми

Побудову пройми також розглянемо за рис. 150.

1. Визначаємо положення лінії розрахункової пройми:

$$T_2 O = B\delta - 3,0 \text{ см; } T_2 O = 20,4 - 3 = 17,4 \text{ см.}$$

Додаткове поглиблення пройми має дорівнювати від 3 до 5 см:

$$OO_2 = 4,0 \text{ см.}$$



6. Рукав має бути завдовжки:  $P_2M = Dp$ ;  $P_2M = 61,0$  см.

7. Визначаємо положення лінії ліктя:

$$P_2L = \frac{Dp}{2} + 4,5 \text{ см}; P_2L = \frac{61}{2} + \frac{4,5}{2} = 35 \text{ см.}$$

З точки М і точки Л проводимо перпендикуляри до лінії верхнього зрізу рукава.

8. Будуємо передній перекаат рукава. Для цього на перетині перпендикулярів з дотичною ставимо точки  $L_1$  і  $M_1$ :

$$L_1L_2 = 1,0 \text{ см};$$

$$M_1M_2 = 2,0 \text{ см.}$$

На перетині лінії розрахункової пройми і дотичної ставимо точку Р. З'єднуємо точки Р,  $L_2$ ,  $M_2$  – це і буде лінія переднього перекаату.

9. Обчислюємо ширину рукава внизу:

$$M_3M_4 = \frac{O_{\text{кул}}}{2} + 2-3 \text{ см}; M_3M_4 = \frac{25}{2} + 3 = 15,5 \text{ см};$$

$$M_2M_3 = \frac{M_2M_4}{2} = M_3M_4 = \frac{15,5}{2} = 7,8 \text{ см.}$$

Лінію низу рукава будуємо по перпендикуляру до лінії переднього перекаату.

Оформлюємо низ рукава через точки  $M_3M_2M_4'$ .

10. Оформлюємо верхній зріз рукава.  $LL_3 = 1 \div 1,5$  см. З'єднуємо точки  $M_4$  і  $L_3$  і проводимо плавну лінію на лінію верхнього зрізу.

Від точки  $L_3$  лінію продовжуємо донизу. На перетині з лінією низу ставимо точку  $M_4'$ .

11. Визначаємо положення вершини нижнього зрізу рукава:

$$O_7O_7' = 1,0 \text{ см.}$$

Проводимо перпендикуляр з точки Р до лінії переднього перекаату. Вимірюємо відрізок  $O_7O_5$  і робимо засічку з точки  $O_7'$  на перпендикуляр, проведений з точки Р:

$$\cup O_7'P_1 = O_7O_5,$$

$O_7O_5$  вимірюємо по ввігнутій лінії.

12. З'єднуємо точки  $P_1$  та  $M_3$  і на перетині з лінією ліктя ставимо точку  $L_4$ .

Позначаємо прогин нижнього зрізу рукава:  $L_4L_5 = 1 \div 1,5$  см. Оформлюємо нижній зріз рукава через точки  $P_1$ ,  $L_5$ ,  $M_3$ .

13. Оформлюємо зріз окату рукава через точки  $A_5'$ , 2,  $O_7'$ ,  $P_1$ .

## Побудова спинки

Побудову спинки зображено на рис. 150.

1. Визначаємо, якою завширшки має бути горловина:

$$A_1A_7 = A_0A_2 + 0,5 \div 1,0 \text{ см.}$$

Якщо спинка широка і плече вузьке, то  $A_1A_7 = AA_2 + 1 \div 2$  см.

$$A_1A_7 = 6,5 + 1 = 7,5 \text{ см.}$$

2. Завглибшки горловина має бути:  $T_1A_6 = Dтс$ ;  $T_1A_6 = 40,3$  см.

3.  $T_1T_4 = 2,5$  см (рис. 152).

4. Будуємо плечовий зріз. Точка  $P_3$  знаходиться на перетині двох дуг:

$$\cup A_7P_3 = Шп \text{ і } \cup T_4P_3 = Впкс;$$

$$\cup A_7P_3 = 13,3 \text{ см і } \cup T_4P_3 = 43,9 \text{ см.}$$

5. Визначаємо положення плечової виточки:

$$A_7A_8 = 4,0 \text{ см.}$$

$A_8A_9 = 2,5$  см – розхил виточки.

$A_8B = 10 \div 12$  см – довжина виточки.

6. Контрольну точку  $O_8$  визначаємо таким чином:

$O_1$  і  $O_8$  дорівнює 7–8 см.

7. Визначаємо положення лінії реглана на горловині спинки:

$$A_7K_2 = A_2K \text{ (з пілочки).}$$

8. З'єднуємо точки  $K_2$  і  $O_8$ . Відрізок  $K_2O_8$  ділимо навпіл – точка 3.

9. З точки 3 відкладаємо по перпендикуляру угору відрізок  $3-4 = 1,0$  см. Оформлюємо зріз пройми через точки  $K_2$ , 4,  $O_8$ ,  $O_6$  плавною лінією.

## Конструювання ліктьової частини рукава

Конструювання ліктьової частини рукава зображено на поданому нижче рис. 152.

1. Переводимо плечову виточку в горловину спинки. Точку  $A_7$  ставимо на перетині двох дуг:

$$\cup BA_7 = BA_7 \text{ і } \cup PA_7 = Шп + 1 = 13,3 \text{ см.}$$

Точку  $K_3$  ставимо також на перетині двох дуг:

$$\cup BK_3 = BK_2 \text{ і } \cup A_7K_3 = A_7K_2.$$

Точки  $A_7$  і  $K_3$  з'єднуємо плавною лінією.

2. Визначаємо лінію напрямку рукава. Для цього з точки  $O_8$  ліворуч проводимо дугу радіусом 4 см. З точки  $A_7$  до дуги про-

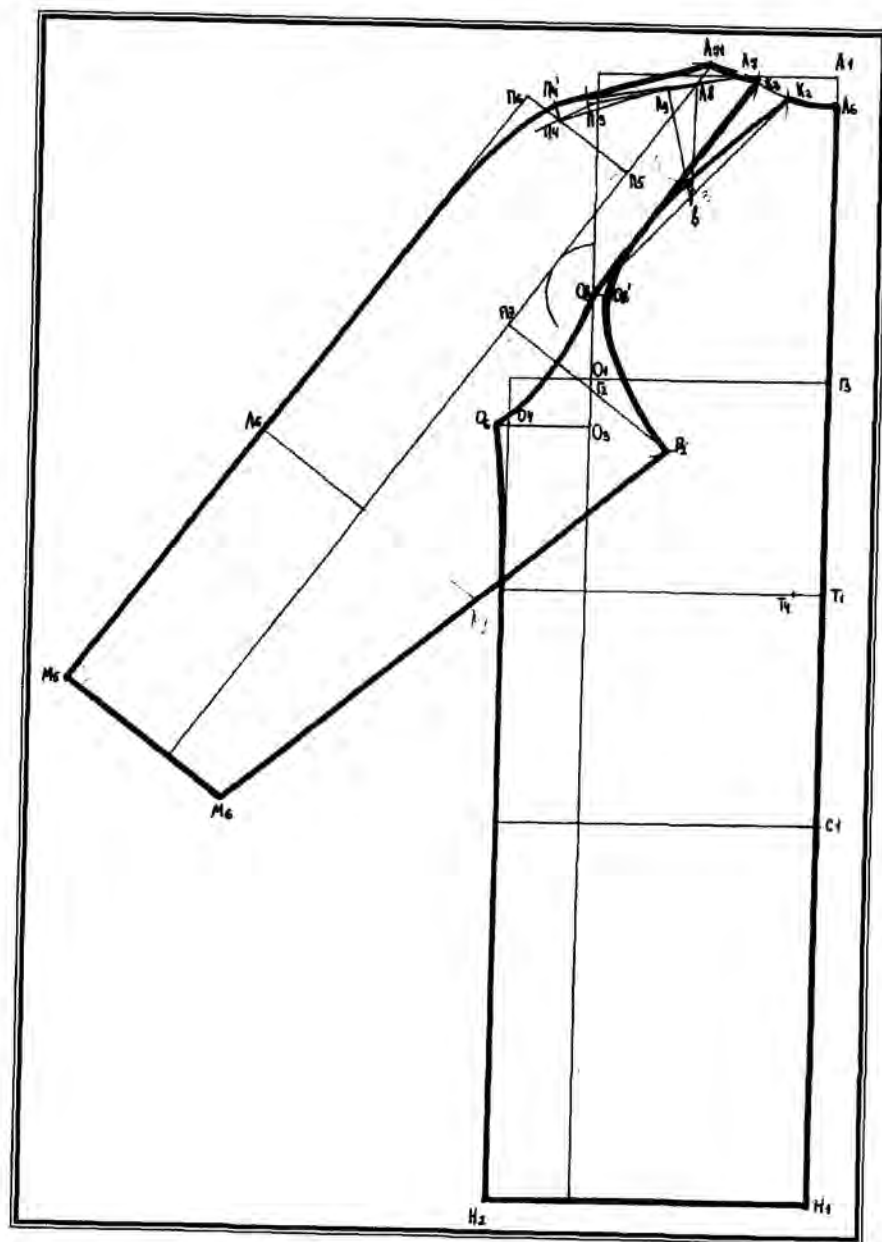


Рис. 152

водимо дотичну. На цю дотичну лінію з точки  $\Pi_4$  опускаємо перпендикуляр, ставимо точку  $\Pi_5$  і продовжуємо його ліворуч.

3. Обчислюємо ширину рукава у плечовій частині:

$$\Pi_5 \Pi_6 = \frac{\text{Ш рук.}}{2};$$

$$\text{Ш рук.} = \frac{\text{Оп} + \text{Поп}}{2}; \text{Ш рук.} = \frac{30,3 + 14}{2} = 22,2 \text{ см.}$$

$$\Pi_5 \Pi_6 = \frac{22,2}{2} = 11,1 \text{ см;}$$

відкладаємо відрізок на перпендикулярі від точки  $\Pi_5$ .

3 точки  $\Pi_6$  проводимо лінію верхнього зрізу рукава перпендикулярно до лінії  $\Pi_5 \Pi_6$ .

4. Визначаємо, яким має бути рукав завдовжки:

$$\Pi_6 M_5 = \text{Др};$$

$$\Pi_6 M_5 = 61,0 \text{ см.}$$

Лінію низу рукава відкладаємо по перпендикуляру до лінії верхнього зрізу ( $\Pi_6 M_5$ ).

5. Визначаємо, яким має бути окат рукава заввишки:

$$\Pi_5 \Pi_7 = \Pi_1 P \text{ (з пілочки).}$$

Лінію окату рукава проводимо перпендикулярно дотичної  $A_7 M_0$ .

6. Будуємо окат рукава:  $O_8 O_8' = 1,0 \text{ см.}$

Для цього з точки  $O_8'$  на перпендикуляр з точки  $\Pi_7$  робимо засічки радіусом, що дорівнює відрізку  $O_8 O_6$ :

$$\cup O_8' P_2 = O_8 O_6$$

Оформлюємо окат ліктьової частини рукава, з'єднуючи точки  $K_3, 4, O_8', P_2$ .

7. Визначаємо, яким має бути завширшки рукав внизу:

$$M_5 M_6 = \frac{O \text{ кул.}}{2} + 2-3 \text{ см;}$$

$$M_5 M_6 = \frac{25}{2} + 3 = 15,5 \text{ см.}$$

З'єднуємо точки  $M_6$  і  $P_2$  і одержуємо лінію нижнього зрізу рукава. Перевіряємо довжину верхніх та нижніх зрізів передньої та ліктьової половинок рукава.

Якщо нижній зріз ліктьової частини рукава довший за нижній зріз передньої частини більше, ніж на 1,0 см, то по лінії ліктя можна запроєктувати ліктьову виточку.



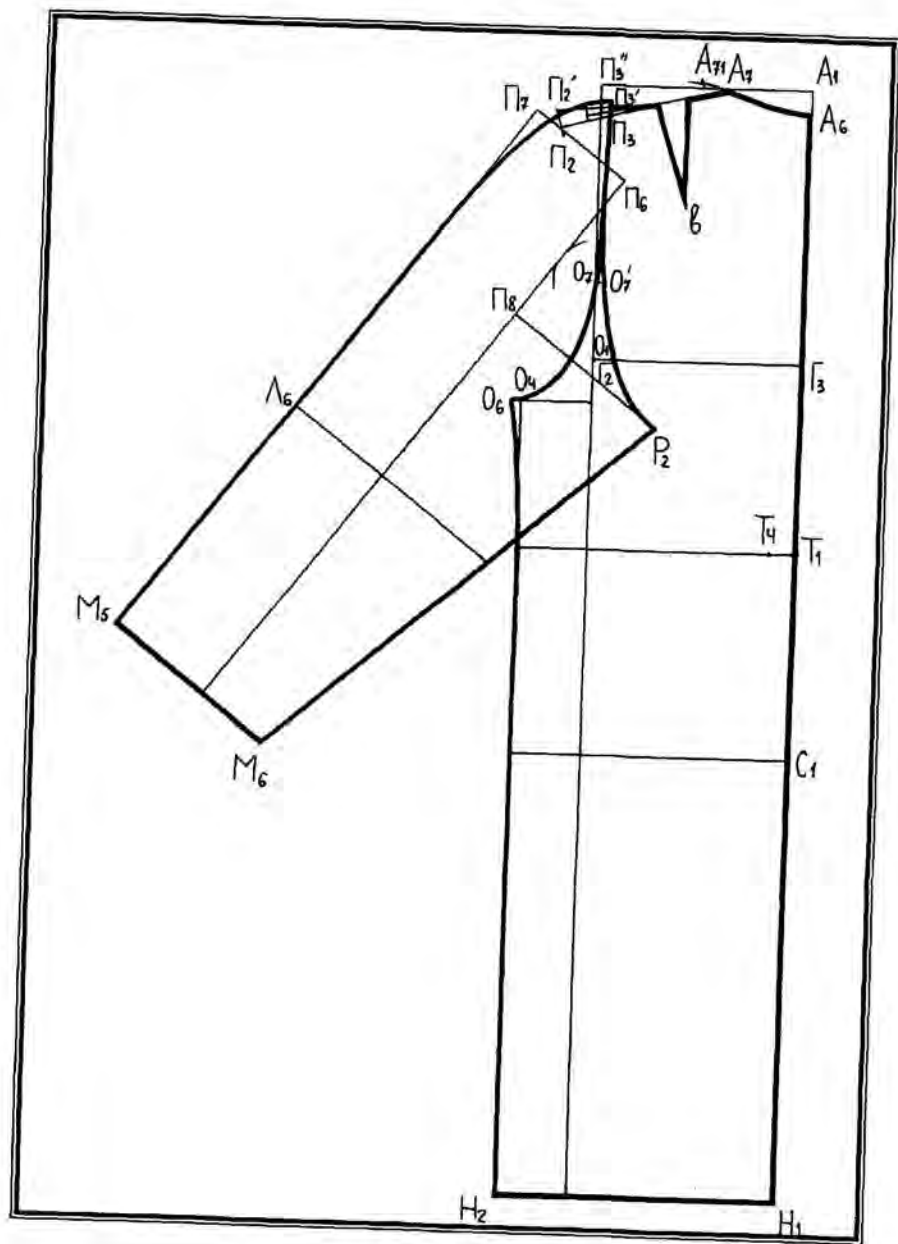


Рис. 155

2. Визначаємо положення лінії пройми на плечовому зрізі:  
 $ПП_1 = 3-5$  см;  $П_1П_1' = 3-5$  см.  
 Оформлюємо пройму пілочки плавною лінією через точки  $П_1', O_2', O_5'$ .
3. Будуємо окат передньої частини рукава.  
 Продовжуємо лінію пройми від точки  $П_1'$  угору і додаємо припуск на посадку рукава:  $0,5-0,7$  см;  $П_1'П_1'' = 0,7$  см.  
 Контрольна точка  $O_2'O_2' = 2,0$  см.  
 З точки  $O_2'$  виконуємо засічку на лінію окату  $\cup O_2'P_1 = O_2O_5'$ .  
 Окат рукава оформлюємо через точки  $П_1'', O_2', P_1'$ .

### Побудова спинки

Побудову спинки основи пальта з рукавом напівреглан розглянемо за рис. 155. Плечову виточку на спинці у разі необхідності залишаємо. Точку  $A_{71}$  будуємо для того, щоб визначити лінію напрямку рукава.

1. Оформлюємо пройму спинки:  
 $П_2П_3 = ПП_1$  (з пілочки);  
 $П_2П_2' = ПП'$  (з пілочки).  
 Оформлюємо пройму спинки плавною лінією, з'єднуючи точки  $П_3', O_7', O_6'$ .
2. Окат ліктьової частини рукава:  
 $П_3'П_3'' = П_1'П_1''$ ;  $O_7'O_7' = 2,0$  см (на посадку);  $\cup O_7'P_2 = O_7O_6'$ .  
 Оформлюємо окат рукава через точки  $П_3'', O_7', P_2'$ .

### 6.3. Особливості конструювання основи пальта з рукавом реглан-погон

Креслення пальта з рукавом реглан-погон (рис. 156) подібне до креслення пальта з рукавом реглан. Відрізняється лише оформлення верхньої частини рукава погоном.

### Побудова пілочки

1. Визначаємо положення лінії погону по горловині та проймі. (рис. 157):  $A_2K = П_1П_2 = 5-6$  см;  $A_3K_2 = A_2K$ .
2. Будуємо погон за закритої нагрудної виточки методом засічок. Точку  $A_5$  ставимо на перетині двох дуг:  
 $\cup ЦA_5 = \cup ЦA_2$ ;  $\cup П_1A_5 = Шп$ ;  $\cup ЦK_2 = \cup ЦK$ ;  $\cup A_5K_2 = \cup A_2K$ .

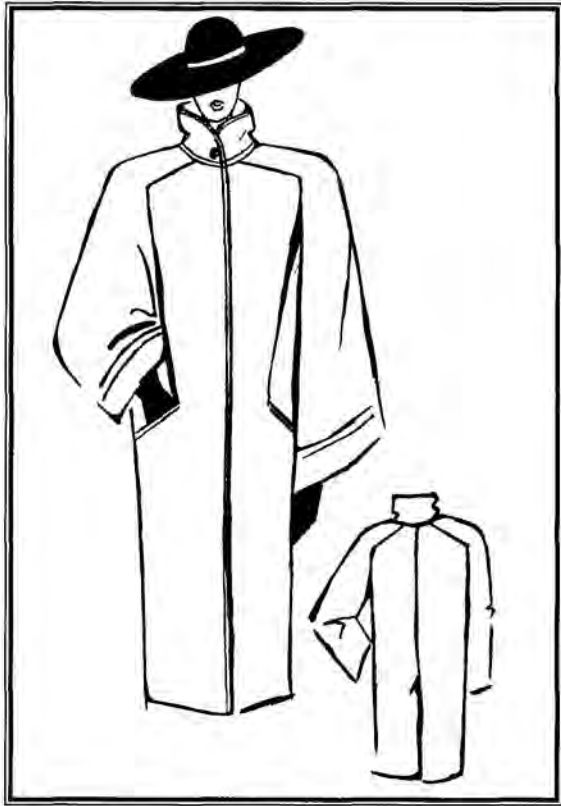


Рис. 156

Точки  $A_3$  і  $K_2$  з'єднуємо ввігнутою лінією і одержуємо лінію горло  
вини; точки  $K_2$  і  $\Pi_2$  також з'єднуємо і одержуємо лінію погону.

3. Підйом на плечову накладку дорівнює:  $\Pi_1\Pi_1' = 1,5-2,0$  см.

З'єднуємо  $A_3$  та  $\Pi_1'$  і одержуємо лінію плечового зрізу.

4. Вирівнюємо сторони виточки:  $\text{Ц}K_1 = \text{Ц}A_4'$ .

Точку  $A_4'$  одержуємо після побудови лінії пройми ( $K_2\Pi_2$ ).

5. Оформлюємо зріз пройми через точки  $K, K_1, A_4', \Pi_2, O_7, O_5$ .

6. Будуємо окат передньої частини рукава (рис. 158). Для цього відкладаємо відрізок  $O_7O_7' = 1,0$  см.

7. Визначаємо, яким має бути рукав завширшки:  $O_7'P_1 = O_7O_5$ .

Оформлюємо зріз окату рукава через точки  $K_2, A_4', \Pi_2, O_7', P_1$ .

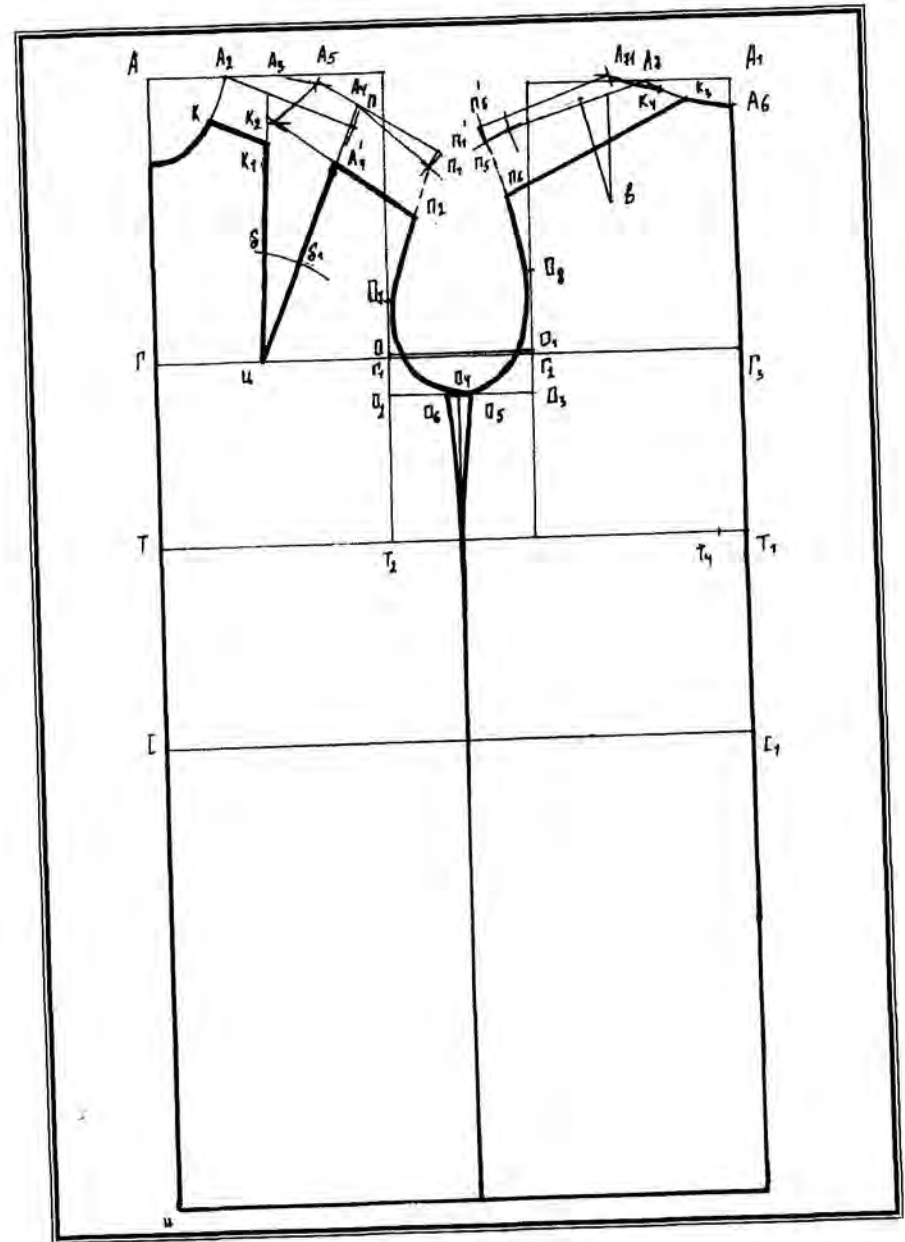


Рис. 157

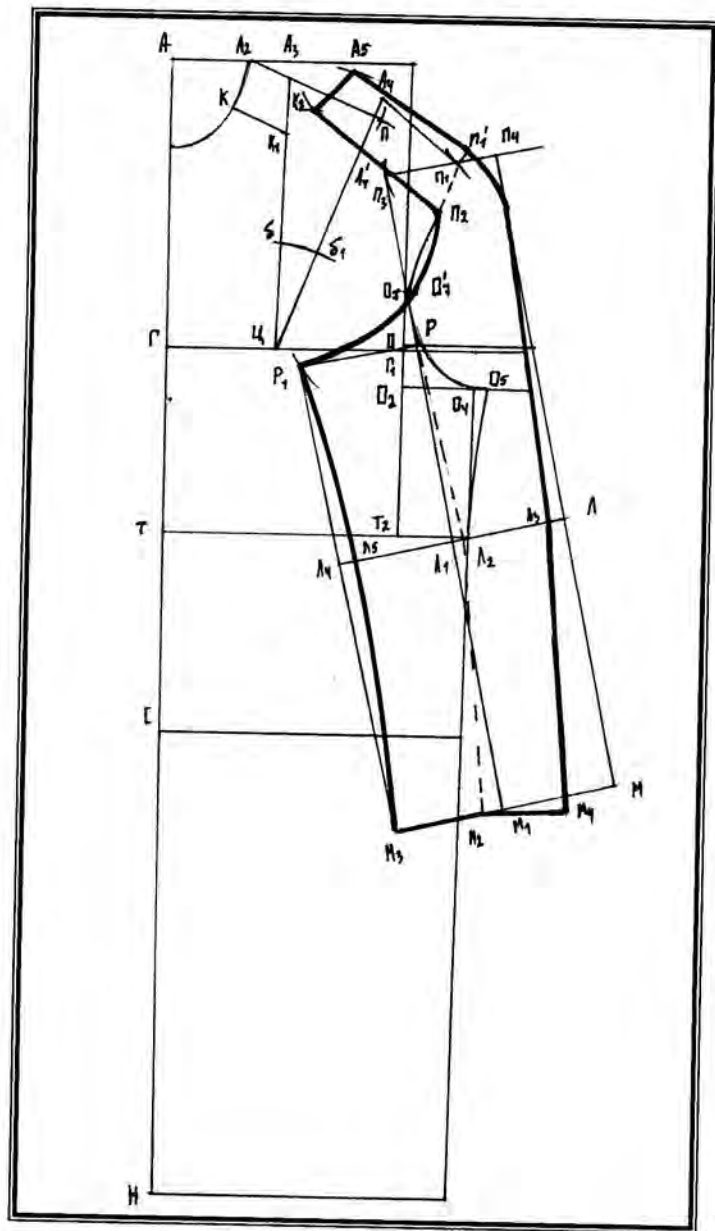


Рис. 158

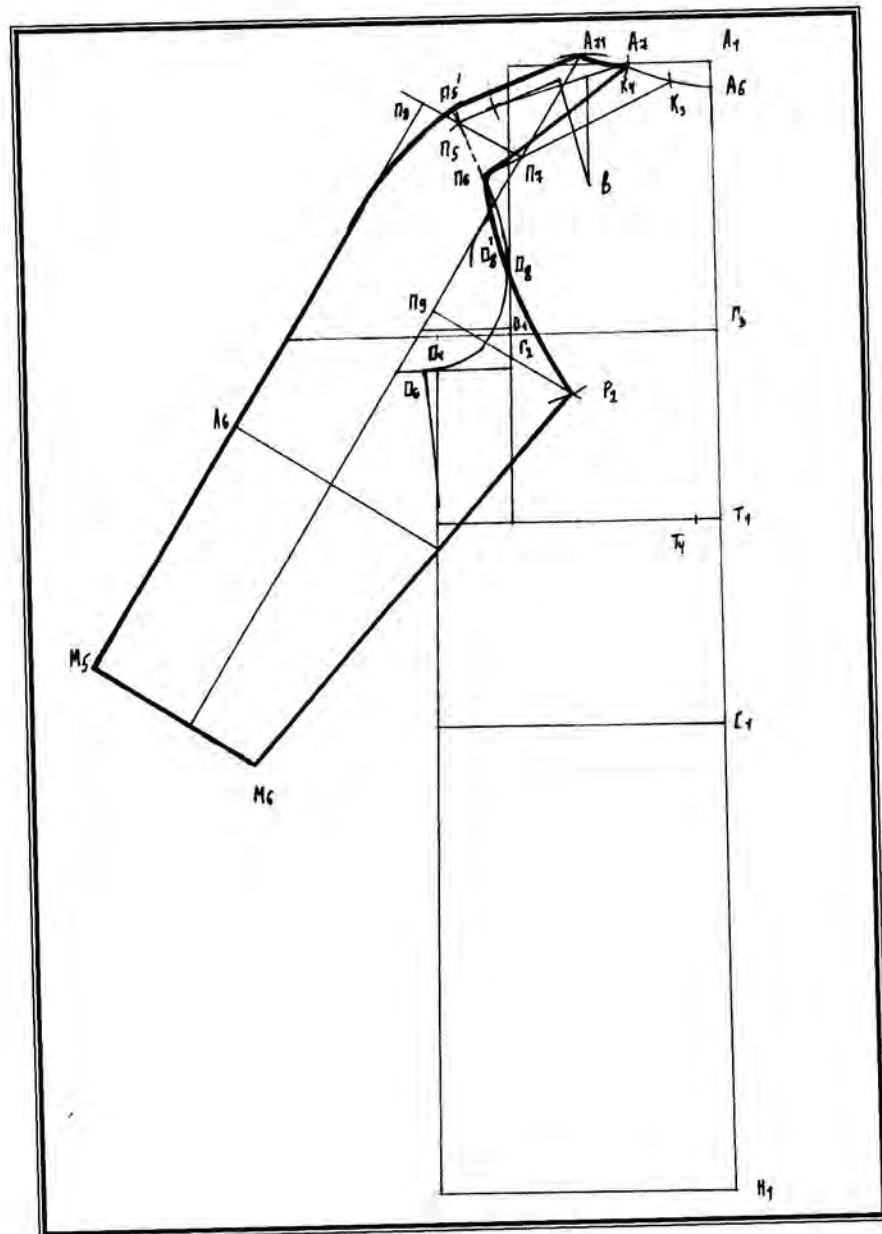


Рис. 159





Рис. 160

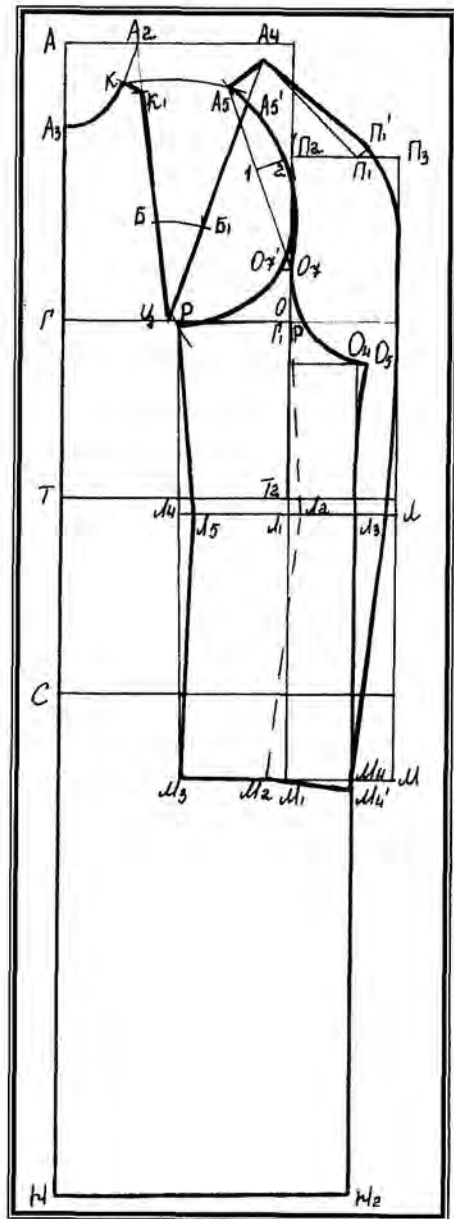


Рис. 161

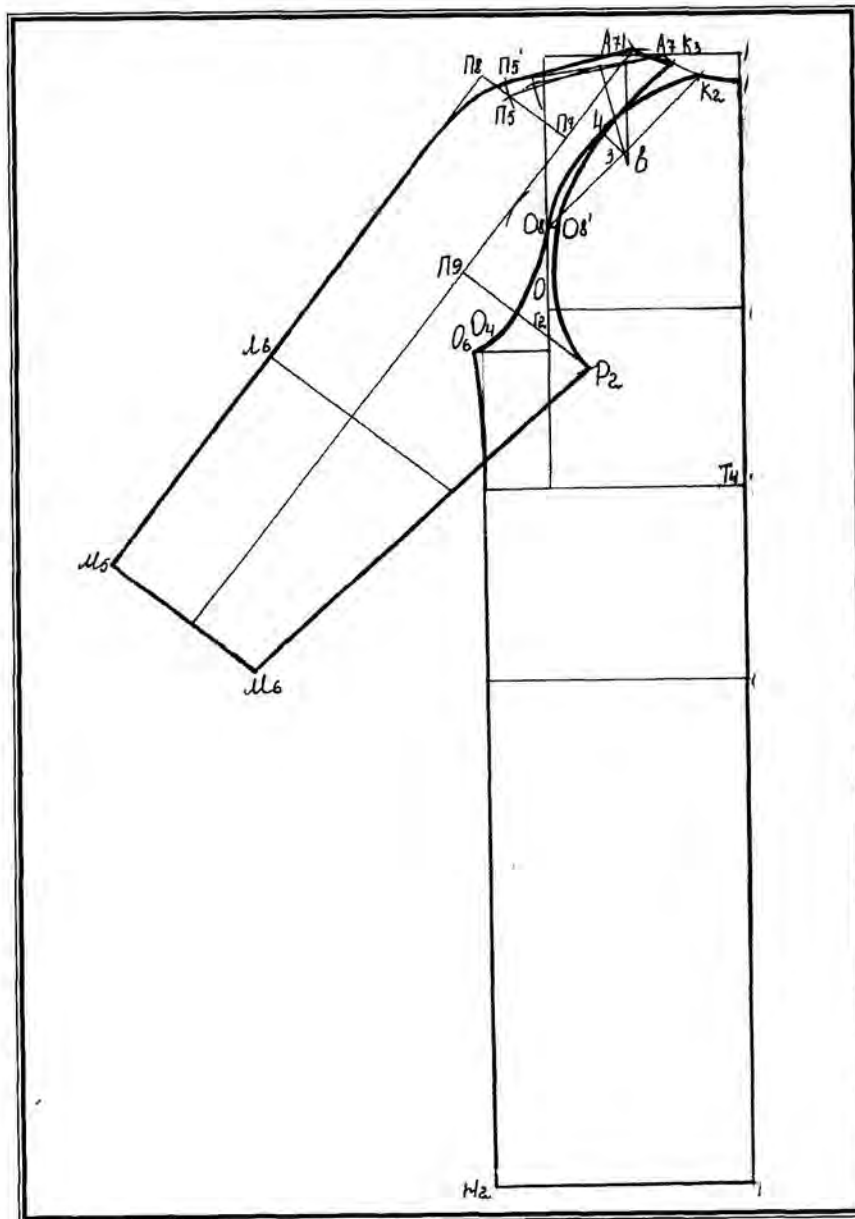


Рис. 162

### Побудова спинки та ліктьової частини рукава

Побудову спинки пальта та ліктьової частини рукава реглан-погон розглянемо за рис. 157, 159.

1. Побудова спинки пальта з рукавом реглан-погон подібна до побудови спинки з рукавом реглан. Плечову виточку переносимо в лінію погону. Лінію пройми оформлюємо через точки  $K_3$ ,  $P_6$ ,  $O_8$ ,  $O_6$  (див. рис. 157).

2. Лінію погону будуюмо так само, як у пілочці:

$A_7K_3 = A_2K$  (з пілочки);  $P_5P_6 = P_1P_2$  (з пілочки).

3. Зріз пройми оформлюємо через точки  $K_3$ ,  $P_6$ ,  $O_8$ ,  $O_6$ .

4. Будуємо окат рукава. Для цього необхідно з точки  $O_8$  відкласти відрізок  $O_8O_8'$ , який дорівнює 1,0 см.

5. Визначаємо, яким має бути завширшки рукав під проймою:

$O_8P_2 = O_8O_6$

Зріз окату рукава оформлюємо через точки  $K_3$ ,  $P_6$ ,  $O_8'$ ,  $P_2$ .

Якщо реглан-погон має плавну лінію погону (рис. 160), то пройму по горловині беруть як для погону – 5–6 см (див. рис. 150). За оформлення пройми пілочки і спинки перпендикуляри між точками 1–2 і точками 3–4 мають дорівнювати 3–4 см.

Побудову рукава реглан-погон з плавною лінією погону схематично зображено на рис. 161, 162.

### Контрольні запитання

1. Якої величини має бути пройма по горловині, якщо рукав реглан-погон має плавну лінію?

2. Як визначити ширину рукава реглан-погон під проймою?

3. Пригадайте і спробуйте розповісти, як оформлюється зріз окату рукава реглан-погон.

4. Як побудувати рукав реглан-погон моделі, зображеної на рис. 160?

### 6.4. Особливості оформлення рукава реглан, що переходить у кокетку

Для побудови рукава реглан, що переходить у кокетку, необхідно на кресленні основи зробити деякі зміни. З точок  $O_7$  на пілочці (рис. 163) та  $O_{10}$  на спинці (рис. 164) позначаємо лінії кокетки.

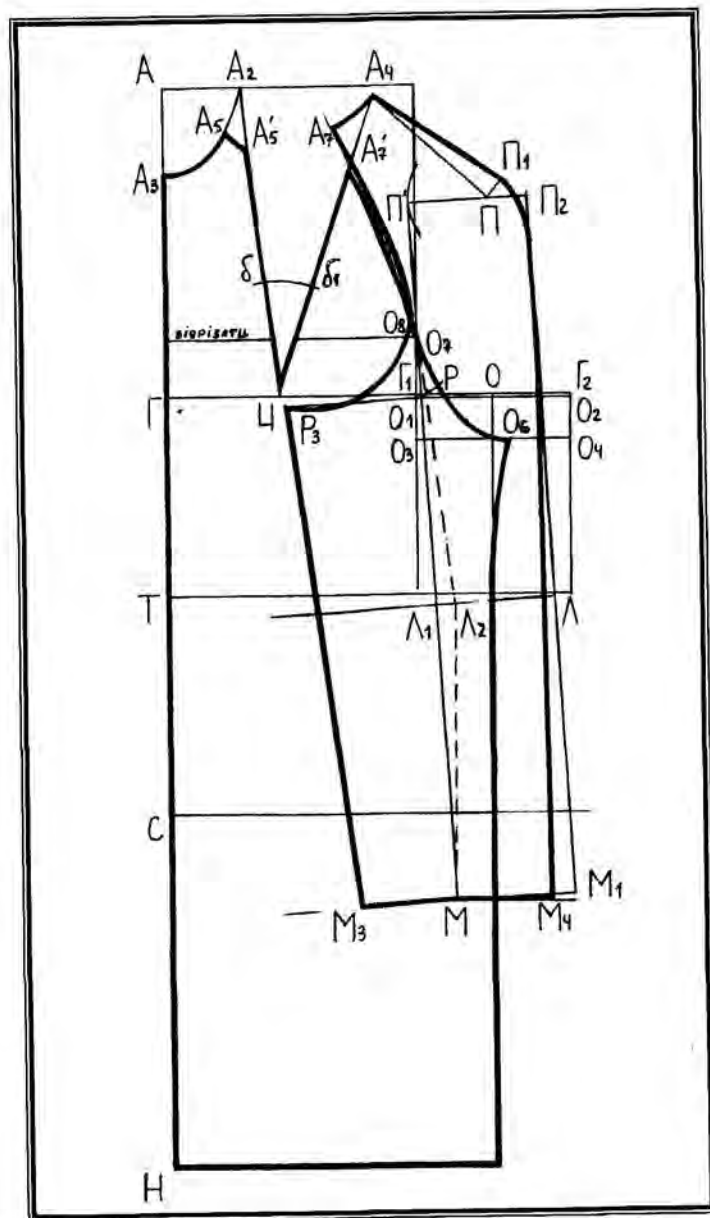


Рис. 163



Щоб не порушити нитку основи кокетки та контури пройми, нагрудну виточку переміщуємо в лінію низу виробу. На спинці плечову виточку, закладену в пройму, переносимо в лінію кокетки.

Кокетки відрізаємо, підрізаючи окат рукава:

на пілочці – відповідно від точки  $O_8$  до точки  $P_3$ ,

на спинці – відповідно від точки  $O_{10}$  до точки  $P_4$ .

Уважно розгляньте рис. 165, на якому зображено деталі креслення після моделювання. Такими деталями є кокетка та рукав.

Рис. 164, а також рис. 166 відтворюють послідовність конструювання рукава реглан, що переходить у кокетку.

### 6.5. Особливості конструювання рукава реглан на основі покрою кімоно

Рукав реглан на основі покрою кімоно (рис. 167) використовують у легких куртках та плащах. Характерною особливістю такого покрою рукава є дуже низька пройма м'якої форми.



Рис. 167

#### Побудова пілочки

Побудову пілочки виробів з рукавом реглан на основі покрою кімоно розглянемо на рис. 168.

1. Визначаємо положення лінії пройми реглана по зрізу горловини:  $A_1C_4 = 4$  см.

2. Визначаємо положення лінії реглана за закритої нагрудної виточки. Точку  $A_4$  ставимо на перетині дуг:

$$\cup \text{Ц}A_4 = \text{Ц}C \cap \cup A_3'A_4 = A_1C.$$

3. Лінія пройми по бічному зрізу дорівнює:  $T_2T_3 = 6-8$  см.

4. З'єднуємо точки  $A_4$  і  $T_3$ .  $A_4T_3$  ділимо навпіл і одержуємо точку 1. З точки 1 будуюмо виточку розхилом 2 см:

$$\perp 2-3 = 2,0 \text{ см.}$$

5. Визначаємо положення нижньої точки окату рукава. Точка  $P$  знаходиться на перетині двох дуг:

$$\cup 3P = 2T_1 \cap \cup T_3P = 9-10 \text{ см.}$$

6. Оформлюємо пройму пілочки через точки  $A$ , 2,  $T_3$ .

7. Оформлюємо окат рукава через точки  $A_4$ , 3,  $P$ .

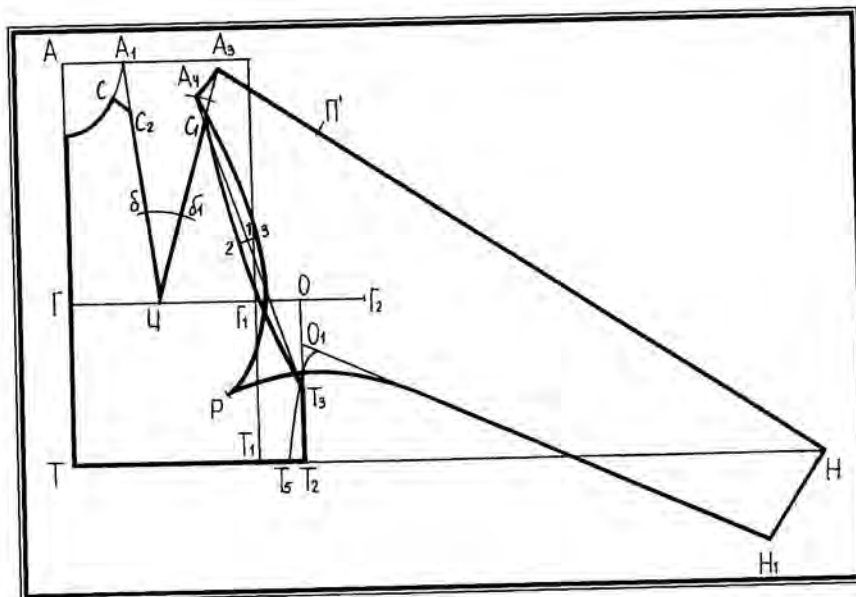


Рис. 168

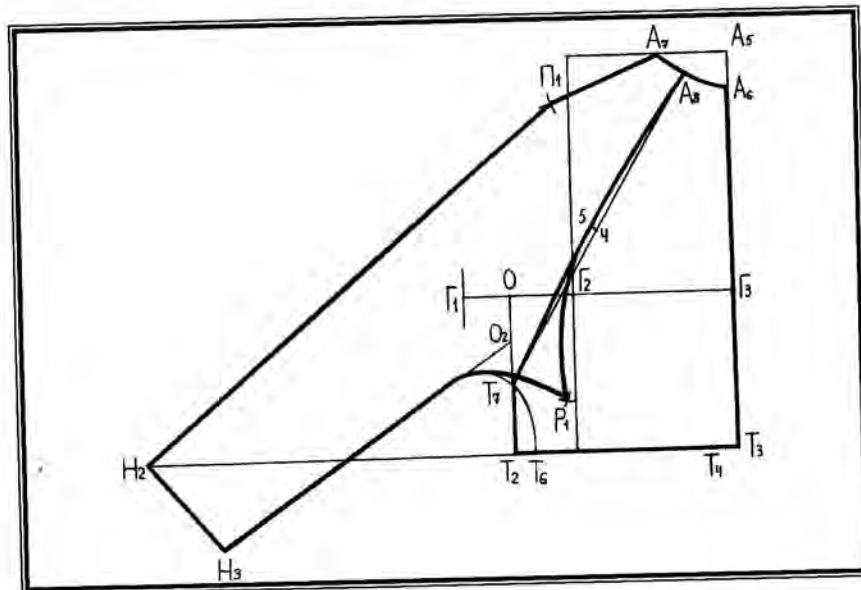


Рис. 169

### Побудова спинки

Побудову спинки виробів з рукавом реглан на основі покрою кімоно зображено на рис. 169.

1. Лінія пройми реглана на горловині дорівнює:  $A_7A_8 = A_1C$ .
2. Визначаємо положення лінії пройми реглана по бічному зрізу:  $T_2T_7 = T_2T_3$  (з пілочки).
- З'єднуємо точки  $A_8$  і  $T_7$ .
- Відрізок  $A_8T_7$  ділимо навпіл і одержуємо точку 4:  $\perp 4-5 = 1,0$  см.
3. Визначаємо положення нижньої точки окату рукава. Точка  $P_1$  знаходиться на перетині двох дуг:  
 $\cup 5P_1 = 4T_7$  і  $\cup T_7P_1 = T_3P - 3$  см.
4. Оформлюємо пройму спинки через точки  $A_8$ , 4,  $T_7$ .
5. Оформлюємо окат рукава через точки:  $A_8$ , 5,  $P_1$ .

### 6.6. Моделювання рукава реглан на основі вшивного рукава

У жіночих плечових виробках (наприклад, демісезонному пальті) з рукавом реглан використовується основне креслення вшивного рукава з деякими змінами (рис. 170–172). Умовно побудову креслення рукава реглан на основі вшивного рукава можна поділити на три етапи.

#### 1-й етап. Підготовка креслень спинки, пілочки та рукава

1. Переносимо виточки спинки та пілочки, що входять у плечовий шов.
2. Щоб уникнути похилих складок, піднімаємо горловину. Для цього точки  $A_6$  та  $A_7$  піднімаємо на 1,0 см і точку  $A_7$  сполучаємо з точкою  $\Pi_3$ :  
 $A_6A_6' = 1,0$  см;  $A_7A_7'' = 1,0$  см.
3. Лінію плечового шва переводимо у бік пілочки. Для цього на перпендикулярі до лінії плечового шва пілочки та спинки відкладаємо відрізки:  
 $A_7''A_7''' = A_2A_2' = 0,5-1,0$  см;  
 $\Pi_3\Pi_3' = \Pi_1\Pi_1' = 0,5-1,0$  см.
- Точки  $A_2'$  та  $\Pi_1'$  і  $A_7''' \Pi_3'$  сполучаємо прямими лініями – це нові лінії плечового шва спинки ( $A_7''' \Pi_3'$ ) та пілочки ( $A_2' \Pi_1'$ ).

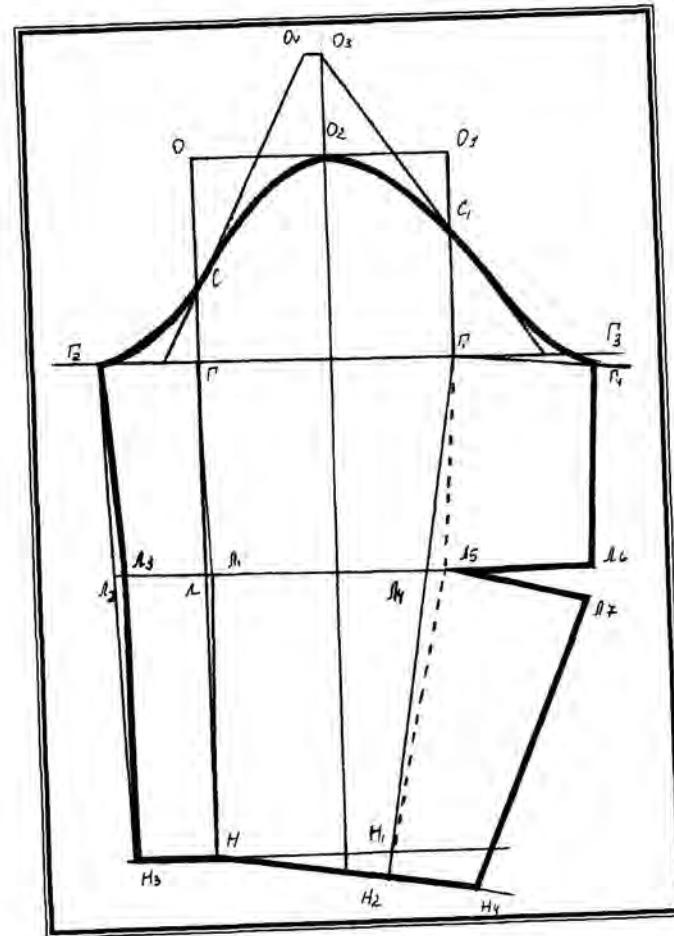


Рис. 170

4. Відповідної підготовки потребує і креслення окату вшивного рукава. Обчислюємо нову висоту окату:  
 $B \text{ ок. н.} = K \times B \text{ ок.}$ ,  
де  $B \text{ ок.}$  – висота окату вшивного рукава;  $K$  – коефіцієнт форми рукава реглан, який дорівнює 1,0–1,1.  
 $B \text{ ок. н.} = 1,1 \times O \Gamma = 1,1 \times 17 = 18,7$  см.
5. Паралельно лінії основи окату  $\Gamma_2 \Gamma_3$  проводимо пряму на відстані  $B \text{ ок. н.}$  Величину посадки, передбачену у верхній частині



2. На пілочці суміщаємо точку  $O_4$  (пілочка) з точкою  $C$  (рукав) і точки  $\Pi_1'$  (пілочка) з  $O_5'$  (рукав).

3. Плечову виточку переводимо у лінію реглана. Величину розхилу виточки використовуємо для спрасування пройми.

4. Верхню нагрудну виточку розміщуємо відповідно до моделі.

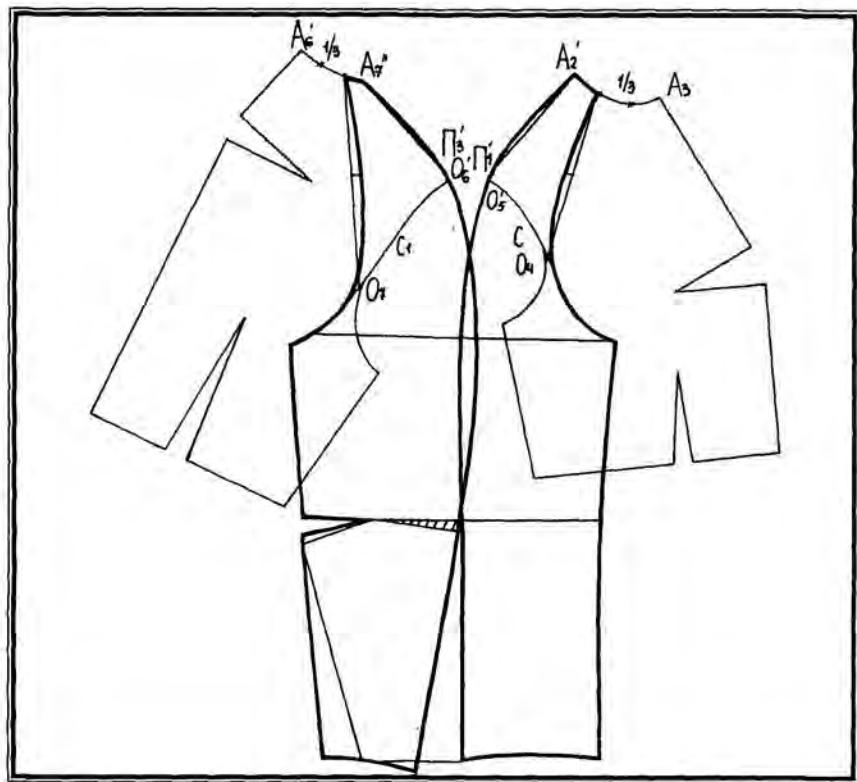


Рис. 172



### Самостійні роботи

1. За заданими ескізами визначити різновид покрою рукава реглан.

2. Виконати розробку заданої конструкції (рис. 173–175).

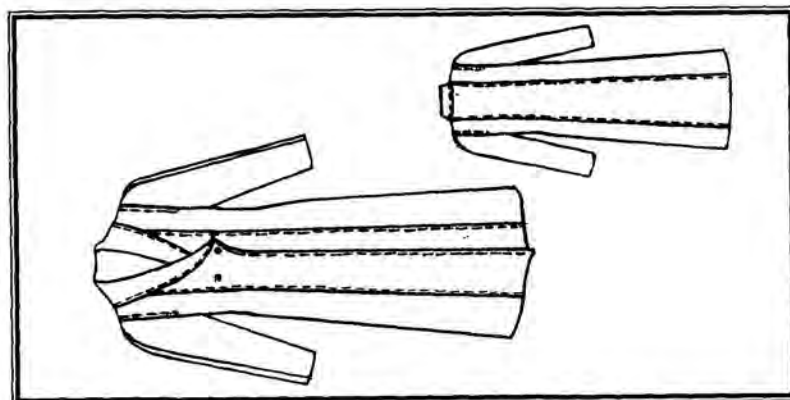


Рис. 175

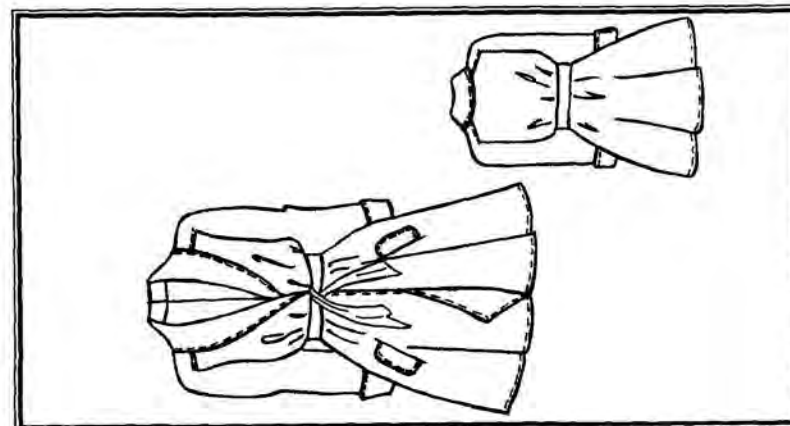


Рис. 174

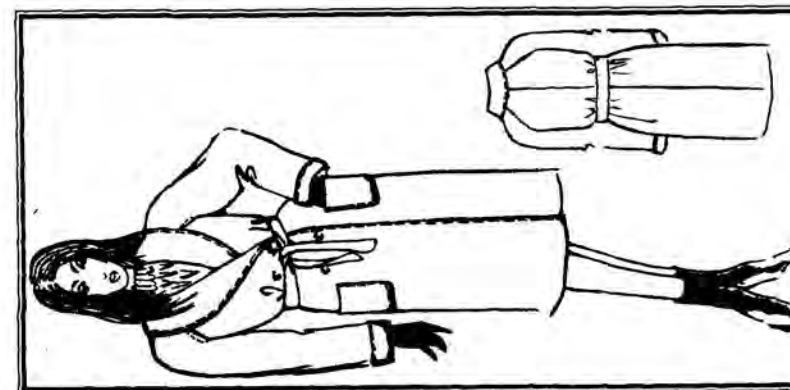


Рис. 173



## Лабораторно–практична робота № 9

**Тема:** Побудова креслення жіночого пальта прямого силуету з рукавом реглан.

**Мета роботи:**

1. Набути практичних навичок щодо побудови креслення рукава реглан.
2. Вдосконалити навички з виготовлення лекал у натуральну величину.
3. Перевірити посадку даної конструкції шляхом виготовлення макета.

**Хід роботи**

1. Підготовка до виконання роботи.
  - 1.1. Обміряйте статуру, запишіть мірки.
  - 1.2. Оберіть необхідні прибавки з таблиці.
2. Розрахуйте та побудуйте креслення:
  - 2.1. пілочки та передньої частини рукава;
  - 2.2. спинки та ліктювої частини рукава.
3. Оформіть застібку виробу.
4. Виготовте лекала.
5. Розкроїть по лекалах макет.
6. Зментайте викроєні деталі пальта і підготуйте макет до примірки.
7. Перевірте посадку макета на статурі.



## Контрольні запитання до розділу 6

1. Які різновиди покрою рукавів реглан ви знаєте?
2. Чим відрізняється рукав реглан від інших рукавів?
3. Де будується рукав і як визначається положення лінії напрямку рукава на передній та ліктювій частинах?
4. Як будується лінія верхнього зрізу рукава?
5. Як перемістити плечову виточку в лінію реглана?
6. Назвіть особливості оформлення пройми в рукаві напівреглан.
7. Чим відрізняється покрій рукава реглана–погона від рукава реглана?
8. Назвіть особливості побудови рукава реглан–погон.

9. Назвіть етапи побудови покрою рукава реглан на основі вшивного рукава.

10. Для яких виробів рекомендується рукав реглан на основі покрою кімоно?

11. Скільки швів може мати рукав покрою реглан?

12. Завдяки чому забезпечується більша свобода рухів у одязі з рукавами крою реглан?

13. Куди переміщуємо плечову виточку на спинці за побудови рукава реглан, що переходить у кокетку?

14. Навіщо нагрудну виточку переміщують у лінію низу виробу?

### Критерії оцінок

**«Високий рівень».** Якщо учень досконало оволодів технікою побудови виробів з рукавом реглан та його модифікацій, вміє визначати різновиди покрою, вміє правильно обрати фасон залежно від статури.

**«Достатній рівень».** Якщо учень в основному оволодів технікою побудови виробів з рукавом реглан та його модифікацій, припускаючись при цьому незначних помилок, які легко усунути.

**«Середній рівень».** Якщо учень оволодів технікою побудови виробів з рукавом реглан. Самостійно не може визначити різновиди рукава реглан, припускається під час побудови конструкції помилок, які виправляє за допомогою викладача.

**«Початковий рівень».** Якщо учень поверхово оволодів технікою побудови виробів з рукавом реглан, але не може без допомоги викладача побудувати креслення різновидів рукава реглан.





## Розділ 7

### Конструювання одягу на повні статури

#### 7.1. Основні прийоми створення одягу для повних жінок

Створення моделей на повні статури вимагає передусім визначити основні типи статур.

Існує три типи повних статур:

I-й тип – переважають об'єми у верхній частині тіла людини;

II-й тип – рівномірно повна статура;

III-й тип – переважають об'єми на стегнах.

Різниця у зоровому сприйнятті повних статур визначає різний підхід до використання законів конструювання та моделювання одягу для повних жінок. Під час конструювання одягу для повних існує низка класичних прийомів, які обов'язково потрібно враховувати:

– використання традиційних силуетів одягу – прямого та напівприлеглого, які найбільш прийнятні для повних статур; прямий і напівприлеглий силуети дозволяють деякою мірою приховувати збільшений об'єм статури;

– застосування особливих прийомів конструювання, які існують незалежно від запропонованого модою напрямку (наявність виточок, які забезпечують необхідне облягання грудей тощо);

– прагнення до вертикальності ліній, велика різноманітність варіантів вертикальних ліній як один із способів зорово приховати збільшені об'єми статури;

– вміння добирати із запропонованих модою деталей, доповнень, оздоблень найбільш прийнятні;

– використання в одязі тканин, які своїми кольором, фактурою і малюнком зорово зменшують повноту статури;

– орієнтація на модний асортимент одягу з урахуванням корекції на повні статури.

#### 7.2. Особливості конструювання одягу на повні статури

Труднощі, які виникають у закрійників під час виготовлення одягу на повні статури за індивідуальним замовленням, пояснюються передусім недостатністю антропометричних вимірювань.

Для забезпечення правильної посадки виробу на статисти важливого значення набуває правильне визначення ознак статури людини, врахування її особливостей.

Під час визначення типів статури основним показником, який характеризує її, є форма. Якщо співвіднести розміри (об'єми) грудей і стегон, то можна умовно виділити три основні типи статури: верхній, нижній і рівномірний, які розглядаються у фронтальній та горизонтальній площинах.

Основою принципу визначення типу повних жіночих статур є визначення величини виступу грудних залоз і живота спереду та величини виступу лопаток і сідниць ззаду, котрі значною мірою характеризують особливості постави.

Величина виступу однієї частини статури щодо іншої визначається шляхом порівняння вимірювань цих ділянок статури. Ці особливості статури визначаються або дуговими вимірюваннями, або проєкційними.

Для того, щоб зняти проєкційне вимірювання, людину ставлять упиртул до вертикальної площини спочатку обличчям, а потім спиною, так щоб статура торкалася площини, найбільш виступаючими точками. Вертикальною площиною може бути лінійка (рис. 176–177).

Найбільш виступаючими ділянками статури залежно від її особливостей можуть бути грудні залози, живіт, лопатки і сідниці.

Простота і доступність проєкційних вимірювань дає можливість більше використовувати їх на практиці.

*Виступ грудних залоз* – Вг.з. Вимірюють відстань від вертикальної площини, яка торкається виступаючих точок грудей, до виступаючої точки живота (рис. 177а,б,в).

*Виступ живота* – Вж. Вимірюють відстань від вертикальної площини, яка торкається виступаючої точки живота, до виступу грудних залоз (рис. 176б,в,г).

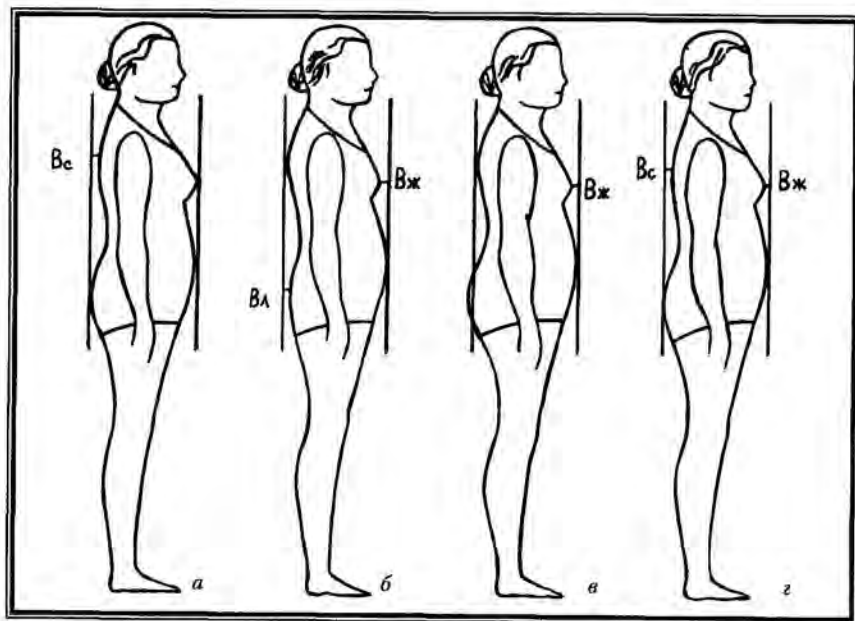


Рис. 176

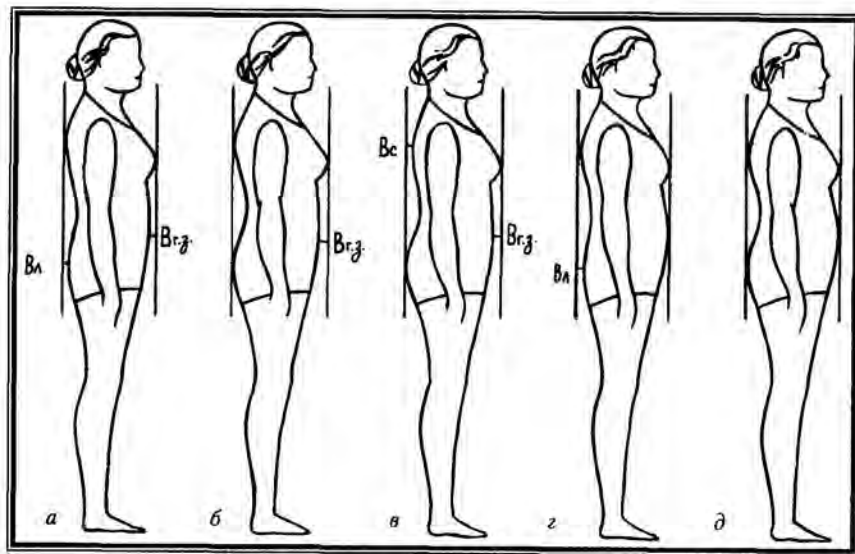


Рис. 177

*Виступ сідниць* – Вс. Вимірюють відстань від вертикальної площини, яка торкається виступаючих точок лопаток (рис. 176а).

*Виступ лопаток* – Вл. Вимірюють відстань від вертикальної площини, яка торкається виступаючих точок лопаток, до виступаючих точок сідниць (рис. 176б, 177а,г).

Визначають такі особливості побудови конструкцій на повні жіночі статури.

1. Необхідно увести додаткову нагрудну виточку в конструкції одягу для статур зі значним виступом грудних залоз (1–3 варіанти).

2. Основну частину розхилу виточки в конструкціях, як правило, залишають в плечовому зрізі.

3. Додаткову виточку розміщують у проймі, зрізі бочка або у бічному зрізі.

4. Уводять рельєфи під (над) значно виступаючими ділянками статури (грудні залози, живіт, лопатки, сідниці). Відповідно оформлюють виточки і рельєфи на лінії талії (максимальний прогин рельєфу або виточки на 2,0–5,0 см вище лінії талії).

### 7.3. Конструювання основи пальта для статури зі збільшеним виступом грудних залоз над животом

Модель пальта на статуру зі збільшеним виступом грудних залоз над животом зображено на рис. 178. Побудову креслення пілочки розглянемо за рис. 179 (розмір: 164–112–116).

*Мірки:*

Сш = 20,5 см; ДтпІ = 48,0 см;  
 СгІІІ = 56,0 см; Вг = 30,5 см;  
 Ст = 47,0 см; Впкп = 28,0 см;  
 Сс = 58,0 см; Шс = 19,5 см;  
 ШгІ = 26,0 см; Дтс = 40,5 см;  
 Шг = 18,5 см; Впкс = 45,0 см;  
 Цг = 11,5 см; Вб = 19,5 см;  
 Шп = 12,5 см; Дс = 65,0 см;  
 Др = 61,0 см; ДтсІ = 43,5 см;  
 Оп = 37,0 см;

*Прибавки:*

Пдтп = 1–1,5 см;  
 Пвг = 0,5–1,0 см;  
 ПшгІ = 0–0,5 см;  
 Пг = 7–9 см;  
 Пшс = 1,0–1,5 см;  
 Пс = 4,0–6,0 см.

*Додаткові вимірювання:*

Вг.з. = 2,5 см;  
 Вс. = 0.

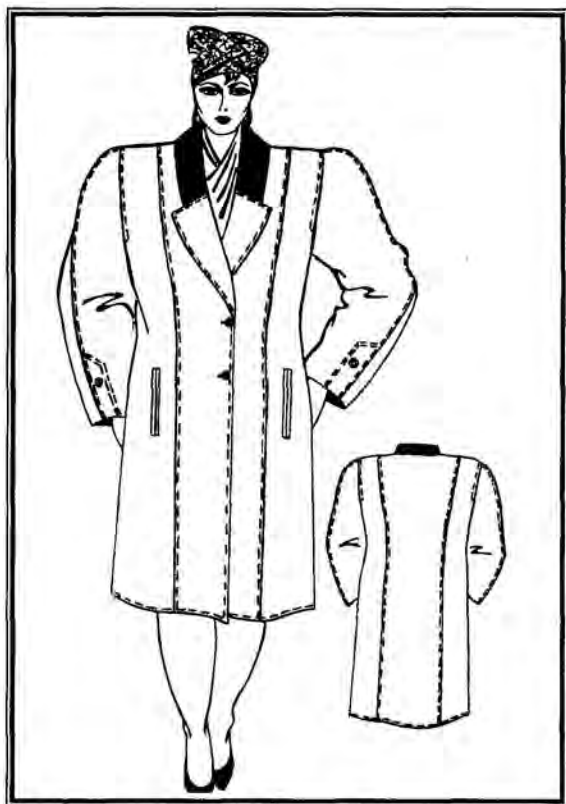


Рис. 178

### Побудова пілочки

1. Позначимо положення лінії грудей:  $АГ = Вг + ПВг$ .
2. Визначаємо положення лінії галії:  $АТ = Дтп + Пдтп$ .
3. Положення лінії стегон дорівнює:  $ТС = 18-19$  см.
4. Позначаємо положення лінії низу:  $ТН = Дс$  (за моделлю).
5. Центр грудей дорівнює:  $ГЦ = Цг$ .
6. Пілочка має бути завширшки:  $ГГ_1 = ШгІ + ПшгІ$ .
7. Пройма має бути завширшки:  
 $Г_1Г_2 = (СгІІІ + Пр) - (ШгІ + ПшгІ) - (Шс + Пшс)$ .
8. Визначаємо, якою має бути завширшки спинка:  
 $Г_2Г_3 = Шс + Пшс$ .

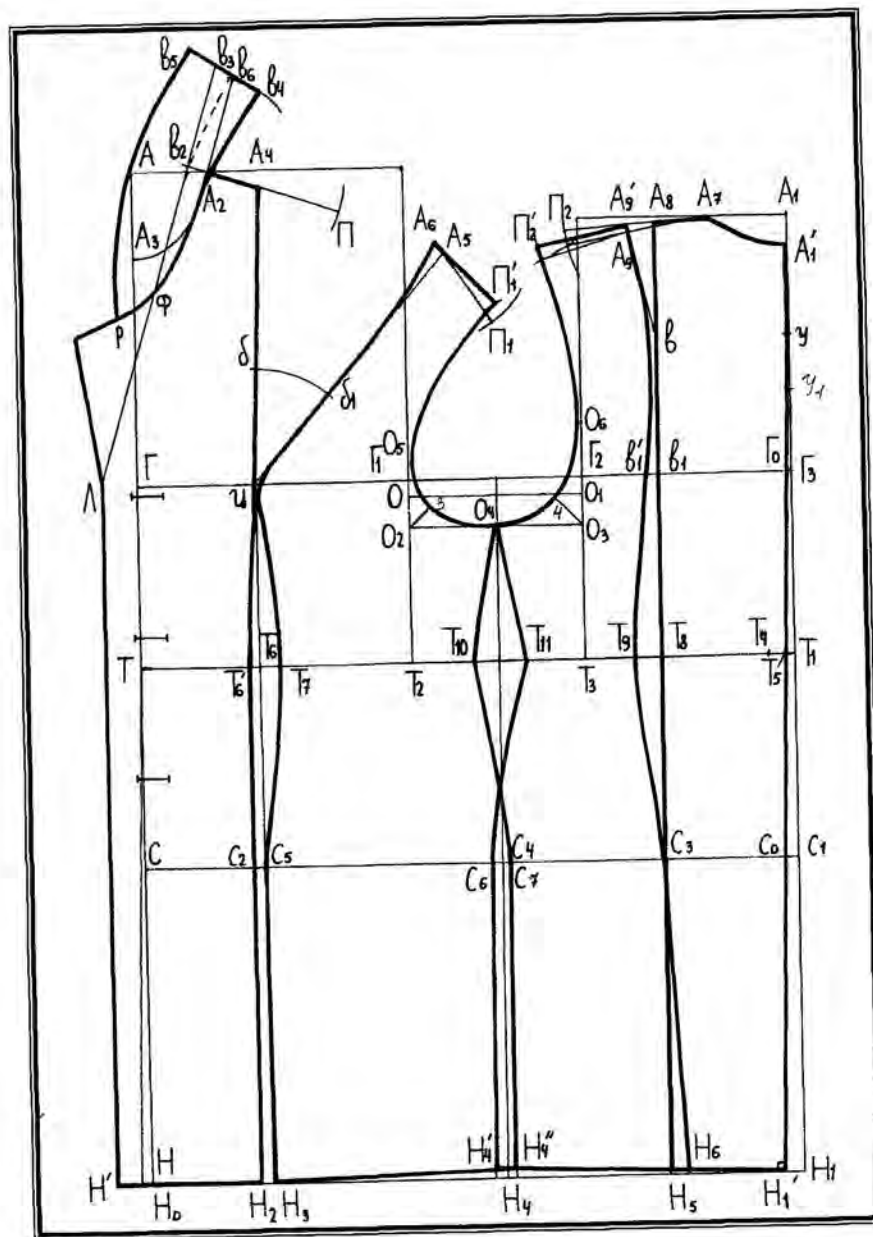


Рис. 179

9. Горловина має бути завширшки:  $AA_2 = \frac{C_{ш}}{2} + 1,0$  см.
10. Визначаємо глибину горловини:  $AA_3 = AA_2 + 1,0$  см.
11. Плечова точка П знаходиться на перетині двох дуг:  
 $\cup A_2P = Шп$  і  $\cup ЦП = Впкп$ .
12. Розширюємо плече (з урахуванням напрямів моди):  
 $ПП' = 1,0-2,0$  см.
13. Будуємо нагрудну виточку:  $A_2A_4 = 6,0$  см. З точки Ц як з центра проводимо дугу радіусом ЦГ:  $\cup Цб = Цг$ .  
 На дузі відкладаємо розхил виточки:  
 $\cup бб_1 = ШгI - Шг$ .
- Вирівнюємо сторони виточки:  $ЦA_5 = A_4Ц$ .
14. Нове положення плечової виточки (точка  $П_1$ ) після побудови нагрудної виточки знаходиться на перетині двох дуг:  
 $\cup A_5П_1 = Шп - A_2A_4$  і  $\cup ЦП_1 = Впкп$ .
15. Перевіряємо розхил нагрудної виточки по лінії плеча за таблицею (див. форзац):  
 $A_4A_5 = 15,0-16,0$  см.
16. Скорочуємо розхил нагрудної виточки по лінії плеча:  
 $A_5A_6 = 1,0-1,5$  см і зводимо нанівець до точки  $б_1$ .
17. Вирівнюємо сторони виточки. Нове положення плечової точки дорівнює:  
 $П_1П_1' = A_5A_6$ .
18. Положення розрахункової пройми:  
 $T_2O = Вб - (3,0-3,5)$  см.
19. Додатково поглиблюємо пройму:  $OO_2 = 3,0-6,0$  см.
20. Оформлюємо пройму:  $OO_2 = 6,0$  см. Пройму оформлюємо через точки  $П_1', O_3, 3, O_4$ .
21. Визначаємо положення рельєфу пілочки по лінії:  
 грудей -  $ГЦ = ГЦ + 1,0$  (0,5-2,0) см;  
 талії -  $ТТ_6 = ГЦ + (0-0,5)$  см;  
 стегон -  $СС_5 = ТТ_6 + (0-1,0)$  см;  
 $С_5С_2 = 0,5 \times Вг.з$ . Точку  $T_6$  з'єднуємо з точкою  $C_5$ . Лінію продовжуємо до перетину з лінією низу.  
 Ставимо точку  $H_3$ :  
 $T_6T_7 = 1,0(0,5-1,5)$ ;  $T_6T_6' = 0,5$  см;  $H_3H_2 = 1,0-1,5$  см.

Рельєф пілочки оформлюємо через точки Ц,  $T_6'$ ,  $C_2$ ,  $H_2$ . Рельєф бочка оформлюємо, з'єднуючи точки Ц,  $T_7$ ,  $C_3$ ,  $H_3$ .

22. Оформлюємо бічний зріз.

23. Оформлюємо лінії напівзаходу борта:  $HH_0 = 1,0-1,5$  см.

### Побудова спинки

1. Глибина горловини дорівнює:  $T_1A_1' = Дтс$ .
2. Визначаємо положення верхнього рівня лопаток:  
 $A_1'У = 8,0-10,0$  см.
3. Положення нижнього рівня лопаток дорівнює:  
 $A_1'У_1 = 0,4 \times ДтсI$ .
4. Відведення середньої лінії спинки на лінії стегон дорівнює 1,0-1,5 см:  
 $C_1C_0 = 1,0-1,5$  см - для статур з однаковим виступом лопаток і сідниць;  
 $C_1C_0 = 1,0$  см - для виробів без середнього шва;  
 $C_1C_0 = 1,5$  см - для виробів з середнім швом;  
 $C_1C_0 = 2,0$  см - із значним виступом лопаток відносно сідниць;  
 $C_1C_0 = 0,5$  - із значним виступом сідниць відносно лопаток.
5. Плечова точка  $П_2$  знаходиться на перетині двох дуг:  
 $\cup A_7П_2 = Шп + 0,5$  (посадка) і  $\cup T_4П_2 = Впкс$ ;  $T_1T_4 = 2,5$  см.
6. Будуємо плечову виточку таким чином:  
 $A_7A_8 = A_2A_4$  (з креслення пілочки);  
 $A_8A_9 = 3,0$  см;  $A_8В = 12$  см;  $ВA_9' = A_8В$ .
7. Визначаємо нове положення плечової точки  $П_3$ , яка знаходиться на перетині двох дуг:  
 $\cup A_9'П_3 = Шп - A_7A_8$  і  $\cup T_4П_3 = Впкс$ .
8. Оформлюємо пройму таким чином:  
 $O_1O_6 = 7-8$  см.  
 З'єднуємо точки  $П_3, O_6, 4, O_4$ .
9. Визначаємо положення рельєфу спинки по лінії лопаток на рівні кінця виточки:  
 грудей -  $Г_0В_1 = УВ - 0,3$  см;  
 талії -  $T_1T_8 = 10-11,0$  см;  
 стегон -  $C_1C_{13} = T_1T_8 + 0,5$  см.

10. Положення рельєфу бочка спинки по лінії грудей  $v, v_1$  має дорівнювати 0,5–0,7 см;  
талії –  $T_8 T_9 = 3-4,0$  см;  
низу –  $H_5 H_7 = 2,0$  см.

#### Побудова рукава

Рукав моделюємо на основі двошовного рукава із переднім та ліктьовим зрізом у розділі 3.

Особливістю побудови рукава є визначення висоти окату:  
 $Вок. = Вd - (3-3,5)$  см).

#### 7.4. Особливості побудови креслення пальта на повну статуру зі збільшеним об'ємом грудей

Креслення пальта на повну статуру зі збільшеним об'ємом грудей будуюмо за розрахунками основи пальта (див. рис. 179) з відповідними змінами.

Модель пальта на повну статуру зі збільшеним об'ємом грудей зображено на рис. 180.

Особливості побудови креслення пальта на повну статуру зображено на рис. 181.

#### Побудова пілочки

1. Положення бічного зрізу по лінії грудей дорівнює:

$$O_2 O_3 = \frac{O_2 O_2'}{2} + (1,0-1,5) \text{ см.}$$

2. Визначаємо положення рельєфу пілочки по лінії:

грудей –  $ГЦ_1 = ГЦ - 1,0$  см;

талії –  $ТТ_8 = ГЦ - 2,0$  см;

стегон –  $СС' = ТТ_8 - 0,5$  см.

3. Визначаємо положення рельєфу бочка по лінії:

грудей –  $Г_1 Г_4 = 3,0-4,5$  см;

стегон –  $СС' = ГГ_4 + 1,0$  см;

$С_3 С_7 = 0,5 \times Вг.з$ ; точки  $Г_4$  і  $С_3$  з'єднуємо прямою лінією і продовжуємо її до перетину з лінією низу.

На перетині ставимо точку  $Н_3$ .

4. Плечова точка  $П$  знаходиться на перетині двох дуг:

$$\cup A_2 П = Шп \text{ і } \cup ЦП = Впкп + ПВпкп.$$



Рис. 180

5. Нагрудна виточка дорівнює:  $\cup Цб = Цг$ ;  $\cup бб_1 = ШгI - Шг$ .

6. Нове положення плечової точки  $П_1$  знаходиться на перетині двох дуг:

$$\cup ЦП_2 = Впкп + ПВпкп \text{ і } \cup A_3 П_1 = Шп - A_2 A_4, \text{ де прибавка до } Впкп \text{ береться } 1-1,5 \text{ см.}$$

7. Скорочуємо виточку в плечовій частині:

$$A_5 A_5' = 1,0-1,5 \text{ см; } П_1 П_2 = A_5 A_5'.$$

8. Визначаємо положення лінії пройми, яке дорівнює:

$$Т_2 O = Вб - 3,0 \text{ см.}$$

9. Додатково поглиблюємо пройму:

$$O O_2 = 3,0-5,0 \text{ см; } O O_4 = 6,0 \text{ см.}$$

Оформлюємо пройму через точки  $П_2, O_4, O_3$ .

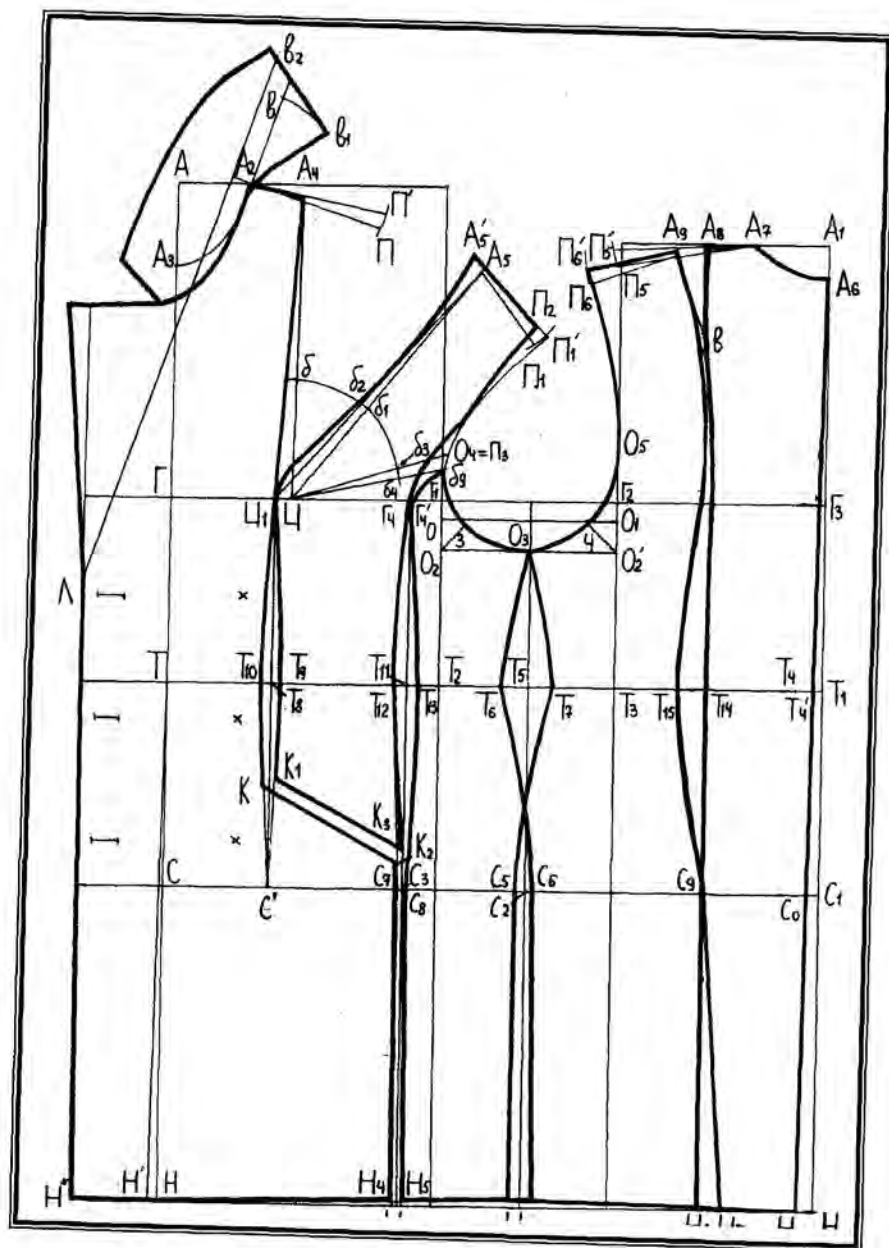


Рис. 181

10. Положення вершини рельєфу бочка дорівнює:

$$П_2П_3 = 14,0-15,0 \text{ см};$$

$$\cup б_3б_4 = 1,5 \text{ см};$$

$$ЦП_3 = Цб_9;$$

$$Г_4Г_4' = 0,5 \text{ см}.$$

Точки  $П_3$  і  $б_9$  з'єднуємо плавними лініями з точками  $Г_4$  і  $Г_4'$ .

11. Оформлюємо виточки по лінії талії.

Спочатку визначаємо суму виточок по талії:

$$\Sigma \text{ виточок} = ТТ_4' - (Ст + Пт).$$

Розподіляємо суму виточок між виточками. Після побудови виточок точку  $Т_{12}$  з'єднуємо з точкою  $С_4$  і лінію продовжуємо донизу. На перетині ставимо точку  $Н_4$ .

12. Визначаємо положення лінії кишені, якщо ластовиця завширшки 5,0–6,0 см:

$$Т_{10}К = 10,5-11,5 \text{ см};$$

$$С_7К_2 = 3,0-4,0 \text{ см};$$

$$К_2 = 17,0-18,0 \text{ см}.$$

13. Переводимо частину передньої виточки у підріз кишені по лінії рельєфу:

$$К_2К_3 = 0,7-1,5 \text{ см}; \quad К_1К_3 = КК_2.$$

14. Оформлюємо рельєфи пілочки і бічної частини. На пілочці з'єднуємо точки  $А_4$ ,  $Ц_1$ ,  $Т_{10}$ ,  $К$ ,  $К_2$ . На бічній частини з'єднуємо точки  $А_5$ ,  $Ц_1$ ,  $Т_9$ ,  $К_1$ ,  $К_3$ .

15. Лінія напівзаносу борта дорівнює:  $НН' = 1,0-1,5 \text{ см}$ .

#### Побудова спинки

Креслення спинки виконуємо самостійно за рис. 179.

#### 7.5. Особливості конструювання пальта на повну статуру зі збільшеним виступом живота над грудьми і лопаток над сідницями

Креслення пальта на повну статуру зі збільшеними виступами живота над грудьми і лопаток над сідницями будемо за розрахунками основи пальта (див. рис. 181) з відповідними змінами.

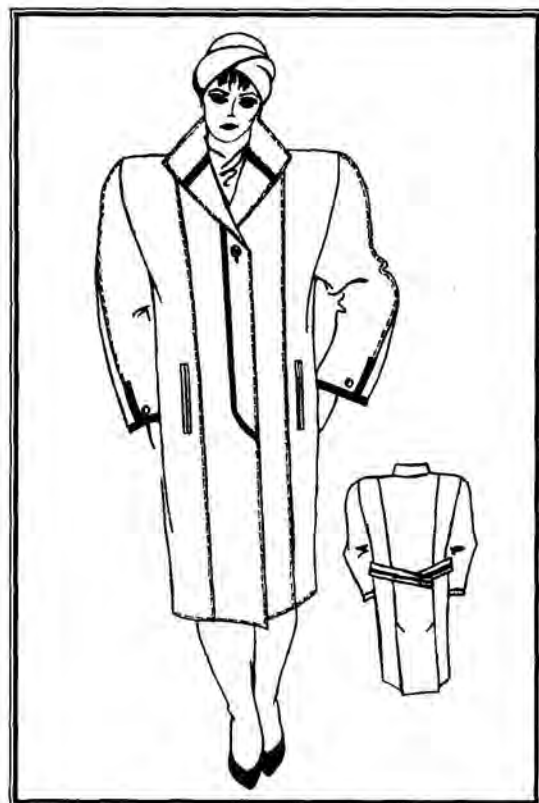


Рис. 182

Модель пальта на повну статуру зі збільшеним виступом живота над грудьми і лопаток над сідницями (розмір 164–112–118) зображено на рис. 182. Побудову пілочки та спинки розглянемо за рис. 183.

Мірки:

|                  |                 |
|------------------|-----------------|
| Сш = 20,2 см;    | ДтсІ = 43,0 см; |
| СгІІІ = 56,0 см; | ДтпІ = 45,0 см; |
| Ст = 49,0 см;    | Впкп = 27,0 см; |
| Сс = 59,0 см;    | Шс = 20,0 см;   |
| Шг = 18,8 см;    | Дтс = 40,5 см;  |
| ШгІ = 25,0 см;   | Впкс = 45,0 см; |
| Цг = 10,5 см;    | Вб = 18,5 см;   |
| Шп = 12,5 см;    | Дс = 65,0 см;   |

Др = 62,0 см;      Вг = 30,0 см.  
 Оп = 34,0 см;  
 Проекційні вимірювання:  
 Вж. = 2,5 см;      Вл. = 1,5 см.

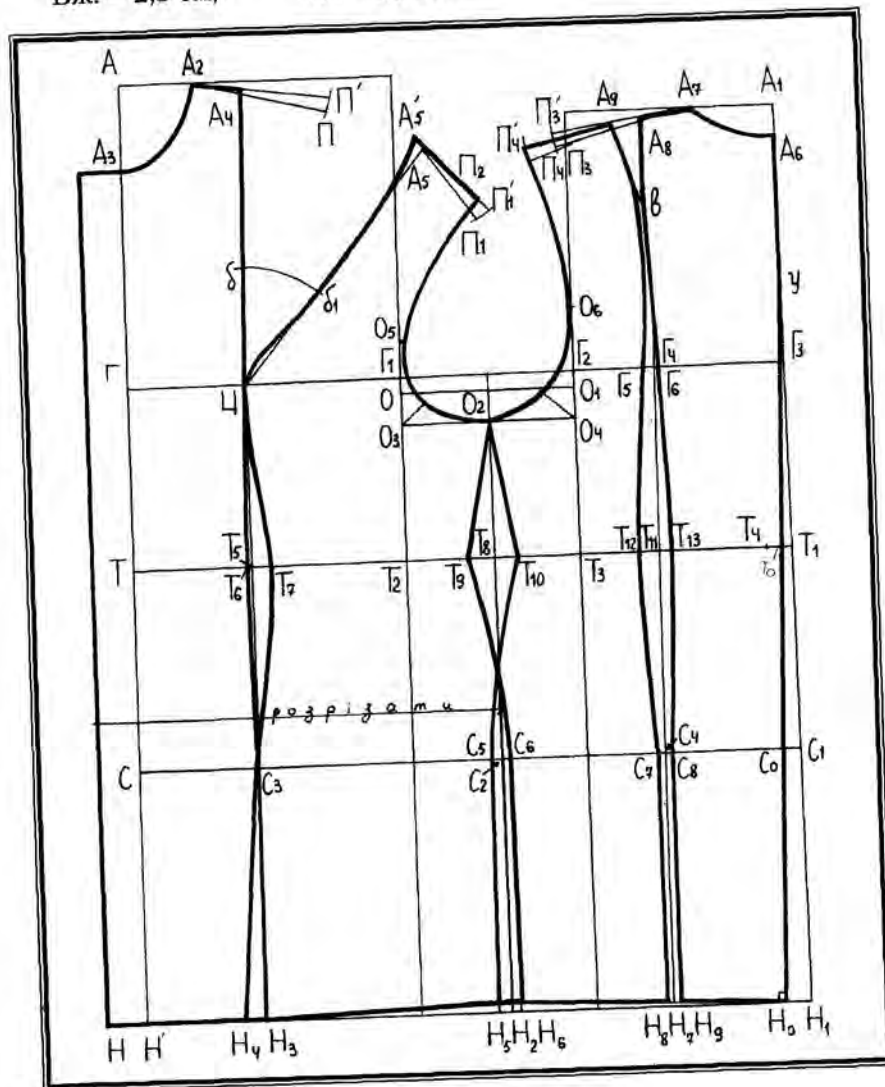


Рис. 183

### Побудова пілочки

1. Визначаємо положення рельєфу пілочки по лінії:
  - грудей –  $\Gamma Ц = Ц \Gamma + 1,5$  см;
  - талії –  $\Gamma T_5 = \Gamma Ц = 0,5$  см;
  - стегон –  $С С_3 = \Gamma T_5 + 1,0$  см.
 Точку  $T_5$  з'єднуємо з точкою  $C_3$ . Лінію продовжуємо до перетину з лінією низу. На перетині ставимо точку  $H_3$ .
2. Положення нагрудної виточки дорівнює:  $A_2 A_4 = 5,5-6,0$  см.

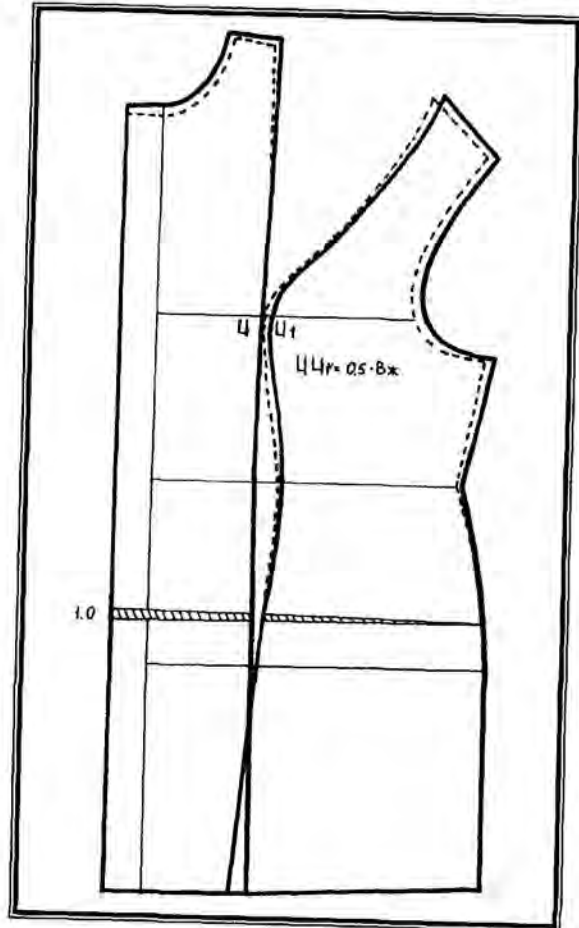


Рис. 184

3. Розхил нагрудної виточки дорівнює:
  - $\cup бб_1 = ШГІ - Шг$ .
4. Визначаємо положення лінії розрахункової пройми:
  - $T_2 O = Вб - 3,0$  см.
5. Додатково поглиблюємо пройму:  $О О_3 = 4,0$  см.
6. Визначаємо положення рельєфу бочка по лінії:
  - талії –  $T_5 T_7 = 0,5-1,5$  см (для статури з Вж. беремо 0,5 см, а для статури з Вг – 1,5 см);
  - низу –  $H_3 H_4 = 1,0-1,5$  см.
7. Визначаємо положення бічного зрізу по лінії:
  - талії –  $T_8 T_9 = 1,0-1,5$  см;
  - низу –  $H_2 H_6 = 1,5-2,0$  см.
8. Оформлюємо пілочку з урахуванням виступу живота відносно грудей.

Лекало пілочки розрізаємо від виступаючої точки живота до бічного зрізу і розсовуємо на лінії грудей на величину  $0,5 \times Вж$ . Вирівнюємо сторони рельєфу, як зображено на рис. 184.

### Побудова спинки

1. Відводимо середній зріз спинки по лінії стегон:
  - $C_1 C_0 = 2,0$  см (для виробів з середнім швом для статур з Вл.);
  - $C_1 C_0 = 1,5$  см (для виробів без середнього шва).
 Точку  $C_0$  з'єднуємо з точкою  $A_6$  і продовжуємо лінію до лінії низу. На перетині ставимо точку  $H_0$  (див. рис. 183).
2. Положення плечової точки  $\Pi_3$  знаходимо на перетині двох дуг:
  - $\cup A_7 \Pi_3 = Шп + 0,5$  см (на посадку) і
  - $\cup T_4 \Pi_3 = Впкс + Пвпкс$  ( $Пвпкс = 1,0-1,5$  см);  $T_1 T_4 = 2,5$  см.
3. Будуємо плечову виточку:  $A_7 A_8 = A_2 A_4$ ;  $A_8 A_9 = 3,5$  см.
4. Положення плечової точки  $\Pi_4$  після побудови виточки знаходиться на перетині двох дуг:
  - $\cup A_9 \Pi_4 = Шп + 0,5 - A_7 A_8$  і  $\cup T_4 \Pi_4 = Впкс + Пвпкс$ .
5. Визначаємо положення рельєфу спинки по лінії:
  - плеча –  $A_7 A_8 = 5,5-6,0$  см;
  - талії –  $T_0 T_{11} = Ув - 0,5$  см;
  - стегон –  $C_0 C_4 = T_0 T_{11}$ ;
  - низу –  $H_0 H_7 = C_0 C_4$ .
 Рельєф спинки оформлюємо через точки  $A_8, B, T_{13}$ .



6. Положення рельєфу бочка по лінії стегон дорівнює:

$$C_7C_8 = 0,5 \times \text{Вл.}$$

Точку в з'єднуємо з точкою  $C_4$ .

Лінію продовжуємо до перетину з лінією низу. На перетині ставимо точку  $H_7$ .

7. Визначаємо положення рельєфу бочка по лінії:

$$\text{грудей} - \Gamma_5\Gamma_6 = 1,0 \text{ см;}$$

$$\text{талії} - T_{12}T_{13} = 1,5-2,0 \text{ см;}$$

$$\text{низу} - H_8H_9 = 1,0 \text{ см.}$$

Рельєф бочка оформлюємо через точки  $A_8, B, \Gamma_5, T_{12}, C_7, H_8$ .

8. Положення бічного зрізу по лінії талії і низу дорівнює:

$$T_8T_{10} = 1,0-1,5 \text{ см;}$$

$$H_2H_5 = H_2H_6.$$

### 7.6. Особливості конструювання пальта зі значними виступом сідниць над лопатками та живота над грудьми

Побудову креслення пальта здійснюємо за розрахунками основи пальта (див. рис. 183) з відповідними змінами.

Модель пальта зі значними виступами сідниць над лопатками та живота над грудьми зображено на рис. 185.

Особливості конструювання даної моделі, побудову пілочки та спинки (розмір 164-120-130) розглянемо за рис. 186.

*Мірки:*

$$\text{Сш} = 20,5 \text{ см;} \quad \text{ДтпІ} = 48,5 \text{ см;}$$

$$\text{СтІІІ} = 60,0 \text{ см;} \quad \text{Вг} = 30,5 \text{ см;}$$

$$\text{Сс} = 65,0 \text{ см;} \quad \text{Шс} = 21,5 \text{ см;}$$

$$\text{Ст} = 50,0 \text{ см;} \quad \text{Впкп} = 27,5 \text{ см;}$$

$$\text{Шг} = 18,5 \text{ см;} \quad \text{Дтс} = 42,0 \text{ см;}$$

$$\text{ШгІ} = 25,5 \text{ см;} \quad \text{Шп} = 12,0 \text{ см;}$$

$$\text{Др} = 59,0 \text{ см;} \quad \text{Оп} = 43,0 \text{ см;}$$

$$\text{ДтсІ} = 45,0 \text{ см;} \quad \text{Впкс} = 46,0 \text{ см;}$$

$$\text{Вб} = 19,5 \text{ см.}$$

*Проекційні вимірювання:*

$$\text{Вс.} = 2,0 \text{ см}$$

$$\text{Вж.} = 2,0 \text{ см}$$



Рис. 185

### Побудова пілочки

1. Визначаємо положення рельєфу пілочки по лінії:

$$\text{грудей} - ЦЦ_1 = Цг + 1,5 (0,5-2,0) \text{ см;}$$

$$\text{талії} - TT_2 = \GammaЦ - 0,5 \text{ см;}$$

$$\text{стегон} - CC_2 = TT_2 + 1,0 \text{ см;}$$

низу - точку  $T_2$  з'єднуємо прямою з точкою  $C_2$  і продовжуємо до перетину з лінією низу  $H_4$ .

2. Побудову нагрудної виточки виконуємо таким чином:

$A_2Ц$  - ліва сторона виточки;

$$\cup Цб = Цг; \cup бб_1 = ШгІ - Шг.$$

Вирівнюємо сторони виточки:  $ЦA_4 = A_2Ц$ .

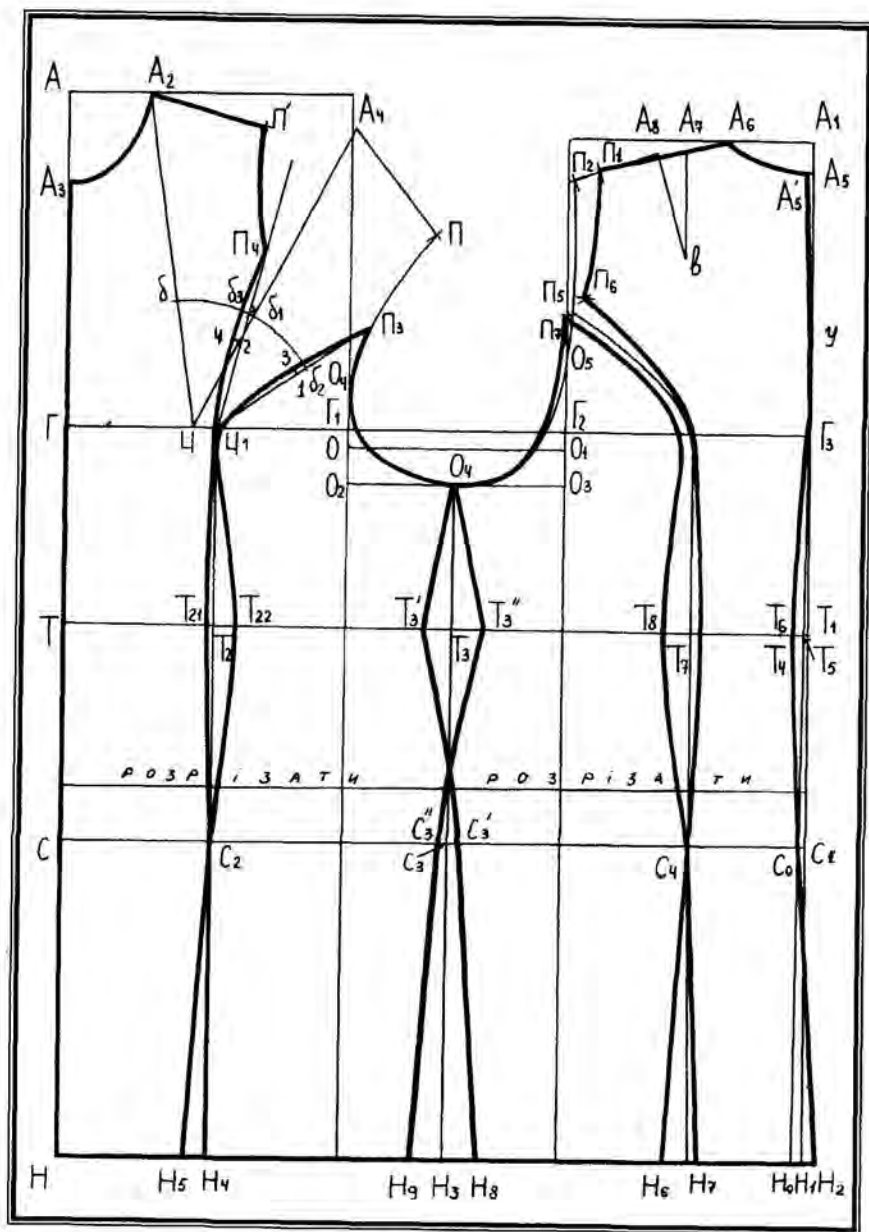


Рис. 186

3. Визначаємо положення рельєфу бочка пілочки по лінії: пройми –  $ПП_3 = 9-11,0$  см (за моделлю); точку  $П_3$  з'єднуємо з точкою  $Ц_1$  і на перетині з дугою ставимо точку  $б_2$ ;  
талії –  $ТТ_{21} = ГЦ_1 - 1,0$  см;  
низу –  $Н_4Н_5 = 2,0$  см.

4. Переводимо нагрудну виточку в лінію рельєфу. Для цього точки  $П_3$  і  $Ц_1$  з'єднуємо прямою лінією.

На дузі  $Ц_1б_2$  від точки  $б_2$  ліворуч відкладаємо розхил нагрудної виточки:  $б_2б_3 = бб_1 - 0,5$  см.

Точки  $Ц_1$  і  $б_3$  з'єднуємо прямою лінією і продовжуємо її угору:  $Ц_1П_4 = Ц_1П_3$ .

Точки  $П'$  і  $П_3$  з'єднуємо плавною лінією, яка повторює контур пройми на ділянці  $ПП_3$ :

$\perp 1-3 = 2-4 = 1,0-1,5$  см.

5. Оформлюємо рельєф пілочки і бочка. На пілочці з'єднуємо точки  $П_4, 4, Ц_1, Т_{21}, С_2, Н_4$ . Бочок оформлюємо через точки  $П_3, 3, Ц_1, Т_{22}, С_2, Н_5$ .

6. Бічний зріз по лінії стегон дорівнює:

$$С_3С_3' = С_3С_3'' = \frac{(Сс + Пс) - (СгIII + Пс)}{2}$$

7. Бічний зріз по лінії низу дорівнює:  $Н_3Н_8 = 3,0-4,0$  см.

8. Оформлюємо пілочку з урахуванням виступу живота відносно грудей (рис. 187). Для цього лекало пілочки розрізаємо від виступаючої точки живота до бічного зрізу і розсовуємо по лінії грудей на величину, яка дорівнює  $0,5 \times Вж$ :  $Ц_1Ц_1' = 0,5 \times Вж$ .

### Побудова спинки

Побудову спинки зображено на рис. 186.

1. Спочатку відводимо середню лінію спинки по лінії стегон:  $С_1С_0 = 1,5-0,5 \times Вс$ ; за величини зі знаком мінус середню лінію спинки відводимо праворуч.

Точку  $С_0$  з'єднуємо з точкою  $У$  прямою лінією і продовжуємо її донизу. На перетині ставимо точку  $Н_0$ .

По лінії талії відносно нової прямої лінії будуємо додаткову виточку, яка дорівнює  $1,0-1,5$  см:

$Т_5Т_6 = 1,0$  см.

Точку  $T_6$  з'єднуємо прямою лінією з точкою  $C_0$ . Лінію продовжуємо донизу і на перетині ставимо точку  $H_2$ .

2. Плечова точка дорівнює:  $T_1T_4 = 2,5$  см.

На перетині двох дуг одержуємо точку  $P_2$ :

$\cup A_6P_2 = \text{Шп}$  і  $\cup T_4P_2 = \text{Впкс}$ .

3. Будуємо плечову виточку:

$A_6A_7 = 5$  см;  $A_7B = 10-12$  см;  $A_7A_8 = 3,0$  см.

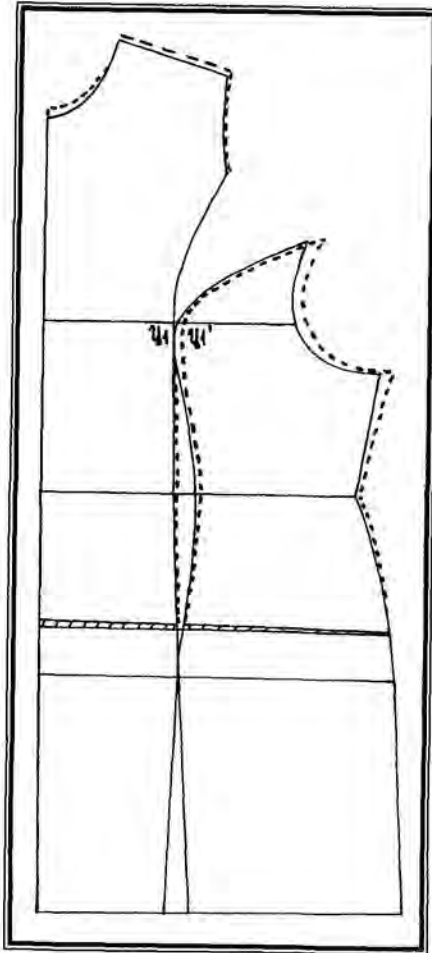


Рис. 187

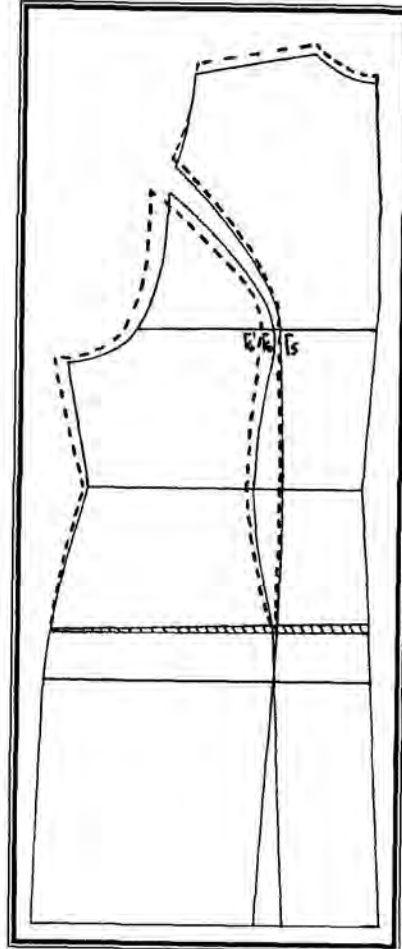


Рис. 188

4. Розташування плечової точки  $P_3$  після побудови виточки знаходиться на перетині двох дуг:

$\cup A_8P_3 = \text{Шп}$  і  $\cup T_4P_3 = \text{Впкс}$ .

5. Переводимо частину плечової виточки в середній шов спинки:

$A_5A_5' = 0,5$  см (0,5-1,0).

6. Визначаємо положення рельєфу спинки по лінії:

пройми -  $P_3P_5 = 10,0-11,0$  см;

грудей -  $\Gamma_3\Gamma_5$  (на рівні кінця плечової виточки);

талії -  $T_1T_7 = 10-11,0$  см;

стегон -  $C_0C_4 = T_1T_7 + 1,0$  (0-1,0) см.

Точки  $T_7$  і  $C_0$  з'єднуємо і продовжуємо до перетину з лінією низу. Ставимо точку  $H_7$ . Рельєф спинки оформлюємо через точки  $P_6, \Gamma_5, T_7, C_4, H_7$ .

7. Переводимо частину плечової виточки в пройму. Вершина рельєфу спинки  $P_8$  за відкритої виточки  $P_3P_6$  знаходиться на перетині двох дуг:

$\cup P_1P_6 = P_3P_6$  і  $\cup B P_6 = B P_3$ .

8. Переводимо частину виточки у рельєф по лінії грудей:

$\Gamma_3\Gamma_6 = 0,7$  см.

Вершина бочка  $P_7$  за відкритої виточки знаходиться на перетині двох дуг:

$\cup \Gamma_6P_7 = \Gamma_5P_7$  і  $\cup P_1P_7 = P_3P_7$ .

9. Визначаємо положення рельєфу бочка по лінії:

талії -  $T_7T_8 = 3-4$  см;

низу -  $H_7H_8 = 2,0-2,5$  см.

Бочок оформлюємо через точки  $P_7, \Gamma_6, T_8, C_4, H_8$ .

10. Положення бічного зрізу по лінії талії дорівнює:

$T_3T_3'' = T_3T_3'$ .

11. Визначаємо положення бічного зрізу по лінії стегон:

$C_3C_3'' = C_3C_3'$ .

12. Положення бічного зрізу по лінії низу дорівнює:

$H_3H_9 = H_3H_8$ .

13. Оформлюємо спинку з урахуванням виступу сідниць відносно лопаток. Для цього лекало спинки розрізаємо від середини до бічного зрізу і розсовуємо по лінії грудей на величину, яка дорівнює  $0,5 \times Bc$ :  $\Gamma_6\Gamma_6' = 0,5 \times Bc$  (рис. 188).

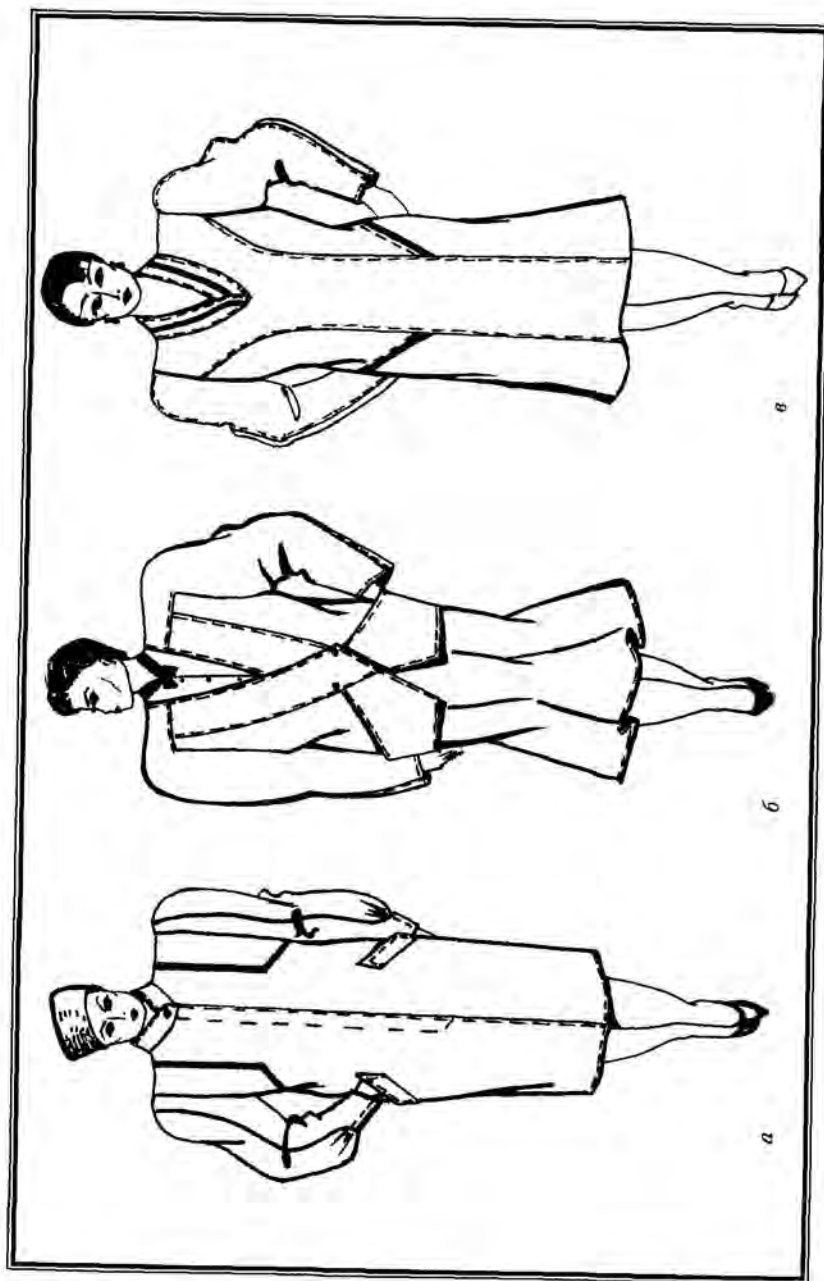


Рис. 189



### Творчі завдання

1. Рогляньте рис. 189а. Визначте тип та особливості статури. Виконайте побудову цілочки.
2. Розгляньте рис. 189б. Визначте тип і особливості статури. Виконайте побудову рукава.
3. Розгляньте рис. 189в. Визначте тип і особливості статури та відповідність даного фасону. Виконайте побудову спинки.



### Лабораторно-практична робота № 10

**Тема:** Конструювання одягу на повні статури

**Мета роботи:**

1. Навчитися правильно визначати тип повної статури.
2. Набути практичних навичок з техніки побудови креслень на повні статури.

**Порядок виконання роботи**

1. За рисунками визначте тип повної статури та її особливості.
2. Випишіть у зошит необхідні проєкційні вимірювання, оберіть прибавки з таблиці (див. форзац).
3. Виконайте розрахунки і побудову креслення.
4. Зробіть висновок:
  - 4.1. Які нестандартні ситуації Вам довелося вирішувати під час побудови креслення на дану статуру?
  - 4.2. Які Ви можете назвати особливості побудови креслення на повні статури?
  - 4.3. Чи використовували Ви прийоми конструювання моделей одягу на повні статури? Які кольори ви добирали?



### Контрольні запитання і завдання до розділу 7

1. Які статури називаються нетиповими? Які групи повних статур Ви знаєте?
2. Які основні прийоми використовують у процесі конструювання та моделювання одягу на повні статури?

3. Що називають основним показником під час визначення типів статури?
4. Що покладено в основу принципу визначення типу повної статури?
5. Які особливості статури визначаються проекційними вимірюваннями?
6. Як визначають Вж., Вс., Вг.з., Вл.?

#### Критерії оцінок

**«Високий рівень».** Якщо учень досконало засвоїв типи повних статур, їхню характеристику, знає і вміє визначати додаткові вимірювання, досконало володіє технікою побудови креслення на повні статури з різними відхиленнями від типових.

**«Достатній рівень».** Якщо учень в основному засвоїв типи повних статур, їхню характеристику, знає, як визначати додаткові вимірювання, володіє технікою побудови креслень на повні статури.

**«Середній рівень».** Якщо учень в основному засвоїв типи повних статур, їхню характеристику, додаткові вимірювання визначає з помилками, які легко усунути, володіє технікою побудови креслень.

**«Початковий рівень».** Якщо учень знає і визначає типи повних статур, додаткові вимірювання визначає і побудову креслень виконує за допомогою викладача.



## Розділ 8

### Конструктивні дефекти виробів, причини виникнення, способи усунення

Основними показниками правильної посадки виробу на статурі людини є рівновага основних деталей виробу, узгодженість їх між собою, зручність. У виробах з правильною посадкою завдяки відповідності розміру і формі опорних поверхонь тіла людини відсутні зморшки та заломы, а ті частини одягу, які розташовані нижче опорних поверхонь, спадають вільно і невимушено.

Конструктивні й декоративні лінії мають розташовуватися вздовж деталей вертикально, а ті, що йдуть уперек – горизонтально.

Конструктивні дефекти зазвичай умовно поділяють на три основні групи:

- до *першої групи* відносять дефекти, спричинені неточністю створення загальної форми конструкції;

- *друга група* містить такі дефекти, як невідповідність одягу статурі у стані спокою;

- *третья група* – це дефекти, які не відповідають статурі в динаміці.

Розглянемо конструктивні дефекти виробів, причини їх виникнення і способи усунення у вигляді таблиці 3 та рис. 1 – 42, які вміщено після цієї таблиці та є її невід'ємною частиною.

На рисунках штриховими лініями показано виправлення конструктивних ліній на кресленнях. Суцільними лініями позначено початкові креслення деталей.

| Назва дефекту   | Причина виникнення   | Способи виправлення   |
|---|--|---|
| 1. Спідниця спереду прилягає до ніг (рис. 1а)   | Неправильно оформлений верхній зріз переднього полотнища, для даної статури недостатній прогин верхнього зрізу         | Верхній зріз переднього полотнища роблять з прогином. Величина прогину залежить від статури (рис. 1б)   |
| 2. Спідниця заду прилягає до ніг (рис. 2а)  | Неправильно оформлений верхній зріз заднього полотнища спідниці – для даної статури недостатній прогин верхнього зрізу | Верхній зріз заднього полотнища роблять з прогином посередині. Величина прогину залежить від статури (рис. 2б)  |
| 3. Косі заломи на спідниці від бічних швів донизу (рис. 3а)   | Недостатня довжина бічних зрізів спідниці щодо довжини її середньої частини  | Для уточнення деталей спідниці лекала розрізають по похилій лінії і відводять угору на необхідну величину відносно середини. При цьому деталі розширюються і подовжуються по бічній частині (рис. 3б) |
| 4. Косі заломи на спідниці від бічних швів угору (рис. 4а). Похилі складки від середини верхнього зрізу до бічних зрізів. Спідниця піднята посередині | Неправильно визначена довжина по бічній і середній частині спідниці  | Розрізають лекала по похилій лінії і відводять їх на потрібну величину (рис. 4б)  |
| 5. Поперечні заломи біля пояса на задньому полотнищі спідниці (рис. 5а)   | а) Недостатній прогин верхнього зрізу полотнища спідниці.<br>б) Збільшений розхил задніх і бічних виточок              | а) Поглиблюють верхній зріз заднього полотнища (рис. 5в).<br>б) Зменшують розхил задніх і бічних виточок (рис. 5б)  |
| 6. Спідниця надто широка по лінії стегон (рис. 6а)  | Неправильно розрахована ширина спідниці по лінії стегон  | Забирають залишки тканини по бічних зрізах (рис. 6б,в)  |
| 7. Слабина на ділянці стегон по бічному шву (рис. 7а)   | Збільшений розхил бічної виточки   | Зменшують розхил бічної виточки, на таку ж величину збільшують розхил задньої і передньої виточок (рис. 7б,в)   |

| Назва дефекту   | Причина виникнення   | Способи виправлення   |
|---|--|---|
| 8. Складка внизу виробу розходиться (рис. 8а)   | а) Не враховані особливості перетинної статури: був даний недостатній прогин верхнього зрізу спідниці.<br>б) Верхній зріз припуску на складку не відповідає за формою верхньому зрізу спідниці.<br>в) Виріб завужений по стегнах | а) Збільшують прогин верхнього зрізу спідниці (рис. 8б).<br>б) Верхній зріз припуску на складку вирівнюють відповідно до верхнього зрізу спідниці (рис. 8б).<br>в) Випускають запас тканини у бічних швах або зменшують припуск на складку і тим самим виріб розширюють по лінії стегон (рис. 8в) |
| 9. Подовження передніх половинок брюк; горизонтальні складки (рис. 9а)                      | Порушення передньо-заднього балансу брюк   | Під час примірки необхідно збрати зайву довжину брюк у горизонтальну складку; величина складки дорівнюватиме вкороченню передньої половинки або подовженню задньої (рис. 9б)  |
| 10. Подовження задніх половинок брюк; горизонтальні складки по всій довжині брюк (рис. 10а) | Порушення передньо-заднього балансу брюк   | Як і в попередньому випадку, необхідно зменшити довжину задніх половинок брюк (рис. 10б)  |
| 11. Горизонтальні заломи на горловині підлощки (рис. 11а)                                   | Горловина підлощки затягнута   | Трохи поглиблюють горловину підлощки або випускають запас тканини по плечових зрізах (рис. 11б)   |
| 12. Плечові шви зміщено у бік спинки, при цьому підлощка піднімається угору (рис. 12а)      | Занижено положення верхини горловини і плечової точки  | Випускають запас тканини по плечовому зрізу і тим самим подовжують спинку (рис. 12б). Подовжити спинку також можна за рахунок припуску вниз і на таку саму величину поглиблюють пройму (рис. 12в)   |

| Назва дефекту  | Причина виникнення  | Способи виправлення  |
|--|---|--|
| 13. Плечові шви зміщено у бік переду, при цьому спинка піднімається (рис. 13а) | Занижено положення горловини пілочки і плечової точки, неправильно знята мірка Впкп                   | Випускають запас тканини по плечовому зрізу і тим самим подовжують пілочку (рис. 13в). Подовжують пілочку і за рахунок припуску вниз, на таку саму величину поглиблюють пройму (рис. 13б)  |
| 14. Пройма по спинці не прилягає до руки (рис. 14а)                            | Під час конструювання не було враховано:<br>а) виступаючі лопатки;<br>б) низькі плечі                 | а) Якщо виступають лопатки, необхідно конструювати виточку або закласти посадку по плечовому шву;<br>б) Якщо низькі плечі – забирають залишки тканини біля верхини пройми і у разі необхідності поглиблюють пройму (рис. 14б)    |
| 15. Горизонтальні заломи від плечового шва до горловини (рис. 15а)             | а) Горловина замала заширшки.<br>б) Зайве поглиблення горловини спинки                                | а) Плечовий шов спинки переміщують відносно пілочки, при цьому зайву тканину по горловині зрізають і випускають на таку саму величину по проймі (рис. 15б).<br>б) Випускають запас тканини по горловині (рис. 15в)               |
| 16. Виріз горловини не прилягає (рис. 16а)                                     | а) Завищена вершина горловини.<br>б) Завширшки горловина пілочки завелика.<br>в) Горловина розтягнута | а) Забирають тканину біля верхини і тим самим зменшують горловину зашишки (рис. 16в).<br>б) Плечовий зріз пілочки переміщують відносно синки у бік пройми, випускають запас по горловині й зрізають залишки по проймі (рис. 16б) |

| Назва дефекту  | Причина виникнення   | Способи виправлення   |
|--|--|---|
| 17. Горизонтальний залом на ліфі у вигляді напуску (рис. 17а)                | Збільшена довжина пілочки  | Забирають залишки тканини по плечовому зрізу і довжину ліфу зменшують. У разі необхідності горловину і пройму роблять заглибшки більшими (рис. 17б)                       |
| 18. Слабина в кінці нагрудної виточки (рис. 18а)                             | Нагрудна виточка завдовжки замала  | Нагрудну виточку завдовжки збільшують (рис. 18б,в)  |
| 19. Виріб на ділянці грудей затягує (рис. 19а)                               | Недостатня опуклість на ділянці грудей   | Випускають запас тканини по рельєфу з бочка, зменшують розхил нагрудної виточки, для чого розширюють пілочку за рахунок заходу борта (рис. 19б)                           |
| 20. Слабина по рельєфу на ділянці грудей (рис. 20а)                          | Розташована в рельєфі нагрудна виточка заширшки замала                               | Відповідно до висоти грудей стагують виточку збільшують завдовжки (рис. 20б)  |
| 21. На ділянці галі на спинці горизонтальні заломи (рис. 21а)                | Допущено неточність під час вимірювання чи конструювання – спинка завелика завдовжки | Зрізають зайву тканину по плечовому зрізу, у разі необхідності збільшують пройму заглибшки (рис. 21б)   |
| 22. Заломи біля пройми на спинці (рис. 22а)                                  | Замала опуклість на лопатках   | Збільшують розхил плечової й та-левої виточок (рис. 22б)  |
| 23. Пройма не прилягає до руки, утворюються горизонтальні зморшки (рис. 23а) | Замалий розхил нагрудної виточки   | Збільшують розхил нагрудної виточки; якщо виточку не передбачено, роблять маленьку виточку з пройми переду, куди і забирають зайву тканину. Пройму поглиблюють (рис. 23б) |

## Продовження таблиці 3

| Назва дефекту   | Причина виникнення   | Способи виправлення  |
|---|--|--|
| 24. Кутові заломі біля кокетки на спинці (рис. 24а)   | Замалий розхил плечової виточки, що перенесена в кокетку   | Збільшують розхил виточки, для чого зрізають нижню частину спинки під кокеткою, випускають запас тканини по низу (рис. 24б)  |
| 25. Поперечні заломі на ділянці спинки (рис. 25а)   | Спинка завужена по лінії талії   | Випускають запаси тканини по бічному і середньому шву спинки, зменшують розхил виточок (рис. 25б, в)   |
| 26. У приталених виробх від виточок і бічних швів утворюються похилі заломі, спинка при цьому не прилягає по лінії талії (рис. 26а) | Вибір до лінії талії завдовжки вкорочений  | Позначають нову лінію талії, переформлюють талеві виточки (рис. 26б)   |
| 27. Від бічного шва угору на ділянці талії утворюються похилі заломі (рис. 27а)   | Завеликий розхил бічної виточки  | Випускають запас тканини по бічному шву на ділянці талії й на таку саму величину збільшують розхил передньої виточки (рис. 27б)  |
| 28. Похилі заломі, що утворюються від передніх виточок угору (рис. 28а)   | Розхил передніх виточок завеликий  | Зменшують розхил передніх виточок, відповідно забирають залишки тканини у бічний шов або роблять додаткову виточку (рис. 28б)  |
| 29. Похилі заломі, що утворюються від верхини горловини (рис. 29а)  | а) Горловина завширшки не відповідає обхвату шиї.<br>б) Короткий комір.<br>в) Занижена вершина горловини | а) Горловину збільшують завширшки (рис. 29б).<br>б) Випускають запаси тканини і подовжують комір.<br>в) Горловину збільшують завширшки, для чого випускають запас тканини (рис. 29в) |

## Продовження таблиці 3

| Назва дефекту  | Причина виникнення  | Способи виправлення   |
|--|---|---|
| 30. Комір відстає від шиї збоку (рис. 30а)                                   | Горловина завелика завширшки  | Випускають запаси тканини по горловині пілочки та спинки збоку (рис. 30б)   |
| 31. Комір тісний на шиї ззаду і відстає спереду (рис. 31а)                   | Горловина спинки завглибшки замала, а горловина пілочки завглибшки завелика                     | Зменшують глибину горловини пілочки; випускають запас тканини і таким чином глибину горловини спинки збільшують (рис. 31б)  |
| 32. Комір відстає від шиї ззаду і тісний спереду та боків (рис. 32а)         | Горловина ззаду завглибшки завелика, а горловина спереду і надплечовими швами завглибшки замала | Горловину спинки по глибині зменшують, а горловину пілочки і надплечовими швами поглиблюють (рис. 32б)  |
| 33. Важко підняти руки (рис. 33в)  | Пройма завглибшки завелика, окат рукава завужений   | Випускають запас тканини по проймі, завдяки чому зменшують глибину пройми (рис. 33а); розширюють окат рукава (рис. 33б). Якщо запасу тканини по проймі немає, тоді окат рукава зменшують заввишки |
| 34. Утворюються поперечні заломі на передній частині окату рукава (рис. 34а) | Вузкий окат рукава  | Випускають запас тканини, завдяки чому збільшують рукав завширшки (рис. 34б) або перекроюють рукав, як показано на рис. 34в   |
| 35. Низ короткого рукава піднімається (рис. 35а)                             | Окат рукава замалий заввишки  | Випускають запас тканини по окату і таким чином збільшується ширина окату рукава (рис. 35б) або збільшують глибину рукава у нижній частині окату (рис. 35в)                                       |



| Назва дефекту  | Причина виникнення  | Способи виправлення   |
|--|---|---|
| 36. Навскісні заломки на рукаві по передньому перекату (рис. 36а)  | Рукав неправильно вшитий, найвища точка окату надто зміщена назад   | Вшивають рукав правильно, зміщують при цьому найвищу точку окату вперед (рис. 36б)  |
| 37. Навскісні заломки на рукаві по ліктьовому перекату (рис. 37а)  | Рукав неправильно вшитий, найвища точка окату надто зміщена вперед  | Рукав вшивають правильно, при цьому зміщують найвищу точку окату назад (рис. 37б)   |
| 38. Горизонтальні заломки утворюються на рівні плечей плічочки (рис. 38а)  | а) Занижена вершина горловини.<br>б) Суцільнокрійний комір-стійка надто висока                            | а) Випускають запас тканини по плечовому зрізу (рис. 38б).<br>б) Зменшують комір-стійку за вшити  |
| 39. На рукаві утворюються вертикальні складки (рис. 39а)   | Зайва кривизна верхніх зрізів передньої та ліктьової частин рукава або рукав завширшки завеликий          | Випрямляють верхні зрізи рукава (рис. 39б)  |
| 40. На рукаві реглан утворюються похилі заломки (рис. 40а)   | Верхні зрізи рукава завдовжки за малі, оскільки неправильно визначено висоту оката рукава (короткий окат) | Розрізають лекала передньої та ліктьової частин рукава і розсовують їх так, щоб утворився проміжок на ділянці плечової точки (рис. 40б)                             |
| 41. Плічочки внизу розходяться у різні боки, комір відстає від шиї, бічних швів утворюються заломки, бокові шви зміщено назад (рис. 41а) | Мірка довжини переду до лінії талії завелика  | Біля вершини горловини зайву тканину забирають у плечовийшов, збільшують глибину горловини або переміщують бічні шви (рис. 41б)                                     |
| 42. Плічочки внизу накладаються одна на одну (рис. 42а)  | Неправильно знята мірка довжини переду до лінії талії   | Від вершини горловини плічочки випускають запас тканини до кінця, ширину плечового шва залишають без змін (рис. 42б) або можна перемістити плічочку в бік горловини |

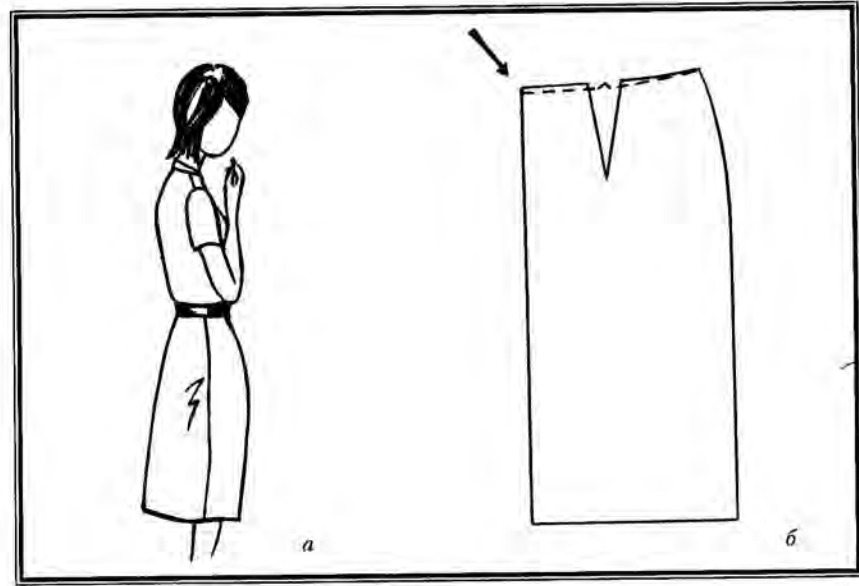


Рис. 1

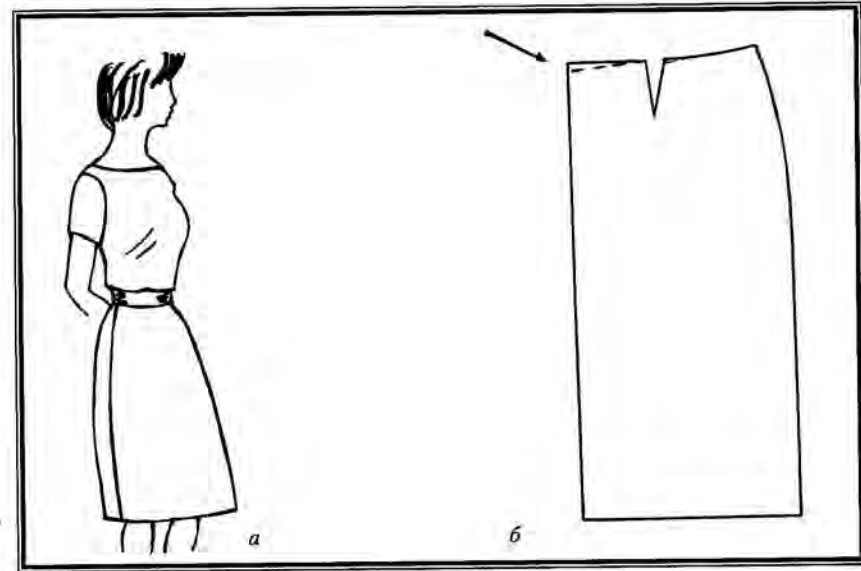


Рис. 2

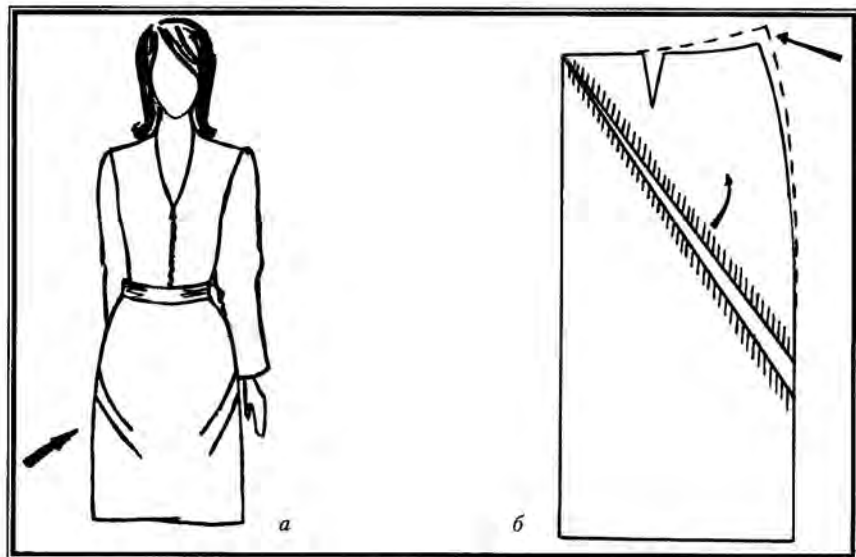


Рис. 3

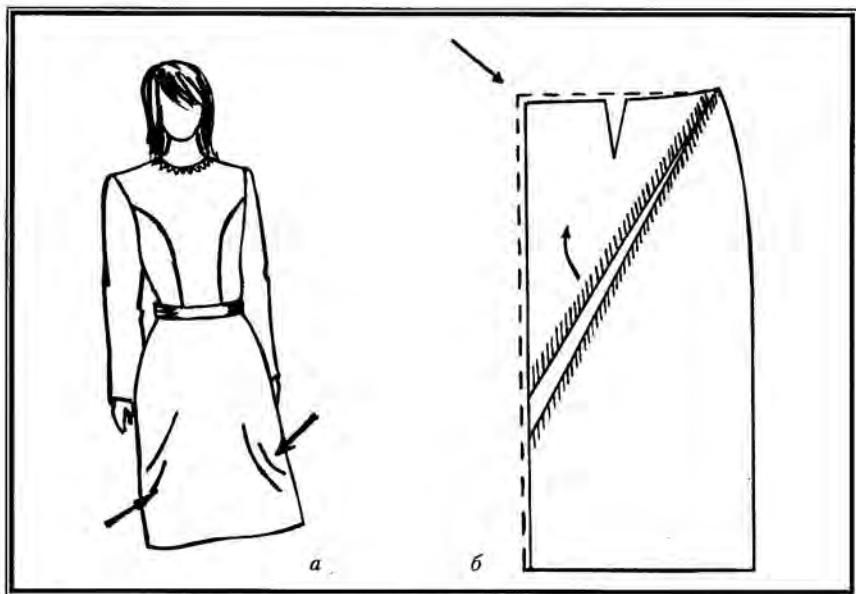


Рис. 4

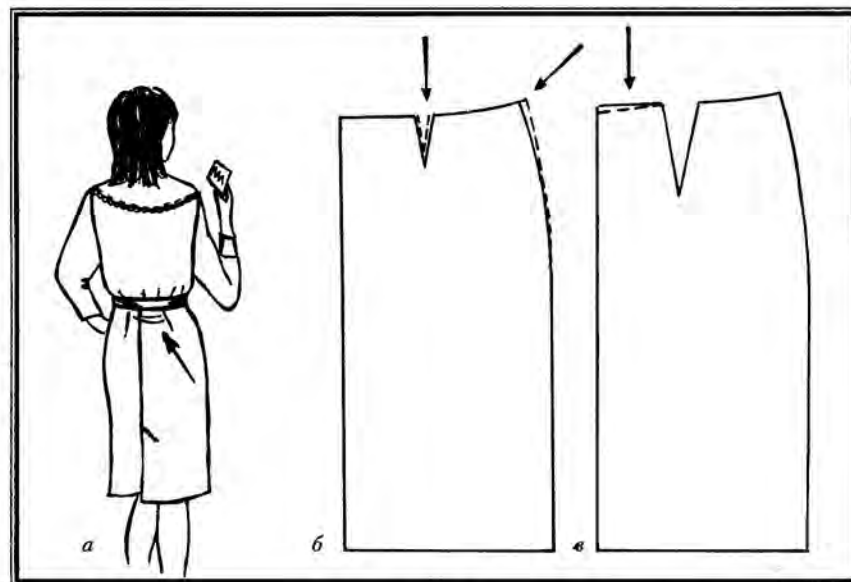


Рис. 5

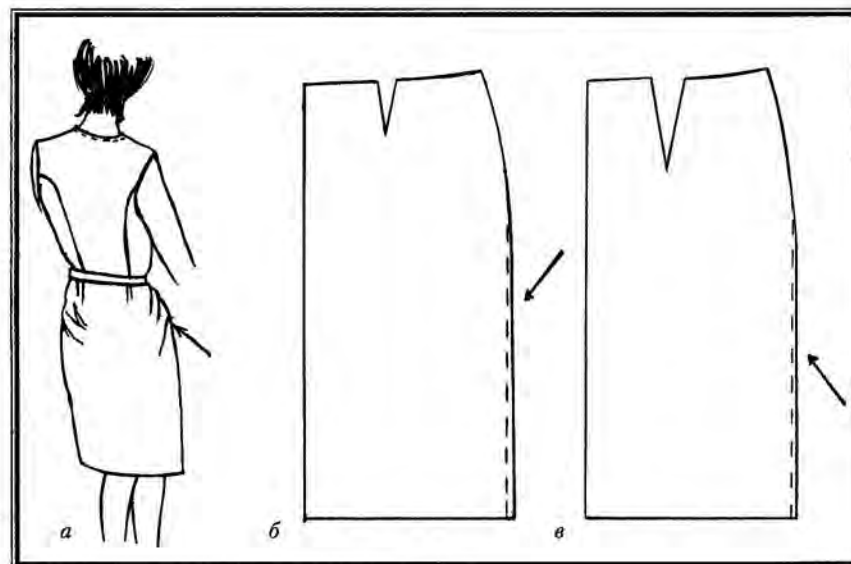


Рис. 6

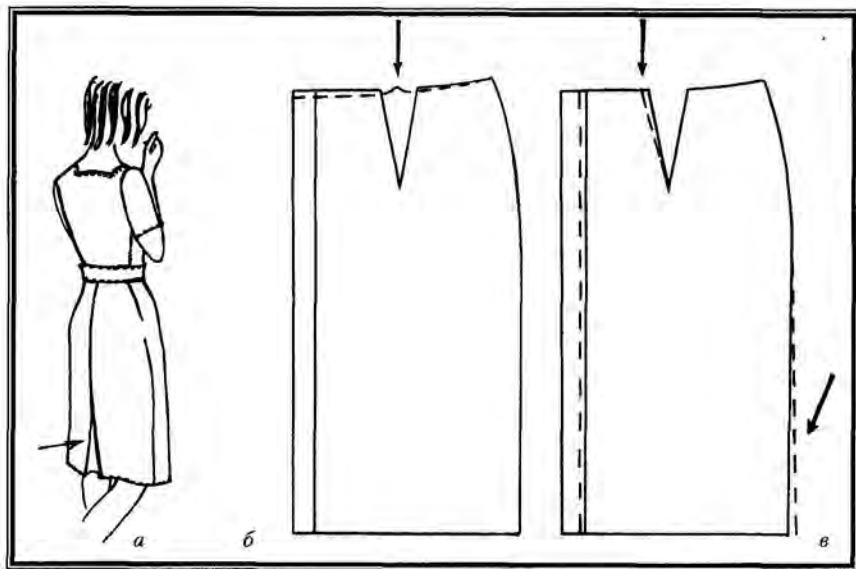


Рис. 7

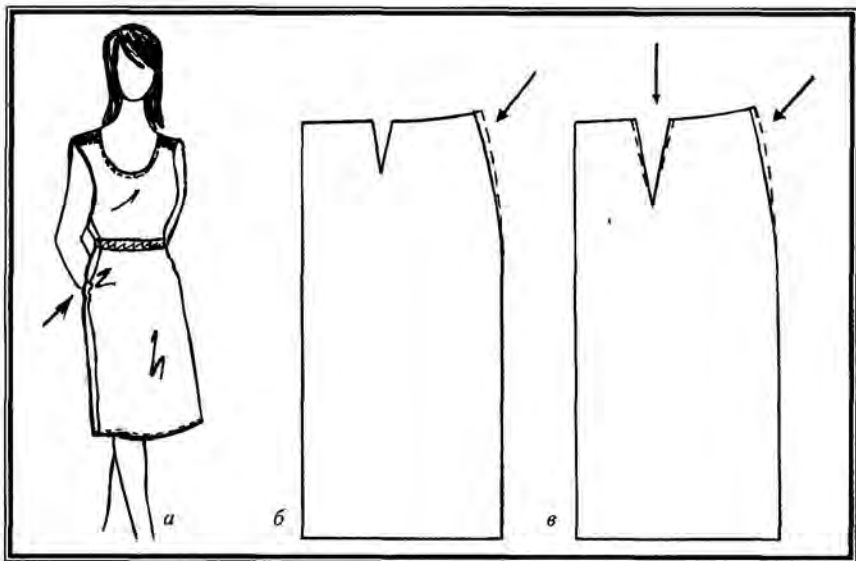


Рис. 8

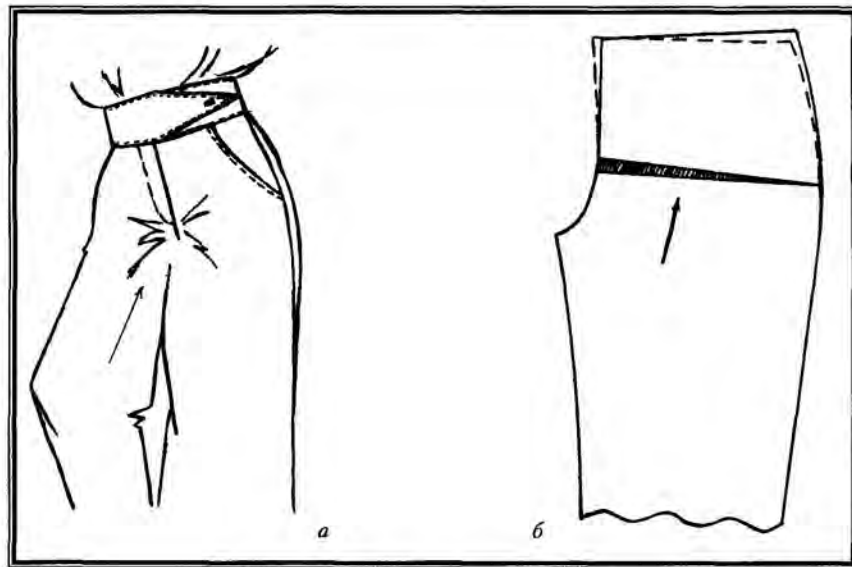


Рис. 9

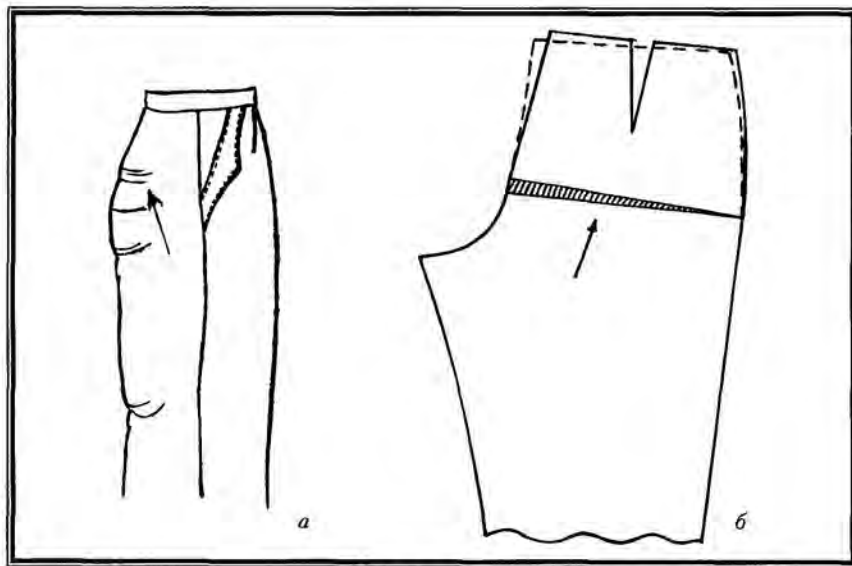


Рис. 10

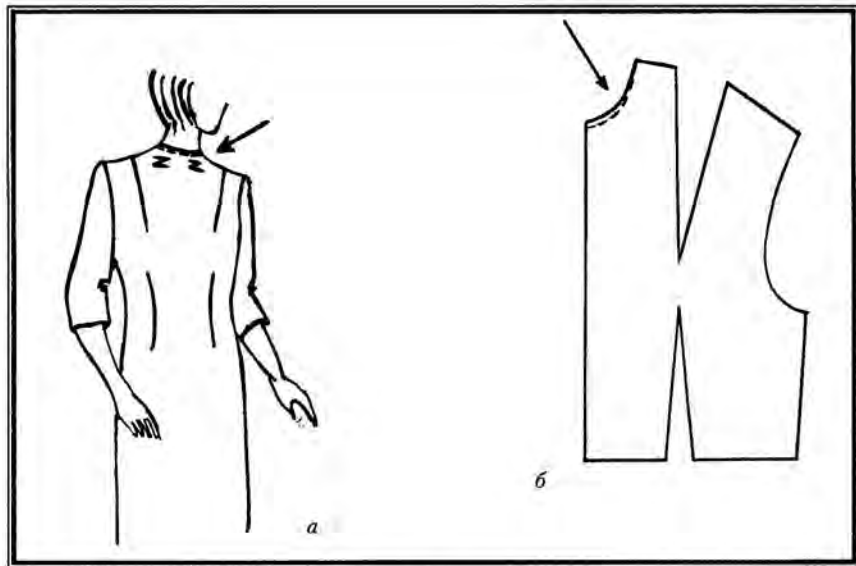


Рис. 11

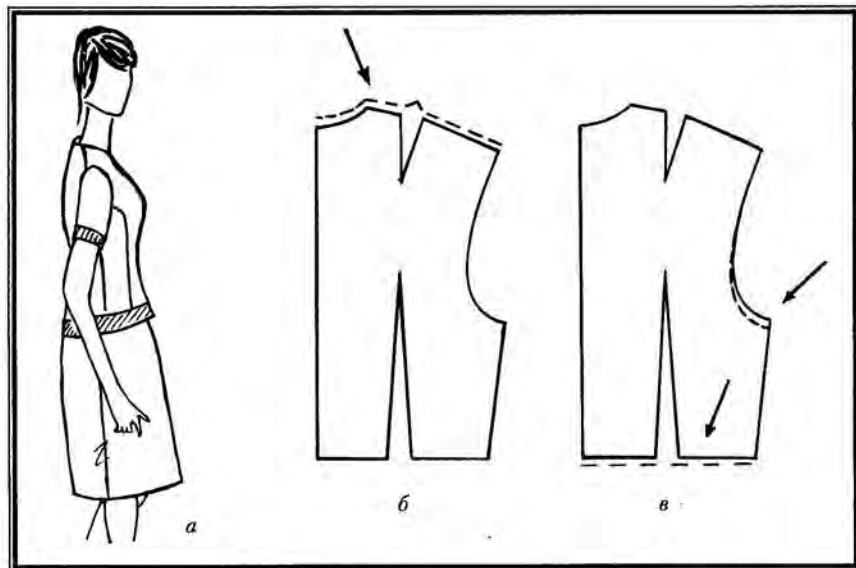


Рис. 12

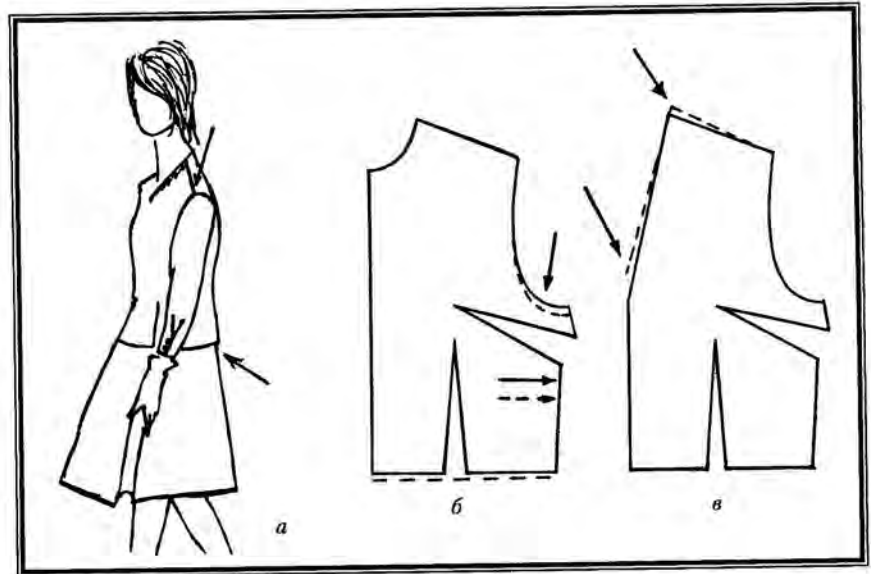


Рис. 13

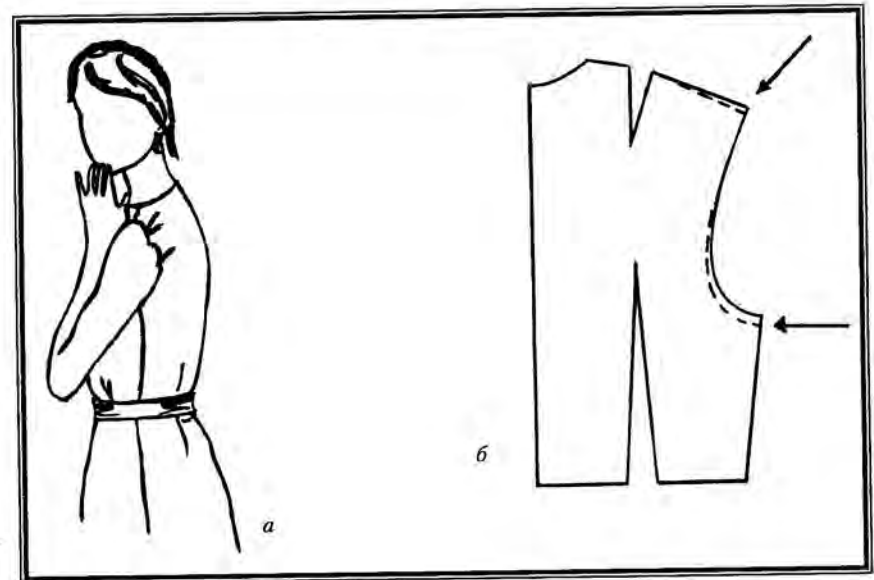


Рис. 14

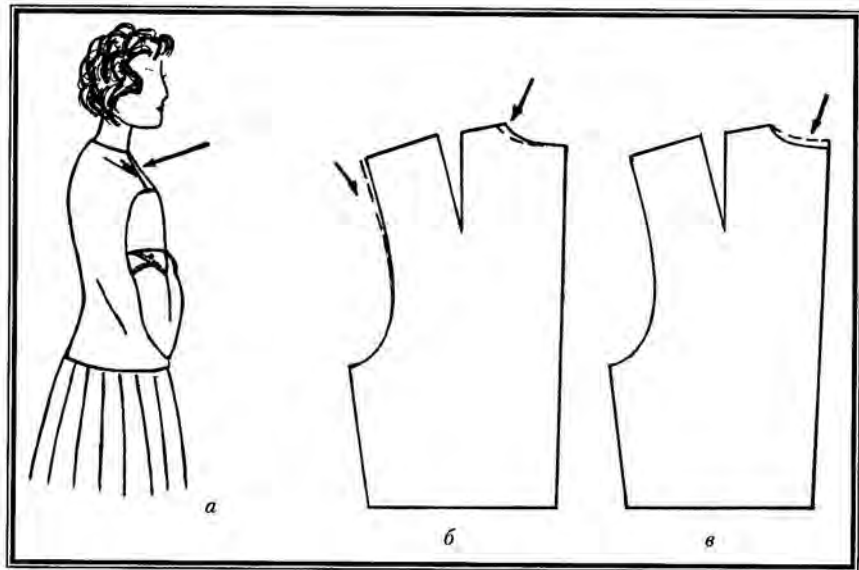


Рис. 15

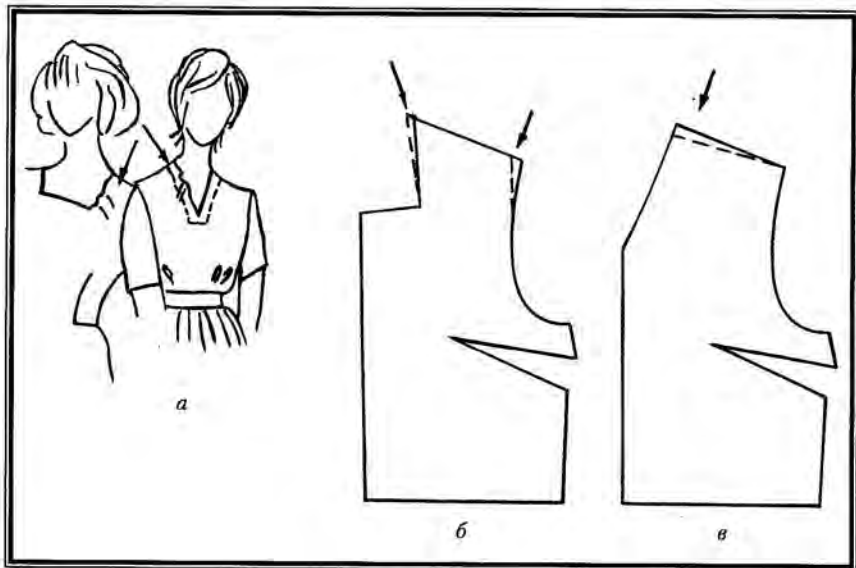


Рис. 16

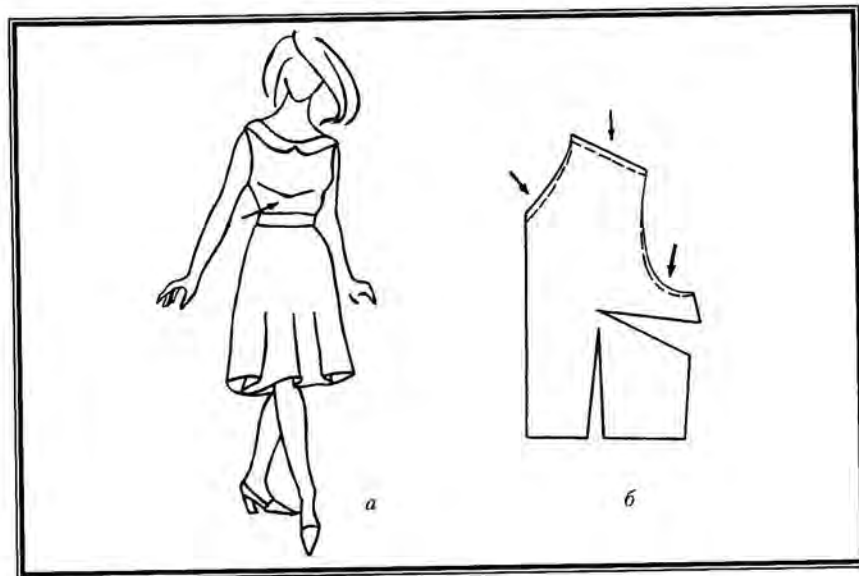


Рис. 17

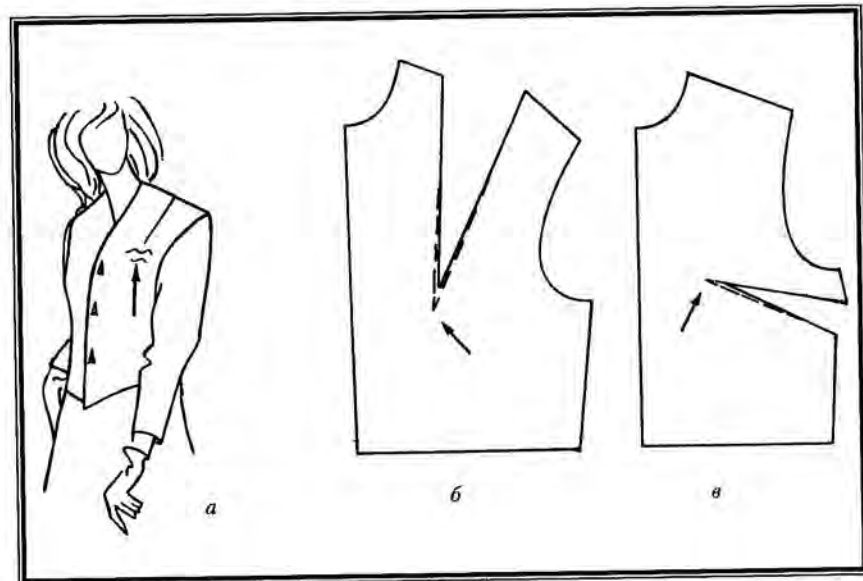


Рис. 18

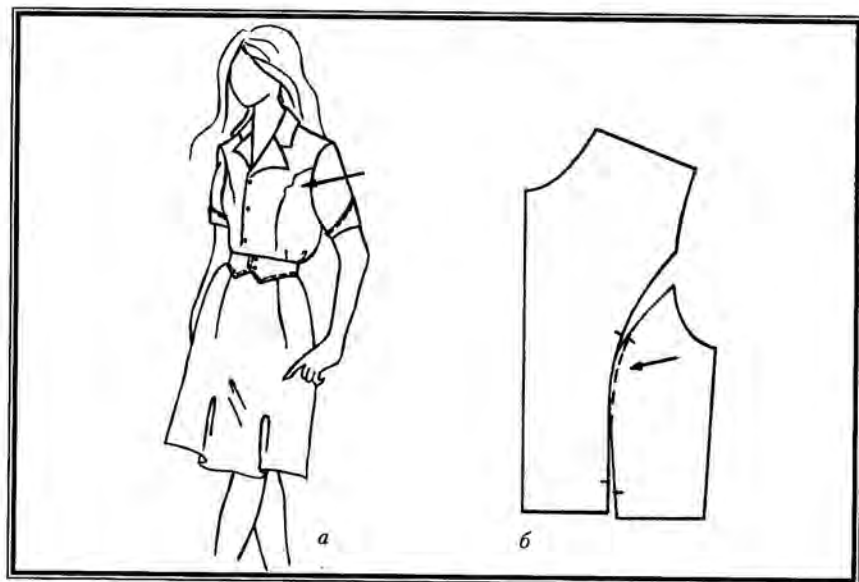


Рис. 19

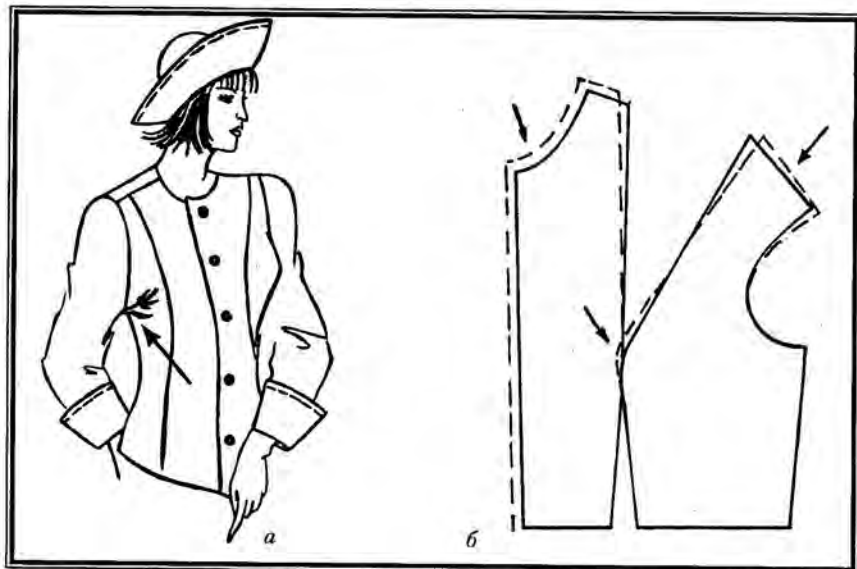


Рис. 20

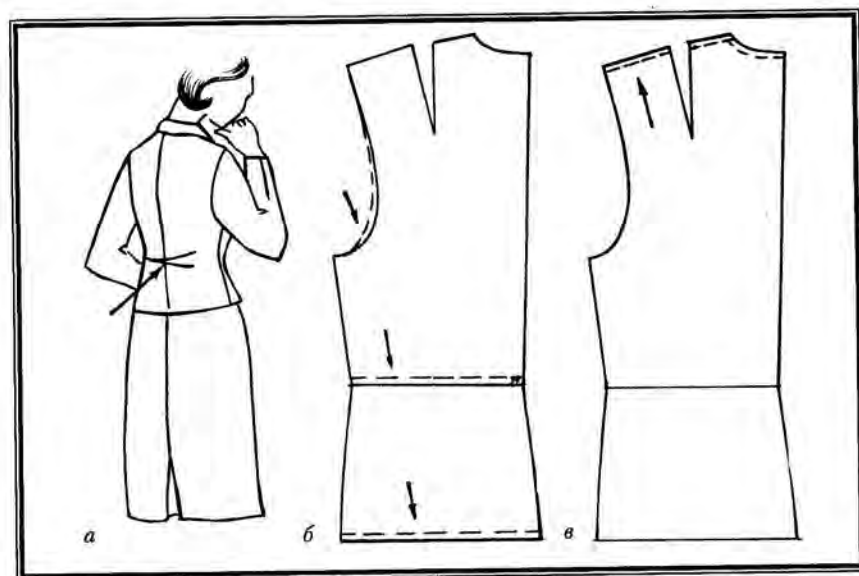


Рис. 21

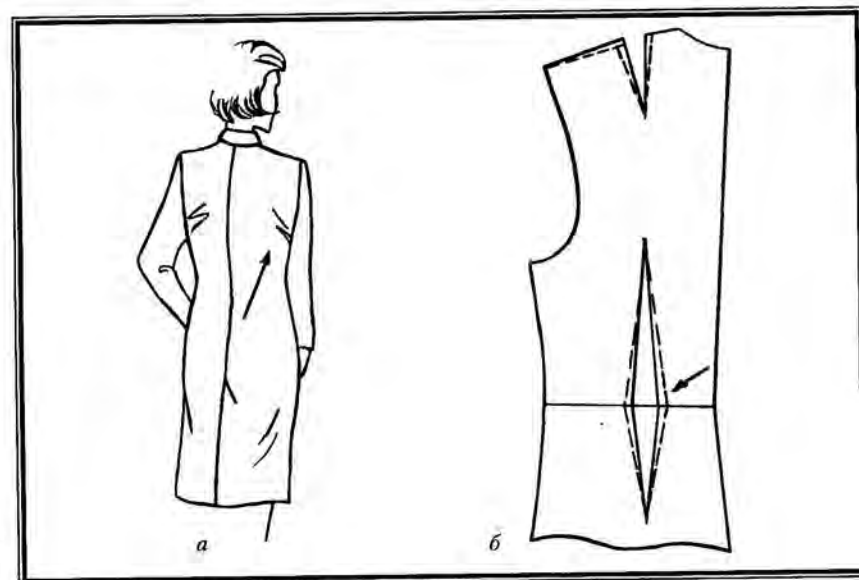


Рис. 22

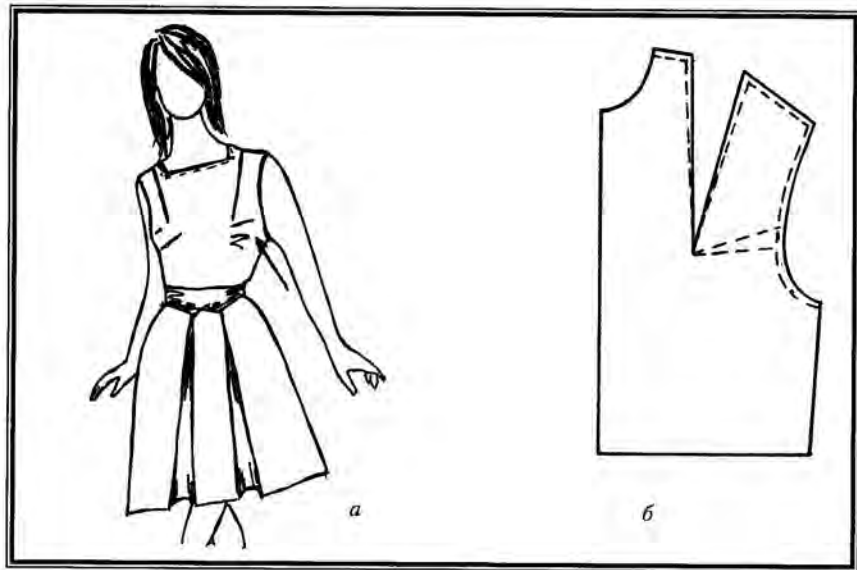


Рис. 23

Рис. 24

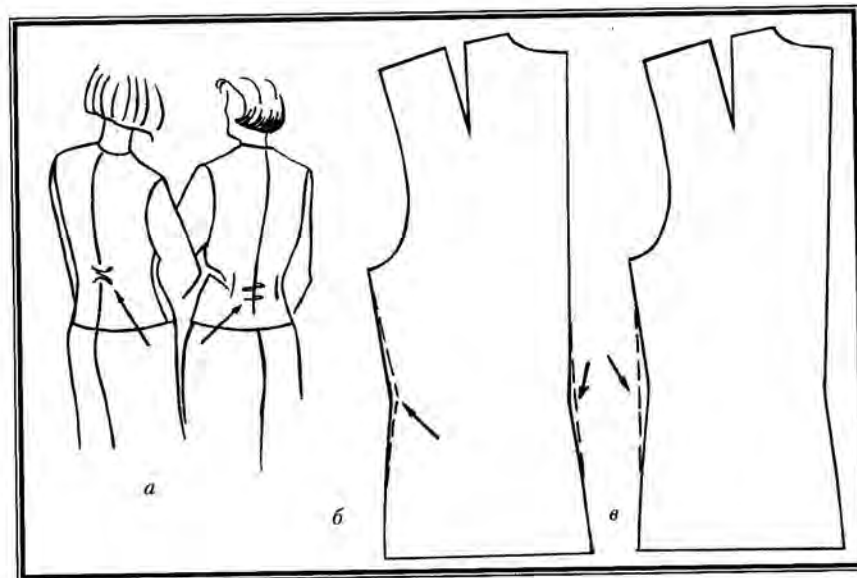
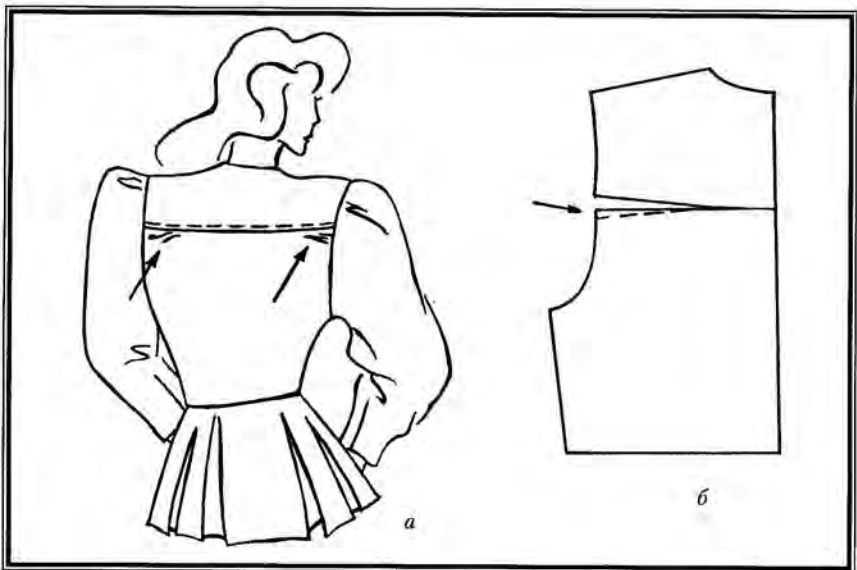


Рис. 26

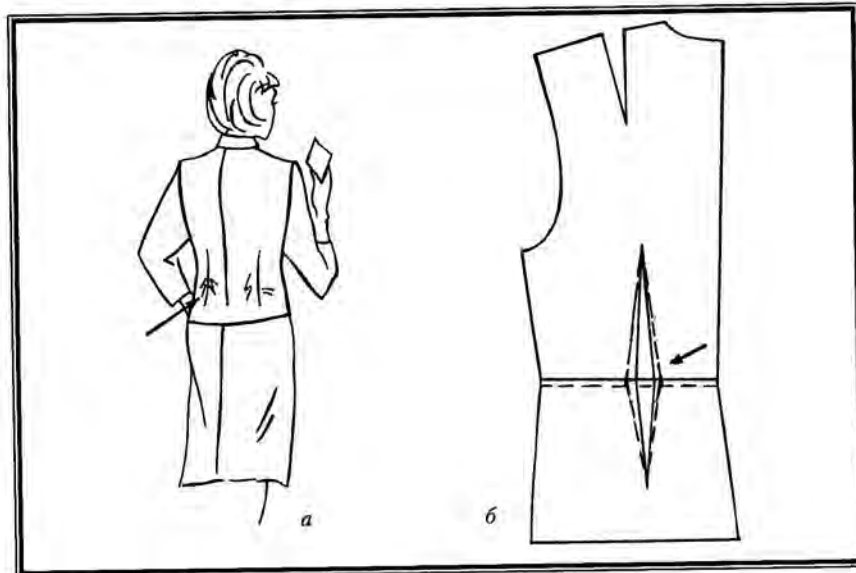


Рис. 25

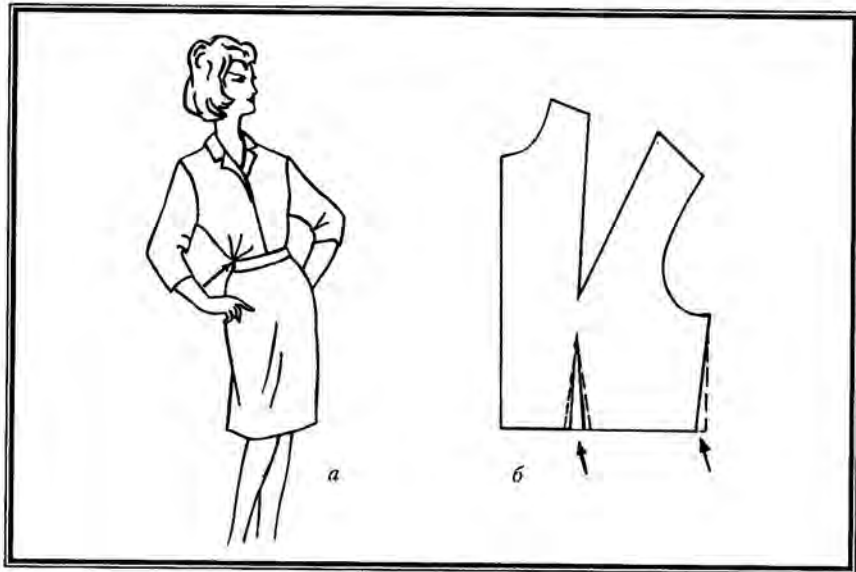


Рис. 27

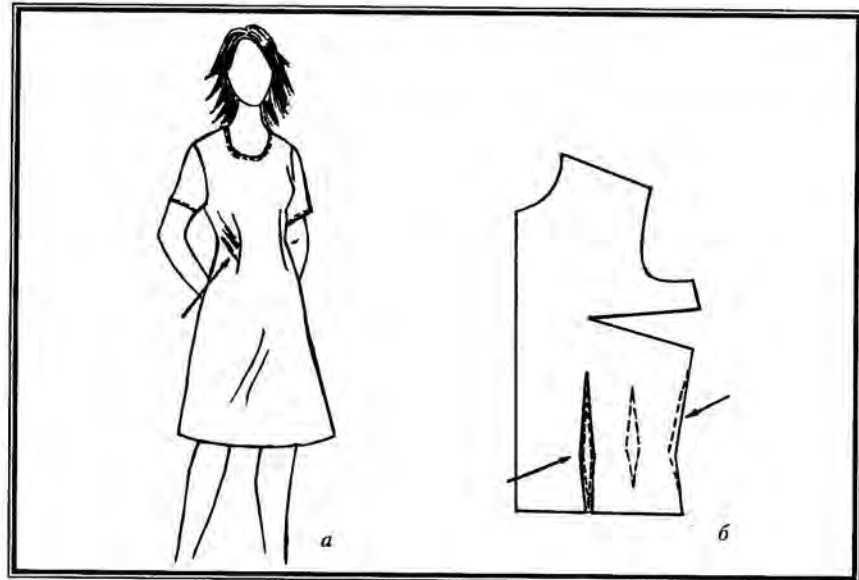


Рис. 28

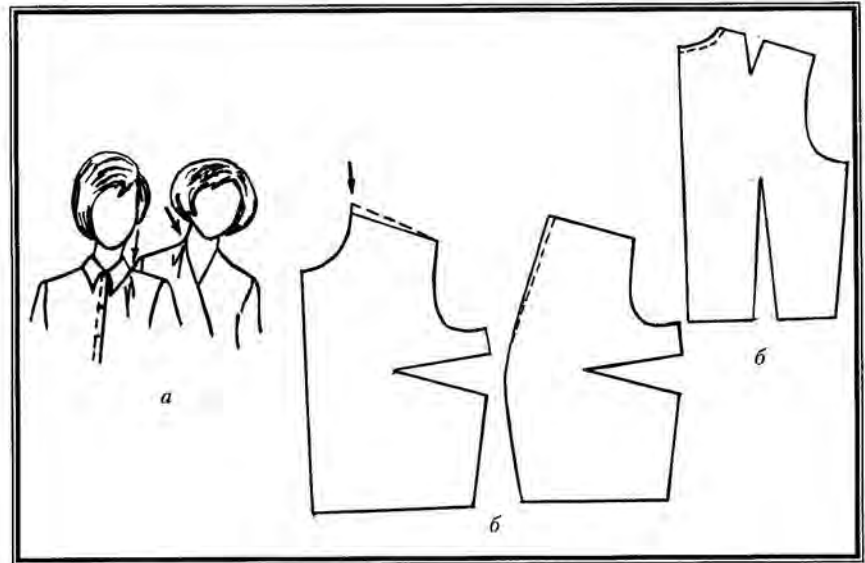


Рис. 29

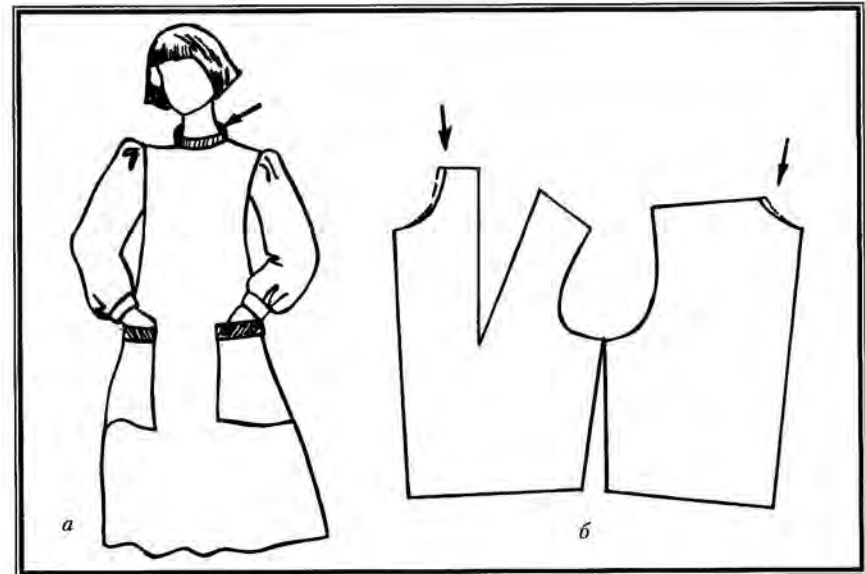


Рис. 30



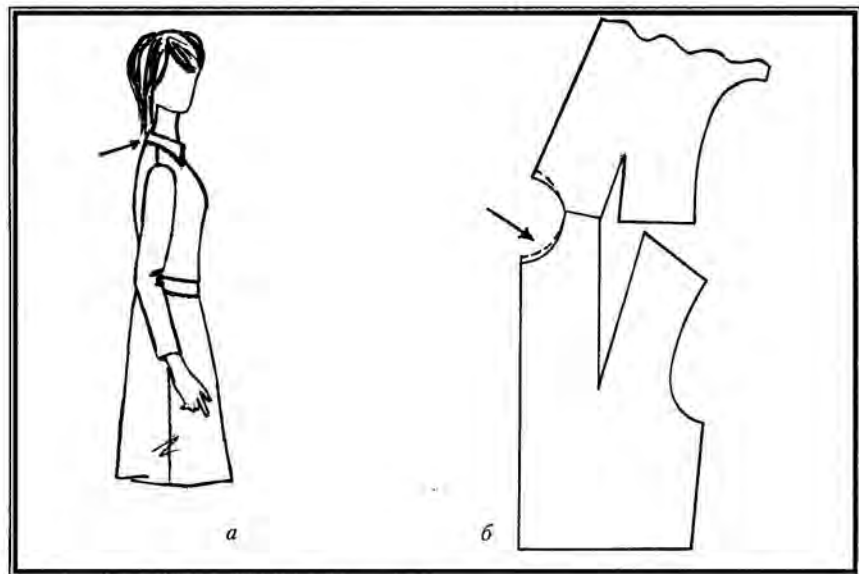


Рис. 31

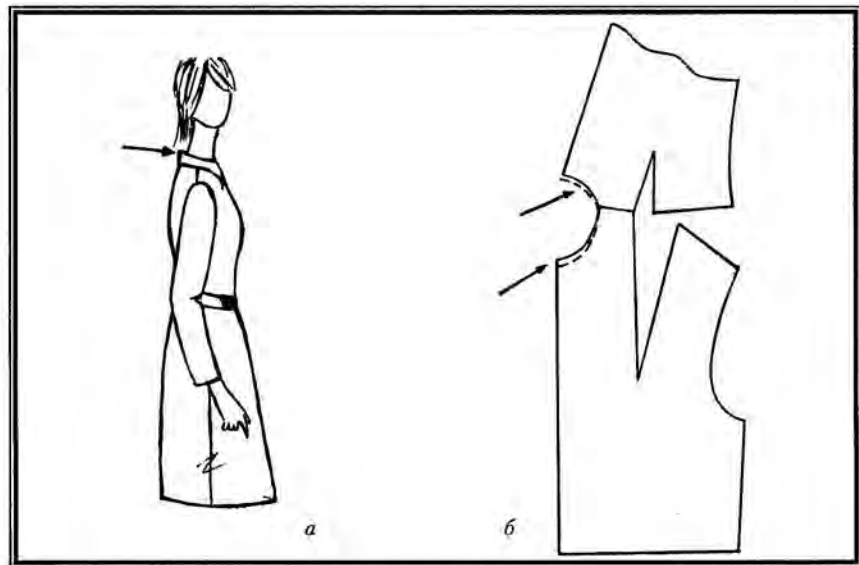


Рис. 32

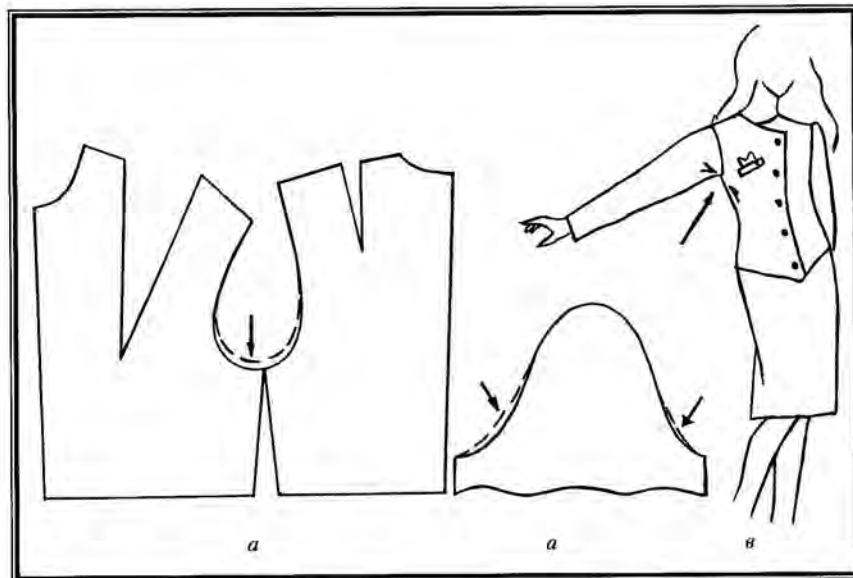


Рис. 33

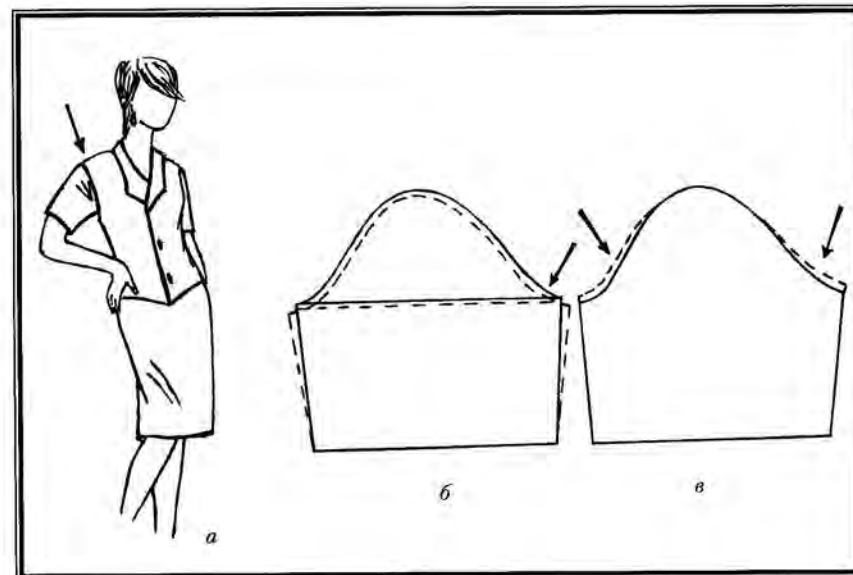


Рис. 34

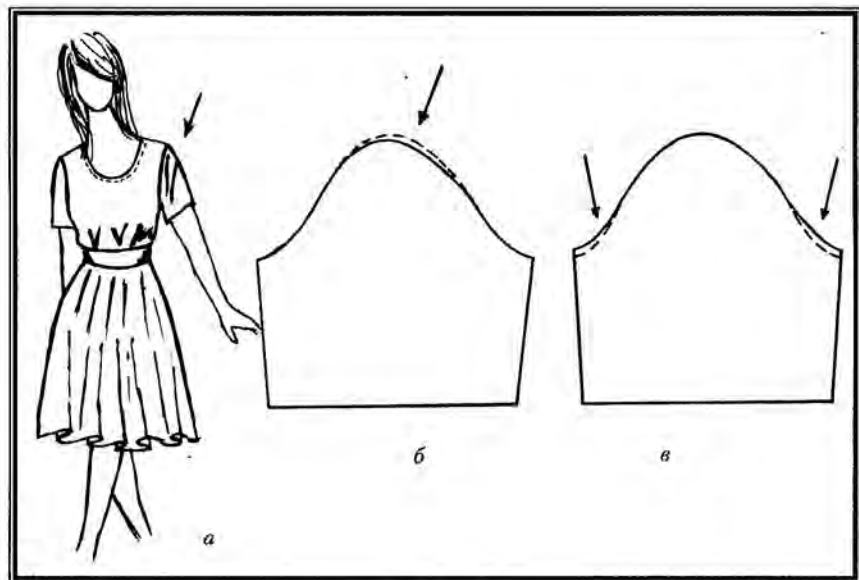


Рис. 35

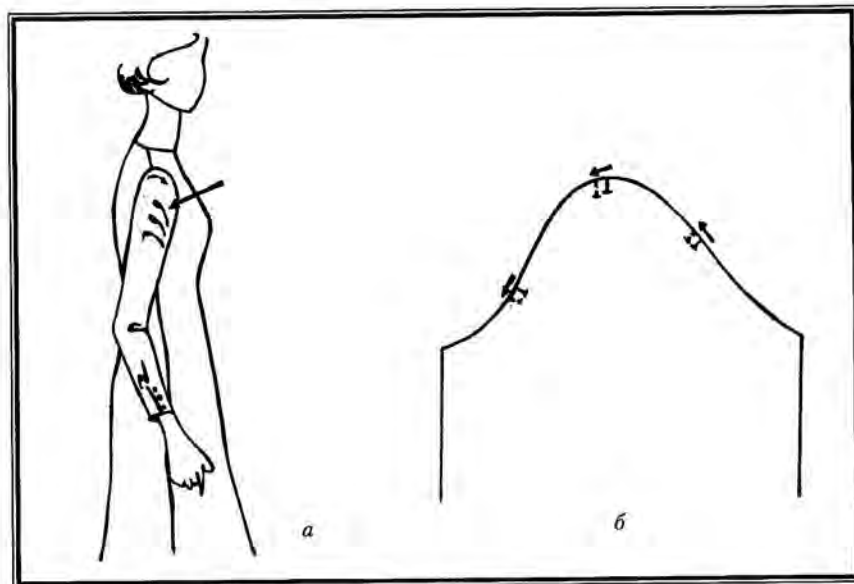


Рис. 37

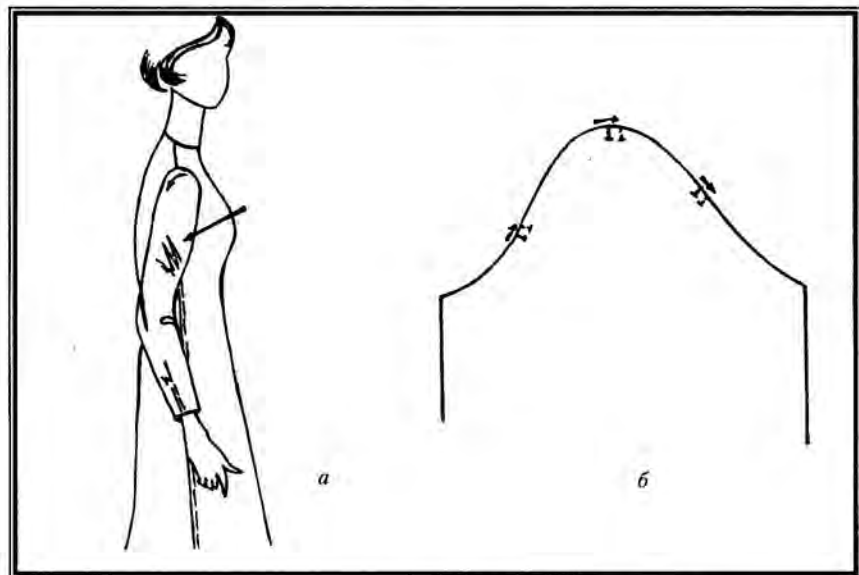


Рис. 36

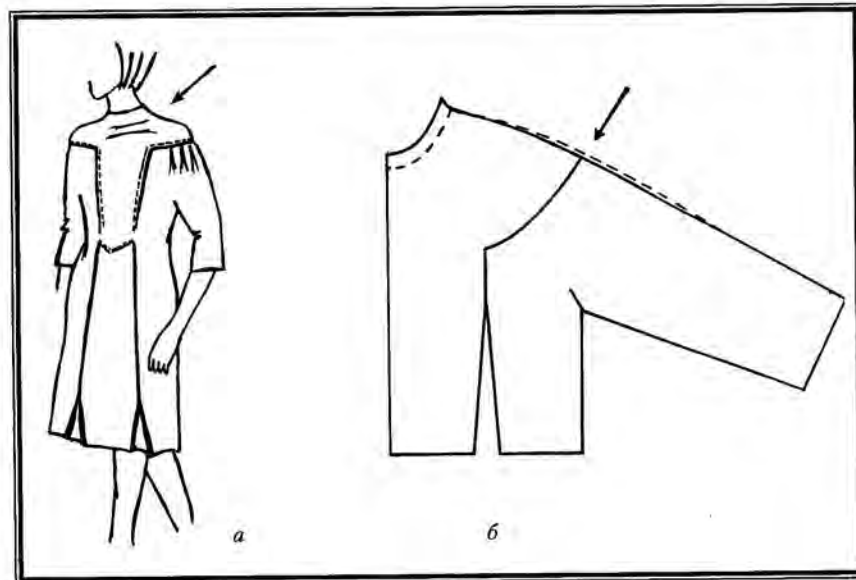


Рис. 38

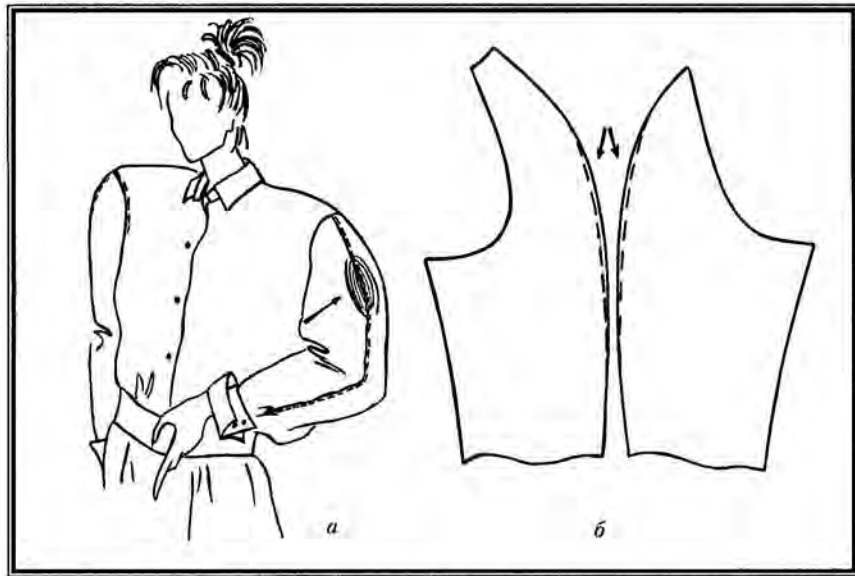


Рис. 39

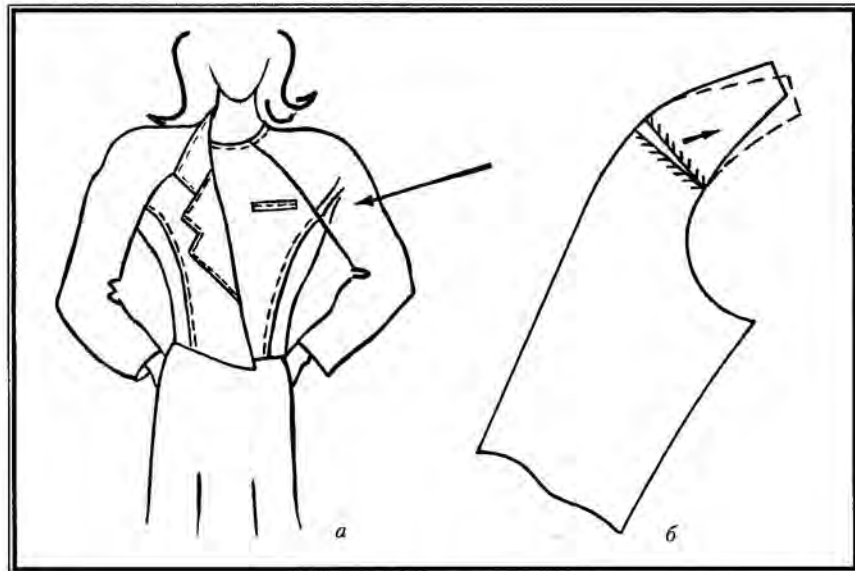


Рис. 40

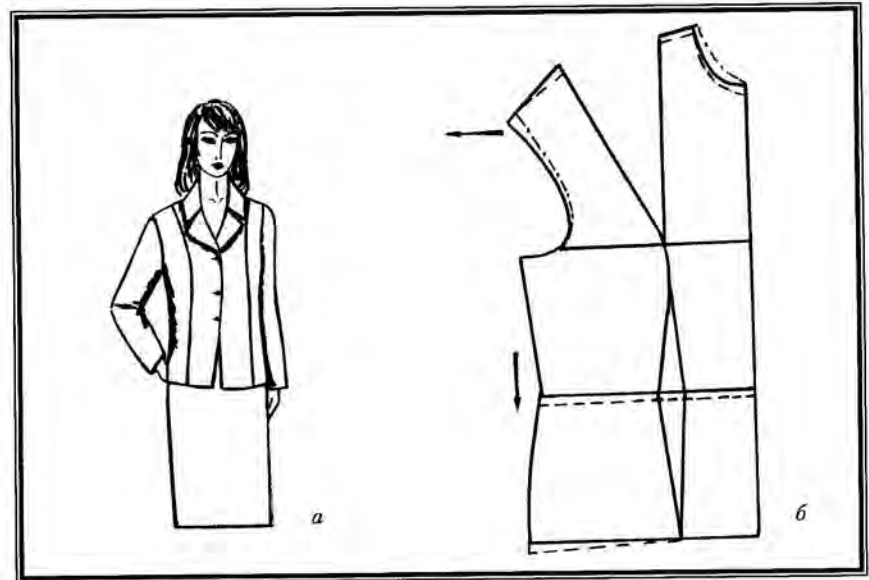


Рис. 41

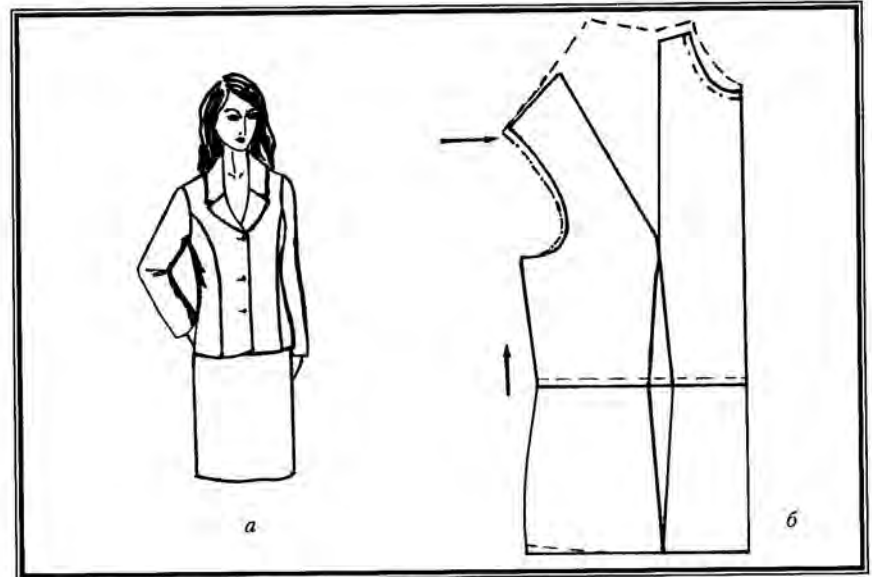


Рис. 42



Визначити вид дефекту, причину його виникнення та способи виправлення за рис. 190–194.

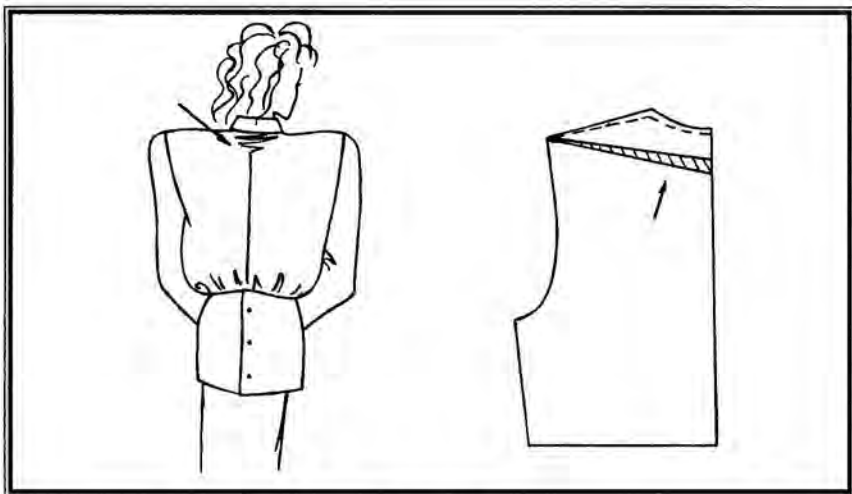


Рис. 190

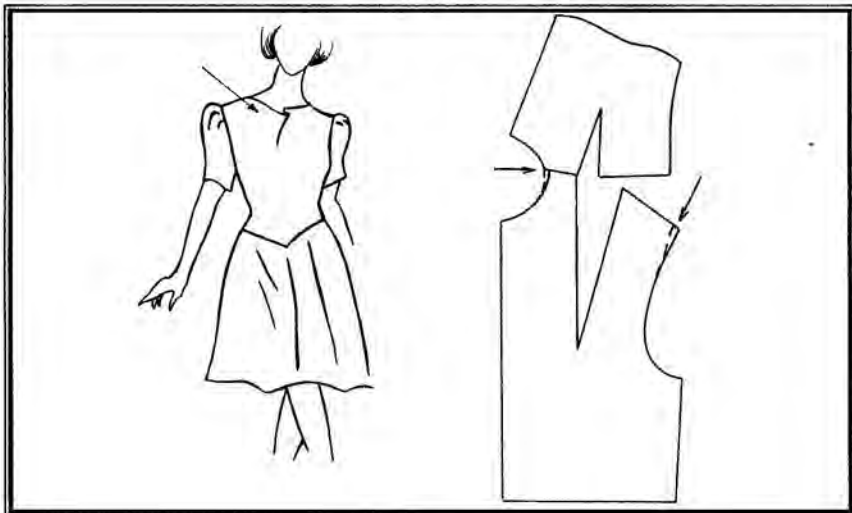


Рис. 191

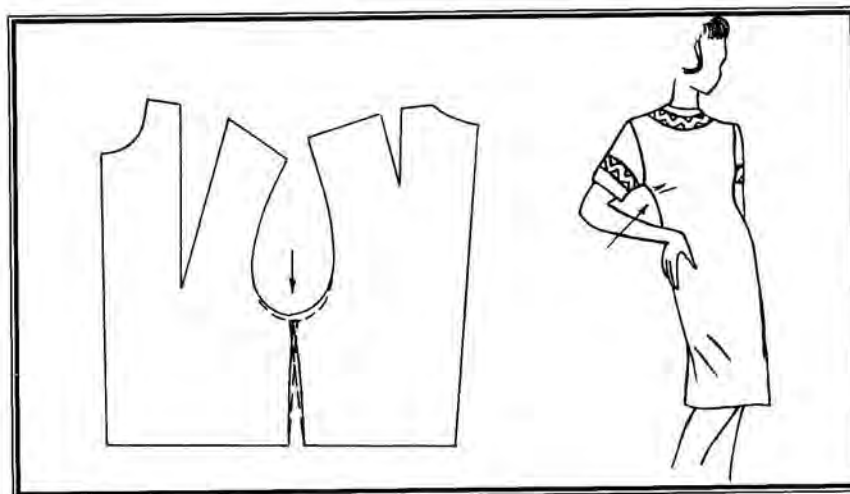


Рис. 192

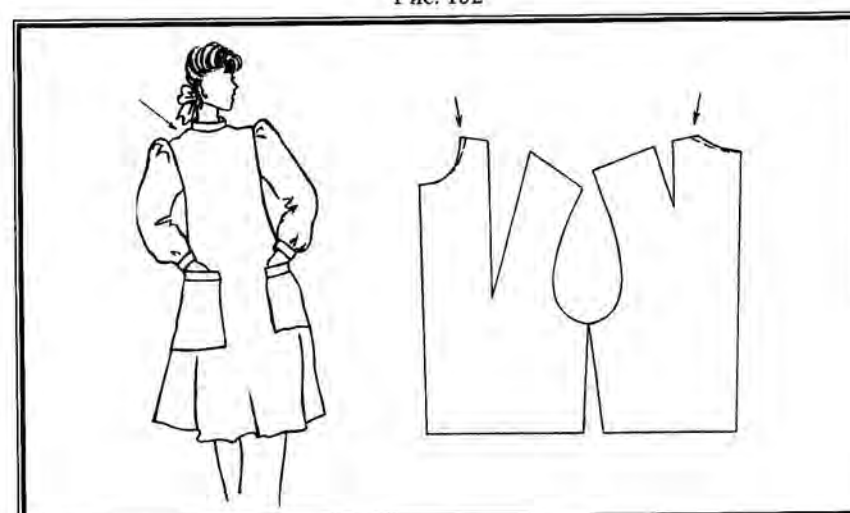


Рис. 193

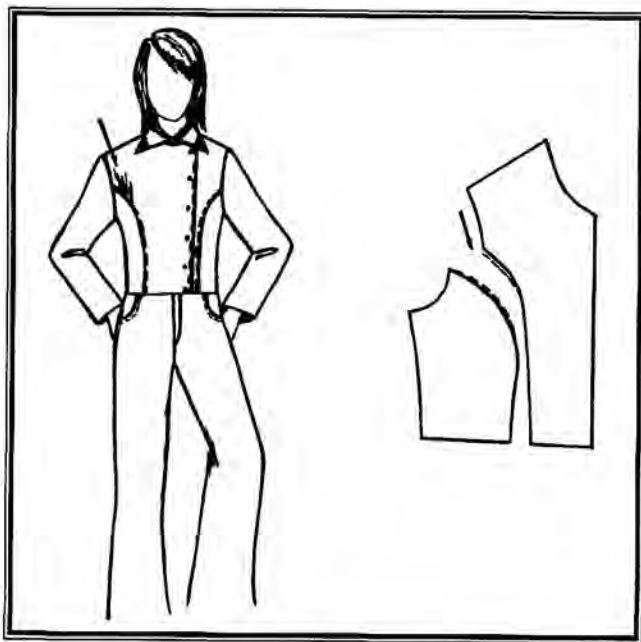


Рис. 194

### Контрольні запитання до розділу 8

1. Що таке рівновага виробу?
2. На які три групи поділяються всі дефекти?
3. Назвіть основні дефекти в спідниці, що виникають від неправильної конструкції?
4. Назвіть, які Ви знаєте дефекти, що виникли від неправильно знятих мірок?
5. Які дефекти пілочки та спинки впливають на баланс виробів?
6. Які дефекти виникають від неправильного з'єднання рукава з проймою?
7. Які дефекти спричинює неправильно вшитий комір?
8. Який вигляд може мати виріб з неправильно вшитим коміром?
9. Які дефекти може спричинити неправильно визначена довжина довжина по бічній і середній частині спідниці?
10. Яким чином можна виправити такі дефекти:
  - а) спідниця спереду прилягає до ніг;
  - б) спідниця ззаду прилягає до ніг;
  - в) косі заломы на спідниці.

11. За якого дефекту по бічних зрізах спідниці забирають залишки тканини?
12. Назвіть три причини, чому виріз горловини виробу може не прилягати.
13. Як виправляють подовження передніх половинок брюк?

#### Критерії оцінок

**«Високий рівень».** Якщо учень досконало знає види дефектів, причину їх виникнення і способи усунення. Вміє самостійно під час примірки визначити причину дефекту.

**«Достатній рівень».** Якщо учень досконало знає види дефектів, вміє розпізнавати причини їх виникнення і способи усунення.

**«Середній рівень».** Якщо учень в основному знає види дефектів в одязі, причини їх виникнення, але способи виправлення визначає з помилками, які усуває за допомогою викладача.

**«Початковий рівень».** Якщо учень недостатньо засвоїв види дефектів, причини їх виникнення, способи виправлення дефектів визначає тільки за допомогою викладача.



## Розділ 9

### Особливості конструювання чоловічого одягу

#### 9.1. Особливості обмірювання статури

У цьому розділі розглянемо особливості конструювання чоловічого одягу (рис. 195). Під час обмірювання чоловічої статури потрібно зважати на деякі особливості.



Рис. 195

Сг – напівобхват грудей – сантиметрова стрічка проходить по лопатках на спині, через задні кути підпахових заглибин, спереду через соскові точки.

Ст – напівобхват талії – стрічка проходить горизонтально по тулубу на рівні лінії талії.

Сс – напівобхват стегон – стрічка проходить горизонтально, по тулубу через сідниці, через лінійку, прикладену вертикально до живота для врахування виступу живота.

Оп – обхват плеча – виміряють перпендикулярно до вісі плеча; верхній край стрічки повинен торкатися заднього кута підпахової заглибини.

Дтп – довжина переду до лінії талії – виміряють від точки основи шиї через соскову точку і далі до лінії талії.

Дтс – довжина спинки до лінії талії – виміряють від лінії талії до 7-го шийного хребця через лінійку, яка прикладена до виступаючих точок лопаток.

Шг – ширина грудей – виміряють між передніми кутами підпахових заглибин, горизонтально.

Шс – ширина спинки – виміряють по лопатках між задніми кутами підпахових заглибин.

Шп – ширина пройми – виміряють від точки основи шиї до точки плеча.

Впр.з. – висота пройми ззаду – виміряють від точки основи шиї до рівня задніх кутів підпахових заглибин.

Дп – довжина плеча – виміряють від рівня задніх кутів підпахових заглибин через плечову точку до рівня передніх кутів підпахових заглибин.

#### 9.2. Конструювання основи чоловічого піджака

Мірки:

|               |                  |
|---------------|------------------|
| Сш = 20,5 см; | Дтс = 47,0 см;   |
| Сг = 50,0 см; | Двир. = 27,0 см; |
| Ст = 44,0 см; | Дтп = 44,0 см;   |
| Сс = 52,0 см; | Оп = 32,0 см;    |
| Шс = 20,0 см; | Др = 64 см;      |
| Шг = 19,0 см; |                  |
| Шп = 15,5 см; |                  |

Прибавки:

$P_{\Gamma} = 8 - 8,5$  см;

$P_c = 4,5$  см;

Поп = 10,0 см;

П ш. гор. = 1,5 см;

П ш. пройми = 0,3 x  $P_{\Gamma}$ .

### Побудова спинки

Побудову спинки, пілочки, бічних зрізів, відрізного бочка, бортового краю та коміра чоловічого піджака зображено на рис. 196.

1. Будуємо прямий кут з перетином у точці А.

2. Визначаємо, якою має бути горловина завширшки:

$$AA_1 = \frac{C_{\text{ш}}}{3} + \text{П ш. гор.};$$

$$AA_1 = \frac{20,5}{3} + 1,5 = 8,3 \text{ см.}$$

3. Визначаємо, якою має бути горловина завглибшки:

$$AA_0 = \frac{AA_1}{3} + 1 \text{ см.};$$

$$AA_0 = \frac{8,3}{3} + 1 = 3,7 \text{ см.}$$

4. Будуємо середній зріз спинки.

4.1. Відведення середнього зрізу по горловині для кращого прилягання дорівнює:

$$A_0A_{01} = 1,0 \text{ см.}$$

4.2. Положення лінії лопаток дорівнює:

$$AY = 0,4 \times \text{Дтс};$$

$$AY = 0,4 \times 47,0 = 19,0 \text{ см.}$$

5. Положення лінії талії дорівнює:

$$AT = \text{Дтс}; AT = 47,0 \text{ см.}$$

6. Визначаємо положення лінії стегон:

$$TC = 17 - 19 \text{ см.}$$

7. Визначаємо положення лінії низу:

$$TH = \text{Двир.}; TH = 27,0 \text{ см.}$$

8. Величина прогину середнього зрізу дорівнює:

$$TT_1 = 2,5 \text{ см.}$$

Оформлюємо середній зріз через точки  $A_{01}$ , У,  $T_1$  і далі донизу паралельно лінії ТН. На перетині отримуємо точки  $C_1$  і  $H_1$ .

9. Будуємо плечовий зріз.

Визначаємо положення контрольної точки. Для цього відрізок  $TT_1$  ділимо навпіл і отримуємо точку 1. З точки 1 як з центра провимо дугу радіусом  $1A_1$ ; на перетині двох дуг одержуємо точку П:

$$\cup 1П = 1A_1 \text{ і } \cup A_1П = \text{Шп} + 1,0 \text{ см (на посадку).}$$

З'єднуємо точки  $A_1$  і П.

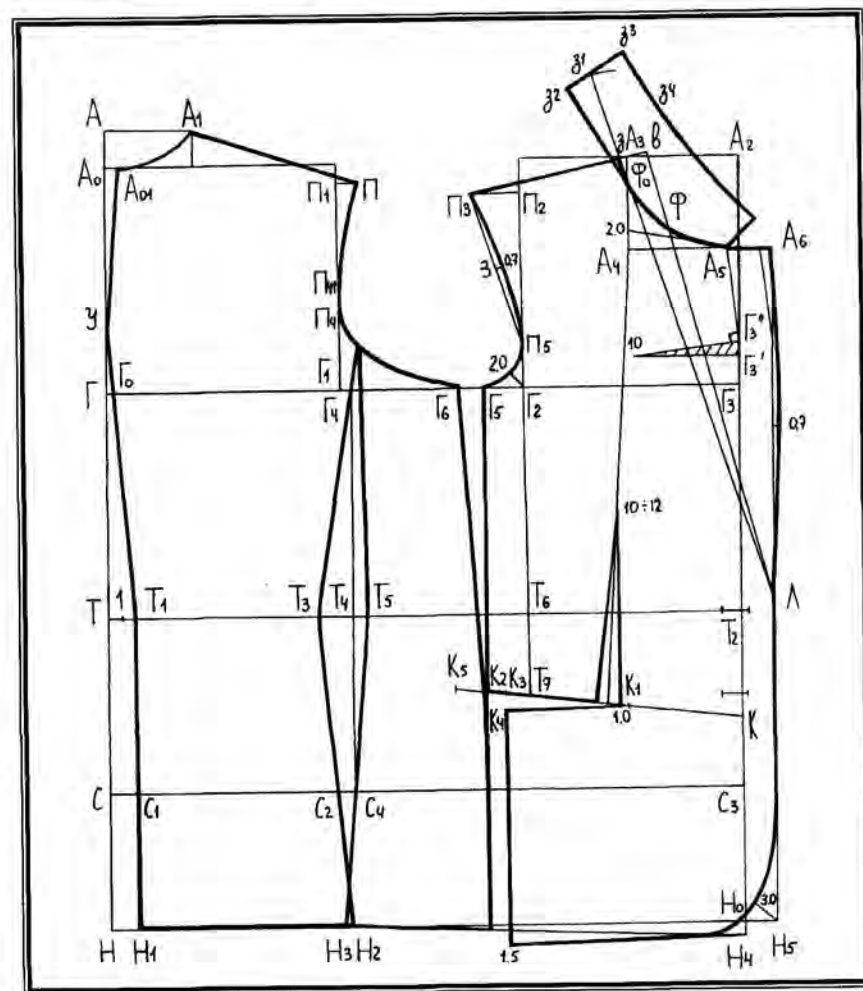


Рис. 196

10. Визначаємо, якою має бути глибина пройми:

$$A_0\Gamma = 0,45 \times O \text{ п.в} + 3,0 \text{ см (на свободу пройми),}$$

де  $O \text{ п.в}$  – обхват плеча верхній;

$$O \text{ п.в} = O_{\text{п}} + \text{Пош}; O \text{ п.в} = 32 + 10 = 42 \text{ см};$$

$$A\Gamma = 0,45 \times 42 + 3,0 = 22 \text{ см.}$$

З точки  $\Gamma$  проводимо лінію грудей. Перетин лінії грудей з середнього зрізу позначаємо точкою  $\Gamma_0$ .

11. Визначаємо, якою має бути спинка завширшки:

$$\Gamma_0\Gamma_1 = \text{Шс} + 0,2 \text{ Пг}; \Gamma_0\Gamma_1 = 20 + 0,2 \times 8,5 = 21,7 \text{ см.}$$

З точки  $\Gamma_1$  проводимо перпендикуляр на лінію горловини. На перетині одержуємо точку  $a$ .

12. Обчислюємо, якою завширшки має бути пройма:

$$\Gamma_1\Gamma_2 = X + 0,6 \times \text{Пг} + 2 \text{ см (на виточку),}$$

де  $X$  – це різниця між розміром та сумою мірок  $\text{Шс}$  і  $\text{Шг}$ ;

$$X = C_{\text{г}} - (\text{Шг} + \text{Шс}) = 50 - (20 + 19) = 11,0 \text{ см};$$

$$\Gamma_1\Gamma_2 = 11 + 0,6 \times 8,5 + 2,0 = 18,1 \text{ см.}$$

### Побудова пілочки

1. Обчислюємо, якою має бути завширшки пілочка:

$$\Gamma_2\Gamma_3 = \text{Шг} + 0,2 \times \text{Пг}; \Gamma_2\Gamma_3 = 19 + 0,2 \times 8,5 = 20,7 \text{ см.}$$

Через точку  $\Gamma_3$  проводимо вертикаль паралельно лінії  $AH$  – це лінія напівзаносу борта.

Перетин цієї лінії з лінією талії позначаємо точкою  $T_2$ , з лінією стегон –  $C_3$ , з лінією низу –  $H_0$ .

2. Визначаємо положення вершини горловини пілочки:

$$T_2A_2 = \text{Дтш}; T_2A_2 = 45,0 \text{ см.}$$

З точки  $A_2$  проводимо ліворуч горизонтальну лінію, з точки  $\Gamma_2$  опускаємо перпендикуляр на цю лінію.

3. Будуємо кут спрасування:

$$\Gamma_3Ц = 0,5 \times \Gamma_2\Gamma_3 + 1,0 \text{ см}; \Gamma_3Ц = 0,5 \times 20,7 + 1,0 = 11,4 \text{ см.}$$

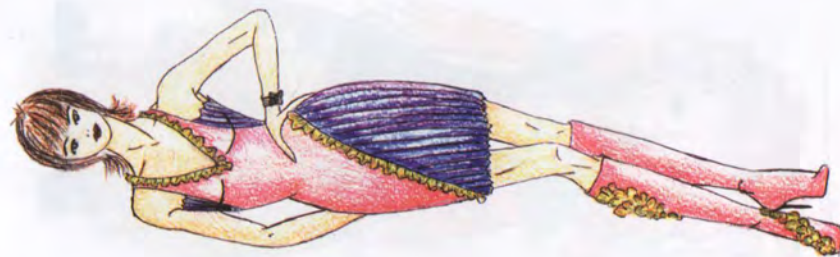
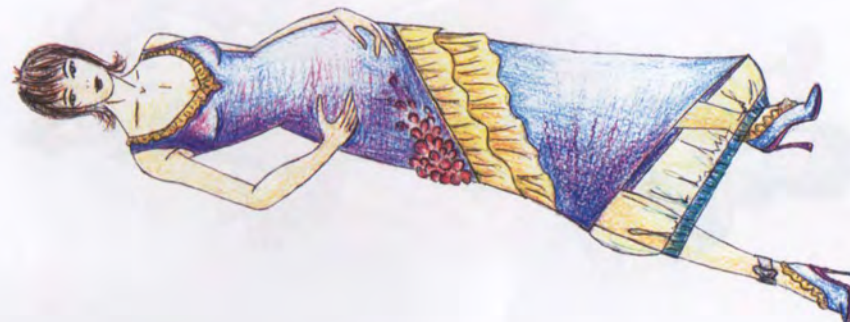
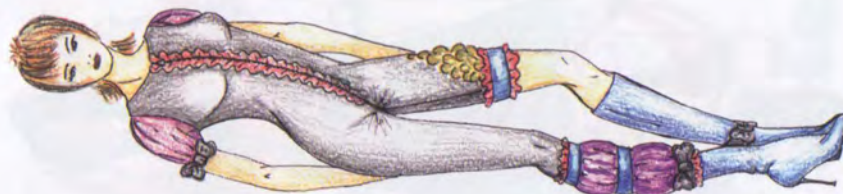
Визначаємо положення найвищої точки грудей:

$$\Gamma_3\Gamma_3' = 2,5 - 3,0 \text{ см.}$$

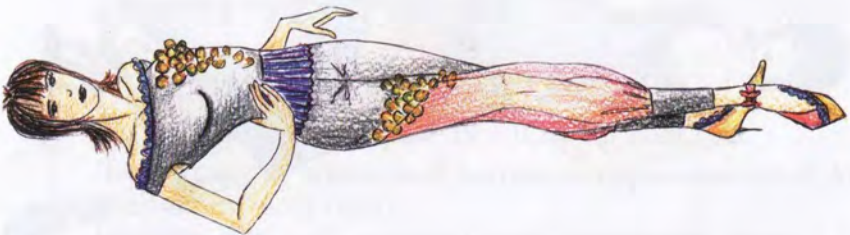
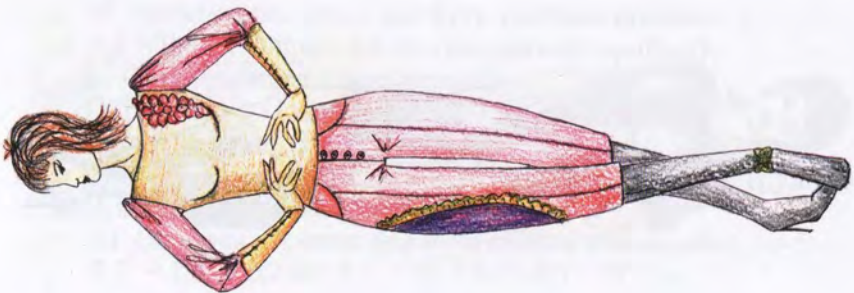
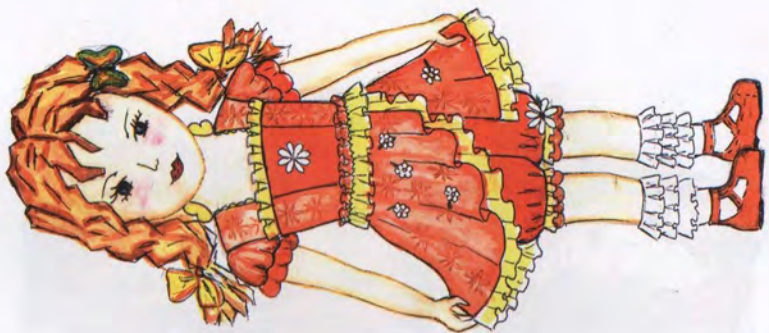
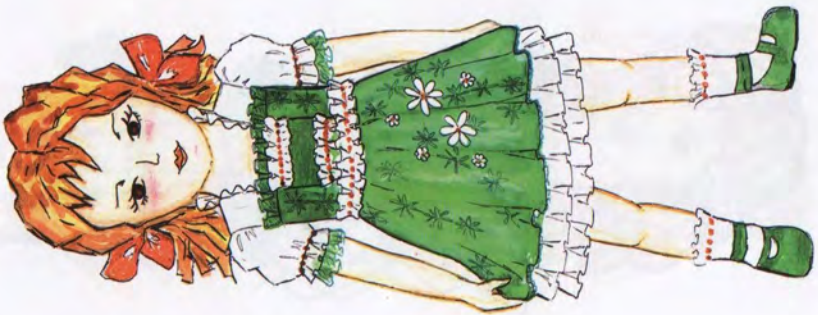
Для побудови кута спрасування з точки  $Ц$  праворуч проводимо перпендикуляр до лінії напівзаносу борта. На перетині одержуємо точку  $\Gamma_3''$ .

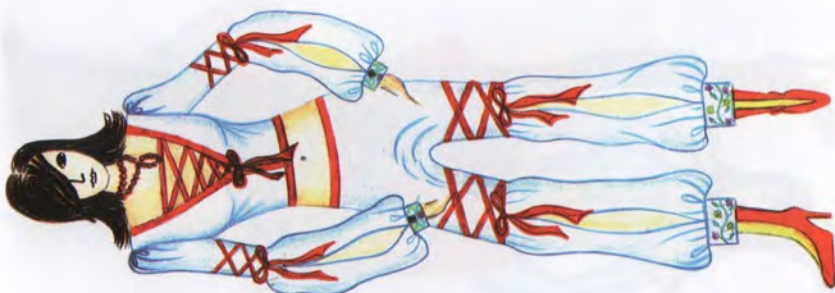
Угору від точки  $\Gamma_3'$  відкладаємо відрізок  $\Gamma_3'\Gamma_3'''$ :

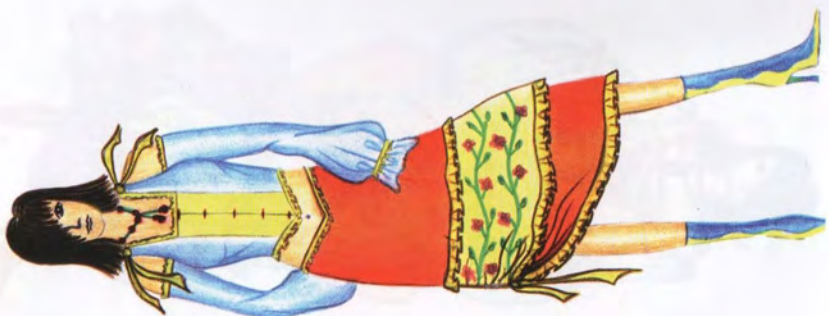
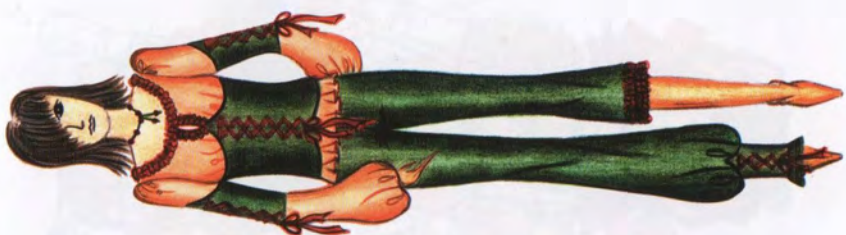
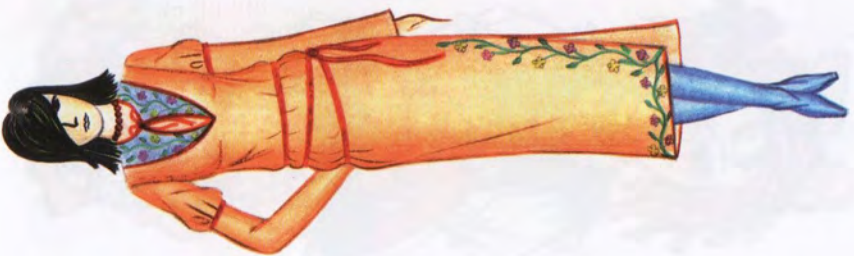
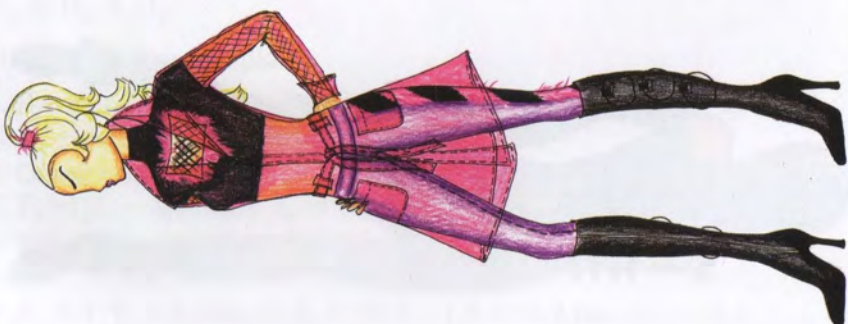
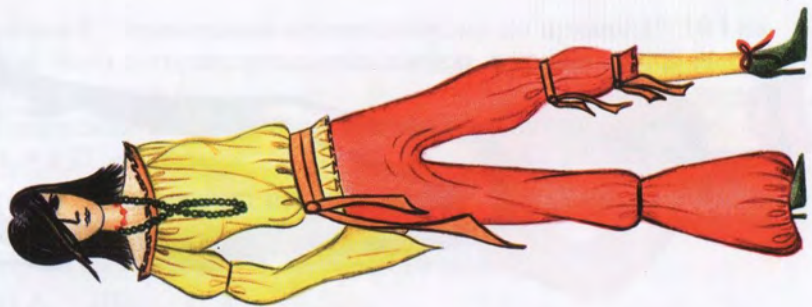
$$\Gamma_3'\Gamma_3''' = 0,05 \times \Gamma_2\Gamma_3; \Gamma_3'\Gamma_3''' = 0,05 \times 20,7 = 1,04 \text{ см.}$$

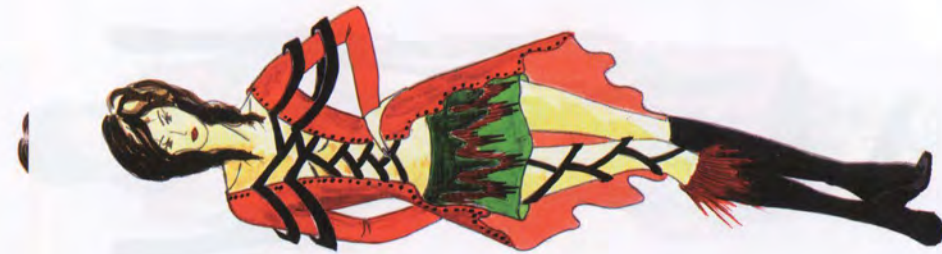












З точки  $\Gamma_3''$  проводимо перпендикуляр до прямої  $\Gamma_3''10$  і на перетині його з горизонтальною лінією, проведеною з точки  $A_2$ , ставимо точку  $A_2'$ .

4. Визначаємо положення висоти пройми пілочки:

$$\Gamma_2\Pi_2 = \Gamma_1\Pi_1 - 1,0 \text{ см.}$$

З точки  $\Pi$  опускаємо перпендикуляр на вертикальну лінію  $\Gamma_1a$ . На перетині одержуємо точку  $\Pi_1$ :

$$\Pi_2\Pi_5 = 5 \text{ см (положення плечової точки);}$$

$$\cup \Pi_3A_3 = \text{Шп}; \cup \Pi_3A_3 = 15,5 \text{ см.}$$

З точки  $\Pi_3$  робимо засічку на горизонтальну лінію з точки  $A_2$ . На перетині одержуємо точку  $A_3$ .

5. Визначаємо, якою має бути горловина завглибшки:

$$A_3A_4 = 0,4 \times \text{Сш}; A_3A_4 = 0,4 \times 20,5 = 8,2 \text{ см.}$$

З точки  $A_4$  проводимо перпендикуляр на лінію  $A_2H_0$ . На перетині з лінією  $\Gamma_3''A_2'$  ставимо точку  $A_5$ .

$$A_2A_5 = 2,0 \text{ см.}$$

Оформлюємо зріз горловини через точки  $A_3, A_5$ .

6. Оформлюємо пройми спинки і пілочки:

$$\Gamma_1\Pi_4 = 0,4 \times \Gamma_1\Pi_1; \Gamma_1\Pi_4 = 0,4 \times 22 = 8,8 \text{ см;}$$

$$\Gamma_1\Pi_{41} = 0,5 \times \Gamma_1\Pi_1; \Gamma_1\Pi_{41} = 0,5 \times 22 = 11,0 \text{ см.}$$

Точку  $\Gamma_4$  ставимо посередині відрізка  $\Gamma_1\Gamma_2$ :

$$\Gamma_2\Pi_5 = 0,2 \Gamma_2\Pi_2; \Gamma_2\Pi_5 = 0,2 \times 21 = 4,2 \text{ см.}$$

З точки  $\Gamma_2$  проводимо бісектрису кута  $2,0$  см.

З'єднуємо точки  $\Pi_5$  і  $\Pi_3$ . Відрізок  $\Pi_5\Pi_3$  ділимо навпіл і проводимо перпендикуляр від точки  $3$  завдовжки  $0,7$  см.

Оформлюємо пройму спинки і пілочки через точки  $\Pi, \Pi_{41}, \Pi_4, \Gamma_4, 2, \Pi_5, 3, \Pi_3$ .

### Побудова бічних зрізів

1. Визначаємо положення бічного зрізу спинки по лінії пройми:  $\Gamma_1\Gamma_4' = 1,0$  см.

2. Обчислюємо, якою має бути завширшки спинка по лінії талії:

$$\Gamma_1T_3 = \Gamma_0\Gamma_1 - 4,0 \text{ см; } \Gamma_1T_3 = 21,7 - 4,0 = 17,7 \text{ см.}$$

3. Обчислюємо, якою має бути завширшки спинка по лінії стегон:

$$C_1C_2 = \Gamma_1T_3 + 1,5 \text{ см; } C_1C_2 = 17,7 + 1,5 = 19,2 \text{ см.}$$

Оформлюємо бічний зріз спинки, для чого з'єднуємо точки  $\Gamma_4', T_3, C_2$ . Продовжуємо лінію бічного зрізу донизу до перетину з лінією низу і угору до перетину з лінією пройми. Ставимо точки точки  $H_2$  і  $\Gamma_4''$ .

4. Обчислюємо, якою має бути завширшки пілочка по лінії стегон:

$$C_3C_4 = (Cс + Пс) - C_1C_2; C_3C_4 = 56,5 - 19,2 = 37,3 \text{ см.}$$

Точку  $C_4$  з'єднуємо з точкою  $\Gamma_4''$ . На перетині цієї лінії з лінією галії одержуємо точку  $T_4$ .  $T_4T_5 = 1,5$  см – прогин бічного зрізу по лінії галії.

Оформлюємо бічний зріз пілочки, для чого з'єднуємо точки  $\Gamma_4'', T_5, C_4$ .

Бічний зріз продовжуємо донизу до перетину з лінією низу. На перетині ставимо точку  $H_3$ .

#### Побудова відрізного бочка

1. Визначаємо положення лінії відрізування бочка:

$$\Gamma_2\Gamma_5 = 3,5 - 4 \text{ см.}$$

2. Будуємо розхил бічної виточки:

$$\Gamma_5\Gamma_6 = 2,0 \text{ см (з розрахунку ширини пройми).}$$

З точки  $\Gamma_5$  опускаємо перпендикуляр на лінію низу. На перетині одержуємо точку  $H_3$ .

3. Будуємо лінію кишені:

$$T_2K = 10 \text{ см;}$$

$$T_6T_7 = 8,0 \text{ см.}$$

З'єднуємо точки  $T_7$  і  $K$  і лінію продовжуємо ліворуч – це лінія напряму кишені.

Визначаємо величину входу в кишеню (наприклад, 16 см).

Від точки  $T_7$  у бік борта відкладаємо  $2/3$  величини входу в кишеню, а у бік бічного зрізу –  $1/3$  величини входу в кишеню:

$$T_7K_1 = 10,6 \text{ см;}$$

$$T_7K_5 = 5,4 \text{ см.}$$

На перетині  $T_7K_5$  і  $\Gamma_5H_3$  ставимо точку  $K_2$ .

$$K_2K_3 = 2,0 \text{ см (на передню виточку).}$$

Розкриваємо виточку в підріз кишені:

$$K_3K_4 = 1,5 \text{ см.}$$

4. Будуємо передню виточку. Розхил передньої виточки дорівнює 2,0 см. Виточку розмічаємо від переднього кінця кишені на 1,0 см.

Передня виточка має не доходити до лінії грудей на 5 – 7 см. Лінія середини виточки спрямовується на вершину горловини в точку  $A_4$ .

Після побудови кишені та виточки бічний зріз пілочки продовжуємо на величину розкритої виточки в кишені.

Для збереження балансу пілочку подовжуємо:  $H_0H_4 = 1,5$  см.

Точку  $H_4$  з'єднуємо з точкою  $H_3$  і одержуємо лінію низу пілочки.

#### Побудова бортового краю

1. Величина заходу борта в однобортних виробках – 3–4 см:

$$H_4H_5 = 3,0 \text{ см.}$$

Край борта проводимо паралельно лінії напівзаносу борта.

2. Для побудови лацкана визначаємо лінію перегину лацкана. Для цього на краю борта на рівні верхньої петлі ставимо точку  $L$ .

3. На продовженні плечового зрізу від точки  $A_3$  відкладемо відрізок висоти стійки коміра:

$$A_3B = B \text{ стійки} - 0,5 = 2,5 - 0,5 = 2,0 \text{ см,}$$

де  $B$  стійки – висота стійки = 2,5 – 3,5 см.

4. Через точки  $L$  і  $B$  проводимо пряму, яка перетинається з лінією горловини у точці  $\Phi$ . Лінія  $L\Phi$  – лінія перегину лацкана.

На перетині лінії горловини з лінією бортового краю ставимо точку  $A_6$ .

5. Яким має бути лацкан завширшки залежить від напряму моди і моделі. Ширина уступу лацкана в однобортному виробі  $A_6A_5 = 4,5 - 5$  см. Зовнішній зріз лацкана оформлюємо плавною лінією через точки  $A_6L$ .

6. Положення верхньої петлі позначаємо на рівні точки  $L$ , положення нижньої петлі – на рівні бічної кишені. Середня відстань між петлями – 8–12 см.

Оформлюємо нижній край борта. Для цього на бісектрисі кута з вершиною  $H_5$  відкладаємо 3,0 см:

$$H_5H_7 = 3,0 \text{ см.}$$

Край борта оформлюємо від рівня нижньої петлі через точку  $H_7$  і плавно – на лінію низу.

### Конструювання коміра

Комір будують в горловині виробу після побудови лацкана.

1. З точки  $L$  проводимо дотичну до точки  $\Phi_0$  горловини (див. рис. 196). На перетині дотичної з лінією плеча ставимо точку  $z$ .

2. На продовженні прямої  $Lz$  угору від точки  $z$  відкладаємо відрізок, який дорівнює довжині горловини спинки мінус 0,5 см (на відтягування) і ставимо точку  $z_1$ .

3. З точки  $\Phi_0$  радіусом  $\Phi_0 z_1$  проводимо ліворуч дугу.

Від точки  $z$  ліворуч на дузі відкладаємо відрізок  $z z_2$ , який дорівнює висоті стійки плюс 0,5 см:

$$z z_2 = 2,5 + 0,5 = 3,0 \text{ см.}$$

Точки  $z_2$  і  $\Phi_0$  з'єднуємо прямою лінією – це лінія вшивання коміра в горловину.

4. На перпендикулярі з точки  $z_2$  до прямої  $z_2 \Phi_0$  послідовно відкладаємо висоту стійки і ширину відльоту. Висота стійки дорівнює:

$$z_2 z_1 = 3,0 \text{ см.}$$

Відльот посередині завширшки дорівнює  $z_1 z_3 = 4 - 4,5 \text{ см.}$

5. З точки  $z_3$  проводимо перпендикуляр до лінії  $z_2 z_3$  завдовжки 6–7 см.

Ширину коміра в кінцях відкладаємо від точки  $A_5$ . Довжина відрізка  $A_5 z_4 = 4 - 5 \text{ см}$  (зазвичай у чоловічих піджаках він дорівнює відрізку  $A_6 A_5$ ).

### Конструювання двошовного рукава

Конструювання двошовного рукава зображено на рис. 197.

1. Будуємо прямий кут з вершиною у точці  $O$ .

2. Обчислюємо, яким має бути окат рукава заввишки:

$$OP = 0,4 (\Pi_1 \Gamma_1 + \Gamma_2 \Pi_2) \text{ (з креслення пілочки та спинки);}$$

$$OP = 0,4 (22 + 21) = 17,2 \text{ см.}$$

Через точку  $P$  проводимо горизонтальну лінію.

3. Обчислюємо, яким має бути рукав завширшки:

$$OO_1 = \frac{Op + Поп}{3};$$

$$OO_1 = \frac{32 + 10}{3} = 21,0 \text{ см.}$$

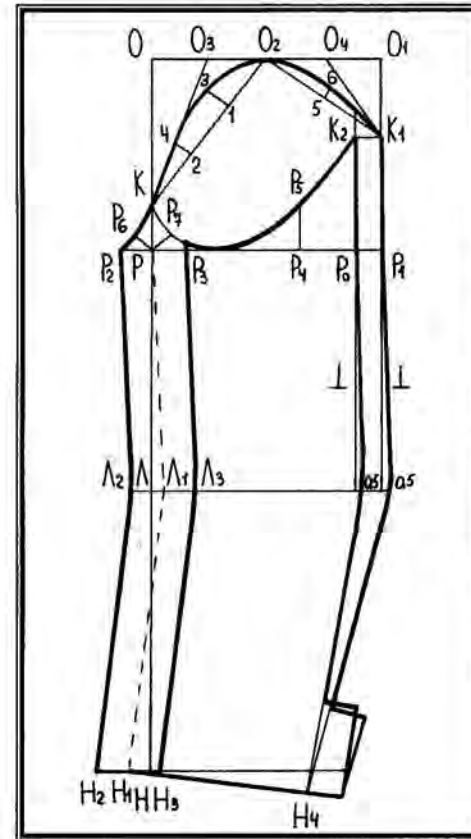


Рис. 197

4. З точки  $O_1$  проводимо вертикальну лінію паралельно  $OP$  і на перетині з лінією окату ставимо точку  $P_1$ .

5. Визначаємо, яким має бути рукав завдовжки:

$$OH = Dp \text{ OH} = 64,0 \text{ см.}$$

6. Будуємо окат верхньої половинки рукава.

$$6.1. PK = \Gamma_2 \Pi_5 \text{ (з пілочки)} = 4,2 \text{ см.}$$

$$6.2. OO_2 = OO_1 \text{ поділене навпіл.}$$

$$6.3. P_1 K_1 = 0,5 \times \Gamma_1 \Pi_1 \text{ (зі спинки);}$$

$$P_1 K_1 = 11,0 \text{ см.}$$

7. Будуємо окат рукава.

Точку  $O_2$  з'єднуємо з точками  $K_1$  і  $K$ . Відрізок  $O_2K_1$  ділимо на-  
впіл. Відрізок  $O_2K$  ділимо на три частини.

З точок поділу відкладаємо перпендикуляри:

$$\perp 5 - 6 = 1,0 \text{ см};$$

$$\perp 1 - 3 = 2,3 - 2,5 \text{ см};$$

$$\perp 2 - 4 = 1,7 \text{ см};$$

$$PP_6 = 0,2 \times \text{Ш пр} - 1,0 \text{ см};$$

$$PP_6 = 0,2 \times 16,1 - 1 = 2,2 \text{ см}.$$

Оформлюємо окат верхньої половинки через точки  $P_2, P_6, K, 4, 3, 0_2, 6, K_1$ .

8. Будуємо передні зрізи.

8.1. Визначаємо положення лінії ліктя:  $KL = \frac{KH}{2}$ .

8.2. Лінію переднього перекату будуємо таким чином:

на лінії ліктя -  $ЛЛ_1 = 1,0 \text{ см};$

на лінії низу -  $НН_1 = 2,0 \text{ см}.$

З'єднуємо точки переднього перекату  $P, L_1, H_1$ .

Величина переднього перекату в піджаках дорівнює 3 см.

$$PP_2 = PP_3 = 3,0 \text{ см};$$

$$L_1L_2 = L_1L_3 = 3,0 \text{ см};$$

$$H_1H_2 = H_1H_3 = 3,0 \text{ см}.$$

9. Будуємо низ рукава. З точки  $H_1$  по перпендикуляру до лінії переднього перекату будуємо лінію низу.

10. Обчислюємо, яким має бути завширшки рукав унизу:

$$\text{Ш н. рукава} = 0,5 \times \text{ОО}_1 + 4,5 - 5 \text{ см};$$

$$\text{Ш н. рукава} = 0,5 \times 21 + 4,5 = 15,0 \text{ см};$$

$$H_1H_4 = \text{Ш н. рукава}.$$

11. Будуємо ліктьові зрізи:

$$P_1P_0 = 2,0 \text{ см};$$

$$K_1K_2 = 2,5 \text{ см}.$$

З точок  $P_0$  і  $P_1$  опускаємо перпендикуляри на лінію ліктя і одержуємо точки  $L_0$  і  $L_{01}$ .

Від точок  $L_0$  і  $L_{01}$  відкладаємо праворуч по 0,5 см.

Оформлюємо ліктьовий зріз верхньої половинки рукава, з'єднуємо точки  $K_1, P_1, L_{01}, H_4$ . Оформлюємо ліктьовий зріз нижньої половинки рукава  $K_2, P_0, L_0, H_4$ .

12. Будуємо окат нижньої половинки рукава:

$$P_2P_4 = \text{Ш пройми};$$

$$P_2P_4 = 16,1 \text{ см};$$

$$P_4P_5 = \frac{\text{Шпр}}{4} = \frac{16,1}{4} = 4,0 \text{ см};$$

$$PP_7 = PP_6.$$

Оформлюємо контури окату нижньої половинки рукава через точки  $K, P_7, P_5, K_2$ .

Наводимо окат нижньої половинки рукава до переднього зрізу рукава.

### 9.3. Конструювання класичних брюк

*Мірки:*

$$Ст = 44 \text{ см};$$

$$Сс = 52 \text{ см};$$

$$Вс = 25 \text{ см};$$

$$Дбр = 104 \text{ см};$$

$$\text{Шн} = 24 \text{ см};$$

$$\text{Шк} = 26 \text{ см}.$$

*Прибавки:*

$$Пс = 1,0 - 2,0 \text{ см}.$$

Конструювання класичних брюк показано на рис. 198. У кресленні враховано припуски на шви, крім середнього зрізу та припуску на підгин низу.

#### Побудова передньої половинки

1. Визначаємо положення лінії висоти сидіння:

$$\text{ТЯ} = \text{Вс}; \text{ТЯ} = 25 \text{ см}.$$

2. Визначаємо, яким мають бути брюки завдовжки:

$$\text{ТН} = \text{Дбр}; \text{ТН} = 104 \text{ см}.$$

3. Положення лінії стегон визначаємо таким чином:

$$\text{ТС} = \frac{\text{ТЯ}}{3};$$

$$\text{ТС} = \frac{25}{3} = 8,3 \text{ см}.$$

4. Положення лінії коліна дорівнює:

$$\text{ЯК} = \frac{\text{ЯН}}{3} - 6 \text{ см};$$

$$\text{ЯК} = \frac{78}{3} - 6 = 20 \text{ см}.$$

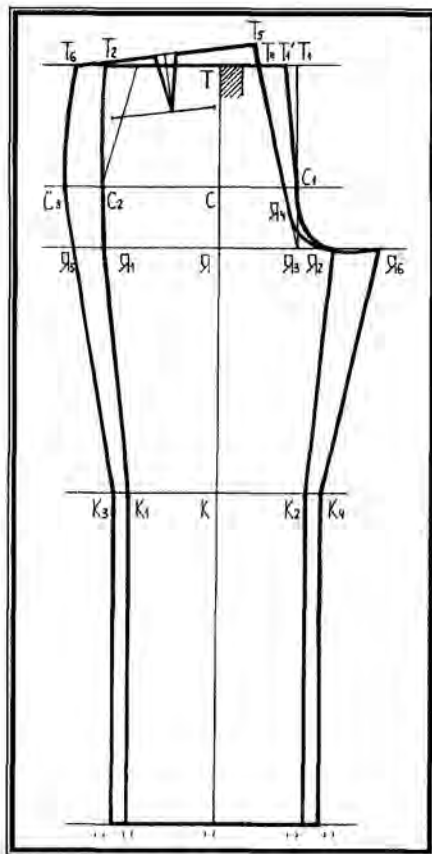


Рис. 198

5. По лінії сидінн брюки мають бути завширшки:

$$Я_1Я_2 = \frac{C_c}{2} + Пс + 5 \text{ см (бант);}$$

$$Я_1Я_2 = \frac{52}{2} + 2 + 5 = 33 \text{ см;}$$

$$ЯЯ_1 = ЯЯ_2 = \frac{Я_1Я_2}{3} = 16,5 \text{ см;}$$

$$Я_2Я_3 = 5 \text{ см (бант);}$$

$$Я_3Я_4 = 5,0 \text{ см.}$$

6. Будуємо зріз банта. З точки  $Я_3$  проводимо перпендикуляр на лінію талії і одержуємо точку  $T_1$ .

Відхилення зрізу банта  $T_1T_1'$  виконують залежно від статури: ліворуч для худих статур  $T_1T_1' = 1,0$  см;

праворуч для повних статур  $T_1T_1' = 1,5$  см.

Якщо особливістю статури є виступаючий живіт, то необхідно лінію талії спереду підняти на 1,5 см.

Оформлюємо зріз банта через точки  $T_1', C_1, Я_2$ .

7. Передня половина брюк по лінії талії завширшки повинна дорівнювати:

$$T_1'T_2 = \frac{C_T}{2} + (\text{припуск на виточку, або складку});$$

$$T_1'T_2 = \frac{44}{2} + 3 (\text{складка}) = 25 \text{ см.}$$

8. Визначаємо, якими завширшки мають бути брюки внизу:

$$НН_1 = НН_2 = \frac{ШН}{2} = \frac{24}{2} = 12 \text{ см.}$$

9. По лінії коліна передня половина брюк завширшки повинна дорівнювати:

$$КК_1 = КК_2 = \frac{ШК}{2} = \frac{26}{2} = 13 \text{ см.}$$

10. Оформлюємо бічний зріз через точки  $T_2, C_2, Я_1, K_1, Н_1$ . Точку  $C_2$  одержуємо після побудови лінії  $Я_1T_2$ .

11. Оформлюємо кроковий зріз через точки  $Я_2, K_2, Н_2$ .

#### Побудова задньої половинки

1. Визначаємо положення бічного зрізу задньої половинки по лінії стегон:

$$C_2C_3 = \frac{C_c}{10} = \frac{52}{10} = 5,2 \text{ см.}$$

2. Визначаємо положення бічних та крокових зрізів:

$$Н_1Н_3 = Н_2Н_4 = 2,0 \text{ см;}$$

$$К_1К_3 = К_2К_4 = 2,0 \text{ см.}$$

3. Визначаємо положення крокового зрізу по лінії сидіння:

$$Я_2Я_6 = \frac{C_c}{10} + 1,0 = \frac{52}{10} + 1,0 = 6,2 \text{ см.}$$



4. Визначаємо положення середнього зрізу по лінії талії:

$$ТТ_4 = \frac{Сс}{10} = \frac{52}{10} = 5,2 \text{ см.}$$

З'єднуємо точки  $Я_3$  і  $Т_4$  і лінію продовжуємо угору:

$$Т_4Т_5 = 2,7 - 3,5 \text{ см.}$$

5. Задня половинка по лінії талії має бути завширшки:

$$Т_5Т_6 = \frac{Ст}{2} + 3 \text{ (на виточку)} + 2 \text{ (на шов);}$$

$$Т_5Т_6 = \frac{44}{2} + 3 + 2 = 27 \text{ см.}$$

6. Оформлюємо бічний зріз через точки  $Т_6$ ,  $С_3$ ,  $К_3$ ,  $Н_3$ .

Кроковий зріз – через точки  $Я_6$ ,  $К_4$ ,  $Н_4$ ;

середній зріз – через точки  $Т_5$ ,  $Т_4$ ,  $Я_6$ , де  $Я_2Я_2' = 1,0$  см.

7. Будуємо задню виточку:

$$Т_6Т_7 = 10 - 12 \text{ см (місце розташування задньої виточки).}$$

Лінію середини виточки будуємо по перпендикуляру до лінії  $Т_6Т_5$  з точки  $Т_7$ . Задня виточка має бути завдовжки:

$$Т_7В = 8 - 10 \text{ см.}$$

8. Лінію задньої кишені проводимо паралельно лінії талії. У кінці задньої виточки ставимо точку в. Кишеню розмічаємо на відстані 5–6 см від бічного зрізу. Задня кишеня має бути завдовжки 13–14 см:

$$КК_1 = 14 \text{ см.}$$

9. Щоб перевірити, які мають бути брюки завширшки, необхідно з точки  $С_3$  опустити перпендикуляр на середній зріз. На перетині ставимо точку  $С_4$ .

Сума передньої і задньої половинки по лінії стегон має дорівнювати  $Сс + 6$  см (на бічні шви та вільне облягання):

$$\sum = (С_1С_2 + С_3С_4) = 57 \text{ см.}$$

### Конструювання чоловічої сорочки (176-100-88)

Мірки:

$$Сш = 20,5 \text{ см;}$$

$$Сг = 50 \text{ см;}$$

$$Ст = 44 \text{ см;}$$

$$Сс = 52 \text{ см;}$$

$$Шг = 19,2 \text{ см;}$$

$$Дтп = 45 \text{ см;}$$

$$Шс = 20,4 \text{ см;}$$

$$Дтс = 46 \text{ см;}$$

$$Шп = 15,5 \text{ см;}$$

$$Др = 64 \text{ см;}$$

$$Оп = 32 \text{ см;}$$

$$В \text{ пр.з} = 21,4 \text{ см;}$$

$$Дп = 36 \text{ см;}$$

$$Д \text{ виробу} = 27 \text{ см.}$$

Прибавки:

$$Пг = 8,0 \text{ см;}$$

$$Пдтс = 0,5 \text{ см;}$$

$$П \text{ ш. гор} = 1,0 \text{ см;}$$

$$Поп = 11,0 \text{ см.}$$

1. Розподіл мірки  $Сг$  по ділянках креслення:

$$- \text{ до спинки} = Шс = 20,4 \text{ см;}$$

$$- \text{ до пілочки} = Шг = 19,2 \text{ см;}$$

$$- \text{ до пройми} = (Шс + Шг) = 50 - (20,4 + 19,2) = 10,4 \text{ см.}$$

Якщо прибавка по лінії грудей 8,0 см, то її розподіляють так:

$$- \text{ до спинки} 0,25 Пг = 2,0 \text{ см;}$$

$$- \text{ до пілочки} 0,17 Пг = 1,4 \text{ см;}$$

$$- \text{ до пройми} 0,58 Пг = 4,6 \text{ см.}$$

### Побудова креслення спинки

Побудову креслення спинки зображено на рис. 199.

1. Визначаємо положення лінії талії:

$$АТ = Дтс + Пдтс = 46 + 0,5 = 46,5 \text{ см.}$$

2. Визначаємо положення лінії грудей:

$$АГ = В \text{ пр. з.} + П \text{ с. пр.} = 21,5 + 3 = 24,5 \text{ см.}$$

3. Положення лінії низу дорівнює:

$$ТН = Д \text{ виробу} = 27,0 \text{ см.}$$

4. Обчислюємо, якою має бути завширшки горловина спинки:

$$АА_1 = \frac{Сш}{3} + П \text{ ш. гор.} + 1,0 \text{ см (на розширення горловини);}$$

$$АА_1 = \frac{20,5}{3} + 1,0 + 1,0 = 8,8 \text{ см.}$$

5. Визначаємо висоту горловини спинки:

$$А_1А_2 = \frac{АА_1}{3} = 2,9 \text{ см.}$$

6. Обчислюємо, якою має бути завширшки пройма спинки:

$$Г_1П_1 = 0,5 Дп + П \text{ с. пр.} + 1,5 \text{ см (на спрасування);}$$

$$Г_1П_1 = 18 + 3,0 + 1,5 = 22,5 \text{ см.}$$

7. Визначаємо положення бічного зрізу:

$$Г_1Г_4 = \frac{Г_1Г_2}{2} = \frac{15}{2} = 7,5 \text{ см.}$$

8. Обчислюємо, яким має бути завдовжки плечовий зріз:

$$A_2\Pi_2 = \text{Шп} + 2,0 \text{ см} = 15,5 + 2,0 = 17,5 \text{ см.}$$

Точки  $A_2$  і  $\Pi_1$  з'єднуємо і продовжуємо її на довжину  $A_2\Pi_2$ .

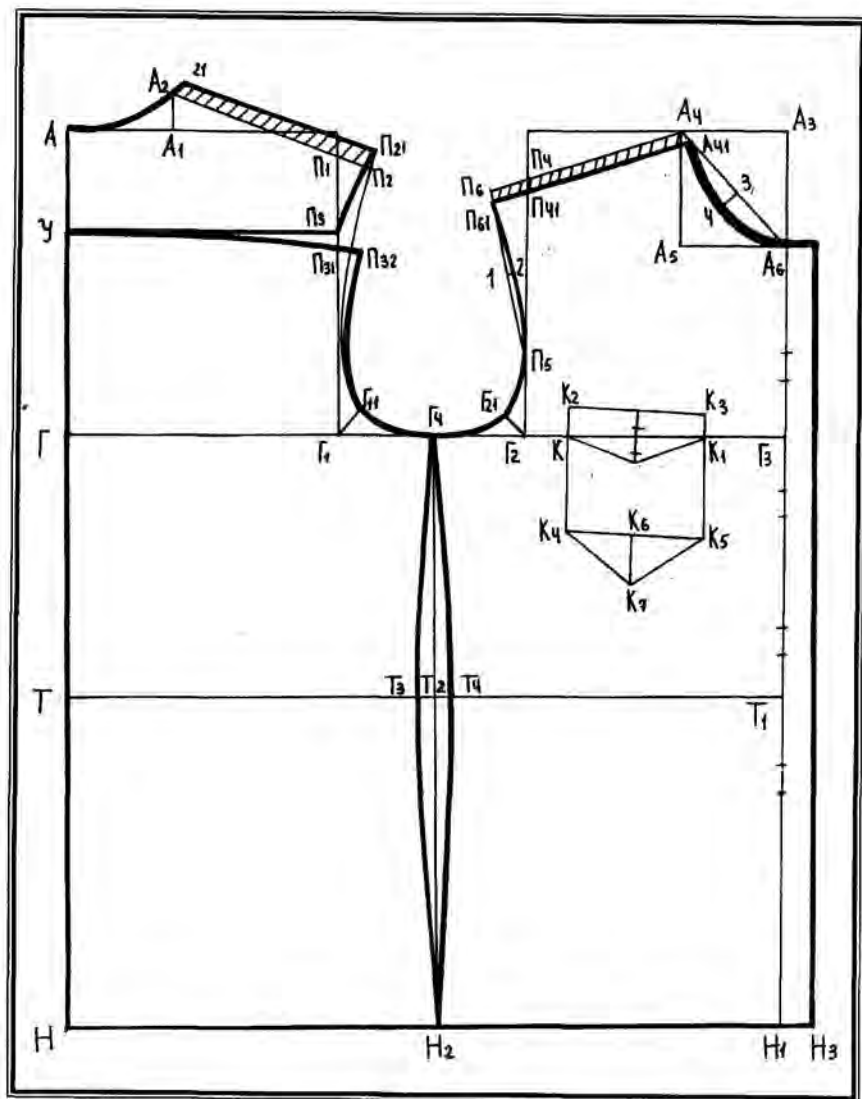


Рис. 199

9. Визначаємо положення лінії кокетки:

$$AU = 8,5 \text{ см.}$$

10. З точки  $У$  проводимо горизонтальну лінію до лінії пройми (точка  $\Pi_3$ ). Розхил виточки в кокетці дорівнює 1,5 см:

$$\Pi_3\Pi_{31} = 1,5 \text{ см.}$$

Подовжуємо виточку в пройму спинки на утворення зборок:

$$\Pi_{31}\Pi_{32} = 1,5 - 2,0 \text{ см.}$$

11. Переміщуємо плечовий зріз угору:

$$A_2A_{21} = 1,5 \text{ см;}$$

$$\Pi_2\Pi_{21} = 1,5 \text{ см.}$$

12. Для побудови бічного зрізу спинки з точки  $\Gamma_4$  проводимо вертикаль до лінії низу і на перетині з лінією талії ставимо точку  $\Gamma_2$ , з лінією низу –  $H_2$ .

13. Від точки  $H_2$  угору відкладаємо 6 см і ставимо точку  $H_6$ .

Ліворуч від точки  $\Gamma_2$  відповідно відкладаємо 1,7 см:

$$\Gamma_2\Gamma_3 = 1,7 \text{ см.}$$

14. Для оформлення пройми будуємо бісектрису кута:

$$\Pi_{31}\Gamma_1\Gamma_{11} = 2,5 \text{ см.}$$

Оформлюємо лінію кокетки. Оформлюємо пройму спинки через точки  $\Pi_{32}$ ,  $\Gamma_{11}$ , 1,  $\Gamma_4$ .

### Побудова креслення пілочки

Креслення пілочки чоловічої сорочки зображено на рис. 194.

1. Визначаємо положення вершини горловини:

$$\Gamma_1A_3 = \text{Дтп} + \text{Пдтс} = 45,0 + 0,5 = 45,5 \text{ см.}$$

2. Визначаємо, якою має бути горловина завширшки:

$$A_3A_4 = \frac{\text{Сш}}{3} + 2,0 = 8,8 \text{ см.}$$

3. Обчислюємо, якою має бути горловина завглибшки:

$$A_4A_5 = 0,4 \times \text{Сш} + 1,0 = 0,4 \times 20,5 + 1,0 = 9,2 \text{ см.}$$

Для побудови лінії горловини точки  $A_3$  і  $A_6$  з'єднуємо прямою лінією на середині якої ставимо точку 3. Прогин лінії 3 – 4 = 2,0 см. Лінію горловини оформлюємо через точки  $A_4$ , 4,  $A_6$ .

4. Обчислюємо, якою має бути заввишки пройма пілочки:

$$\Gamma_2\Pi_4 = 0,5 \times \text{Дп} + \text{П с.пр.} = 0,5 \times 36 + 3 = 21,0 \text{ см.}$$

5. Положення дотичної точки пройми дорівнює:  
 $\Gamma_2 \Pi_5 = 0,25 \times \Gamma_2 \Pi_4 + 0,5 = 0,25 \times 22 + 0,5 = 6,0$  см;

$\Gamma_2 \Gamma_{21} = 2,0$  см;  $1-2 = 1,0$  см.

6. Положення плечевого зрізу дорівнює:

$A_4 \Pi_6 = \text{Шп} + 1,0 = 15,5 + 1,0 = 16,5$  см.

7. Пройму пілочки оформлюємо через точки  $\Pi_{6'}$ ,  $2$ ,  $\Pi_5$ ,  $\Gamma_{21}$ ,  $\Gamma_4$ .

8. Бічний зріз пілочки будуємо симетрично бічному зрізу

спинки:

$T_2 T_4 = T_2 T_3$ .

Спуск плечевого зрізу донизу дорівнює:

$\Pi_6 \Pi_{61} = A_4 A_{41} = 1,5$  см.

9. Положення накладної кишені дорівнює відріzkу  $\Gamma_2 K = 3,5$  см.

10. Кишеня має бути завширшки:

$KK_1 = 11$  см.

11. Бічні сторони кишені мають бути завдовжки:

$K_2 K_4 = K_3 K_5 = 10$  см.

12.  $K_6 K_7 = 4$  см. Накладна планка має бути завширшки:

$KK_2 = 2,5$  см.

13. Напівзанос має бути завширшки 2,5 см. Відстань між петлями – 9 см.

#### 9.4. Побудова рукава сорочкового покрою

Побудову рукава сорочкового покрою розглянемо за рис. 200.

1. Проводимо дві перпендикулярні лінії з перетином у точці  $O$ . Яким має бути заввишки окат, визначаємо за формулою:

$\text{Вок} = OO_2 = 0,3 (\Pi_1 \Gamma_1 + \Pi_4 \Gamma_2)$  (з креслення пілочки та спинки).

У разі додаткового поглиблення пройми висота окату може зменшуватися:

$OO_2 = 0,3 (\Pi_1 \Gamma_1 + \Pi_4 \Gamma_2) - 1 - 2$  см,

а ширина рукава під проймою – збільшуватися.

2. Який має бути завширшки рукав під проймою, залежить від того, яка пройма завдовжки.

Для цього з точки  $O_2$  робимо засічки радіусом, який дорівнює довжині пройми спинки і пілочки, зліва і справа на горизонтальну

пряму, яка проходить через точку  $O$ . На перетині ставимо точки  $P_1$  і  $P_2$ , які з'єднуємо з точкою  $O_2$ .

3. Будуємо окат передньої частини рукава. Для цього відрізок  $O_2 P_1$  ділимо навпіл:  $O_2 C = P_1 C$ .

На середині відрізка  $O_2 C$  (точка 2) на перпендикулярі угору відкладаємо відрізок  $2 - 2' = 0,1 O_2 C$ , а на середині відрізка  $P_1 C$  (точка 1) на перпендикулярі донизу – відрізок  $1 - 1' = \frac{2 - 2'}{2}$ .

4. З'єднуємо точки  $O_2$ ,  $2'$ ,  $C$ ,  $1'$ ,  $P_1$  і оформлюємо окат передньої частини рукава.

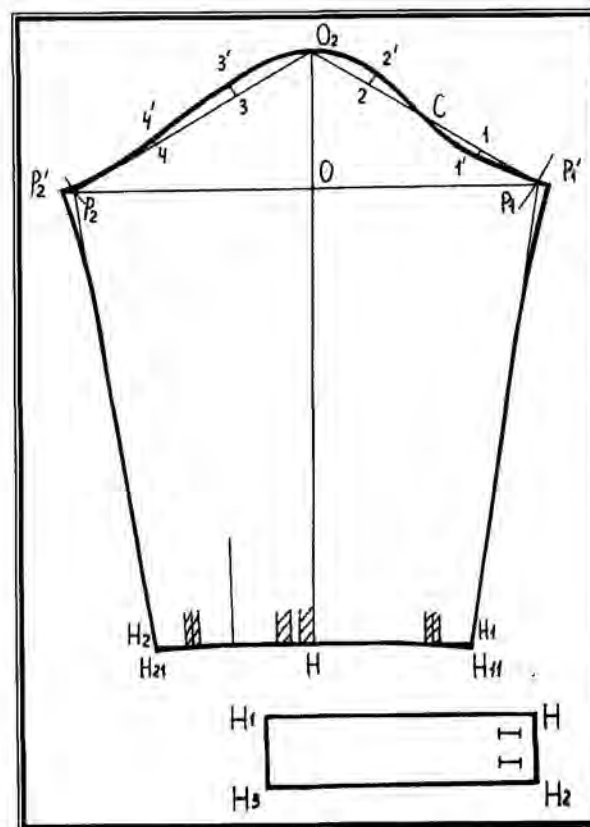


Рис. 200

5. Для побудови задньої частини окату рукава лінію  $O_2P_2$  ділимо на три однакові частини (точки 3 і 4), з яких на перпендикулярах відкладаємо відрізки:

$$3 - 3' = 0,1 \times O_2 4; 4 - 4' = \frac{3 - 3'}{2}.$$

Задню частину окату оформлюємо через точки  $O_2, 3', 4', P_2$ .

6. Довжина рукава без манжети має дорівнювати:

$$O_2H = Dp + 2 \text{ см} - \text{Ш манжети}.$$

7. Манжета має бути завдовжки:

$$HH_1 = O \text{ зап.} + \text{П о. зап.};$$

$$HH_1 = 18,5 + 6,5 = 25 \text{ см.}$$

8. Рукав завширшки має бути:

$$H_1H_2 = \text{довжина манжети} + \text{розхил складок};$$

$$H_1H_2 = 25 + 6 = 31,0 \text{ см, де } 6 \text{ см} - 4 \text{ склади по } 1,5 \text{ см.}$$

$$HH_2 = HH_1 = \frac{H_1H_2}{2} = \frac{31}{2} = 15,5 \text{ см.}$$

9. По лінії висоти окату від точок  $P_1$  і  $P_2$  відкладаємо  $P_1P_1' = 1,5 \text{ см}; P_2P_2' = 1,5 \text{ см.}$

Точки  $P_2'$  і  $P_1'$  відповідно з'єднуємо з точками  $H_2$  і  $H_1$  прямими лініями і на продовженні відкладаємо відрізок  $H_2H_{21} = H_1H_{11} = 0,5 \text{ см.}$  З точок  $P_2'$  і  $P_1'$  проводимо плавні лінії донизу.

10. Розріз для застібки розташовуємо на середині відрізка  $HH_2$ , розріз має бути завдовжки 11 см.

Манжета завширшки 7 см.

На манжеті розташовують дві петлі на відстані 2 см від верхнього зрізу і лінії згину та на відстані 1,5 см від переднього краю.

### Самостійні роботи

1. Виконайте побудову креслення бортового краю запропонованої моделі піджака (див. рис. 194).
2. Виконайте побудову креслення коміра запропонованої моделі піджака (див. рис. 190).
3. Зробіть висновок: яка застібка більш підходить до запропонованої моделі?

### Лабораторно-практична робота № 11

**Тема:** Конструювання чоловічого піджака.

**Мета роботи:**

1. Навчитися обмірювати чоловічі статури.
2. Набути практичних навик з техніки будови чоловічого одягу.

**Порядок виконання роботи**

1. Підготовка до виконання роботи:
  - а) намалюйте в зошиті модель піджака;
  - б) випишіть мірки відповідного розміру.
2. Побудуйте креслення піджака з відрізним бочком.
3. Оформіть бортовий край та лацкан за малюнком.

### Контрольні запитання до розділу 9

1. Як визначити положення лінії грудей на кресленні?
2. Як побудувати середній зріз спинки?
3. Як визначити вершину горловини пілочки?
4. Як будують кут спрасування?
5. Як побудувати відрізний бочок?
6. Як визначають висоту окату рукава?
7. Назвіть особливості конструювання чоловічої сорочки?
8. Як визначити висоту окату для побудови сорочкового рукава?
9. Як визначається рукав завширшки на лінії окату?
10. Які особливості конструювання чоловічих брюк?

#### Критерії оцінок

**«Високий рівень».** Якщо учень досконало оволодів технікою побудови креслення чоловічого одягу, знає принцип розподілу і побудови базисної сітки піджака, вміє будувати бортовий край будь-якого фасону.

**«Достатній рівень».** Якщо учень оволодів технікою побудови креслення чоловічого одягу, знає правила розподілу і побудови базисної сітки, але під час визначення і побудови бортового краю заданого фасону допускає незначні помилки, які легко усунути.

**«Середній рівень».** Якщо учень в основному засвоїв техніку побудови креслень чоловічого одягу, вміє розподіляти і будувати базисну сітку, при цьому припускається незначних помилок, які виправляє самостійно.

**«Початковий рівень».** Якщо учень недостатньо засвоїв техніку будови чоловічого одягу, будову креслень виконує за допомогою викладача.



## Письмова екзаменаційна робота

Письмова екзаменаційна робота виконується за підсумками вивчення предмета «Конструювання одягу». Вона передбачає написання пояснювальної записки, розробки конструкції та виготовлення кваліфікаційного виробу.

Пояснювальна записка висвітлює послідовність розробки моделі заданого фасону.

### Зміст пояснювальної записки

1. Тенденції моди.
2. Вибір моделі.
3. Опис обраної моделі.
4. Вибір тканини, характеристика фурнітури.
5. Вибір вихідних даних.
6. Конструювання основи виробу по деталях.
7. Моделювання деталей виробу відповідно до фасону.
8. Розробка лекал.
9. Розкладка лекал на тканині.

1. Тенденції моди. Потрібно дати характеристику основним напрямкам моди на даний сезон: кольорової гами, видам тканин, фурнітури; основним силуетам та покроям; переважаючим конструктивним та фасонним лініям.

2. Вибір моделі. Здійснюється на основі творчого самостійного пошуку.

Відповідно до типу статури та постави потрібно визначити форму, покрій, елементи оздоблення щодо призначення одягу.

Обрані елементи використовуються під час розроблення ескізів моделей. Найбільш вдалі ескізи використовують під час створення моделі. Малюнок моделі виконується на статуру в повний зріст відповідно до канону, показуючи вигляд спереду і ззаду. Малюнок моделі виконують фарбами, виділяючи всі лінії фасону та конструктивні елементи.

3. Опис обраної моделі. Виконується детально в такій послідовності: форма (класична тощо); силует, стиль, покрій виробу. Далі характеризується вид застібки, вказується покрій рукава, коміра, всі конструктивні й фасонні лінії на деталях пілочки та спинки, елементи оздоблення.

4. Вибір тканини, характеристика фурнітури. Тканину для виробу обирають відповідно до моделі та її призначення.

Необхідно докладно описати всі властивості основної тканини виробу, а також види та властивості прикладних матеріалів, (підкладки, оздоблювальні матеріали тощо), охарактеризувати види підбраної фурнітури (гудзики, застібки тощо). Характеристику тканини ілюструють зразками тканини.

5. Вибір вихідних даних. Вихідні дані – це мірки та прибавки, що записуються в сантиметрах. Прибавки беруть з таблиці прибавок (див. форзац) відповідно до силуету і виду одягу. Мірки знімають зі статури, на яку виготовляється дана модель.

6. Конструювання основи виробу по деталях. Для побудови конструкції необхідно виконати попередній розрахунок всіх конструктивних ділянок. Розрахунки зводять до табл. 4.

Таблиця 4

| № з/п | Назва конструктивної деталі або точки | Умовне позначення | Розрахункова формула | Числове значення, см       |
|-------|---------------------------------------|-------------------|----------------------|----------------------------|
| 1     | Положення лінії грудей                | АГ                | $AГ = Bг$            | 27,0                       |
| 2     | Ширина пілочки                        | $ГГ_1$            | $ГГ_1 = ШГ1 + Пшг$   | $ГГ_1 = 21,5 + 0,5 = 22,0$ |

Побудову конструкції у пояснювальній записці виконують у масштабі 1:4. Основні зрізи деталей наводять суцільною лінією завтовшки 0,5 мм, а допоміжні – тонкою лінією завтовшки 0,1 мм.

7. Моделювання деталей відповідно до фасону. Моделювання виробу виконують відповідно до фасону по деталях виробу.

Фасонні лінії наносять на основу олівцем тонкою лінією. Методом шаблону виконують моделювання деталей. Змодельовані деталі накладаються на чистий аркуш паперу і контури зрізів обводять олівцем.

8. Розробка лекал. Виконується на основі змодельованих деталей виробу. Лекала виготовляються з картону в М 1:4 відпо-

відно до канону, вказуючи напрямки нитки основи, величину припусків на підгини, контрольні насічки.

9. Розкладка лекал на тканині. Розкладка лекал виконується на аркуші паперу, який має бути завширшки таким, як і обрана тканина. Розкладка виконується в М 1:4, контури деталей обводять олівцем, деталі крою на розкладці підписуються, позначаються всі контрольні знаки відповідно до вимог технології обробки деталей. Розкладку лекал виконують так, щоб витрати тканини були мінімальними.

На розкладці обов'язково вказують витрати тканини на дану модель.



## Термінологічний словник

### А

**Антропометричні точки** – чітко виявлені частини скелета людини (кінці кісткових відростків, нерівності, горби) або рельєфно окреслені межі м'яких тканин тіла, які можна визначити на дотик.

### Б

**Базисна сітка** – сукупність допоміжних вертикальних і горизонтальних ліній, які визначають загальні розміри основних частин будь-якого виду одягу.

**Баланс виробу** – різниця між довжинами посередині задньої та передньої частин виробу, яка забезпечує рівноважне положення виробу на статурі. Розрізняють нульовий (різниця між довжинами посередині задньої та передньої частин виробу дорівнює нулю), від'ємний («різниця менша від нуля») й додатний (різниця більша від нуля) баланс виробу.

**Баланс плечових виробів** – різниця між рівнем найвищої точки пілочки (Г) і рівнем вершини середньої лінії спинки (Р) щодо лінії грудей.

**Баланс поясних виробів** – різниця між довжинами посередині задньої й передньої частини поясних виробів від талії до стегон, яка забезпечує рівноважне положення виробу на статурі.

**Бантова складка** – різновид складки з двома зовнішніми згинами, спрямованими у протилежні боки.

**Бантовий зріз** – обрізний край передньої половинки брюк, де розташовують потайну застібку брюк.

**Бічний зріз** – обрізний край пілочки або спинки пальта, піджака, жакета, передніх і задніх половинок брюк, спідниці, який збігається у готовому одязі з лінією бічного контуру спини і таза статурі.

**Борт** – передній край розпашного одягу, оброблений певним чином.

**Бочок** – відрізна частина пілочки, спинки біля бічного зрізу в плечових виробках.

## В

**Величина прогину** – допоміжний розмір при конструюванні одягу, який визначається відстанню між прямою, що стягує кінці криволінійної ділянки деталі, і контуром останньої.

**Вертикаль середини переду** – лінія базисної сітки, віддалена від вертикалі середини спинки на половину ширини виробу.

**Вертикаль середини спинки** – вихідна вертикальна лінія базисної сітки для побудови середньої лінії спинки й решти вертикалей.

**Вертикаль ширини переду** – лінія базисної сітки, віддалена від вертикалі середини переду на відстань, яка дорівнює ширині пілочки.

**Вертикаль ширини спинки** – лінія базисної сітки, віддалена від вертикалі на відстань, яка дорівнює ширині спинки.

**Вертикальний діаметр пройми** – максимальний розмір пройми за вертикаллю.

**Вершина банта** – точка перетину на кресленні лінії талії й бантового зрізу брюк.

**Вершина бічного зрізу** – точка перетину на кресленні лінії пройми і бічного зрізу спинки (пілочки).

**Вершина горловини** – точка перетину на кресленні ліній горловини й плечового зрізу пілочки.

**Вершина ліктьового зрізу** – точка перетину на кресленні ліній округлості й ліктьового зрізу верхньої й нижньої половинок рукава.

**Вершина плечового зрізу** – точка перетину на кресленні ліній пройми і плечового зрізу спинки.

**Вершина пройми** – точка перетину на кресленні ліній пройми і плечового зрізу.

**Виворіт** – внутрішній бік матеріалу, деталі виробу.

**Викрійка** – вирізана з паперу або накреслена на ньому деталь виробу для розкроювання в індивідуальному виробництві одягу.

**Висота окату рукава** – відстань від найвищої точки верхнього зрізу рукава до лінії основи округлості.

**Виточка** – конструктивний елемент у вигляді зшитой в складку ділянки деталі, застосований для створення об'ємної форми одягу.

**Відліт** – вільний край, відкладна частина коміра.

**Відкладний комір** – відігнутий, такий, що розташований на основній деталі. За конструкцією відкладні коміри бувають зі стояком, з уступами і без них.

**Вшивний рукав** – рукав, який приєднується до пілочки та спинки по криволінійному замкнутому або відкритому контуру.

## Г

**Гігроскопічність** – здатність матеріалів вбирати вологу з навколишнього середовища.

**Глибина пройми** – у відкритій проймі відстань від вершини пройми з боку спинки до лінії основи пройми, у закритій проймі – вертикальний діаметр пройми.

**Горловина** – контурна лінія у виробі, яка проходить по основі шиї на рівні сьомого шийного хребця ззаду й над яремною виїмкою спереду.

## Д

**Довжина виробу** – розмірна ознака готового виробу по довжині.

**Доклад** – допоміжні матеріали для прокладок.

## З

**Закрита пройма** – замкнутий контур пройми будь-якого виробу.

**Закрійник** – робітник, який знімає мірки, виготовляє лекала та розкроює тканину відповідно до обраного фасону та моделі у масовому та індивідуальному виробництві. Закрійник приміряє виріб на статурі замовника, інструктує робітників у процесі обробки виробів, перевіряє якість готових виробів. Закрійник повинен знати техніку розкроювання за зразками, замальовками, журналами мод і вимогами замовника, а також технологію виготовлення і вимоги, які висуваються до якості готових виробів.

**Запас на складку** – технологічний припуск тканини для утворення складки.

**Запас шва** – технологічний припуск тканини по краю деталі для виконання шва.

**Застібка** – вид з'єднання країв і розрізів, прикріплення окремих деталей до виробу тощо.

**Зріз** – обрізний край деталей виробу.

**Зріз розкєпу** – обрізний край коміра і підборта по розкєпу.

**Зріст** – компонент розмірно-повнотно-зростового стандарту, який характеризує статуру людини і довжину швейного виробу.

**Зустрічна складка** – вид складки, згини якої розташовано встик з лицьового боку.

## I

**Інтервал байдужості** – різниця між суміжними розмірами в одязі, яка не має істотного значення для споживача і застосовується у масовому виробництві.

## K

**Кімоно** – різновид покрою жіночого, чоловічого і дитячого одягу, в якому спинка і пілочка є одним цілим з рукавами.

**Клин** – відрізок тканини трикутної або трапецеподібної форми, який застосовують як доточку до деталі, або деталей спідниці, а також сукні чи пальта з відрізним ліфом.

**Кльош** – різновид покрою спідниці, брюк, рукава з конічним розширенням донизу.

**Конструкція одягу** – розгортка основних деталей виробу на кресленні в їх взаємному розташуванні відповідно до лінії базисної сітки.

**Конструювання одягу** – виготовлення креслень відповідно моделі (муляжним способом чи за системою крою) і технологічної документації для виготовлення одягу.

**Комір** – деталь з тканини, хутра, трикотажу, мережива, інших матеріалів, яка оформляє горловину одягу; викроюють разом з пілочкою і спинкою або окремо.

**Кроковий зріз** – розташований з внутрішнього боку в брючних виробках або їх деталях.

**Кут спрасування** – кут виробу з вершиною у найвищій точці грудей, на який зменшують площу пілочки за допомогою волого-теплової обробки для утворення опуклості на грудях.

Кут спрасування замінює виточку, необхідну для утворення опуклості в пілочці, яка відповідає опуклості грудей.

## L

**Ластовиця** – деталь прямокутної або іншої форми, яку вшивають між основними деталями в одязі.

**Лацкан** – коса вилога верхньої частини бортового краю пілочки.

**Лекало** – шаблон з картону, цупкого паперу, жерсті або фанери, за яким розмічають, вирізують деталі виробу під час розкроювання.

**Лінія грудей** – горизонтальна лінія базисної сітки креслення, проведена через найвищу точку грудей або по основі пройми.

**Лінія низу** – горизонтальна лінія базисної сітки, яка визначає положення нижнього краю виробу.

**Лінія стегон** – горизонтальна лінія базисної сітки креслення, розташована нижче лінії талії.

**Ліф** – верхня частина, яка охоплює стан у деяких кроях жіночого вбрання.

## M

**Манжета** – суцільнокрійна або пришивна деталь з основної або оздоблювальної тканини, що прикрашає низ рукава або брюк.

**Манекен** – об'ємна форма з картону, гіпсу, дроту, інших матеріалів, яка імітує тулуб людини у повний зріст і призначений для конструювання та демонстрації одягу.

**Міжлекальні втрати** – частина тканини між контурами деталей, яка некорисно використовується під час розкроювання швейних виробів.

**Мікроклімат одягу** – стан повітряного прошарку між одягом і тілом людини, який характеризується температурою, відносною вологістю й вмістом вуглекислоти.

**Моделювання одягу** – розробка ескізного проекту (рисунок) з виготовленням зразка моделі виробу.

**Модель** – зразок виробу, виготовлений за ескізом.

**Муляжний спосіб конструювання одягу** – виготовлення лекал або безпосередньо деталей виробів способом накладання тканини на манекен або статуру й подальшого окреслювання їхніх контурів.

## N

**Напівобхват** – поділена навпіл окружність різних ділянок статури, які визначають за знятими мірками.



**Напівприлягаючий силует** – різновид одягу, який за своїми розмірами і формою нещільно облягає статуру.

**Напівреглан** – конструкція рукава, деталі якого викроюють разом з плечовими ділянками, що не доходять до горловини виробу.

**Номер виробу** – характеристика одягу за допомогою умовно стандартних позначень (розмір, зріст, повнота), які визначають габарити виробів.

## О

**Обкрейдовування** – обведення крейдою, олівцем або милом контурів деталей на тканині за лекалами для уточнення їхньої форм і розмірів.

**Обхват** – довжина окружності тієї або іншої ділянки тіла за знятими мірками.

**Обхват голови** – довжина окружності, яка проходить по лобних горбах і точках потилиці, які найбільше виступають.

**Обхват кисті, стиснутої в кулак** – довжина окружності, яка проходить перпендикулярно від кисті по головках зап'ястних кісток через великий палець.

**Обхват плеча** – довжина окружності руки, яка проходить по біцепсу.

**Однобічна складка** – вид складки з одним зовнішнім згином, закладеним у шов.

**Обхват стегна** – довжина окружності ноги на рівні підсідничної складки.

**Окат** – верхній зріз рукава, з'єднаний з проймою.

**Основна схема креслення** – базисна сітка з нанесеними контурними лініями основних деталей.

## П

**Перекаат** – поздовжній або ліктьовий згин рукава.

**Перекіс** – дефект тканини у вигляді відхилень основних або уткових ниток від взаємно перпендикулярного положення їх у тканині.

**Підборт** – суцільнокрійна з пілочкою або відрізна деталь з основної або оздоблювальної тканини, призначена для оформлення бортового краю.

**Підкладка** – пришитий або пристібнутий до вивороту виробу або деталі шар тканини, призначений для утеплення, зміцнення, приховання швів, зрізів прокладних деталей, забезпечення потрібного фасону та форми виробу.

**Підріз** – прямолінійний або фігурний розріз від краю всередину деталі для досягнення об'ємних форм і декоративних конструкцій зі зборками, складками, вшивними кантами.

**Пілочка** – основна передня деталь плечових виробів, обмежена зверху горловиною й плечовими зрізами, а з боків – проймою й бічними зрізами.

**Планка** – накладна деталь у вигляді вузької смужки тканини, призначена для обробки й оздоблення країв одягу.

**Аа** – один з компонентів розмірно-повнотно-зростового стандарту, що характеризує статуру людини та її одяг за обхватами талії й сідниць.

**Посадження, посадка** – положення одягу на статурі людини; посадка виробу залежить від будови тіла людини.

**Поясні вироби** – види одягу, які кріпляться на статурі людини по лінії талії: брюки, спідниці тощо.

**Пройма** – отвір для руки й для з'єднання рукава з виробом; утворюється між бічними і плечовими швами, де стикаються пілочка та спинка.

**Прилягаючий силует** – різновид одягу, який щільно прилягає до статурі людини.

**Припуск на шви** – додається до проектних розмірів деталі на її обробку.

**Прямий силует** – різновид одягу, який не прилягає до статурі по лінії талії.

## Р

**Реглан** – конструкція рукава, деталі якого викроюють разом з плечовими ділянками пілочки і спинки, що доходять до горловини виробу.

**Розгортка** – зображення на площині частин статури, манекену, одягу.

**Розкеп** – місце з'єднання коміра з підбортом.

**Розкладка лекал** – розміщення лекал у прямокутній рамці на тканині, папері, столі.

**Розкрій, розкроювання** – вирізання деталі виробу з настилу тканини або одного полотнища.

**Розмір** – один з компонентів розмірно-повнотно-зростового стандарту, який характеризує статуру й одяг за обхватом грудей і розподіляє вироби на номери.

**Розмірна ознака** – довжина, ширина, обхват, проєкційний розмір певних ділянок тіла людини, які характеризують будову тіла й використовуються для конструювання одягу.

**Розмірно-повнотно-зростова стандартизація** – розробка еталонів умовно-типових статур і розмірно-зростових таблиць відповідно до антропометричних даних.

**Розтібні вироби** – різновиди одягу із застібною по всій довжині виробу (пальто, піджак, жакет, халат тощо).

**Розхил виточки** – максимальна відстань між зшивними боками виточки.

**Рукав** – конструктивна частина одягу.

## С

**Система крою** – сукупність розрахунків із визначенням розмірів деталей виробу й прийомів побудови креслень (викрійки).

**Складка** – оздоблення в одязі у вигляді вільного або закріпленого прасуванням, строчкою різного згину тканини.

**Спинка** – одна з основних деталей плечових виробів, обмежена угорі ростком і плечовими зрізами.

**Стояк коміра** – суцільнокрійна з відльотом або відрізна частина коміра.

**Суцільнокрійний** – викроений разом з іншою деталлю рукав, суцільнокрійний рукав зі спинкою; широко застосовується у жіночому одязі.

У деяких моделях одягу може бути суцільнокрійним рукав з пілочкою.

## Т

**Теплопровідність** – властивість тканини, яка виявляється у здатності проводити тепло.

**Типова конструкція виробу** – типова форма і розміри деталей одягу, на основі яких протягом певного часу проєктують різні нові моделі одягу.

## У

**Умовно-типова статура** – еталон статури у вигляді макета або комплексу розмірів у таблиці для масового виготовлення швейних виробів.

**Уступ коміра** – край коміра, розташований між відльотами і стояком.

**Уступ лацкана** – верхній край лацкана, розташований між точками з'єднання коміра, горловиною виробу й бортовим краєм.

## Ф

**Фантазі** – складний, нетиповий фасон деталі, виробу.

**Фасон** – сукупність характерних ознак і особливостей одягу даного виду і крою.

## Ш

**Шлиця** – поздовжній розріз з обробленими краями, призначений для зручності одягу та оздоблення.



## Використана література

1. *Методическое пособие по подготовке закройщиков для работы в ателье высшего разряда / Министерство бытового обслуживания населения Украины.* – К., 1988. – 186 с.
2. *Янчевская Е. А.* Конструирование верхней женской одежды: Учеб. для кадров массовых профессий. – М.: Легпромбытиздат, 1989. – 240 с.
3. *Матузова Е. М., Гончарук Н. С., Соколова Т. И.* Разработка конструкций изделий по моделям. – М.: Легкая индустрия, 1975. – 248 с.: ил.
4. *Саламатова С. М.* Конструирование одежды: Учебн. для средн. спец. учебн. заведений. – М.: Легкая и пищевая промышленность, 1984. – 272 с.: ил.
5. *Братчик И. М.* Конструирование легкой женской одежды. – К.: Вища школа. Головное издательство, 1984. – 311 с.
6. *Бланк А. Ф., Фомина З. М.* Конструирование и конструктивное моделирование женской одежды. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Легпромбытиздат, 1990. – 256 с.: ил.
7. *Радкевич В. О.* Моделювання одягу: Підручник. – К.: Вікторія, 2000. – 352 с.: іл.
8. *Янчевская Е. А., Тимашева З. Н.* Конструирование и особенности изготовления легкой одежды сложных форм. – М.: Легкая и пищевая промышленность, 1981. – 176 с.: ил.
9. *Ерзенкова Н. В.* Женская одежда в деталях. – 3-е изд. – Мн.: Полимя, 1992. – 320 с.: ил.
10. *Шершинева Л. П.* Конструирование женских платьев. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Легпромбытиздат, 1991. – 256 с.: ил.
11. *Рекомендации по конструированию и моделированию одежды на полные фигуры / Министерство бытового обслуживания населения Украинской ССР.* – К., 1988. – 184 с.
12. *Волевич Г. К.* Раскрой и шитье женской одежды. – М.: Легкая индустрия, 1974. – 392 с.
13. *Панкратова В. А.* Конструирование женского верхнего и легкого платья: Учеб. пособ. для проф.-техн. училищ. – М.: Высшая школа, 1973. – 320 с.: ил.

14. *Янчевская Е. А., Тимашева З. Н.* Конструирование поясных изделий. – М.: Легкая индустрия, 1979. – 120 с.: ил. – (Библиотека мастера службы быта).

15. *Моделі одягу / З. Я. Борецька, М. М. Борецький, А. П. Пухальська:* Навч. посіб. – Л.: Світ, 2000. – 344 с.: іл.

16. *Сивак В. Г., Калініна О. К., Харламова Г. М.* Легкие платья. – К.: Час, 1992. – 336 с.: іл.

17. *Гринштан И. Я.* Конструирование мужской верхней одежды по индивидуальным заказам: Учеб. для проф. обучения рабочих на производстве. – М.: Легпромбытиздат, 1987. – 272 с.

18. *Рогова А. П.* Основы конструирования мужской и детской верхней одежды: Учеб. для кадров массовых профессий. – М.: Легпромбытиздат, 1986. – 208 с.: ил.

19. *Рахманов Н. А., Стаханова С. И.* Конструктивные дефекты одежды и способы их устранения. – М.: Легкая индустрия, 1979.

20. *Російсько-український словник технічних термінів (легка промисловість) / Уклад.: А. П. Грицева, Г. М. Драпак, О. М. Коханко та ін.* – Вища школа, 1977. – 318 с.

21. *Російсько-український глумачний словник швейного виробництва / Уклад.: О. І. Антипова, П. М. Баєва, Г. М. Бойцова, Г. А. Гайнулін, П. Є. Глінкін, А. Л. Головкова та ін.* – К.: Вища школа, 1974.

60 80

**Величина розхилу нагрудної виточки по лінії плеча**

| Мірка Шг 1 | Величина розхилу нагрудної виточки в 1 см по лінії плеча |
|------------|--|
| 22,7       | 10,0–11,0  |
| 23,6       | 11,0–12,0  |
| 24,5       | 12,0–13,0  |
| 25,5       | 13,0–14,0  |
| 26,4       | 14,0–15,0  |
| 27,3       | 15,0–16,0  |
| 28,3       | 16,0–17,0  |
| 29,2       | 17,0–18,0  |
| 30,1       | 18,0–19,0  |
| 31,1       | 19,0–20,0  |

**Примітка:**

1. Меншу величину виточки беруть для тонких тканин (для тканин платтяної групи), більшу – для тканин костюмних і пальтових (з можливим збільшенням виточки на 1,0–2,0 см для пальтових тканин).

2. Розхил виточки зменшують на 2,0–3,0 см, якщо виточка розташована в точці основи ший; розхил виточки збільшують, якщо виточка зміщена до кінця плечового зрізу.

**Розрахункова ширина пройми (для виробів із середнім приляганням)**

| Вид виробу                        | 44   | 46   | 48   | 50   | 52   | 54   | 56   | 58   | 60   | 62   | 64   | 66   | 68   |
|-----------------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| сукня                             | 11,5 | 12,1 | 12,7 | 13,3 | 13,9 | 14,2 | 14,7 | 15,2 | 15,7 | 16,2 | 16,6 | 17,1 | 17,4 |
| жакет                             | 12,2 | 12,8 | 13,4 | 14   | 14,6 | 15,4 | 15,9 | 16,4 | 16,6 | 17,1 | 17,6 | 18,1 | 18,1 |
| пальто д/с                        | 12,9 | 13,5 | 14,1 | 14,7 | 15,3 | 16,1 | 16,6 | 17,1 | 17,3 | 17,8 | 18,3 | 18,8 | 18,8 |
| пальто з утеплювачем і прокладкою | 13,5 | 14,1 | 14,7 | 15,3 | 16,2 | 16,7 | 17,2 | 17,7 | 17,9 | 18,4 | 18,9 | 19,4 | 19,4 |

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
-ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ КОЛЕД  
ТЕХНОЛОГІЙ І А ДИЗАЙНУ-  
ВІТ  
*Людмила Волкова*

